

การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

นางสาวอภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-1350-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A CONTRASTIVE STUDY OF REQUEST STRATEGIES IN JAPANESE AND THAI

Miss Apaporn Dechvijankit

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Japanese Language and Literature

Department of Eastern Languages

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-1350-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย
โดย นางสาวอภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ
สาขาวิชา ภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ จิราสมบัติ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนี ปิยะมาวดี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวุฒิ จิราสมบัติ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมเกียรติ เศวตกิจวณิช)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ : การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่นและ
ภาษาไทย. (A CONTRASTIVE STUDY OF REQUEST STRATEGIES IN JAPANESE
AND THAI) อ.ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรุฒิ จิราสมบัติ, 188 หน้า.
ISBN 974-53-1350-5

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่นและ
ภาษาไทย รวมถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมของผู้พูดและผู้ฟัง และ
ความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องกับโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่อง โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์มา
จากบทสนทนาจากสถานการณ์จริง และบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติของกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นและกลุ่ม
ตัวอย่างชาวไทย จำนวนกลุ่มละ 10 คู่

ผลการศึกษาพบว่า ในภาษาญี่ปุ่นมีรูปแบบโครงสร้างการขอเรื่อง 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว
2. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก
3. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย
4. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว

ในขณะที่พบรูปแบบโครงสร้างการขอเรื่องในภาษาไทย 5 รูปแบบ คือ พบรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วน
หลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย เพิ่มเติมจากรูปแบบโครงสร้าง 4 รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น โดยรูปแบบโครงสร้าง
ที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลักเป็นรูปแบบโครงสร้างการขอเรื่องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูด
ภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด

สำหรับกลวิธีการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยพบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลวิธี ได้แก่

1. กลวิธีแบบตรง
2. กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ
3. กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ

โดยที่กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด ในขณะที่กลวิธีแบบ
ตรงเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีที่ผู้
พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ใช้น้อยที่สุด

นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมของผู้พูดและผู้ฟัง และความ
หนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องมีบทบาทต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่อง โดยที่ผู้พูด
ภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอเรื่องและกลวิธีการขอเรื่องแตกต่างกันไปตาม
ความเหมาะสมของแต่ละปัจจัย

ภาควิชา.....ภาษาตะวันออก..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....ภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา2547.....

4480241522 : MAJOR JAPANESE LANGUAGE AND LITERATURE

KEY WORDS : REQUEST / STRATEGIES / ROLE PLAY

APAPORN DECHVIJANKIT : A CONTRASTIVE STUDY OF REQUEST STRATEGIES IN JAPANESE AND THAI. ADVISOR : ASST.PROF.

VORAVUDHI CHIRASOMBUTTI, PH.D, 188 pp. ISBN 974-53-1350-5

The aim of this study was to examine and compare request strategies in Japanese and Thai, and the relationship between request structures and strategies and social status, distance of the interlocutors and the degree of imposition. The data consisted of naturally occurring conversations and the conversations roleplayed by 10 pairs of Japanese speakers and 10 pairs of Thai speakers.

The findings of the study indicated that Japanese speakers used 4 types of request structures:

1. Head Act only
2. Supportive Move(s) + Head Act
3. Supportive Move(s) + Head Act + Supportive Move(s)
4. Supportive Move(s) only

While there were 5 types of request structures in Thai consisting of the 4 previous structures and "Head Act + Supportive Move(s)" which was not found in Japanese. "Supportive Move(s) + Head Act" was mostly used by both Japanese and Thai speakers.

For request strategies in both Japanese and Thai, the findings indicated 3 different strategies:

1. Direct
2. Conventional indirect
3. Non-conventional indirect

Conventional indirect was most often used by Japanese speakers. Whereas, most of Thai speakers used direct. Non-conventional indirect was least used among both Japanese and Thai speakers.

Moreover, social status, distance of the interlocutors and the degree of imposition played the important roles to both Japanese and Thai speakers' decision of choosing request structures and strategies, which were distinguished by each factor.

Department....Eastern Languages..... Student's signature.....

Field of study...Japanese Language and Literature... Advisor's signature.....

Academic year...2004.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิมล จิราสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาสละเวลาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ ต่างๆเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และการคิดอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งให้การสนับสนุน และให้ กำลังใจตลอดระยะเวลาในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความ เมตตาของอาจารย์และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ. ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี ปิยะมาวดี ที่ได้กรุณาให้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง รวมทั้งให้กำลังใจและคำปรึกษาแก่ผู้วิจัยเสมอมา โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สมเกียรติ เสงวกิจวัฒน์ ที่ได้กรุณาชี้ข้อบกพร่อง และให้ คำแนะนำต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุน อย่างดียิ่งตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ เลหาบุญระกิจ ที่ได้กรุณา ให้ยืมข้อมูลบทสนทนาภาษาญี่ปุ่น และเป็นแรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์หัวข้อนี้ และ ขอขอบคุณ คุณวินัย จามรสุริยา คุณศุภรัตน์ เตชะพงศธร คุณจินดาภร แซ่ชื่อ และคุณ อัมภฎาทุท ชุศรี นักศึกษาไทยในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมบทสนทนา ภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในงานวิจัยนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมูลนิธิญี่ปุ่นเป็นอย่างสูงที่ได้มอบทุนสนับสนุนให้เดินทางไป เก็บข้อมูลประกอบการวิจัย ณ. ประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลา 2 สัปดาห์

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นและชาวไทยทุกท่าน ที่ได้สละเวลาให้ความร่วมมือใน การบันทึกบทสนทนาทางโทรศัพท์ และการแสดงบทบาทสมมติ

ขอขอบคุณมิตรสหายทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างดีเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณจุฑารักษ์ วัฒนพลาชัยกูร และคุณบงกช สโรชวิสิต ที่ได้ให้ความ ช่วยเหลือในการสืบค้นข้อมูล และให้กำลังใจอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาในการศึกษาหลักสูตรนี้ รวมถึงคุณปัทมา ตั้งอุดมเลิศ และคุณสุพัชรา วงศ์สุธัญวัฒน์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการ จัดหาอุปกรณ์สำหรับการบันทึกข้อมูลบทสนทนา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ เป็นอย่างสูง และขอขอบคุณพี่สาว พี่ชาย และน้องชาย สำหรับความช่วยเหลือ กำลังใจ และการสนับสนุนอย่างดีตลอดระยะเวลา ในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ

1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.6 นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
2. ทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการชอว์องในภาษาญี่ปุ่น.....	7
2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการชอว์องในภาษาญี่ปุ่น.....	7
2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการชอว์องในภาษาญี่ปุ่นเปรียบต่างกับ ภาษาอื่น.....	10
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการชอว์องในภาษาไทย.....	14
2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการชอว์องในภาษาไทย.....	14
2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการชอว์องในภาษาไทยเปรียบต่างกับ ภาษาอื่น.....	16
2.3 กรอบความคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์.....	17
3. วิธีการดำเนินการวิจัย.....	29
3.1 การเก็บข้อมูล.....	29

	หน้า
3.1.1 การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
3.1.2 การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	30
3.1.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	34
3.1.4 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง.....	34
3.2 การกำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4. กลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย.....	38
4.1 โครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง.....	38
4.1.1 โครงสร้างการขอรับรอง.....	38
4.1.2 กลวิธีการขอรับรอง.....	55
4.2 โครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่น.....	62
4.2.1 โครงสร้างการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่น.....	62
4.2.2 กลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่น.....	66
4.3 โครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองในภาษาไทย.....	68
4.3.1 โครงสร้างการขอรับรองในภาษาไทย.....	68
4.3.2 กลวิธีการขอรับรองในภาษาไทย.....	72
5. ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยกับปัจจัยเรื่อง สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม และความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง.....	75
5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองใน ภาษาญี่ปุ่น.....	75
5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างและ กลวิธีการขอรับรอง.....	75
5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง.....	85
5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง กับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง.....	95
5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองใน ภาษาไทย.....	108

5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างและ กลวิธีการขอรับรอง.....	108
5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง....	115
5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรองกับโครงสร้าง และกลวิธีการขอรับรอง.....	125
6. การเปรียบเทียบกลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย.....	137
6.1 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง.....	137
6.1.1 การเปรียบเทียบโครงสร้างการขอรับรอง.....	137
6.1.2 การเปรียบเทียบกลวิธีการขอรับรอง.....	142
6.2 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม และความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง.....	144
6.2.1 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองที่สัมพันธ์กับสถานภาพ ทางสังคม.....	144
6.2.2 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองที่สัมพันธ์กับความ สนิทสนม.....	152
6.2.3 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองที่สัมพันธ์กับความหนักเบา ของเนื้อหาการขอรับรอง.....	157
7. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	164
7.1 สรุปผลการวิจัย.....	164
7.2 ข้อเสนอแนะ.....	169
7.2.1 ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น.....	169
7.2.2 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย.....	170
รายการอ้างอิง.....	171
ภาคผนวก.....	175
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย.....	176

ภาคผนวก ข สถานการณ์สมมติที่ใช้ในงานวิจัย.....	178
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	188

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1	รายละเอียดของสถานการณ์สมมติโดยสังเขป.....32
4.1	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น.....63
4.2	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น.....64
4.3	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น.....67
4.4	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อในภาษาญี่ปุ่น.....67
4.5	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย.....69
4.6	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายในภาษาไทย.....70
4.7	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย.....72
4.8	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อในภาษาไทย.....73
5.1	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตาม สถานภาพทางสังคม.....76
5.2	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตาม สถานภาพทางสังคม.....78
5.3	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สถานการณ์ที่ เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม.....79
5.4	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม.....82
5.5	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามสถานภาพทาง สังคม.....83
5.6	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความ สนิทสนม.....85
5.7	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความ สนิทสนม และสถานภาพทางสังคม.....87
5.8	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความ สนิทสนม.....88

ตารางที่	หน้า
5.9	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม.....89
5.10	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม.....91
5.11	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม.....92
5.12	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนมและสถานภาพทางสังคม.....93
5.13	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....96
5.14	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และสถานภาพทางสังคม.....98
5.15	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และความสนิทสนม.....99
5.16	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....100
5.17	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....101
5.18	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....103
5.19	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....105
5.20	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องและสถานภาพทางสังคม.....106
5.21	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องและความสนิทสนม.....107

ตารางที่	หน้า
5.22	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตาม สถานภาพทางสังคม.....108
5.23	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม.....110
5.24	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่ เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพ ทางสังคม.....111
5.25	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทาง สังคม.....113
5.26	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทาง สังคม.....114
5.27	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ สนิทสนม.....116
5.28	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ สนิทสนม และสถานภาพทางสังคม.....117
5.29	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาไทย จำแนกตามความ สนิทสนม.....118
5.30	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่ เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาไทยจำแนกตามความ สนิทสนม.....119
5.31	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ สนิทสนม.....121
5.32	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม.....122
5.33	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม และสถานภาพทางสังคม.....123
5.34	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ หนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....126

ตารางที่	หน้า
5.35	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ หนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และสถานภาพทางสังคม 128
5.36	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ หนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และความสนิทสนม 129
5.37	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาไทย จำแนกตามความ หนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง 130
5.38	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่ เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาไทย จำแนกตามความ หนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง 131
5.39	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ หนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง 133
5.40	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของ เนื้อหาการขอร้อง 134
5.41	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของ เนื้อหาการขอร้องและสถานภาพทางสังคม 135
5.42	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของ เนื้อหาการขอร้องและความสนิทสนม 136
6.1	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย 137
6.2	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย 139
6.3	ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่ เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย 140
6.4	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย 142
6.5	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม 144
6.6	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนก ตามสถานภาพทางสังคม 146
6.7	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนก ตามสถานภาพทางสังคม 149

ตารางที่	หน้า	
6.8	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม.....	152
6.9	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม.....	154
6.10	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนก ตามความสนิทสนม.....	156
6.11	ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....	158
6.12	ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนก ตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....	159
6.13	ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนก ตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง.....	161

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

ในการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม เรามีได้ใช้ภาษาเพียงเพื่อสื่อความ บอกเล่าข้อมูลหรือเรื่องราวต่างๆเท่านั้น แต่เรายังใช้ภาษาเพื่อแสดงการกระทำบางอย่างด้วย เช่น การขอโทษ การสัญญา การแนะนำ การขอร้อง เป็นต้น ซึ่งการกระทำโดยใช้คำพูดหรือที่เซอรัล (Searle, 1969) เรียกว่า “วัจนกรรม”(speech act) นั้น จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละวัฒนธรรม เวียร์ชบิกคา (Wierzbicka, 1991: 28) ได้ยกตัวอย่างสถานการณ์การเชิญชวนให้ผู้ฟังดื่มเบียร์ของชาวอังกฤษและชาวโปลิช ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลักษณะของวัจนกรรมแตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรม กล่าวคือ เมื่อชาวอังกฤษจะเชิญชวนให้ผู้ฟังดื่มเบียร์ มักจะนิยมการถามความต้องการของผู้ฟัง โดยใช้รูปประโยคคำถาม เช่น “Would you like a beer?” หรือ “How about a beer?” ในขณะที่ชาวโปลิชจะถือว่ารูปประโยคเช่นนี้เป็นการถามมากกว่าการเชิญชวนและจะเป็นการไม่เหมาะสมอย่างยิ่งหากเจ้าบ้านจะถามแขกว่า เขาต้องการอะไร เพราะตามธรรมเนียมของชาวโปลิชนั้น การที่แขกเปิดเผยกับเจ้าบ้านว่าตนต้องการดื่ม หรือรับประทานอะไรนั้น ไม่ใช่มารยาทที่ดี ดังนั้นในสถานการณ์นี้ชาวโปลิชจะเชิญชวนแขกโดยใช้รูปเชิงคำสั่ง เช่น “Proszę bardzo! Jeszcze troszkę!” (Please! A little more!) โดยที่แขกอาจตอบกลับมากว่า “Ale już nie mogę!” (But I can't!) เจ้าบ้านก็จะเชิญชวนให้แขกดื่มอีกโดยพูดว่า “Ale koniecznie!” (But you must!) ซึ่งการใช้รูปเชิงคำสั่งที่แสดงการเชิญชวนแนวขู่เชิญในภาษาโปลิชนั้น ชาวอังกฤษอาจเห็นว่าหยาบคายและเป็นการบีบบังคับ แต่ชาวโปลิชกลับมองว่าเป็นการแสดงไมตรีจิตที่ดี เนื่องจากเจ้าบ้านต้องการบอกแขกเป็นนัยผ่านทางรูปภาษาดังกล่าวว่ามีสิ่งที่ดีให้ทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี และตามธรรมเนียมของชาวโปลิช เจ้าบ้านจะไม่รับการปฏิเสธจากแขก เพราะถือว่าการให้แขกดื่มและรับประทานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ถามถึงความเต็มใจของแขกนั้นเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสม

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อต้องติดต่อสื่อสารกับคนต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม โอกาสที่การสื่อสารนั้นจะบรรลุผลสำเร็จอาจยากกว่าการสื่อสารกับคนในวัฒนธรรมเดียวกัน เนื่องจากคนต่างวัฒนธรรมย่อมมีแบบแผนในการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน และแต่ละคนย่อมจะนำวัฒนธรรมของชาติตนมาเป็นตัวกำหนดการใช้ภาษา ดังนั้นหากผู้พูดทั้ง 2 ฝ่ายได้

เรียนผู้ธรรมนิยม วัฒนธรรม รวมทั้งแบบแผนการใช้ภาษาของกันและกันนอกเหนือจากไวยากรณ์ คำศัพท์ และการออกเสียงแล้ว ก็น่าจะทำให้การสื่อสารราบรื่นและสัมฤทธิ์ผลได้ง่ายขึ้น

สำหรับการขออภัย ซึ่งบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) ถือเป็นวัจนกรรมหนึ่งที่เกิดจากความหน้า (Face Threatening Act หรือ FTA) ของผู้ฟังหรือผู้ที่ถูกขออภัยนั้น ก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรมเช่นเดียวกับวัจนกรรมอื่น ฉะนั้นการวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบการขออภัยข้ามภาษา จึงน่าจะเป็นประโยชน์กับผู้ที่เป็นเจ้าของภาษาและผู้ที่มีใจเจ้าของภาษา เนื่องจากจะทำให้การสนทนามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในวัจนกรรมการขออภัยของภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย ผู้พูดสามารถกล่าวขออภัยโดยใช้รูปภาษาที่แตกต่างหลากหลายแล้วแต่ความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ แต่จะพบว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยจำนวนไม่น้อยที่จะเลือกใช้แต่รูปประโยค 「～てください」 หรือรูปประโยค

「～てくださいませんか」 ในการขออภัย ซึ่งการใช้รูปประโยคดังกล่าวกับผู้ฟังบางคน ในบางสถานการณ์อาจฟังดูไม่เหมาะสม หรืออาจทำให้ผู้ฟังไม่พอใจได้ ส่วนผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นก็จะนิยมใช้รูปประโยค “กรุณา / โปรด + กริยา + ได้ไหมคะ / ครับ” ซึ่งการใช้รูปประโยคนี้ในบางสถานการณ์อาจฟังดูไม่เป็นธรรมชาติและเป็นทางการมากเกินไป ทั้งนี้เนื่องจากในตำราสอนภาษาญี่ปุ่นและตำราสอนภาษาไทยมักอธิบายถึงรูปประโยคที่ใช้ในการขออภัยเพียงไม่กี่รูปเท่านั้น นอกจากนี้การอธิบายวิธีการใช้ส่วนใหญ่ก็จะมุ่งเน้นทางด้านไวยากรณ์มากกว่าการอธิบายถึงการเลือกใช้รูปประโยคและกลวิธีให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล ดังนั้นหากผู้เรียนเลือกใช้รูปประโยคหรือกลวิธีการขออภัยที่ไม่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์แล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความสับสน ความไม่เข้าใจ หรือแม้กระทั่งความไม่พอใจระหว่างคู่สนทนาได้

ด้วยเหตุนี้ความเข้าใจในวัฒนธรรม ธรรมเนียม แบบแผนการใช้ภาษา รวมถึงบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการขออภัยในทั้ง 2 ภาษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะในสถานการณ์ที่ผู้ฟังแตกต่างกันไป หรือเนื้อหาการขออภัยแตกต่างกันไป ผู้พูดย่อมเลือกใช้กลวิธีการขออภัยให้เหมาะสมที่แตกต่างไปเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ากลวิธีการขออภัยในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร และศึกษาว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขออภัย มีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีการขออภัยในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยในลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งจะทำให้เข้าใจกลวิธีการขออภัยของทั้ง 2 ภาษา และส่งผลให้การสื่อสารระหว่างชาวญี่ปุ่นและชาวไทยนั้นราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษากลวิธีการขออภัยในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

- 1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต่างกลวิธีการขอรับรองระหว่างภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

- 1.3.1 ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย มีกลวิธีการขอรับรองโดยตรง โดยในภาษาญี่ปุ่นจะอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องก่อนกล่าวขอรับรอง แต่ในภาษาไทย ส่วนใหญ่จะอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องหลังกล่าวขอรับรอง
- 1.3.2 ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีกลวิธีการขอรับรองโดยอ้อม แต่มีลักษณะที่แตกต่างกัน
- 1.3.3 สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้ขอรับรองและผู้ถูกขอรับรอง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรองมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.4.1 ศึกษาเฉพาะภาษาพูดที่เป็นภาษากลาง
- 1.4.2 ศึกษากลวิธีการขอรับรอง กรณีที่ผู้พูดมีจุดมุ่งหมายที่จะได้รับการกระทำบางอย่างจากผู้ฟัง ทั้งนี้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้พูด โดยที่ผู้ฟังอาจจะทำหรือไม่ทำตามคำร้องขอนั้นก็ได้
- 1.4.3 ข้อมูลที่นำมาวิจัย เป็นบทสนทนาที่ใช้จริงทางโทรศัพท์ บทสนทนาที่ได้จากการสังเกต และบทสนทนาที่ได้จากการให้กลุ่มตัวอย่างแสดงบทบาทสมมติ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 เข้าใจกลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย รวมถึงความแตกต่างของกลวิธีการขอรับรองของทั้งสองภาษามากขึ้น
- 1.5.2 เป็นประโยชน์สำหรับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของคนไทย และสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการขอรับรองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.5.3 เป็นแนวทางในการวิจัยภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงสังคมในหัวข้ออื่นๆต่อไป

1.6 นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

- วัจนกรรม (speech act) หมายถึง การกระทำโดยใช้คำพูด ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่เหมาะสมของการกระทำนั้น
- การขอร้อง หมายถึง การกระทำของผู้พูด (ผู้ขอร้อง) ที่ต้องการการกระทำบางอย่างจากผู้ฟัง (ผู้ถูกขอร้อง) ทั้งนี้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้พูด โดยมีได้เป็นการบังคับผู้ฟัง (Nakagawa, 1997: 218)

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

- 1.7.1 ใช้คำว่า “ผู้พูด” แทนผู้ขอร้อง และ “ผู้ฟัง” แทนผู้ถูกขอร้อง
- 1.7.2 บทสนทนาที่ได้จากการให้กลุ่มตัวอย่างแสดงบทบาทสมมติที่ปรากฏในงานวิจัยนี้จะกำกับด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ s และ p ภายใน () โดย s จะหมายถึงสถานการณ์ และ p หมายถึง ลำดับคู่ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น บทสนทนาที่มี (s.2 p.6) กำกับตอนท้าย จะหมายถึงบทสนทนาในสถานการณ์ที่ 2 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคู่ที่ 6 เป็นผู้แสดง
- 1.7.3 บทสนทนาที่ใช้จริงทางโทรศัพท์และบทสนทนาที่ได้จากการสังเกตที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ จะกำกับด้วยข้อความ “บทสนทนาจากสถานการณ์จริง” ภายใน ()
- 1.7.4 หมายเลขกำกับบทสนทนาจะเริ่มนับจาก 1 ใหม่ในแต่ละบท
- 1.7.5 ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจะใช้ระบบถอดอักษรจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นผลงานวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี สีสสุวรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุชาดา สัตยพงศ์ (สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณะียนาวิน (ภาควิชาภาษาศาสตร์) และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎีพร ชำนิโรคสนามต์ (ภาควิชาภาษาไทย) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบบดังกล่าวนี้กำหนดการถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นที่เขียนด้วยอักษรโรมัน (อักษรโรมะจิ) เป็นอักษรไทย ดังนี้

สระ	
อักษรโรมัน (สระเสียงสั้น , สระเสียงยาว)	อักษรไทย
a , aa	อะ , อา
i , ii	อิ , อี
u , uu	อุ , อู
e , ee	เอะ , เอ
o , oo	โอะ , โอ
- ya , - yaa	เียะ , เีย
- yu , - yuu	อิว , อิว
- yo , - yoo	เียว , เียว

พยัญชนะ	
อักษรโรมัน	อักษรไทย
p เมื่อเกิดที่ต้นคำ เมื่อเกิดในตำแหน่งอื่นๆ	พ ป
b	บ
m	ม
f	ฟ
w	ว
t เมื่อเกิดที่ต้นคำ เมื่อเกิดในตำแหน่งอื่นๆ	ท ต
ts	ทซ์
ch	ช
d	ด
n	น
s	ซ
sh	ฌ
z	จ
j	จ
r	ร
y	ย
k เมื่อเกิดที่ต้นคำ เมื่อเกิดในตำแหน่งอื่นๆ	ค ก

พยัญชนะ	
อักษรโรมัน	อักษรไทย
g	ก
เมื่อเกิดที่ต้นคำ	
เมื่อเกิดในตำแหน่งอื่นๆ	ง
h	ฮ

ตัวสะกด (เสียง n)	
อักษรโรมัน	อักษรไทย
เมื่อเกิดหน้า p , b , m	ม
เมื่อเกิดหน้า k , g , w	ง
เมื่อเกิดที่อื่นๆ	น
เมื่อทำหน้าที่เป็นตัวสะกดและตามด้วยสระ (n')	น

สำหรับคำบางคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายอยู่แล้ว เช่น ซามูไร ซากุระ จะใช้ตามความนิยม โดยไม่นำระบบถอดอักษรดังกล่าวมาใช้

ตัวอย่างการถอดอักษรในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เช่น

Kobayashi

โคะบะยะชิ

Izaki

อิสะกิ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทที่ 2 นี้เป็นการนำเสนอเอกสาร งานวิจัย รวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หัวข้อหลัก คือ

- 2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่น
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอเรื่องในภาษาไทย
- 2.3 กรอบความคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่น

การศึกษาเกี่ยวกับวัจนกรรมการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่น พบว่า มีทั้งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่นเพียงอย่างเดียวและศึกษาเปรียบต่างกับภาษาอื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งเนื้อหาในหัวข้อนี้ออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่น
- 2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่นเปรียบต่างกับภาษาอื่น

2.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการขอเรื่องในภาษาญี่ปุ่น

โคบายะยะมิ (Kobayashi, 1995) ศึกษาเกี่ยวกับระดับความเข้าใจและระดับความสุภาพในการขอเรื่อง โดยวิจัยจากข้อมูลที่ทำกรสำรวจจริง ซึ่งการสำรวจดังกล่าวมีทั้งที่เป็นกรให้กลุ่มตัวอย่างชมภาพยนตร์ และให้ตอบคำถามจากแบบสำรวจ โดยโคบายะยะมิได้นำแนวความคิดของเซอร์ล (Searle, 1975) และ ลีช (Leech, 1983) ที่ว่าปัจจัยหลักที่กำหนดความเข้าใจและความสุภาพของการขอเรื่องคือความตรงและความอ่อนค้อมของภาษา โคบายะยะมิได้สนับสนุนความคิดดังกล่าวว่า ยิ่งรูปแบบภาษาที่แสดงกรขอเรื่องมีความไม่ชัดเจนหรืออ่อนค้อมมากเท่าไร ผู้ฟังจะเข้าใจเจตนาได้ยากขึ้นเท่านั้น และสำนวนเช่นนั้นจะถือว่าเป็นสำนวนที่ไม่สุภาพ ในขณะที่สำนวนที่ถือว่าเข้าใจง่ายและสุภาพที่สุด คือ สำนวนขอเรื่องแบบอ่อนค้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ¹

¹ บลุม กุลกา (Blum-Kulka, 1987) ได้อธิบายความหมายของกลวิธีแบบอ่อนค้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional indirect strategies) ว่าเป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาขอเรื่องโดยที่มิได้ใช้รูปภาษาที่แสดงกรขอเรื่องโดยตรง กล่าวคือไม่สามารถแปลความหมายตามรูปภาษาได้ว่าเป็นกรขอเรื่อง แต่เมื่อผู้พูดกล่าวออกไปแล้ว ผู้ฟังสามารถเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดต้องการขอเรื่อง

(慣用的間接依頼表現) เช่น 「今何時か教えていただけますか。」 โคะบะยะฉึกกล่าวว่า ที่ประโยคเช่นนี้เป็นประโยคที่เข้าใจง่ายและสุภาพเนื่องจากมีความชัดเจน และในขณะเดียวกันก็แสดงถึงการทำให้ภาระของผู้ฟังอ่อนลงด้วย อย่างไรก็ตามโคะบะยะฉึกได้เสนอเพิ่มเติมว่า ระดับความเข้าใจ และระดับความสุภาพในการขอรื่องนั้นมีได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านภาษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเพียงเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยที่นอกเหนือจากภาษาด้วย กล่าวคือ ปัจจัยที่นอกเหนือจากภาษาที่มีอิทธิพลต่อระดับความเข้าใจและระดับความสุภาพ คือ ความชัดเจนของกรอบการขอรื่อง และภาระที่มีต่อผู้ฟัง

โคะบะยะฉึกได้อธิบายเกี่ยวกับปัจจัยทั้งสองข้างต้นดังนี้ กรอบ (frame) คือ โครงสร้างที่สร้างจากการคาดเดา การคาดหมายที่คนทั่วไปมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นหน่วยทางจิตใจ ว่าในสถานการณ์เช่นนี้จะเกิดสิ่งนี้ขึ้น ซึ่งกรอบดังกล่าวนี้เองทำให้เราทราบว่าเป็นสถานการณ์เช่นนี้ เหตุการณ์น่าจะเป็นอย่างไร จากการวิจัยพบว่าระดับความเข้าใจของการขอรื่องมีความสัมพันธ์กับกรอบ กล่าวคือ ยิ่งกรอบนั้นมีความชัดเจนมากเท่าไรผู้ฟังก็จะสามารถเข้าใจเจตนาและความต้องการของผู้พูดได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วมากขึ้นเท่านั้น ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับภาระที่มีต่อผู้ฟังนั้น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับระดับความสุภาพในการขอรื่อง กล่าวคือยิ่งภาระนั้นเป็นภาระที่หนักสำหรับผู้ฟังมากเท่าไร ระดับความสุภาพจะต้องมีมากขึ้น ดังนั้นพบว่าในกรณีที่ผู้พูดเห็นว่าภาระนั้นเป็นภาระที่หนักสำหรับผู้ฟัง ผู้พูดก็มักจะเลือกใช้รูปภาษาที่สุภาพและเข้าใจง่ายที่สุดในขณะที่ถ้าภาระนั้นเป็นภาระที่ไม่หนักก็ไม่จำเป็นต้องใช้รูปภาษาที่สุภาพมาก สรุปได้ว่าระดับความเข้าใจและระดับความสุภาพของการขอรื่องนอกจากจะขึ้นอยู่กับรูปภาษาแล้ว ความชัดเจนของกรอบในสถานการณ์ต่างๆ และภาระที่มีต่อผู้ฟังก็ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องด้วย ผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้านกลวิธีการขอรื่องมากพอสมควร เนื่องจากระดับของภาระเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อกลวิธีการขอรื่อง กล่าวคือในกรณีที่ภาระนั้นเป็นภาระที่ค่อนข้างหนักสำหรับผู้ฟัง ผู้พูดก็มักจะสรรหากลวิธีการขอรื่องต่างๆ มาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตน นั่นก็คือผู้ฟังรับที่จะทำตามที่ถูกขอรื่องถึงแม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นภาระที่หนักก็ตาม ซึ่งแน่นอนว่าเมื่อเปรียบเทียบกับระดับภาระที่ไม่หนักหรือเป็นเรื่องที่ผู้ฟังสามารถทำตามได้อย่างไม่ลำบากแล้ว กลวิธีที่ผู้พูดใช้ย่อมแตกต่างกันไป

นะกะงะวะระ (Nakagawa, 1997) ศึกษาเกี่ยวกับการขอรื่องในภาษาญี่ปุ่นด้านที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีและการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น โดยได้ทำการสำรวจกลวิธีการขอรื่องในภาษาญี่ปุ่น โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกสำนวนที่คิดว่าเหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีทั้งชาวญี่ปุ่น และชาวต่างชาติที่เรียนและมีความสามารถทางภาษาญี่ปุ่น และผลการสำรวจที่ได้นั้นเป็นกลวิธีที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการขอรื่อง และจากผลการสำรวจได้กลวิธีที่น่าสนใจดังนี้ ในกรณีที่คู่สนทนาเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเลือกใช้

กลวิธีการบอกเหตุผลแล้วจึงกล่าวเนื้อหาการขอร้อง เนื่องจากการบอกเหตุผลก่อนทำการขอร้อง นั้นจะทำให้คู่สนทนาเข้าใจอย่างชัดเจน โอกาสที่จะเกิดความเข้าใจผิดนั้นมีน้อย จึงถือว่าสภาพ ส่วนในกรณีที่คู่สนทนามีสถานภาพเท่าเทียมกันหรือมีความสนิทสนมกันนั้น ชาวญี่ปุ่นส่วนมาก จะเลือกใช้กลวิธีการบอกเหตุผลเพียงอย่างเดียวโดยที่ไม่ได้บอกเนื้อหาการขอร้อง เนื่องจากเป็น กลวิธีที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างราบรื่น ส่วนในสถานการณ์ที่เป็น การขอร้องให้คู่สนทนาเปลี่ยนแปลงการกระทำอะไรบางอย่าง เช่น ขอร้องให้คู่สนทนาพูดช้าลง หรือขอร้องให้หรีเสียงโทรทัศน์ลง สถานการณ์เช่นนี้ชาวญี่ปุ่นส่วนมากจะเลือกใช้กลวิธีการบอก เนื้อหาการขอร้องเพียงอย่างเดียวโดยที่ไม่บอกเหตุผล เนื่องจากในกรณีเช่นนี้แม้ไม่กล่าวถึง เหตุผลในการขอร้อง ผู้ฟังก็สามารถเดาได้ ดังนั้นการบอกเหตุผลออกไปก็อาจก่อให้เกิด ความรู้สึกที่ไม่ดีหรือความไม่พอใจได้

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นนั้น นะกะงะวะได้ทำการสำรวจตำรา สอนภาษาญี่ปุ่นจำนวนหนึ่ง โดยสำรวจว่าในตำราเล่มต่างๆมีการสอนเรื่องการขอร้องอย่างไร ใช้ รูปประโยคอะไร มีความหลากหลายในรูปประโยคแสดงการขอร้องหรือไม่ และในตำราเหล่านั้น มีการสอนเรื่องการขอร้องโดยมีความใกล้เคียงกับกลวิธีที่ใช้จริงหรือไม่ จากผลการสำรวจตำรา พบว่า ตำราส่วนใหญ่จะมีรูปประโยคที่แสดงการขอร้องเพียง 1-3 รูปเท่านั้น และไม่ค่อยพบส่วน ที่เป็นการอธิบายเรื่องการใช้รูปประโยคขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ต่างๆ กล่าวคือ มีการยก รูปประโยคโดยที่ไม่ได้อธิบายถึงสถานการณ์และบุคคลในบทสนทนา ซึ่งจุดนี้นะกะงะวะเห็นว่า เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ และการนำไปใช้จริงในสถานการณ์ต่างๆของผู้เรียน พร้อมกันนี้ยัง เสนอว่าการเรียนเรื่องการขอร้องนั้นจำเป็นต้องทราบถึงกลวิธี บริบท และสถานการณ์โดยรวม ทั้งหมด โดยที่ไม่ควรจะยึดติดกับรูปภาษาเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังเสนอเพิ่มเติมอีกว่าใน ตำราสอนภาษาญี่ปุ่นควรมีสถานการณ์ที่แสดงการขอร้องที่ไม่ราบรื่นด้วย เช่น ในกรณีที่ผู้ฟัง ปฏิเสธที่จะกระทำตามที่คำขอร้อง เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว เหตุการณ์เช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นได้ เพราะการขอร้องนั้นคือการบอกให้คู่สนทนากระทำกริยาบางอย่าง โดยที่ยังคงเหลือที่ว่างในการ เลือกให้แก่ผู้ฟัง ดังนั้นผู้ฟังจึงสามารถปฏิเสธ หรือรับโดยมีเงื่อนไขได้

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่นะกะงะวะนำมาวิเคราะห์ในงานชิ้นนี้ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการให้ กลุ่มตัวอย่างเลือกจำนวนที่คิดว่าเหมาะสมที่สุด จากตัวเลือกที่นะกะงะวะได้กำหนดขึ้น ซึ่งผู้วิจัย มีความเห็นว่า ข้อมูลที่ได้จากวิธีการสำรวจดังกล่าวนี้มีโอกาสที่จะคลาดเคลื่อนจากจำนวนที่ กลุ่มตัวอย่างจะใช้จริงมากกว่าข้อมูลที่ได้จากวิธีการสำรวจอื่นๆ เช่น การให้กลุ่มตัวอย่างแสดง บทบาทสมมติ หรือการให้กลุ่มตัวอย่างเขียนจำนวนที่เหมาะสมโดยเสรี

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นเปรียบต่างกับภาษาอื่น

สปีส์ (Spees, 1994) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการใช้วัจนกรรมอ้อมของชาวญี่ปุ่นและชาวอเมริกัน โดยกำหนดให้ความสนิทสนมเป็นปัจจัยที่ต้องการศึกษา ผลวิจัยโดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นจะใช้กลวิธีการขอร้องแบบอ้อมกับคนในกลุ่มมากกว่าคนนอกกลุ่ม กล่าวคือ เมื่อต้องขอร้องผู้ฟังที่ใกล้ชิดหรือเป็นคนในกลุ่ม ผู้พูดจะนิยมกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อม ในขณะที่ในสถานการณ์ที่ขอร้องคนนอกกลุ่มซึ่งมีความห่างเหินกว่านั้น กลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นจะใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรง ต่างกับกลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกันที่มักจะกล่าวขอร้องในลักษณะเดียวกันไม่ว่าคู่สนทนาจะเป็นคนในกลุ่มหรือคนนอกกลุ่มก็ตาม สปีส์กล่าวว่าผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสังคมญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับความเป็นปึกแผ่น โดยคนญี่ปุ่นมักจะใช้กลวิธีการขอร้องที่ไม่คุกคามหน้าของผู้ฟังที่เป็นคนในกลุ่มมากเกินไป ทั้งนี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

งานของสปีส์ได้ชี้ให้เห็นถึง การเลือกใช้กลวิธีการขอร้องแบบอ้อมว่ามีปัจจัยเรื่องความสนิทสนมเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามสปีส์มิได้ศึกษาโดยพิจารณาจากปัจจัยอื่นๆที่อาจมีผลต่อการใช้กลวิธีการขอร้องแบบอ้อม เช่น สถานภาพของผู้พูดและผู้ฟัง เป็นต้น

โฮริเอะ (Horie, 1995) ศึกษาเปรียบเทียบจำนวนการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นกับภาษาไทย และได้วิเคราะห์ถึงปัญหาและการใช้ผิดของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของรูปแบบการใช้จำนวนการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยด้วย โดยงานวิจัยชิ้นนี้ได้อธิบายเกี่ยวกับจำนวนการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นว่า โดยทั่วไปเวลาที่ชาวญี่ปุ่นจะขอร้องอะไรบางอย่างนั้น มักจะใช้คำพูดและท่าทีที่ถ่อมตนและจะยกย่องฝ่ายผู้ฟัง ส่วนรูปแบบภาษาที่ใช้ก็มักจะเป็นจำนวนขอร้องแบบอ้อมมากกว่าที่จะเป็นรูปแบบภาษาที่ตายตัว เช่น รูปประโยค 「〜てください」 ส่วนจำนวนการขอร้องในภาษาไทยนั้น โฮริเอะได้ยกตัวอย่างรูปประโยคพื้นฐานที่แสดงการขอร้องในภาษาไทยจำนวน 20 รูปประโยค และกล่าวว่ารูปประโยคที่สุภาพมากที่สุดนั่นคือ รูปประโยค “กรุณาช่วย+คำกริยา+หน่อย+ได้ไหม” และรูปประโยค “ช่วยกรุณา+คำกริยา+หน่อย+ได้ไหม”

นอกจากนี้โฮริเอะยังได้อธิบายว่า ในสังคมไทยถ้าเป็นการขอร้องในหมู่คนสนิทมักใช้จำนวนการขอร้องที่น้อย แต่ถ้าเป็นการขอร้องคนที่มีความอายุน้อยกว่าหรือมีสถานภาพสูงกว่าก็มักจะใช้รูปภาษาที่อ้อมและสุภาพ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับในภาษาญี่ปุ่น

ส่วนทางด้านกรวิเคราะห์การใช้ผิดของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยและผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น ในกรณีของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยนั้น การที่ผู้เรียนเลือกใช้จำนวนการขอร้องที่ไม่เหมาะสมนั้นสาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากการที่ตำราเรียนภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในประเทศไทย มิได้ให้คำอธิบายอย่างเพียงพอว่าในสถานการณ์ใด ควรจะเลือกใช้จำนวนการขอร้องใด เช่น รูปประโยค

「てください」 และรูปประโยค 「てくださいませんか」 นั้น ถ้าเป็นในกรณีที่ผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าใช้กับผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่าแล้ว การใช้รูปประโยค 「てください」 จะมีนัยว่าเป็นการสั่งมากกว่าที่จะเป็นการขอร้อง แต่ในตำราได้ให้คำอธิบายว่ารูปประโยค 「てくださいませんか」 นั้นสุภาพมากกว่า ดังนั้นผู้เรียนอาจเลือกใช้รูปประโยค 「てくださいませんか」 ในการขอร้องอาจารย์ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่เหมาะสม เพราะในสังคมญี่ปุ่น การขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าจะไม่นิยมใช้รูปประโยค 「てくださいませんか」

ส่วนในกรณีของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่นนั้น จะพบการเลือกใช้จำนวนที่ผิด เช่น ในสถานการณ์ที่ต้องการขอร้องให้คู่สนทนาพูดใหม่อีกครั้งหนึ่ง ผู้เรียนชาวญี่ปุ่นจำนวนมากจะเลือกใช้รูปประโยคว่า “ขอพูดอีกครั้งได้ไหมครับ / ค่ะ” ซึ่งประโยคดังกล่าวมีความหมายเป็นการขออนุญาตพูดอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้เรียนชาวญี่ปุ่นยึดติดกับรูปประโยค “ขอ+คำนาม” นอกจากนี้ในตำราสอนภาษาไทยสำหรับชาวญี่ปุ่นในส่วนที่เป็นการสอนเรื่องการขอร้อง มักพบคำว่า “กรุณา” หรือคำว่า “โปรด” ซึ่งชาวไทยมักจะใช้ทั้งสองคำนี้ในภาษาเขียนมากกว่าที่จะใช้ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน

ส่วนความแตกต่างของรูปแบบการใช้จำนวนการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยนั้น โสริเอะได้อธิบายว่า รูปแบบการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นมักจะมีการอธิบายเหตุผลหรือสภาพการณ์ก่อนแล้วจึงกล่าวขอร้อง คำอธิบายนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนะกะวะวะ (Nakagawa, 1997) ที่กล่าวว่าชาวญี่ปุ่นมักเลือกใช้การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะกล่าวส่วนที่เป็นการขอร้องหรือบอกเนื้อหาของขอร้อง ส่วนการขอร้องในภาษาไทยนั้น โสริเอะได้อธิบายว่าชาวไทยโดยทั่วไปก่อนที่จะขอร้องมักจะถามเพื่อความมั่นใจก่อนว่าคู่สนทนามีเวลาว่างหรือไม่ ส่วนทางด้านคู่สนทนาโดยมากแล้วจะยังไม่ตอบรับหรือปฏิเสธในทันที คู่สนทนามักจะถามผู้พูดถึงรายละเอียดหรือธุระก่อน แล้วจึงตอบไปว่าตนมีเวลาหรือไม่ และถ้าคู่สนทนาตอบรับผู้พูดก็จะเข้าสู่ขั้นตอนของการขอร้องต่อไป

อย่างไรก็ตามข้อมูลที่โสริเอะได้นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ มิใช่ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในสถานการณ์จริง การตอบแบบสอบถาม หรือการแสดงบทบาทสมมติของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้เป็นข้อสนับสนุนให้มาซึ่งข้อสรุปที่ถูกต้อง ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาที่ได้มาจากการสำรวจ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง การให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม หรือแสดงบทบาทสมมติ น่าจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายและใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้จริงมากกว่า

ฟูกุชิมะ (Fukushima, 1996) ศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องของชาวญี่ปุ่นและชาวอังกฤษ โดยมีปัจจัยที่ต้องการศึกษาคือ ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างกล่าวขอร้องเพื่อนภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ เพื่อศึกษาว่าเมื่อความหนักเบาของ

เนื้อหาการขอร้องแตกต่างกันไป ผู้พูดชาวญี่ปุ่นและผู้พูดชาวอังกฤษจะเลือกใช้กลวิธีการขอร้องที่แตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกันหรือไม่ อย่างไร พุทฺติมิได้กำหนดสถานการณ์ออกเป็น 2 สถานการณ์ที่มีความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องแตกต่างกัน ผลวิจัยพบว่าโครงสร้างการขอร้องของชาวญี่ปุ่นและชาวอังกฤษสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ

- 1) โครงสร้างที่แสดงส่วนเนื้อหาหลัก (Head act) ซึ่งเป็นส่วนแสดงการขอร้องเพียงอย่างเดียว
- 2) โครงสร้างที่แสดงส่วนเนื้อหาหลักและตามด้วยส่วนขยาย (Supportive move)
- 3) โครงสร้างที่แสดงส่วนขยายและตามด้วยส่วนเนื้อหาหลัก
- 4) โครงสร้างที่แสดงส่วนขยายตามด้วยส่วนเนื้อหาหลักและตามด้วยส่วนขยาย
- 5) โครงสร้างที่แสดงส่วนเนื้อหาหลักหลายครั้ง
- 6) โครงสร้างที่แสดงส่วนขยายเพียงอย่างเดียว

ผลการวิจัยพบว่า ชาวญี่ปุ่นและชาวอังกฤษนิยมใช้โครงสร้างที่แสดงส่วนเนื้อหาหลักเพียงอย่างเดียวมากในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ส่วนในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักนั้น ชาวญี่ปุ่นและชาวอังกฤษต่างก็มีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายเพิ่มมากขึ้น

ส่วนทางด้านกลวิธีการขอร้อง พบว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ชาวญี่ปุ่นจะใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรงมากกว่าชาวอังกฤษ ทั้งนี้พุทฺติมิให้เหตุผลว่าเป็นเพราะคนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความเป็นปึกแผ่นและสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของคนในกลุ่มมากกว่าคนอังกฤษ ผู้พูดชาวญี่ปุ่นเห็นว่าการขอร้องเรื่องเบา นั้นผู้พูดไม่ต้องเกรงใจผู้ฟังนัก จึงเลือกใช้กลวิธีแบบตรงในการขอร้อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดผู้ฟังไม่ห่างเหินกัน สำหรับการเลือกใช้ส่วนขยายนั้นพบว่าทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวอังกฤษเลือกใช้ การอธิบายเหตุผล มากที่สุดในทั้งกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาและหนัก และปริมาณการใช้ส่วนขยายจะเพิ่มสูงขึ้นในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก นอกจากนี้พุทฺติมิยังเสนอว่า การที่บอกได้ว่าการขอร้องนั้นๆมีระดับการคุกคามหน้าผู้ฟังมากหรือน้อยเพียงใด ต้องพิจารณาที่ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟังด้วย ซึ่งจุดนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยกับพุทฺติมิ จึงได้นำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการขอร้อง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟัง ทั้งในลักษณะที่เป็นความสนิทสนม และสถานภาพทางสังคม มาศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ด้วย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาผลการวิจัยของพุทฺติมิที่กล่าวว่า ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา คนญี่ปุ่นจะนิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรง เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดผู้ฟังไม่ห่างเหินกัน เนื่องจากคนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความเป็นปึกแผ่นและสัมพันธภาพที่ดีต่อกันของคนในกลุ่ม เปรียบเทียบกับผลการวิจัยของสปีส์ที่กล่าวว่า เมื่อต้องขอร้องผู้ฟังที่เป็นคนในกลุ่ม คนญี่ปุ่นจะนิยมกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อม ทั้งนี้เนื่องจากคนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความเป็น

ปีกแผ่น จึงเลือกใช้กลวิธีการขอรับที่ไม่คุกคามหน้าของผู้ฟังที่เป็นคนในกลุ่มมากเกินไป จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยทั้งสองไม่สอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากพหุภุมิยะและสปีส์กำหนดปัจจัยที่ต้องการศึกษาต่างกัน กล่าวคือ พหุภุมิยะมุ่งศึกษาปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับ โดยแบ่งความแตกต่างของปัจจัยนี้ออกเป็น 2 กรณี คือ เนื้อหาการขอรับเบา และเนื้อหาการขอรับหนัก ทั้งนี้พหุภุมิยะได้ควบคุมปัจจัยอื่นๆ โดยกำหนดให้สถานภาพทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟังอยู่ในระดับที่เท่ากันทั้ง 2 กรณี ส่วนสปีส์นั้นมุ่งศึกษาปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ โดยแบ่งความแตกต่างของปัจจัยออกเป็น คนในกลุ่มซึ่งมีความสนิทสนมกัน กับคนนอกกลุ่มซึ่งไม่สนิทกัน การกำหนดปัจจัยที่ต้องการศึกษาแตกต่างกันนี้ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลสรุปในงานวิจัยแต่ละชิ้นไม่สอดคล้องกัน

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบต่างวัฒนธรรมการขอรับในภาษาญี่ปุ่นและภาษาอื่นที่เป็นงานวิจัยประเภทวิชาปฏิบัติศาสตร์เปรียบเทียบต่าง (Contrastive pragmatic) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเกตว่าคนต่างภาษา ต่างวัฒนธรรมจะมีการใช้ภาษาที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรแล้ว ผู้วิจัยยังพบงานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบต่างวัฒนธรรมการขอรับในภาษาญี่ปุ่นระหว่างเจ้าของภาษากับกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ซึ่งเป็นงานวิจัยประเภทวิชาปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่างกลาง² (Interlanguage pragmatic) งานวิจัยดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

อิสะกิ (Izaki,2000) ศึกษาพฤติกรรมการขอรับของกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นและกลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวฝรั่งเศส แม้ว่างานวิจัยชิ้นนี้จะได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างภาษาญี่ปุ่นกับภาษาฝรั่งเศสโดยตรงก็ตาม แต่ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความแตกต่างระหว่าง 2 ภาษานี้ได้เช่นกัน เนื่องจากการใช้ภาษาญี่ปุ่นของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาย่อมมีอิทธิพลของภาษาแม่เข้ามาปะปน ในงานวิจัยนี้ อิสะกิได้ให้ทั้งกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นและกลุ่มผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวฝรั่งเศสแสดงบทบาทสมมติ (role play) และได้บันทึกเสียงไว้ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยในการแสดงบทบาทสมมตินั้นได้แบ่งเป็นการสนทนาระหว่างชาวญี่ปุ่นด้วยกัน การสนทนาระหว่างชาวญี่ปุ่นและผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวฝรั่งเศส และการสนทนาภาษาฝรั่งเศสระหว่างชาวฝรั่งเศสด้วยกัน และได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการขอรับในแต่ละกรณี จากนั้นจึงสรุปความแตกต่างของพฤติกรรมการขอรับของทั้ง 2 ภาษา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ในกรณีของชาวญี่ปุ่นนั้น ก่อนที่จะกล่าวส่วนที่เป็นการขอรับมักจะมีการพูดอะไรบางอย่างเพื่อแสดงให้คู่สนทนาทราบว่าต่อจากนี้จะทำการขอรับ เช่น 「ちょっとお願いがあるんだけど」 จากนั้นจึงอธิบายหรือถามข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงกล่าวขอรับ ซึ่งผลสรุปนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของโฮริเอะ (Horie,1995) และงานวิจัยของนะกะกะวะ (Nakagawa,1997) ส่วนในกรณีที่เป็นการสนทนาระหว่างชาวฝรั่งเศส

² แปลตามศัพท์ภาษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ทั้งนี้อาจมีผู้วิจัยบางคนใช้คำว่า วิชาปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่าง

ด้วยกัน จะไม่ปรากฏส่วนที่เป็นการพูดเพื่อแสดงให้คู่สนทนาทราบว่าต่อไปจะทำการขอร้อง แต่ มักจะมีการอธิบายหรือถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการขอร้อง ซึ่งเป็นการบอกคู่สนทนาอย่างอ้อม และจะคาดหวังให้คู่สนทนาเข้าใจถึงเจตนาและเสนอตัวช่วยเหลือในสิ่งที่ผู้พูดต้องการขอร้อง หรือ มีเช่นนั้นก็จะกล่าวส่วนที่เป็นการขอร้องหลังจากที่ได้อธิบายเหตุผลหรือสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องแล้ว

งานวิจัยของฮิสะกิ ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่แตกต่างกันโดยทั่วไประหว่างกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาฝรั่งเศส โดยมีได้พิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง เช่น สถานภาพ ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งการพิจารณาปัจจัยดังกล่าวประกอบด้วยนั้น น่าจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอร้องในภาษาไทย

เช่นเดียวกับวัจนกรรมการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น การศึกษาเกี่ยวกับวัจนกรรมการขอร้องในภาษาไทย ก็พบว่ามิตั้งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการขอร้องในภาษาไทยเพียงอย่างเดียวและศึกษาเปรียบต่างกับภาษาอื่น ดังนั้นจึงแบ่งเนื้อหาในหัวข้อนี้ออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องในภาษาไทย

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องในภาษาไทยเปรียบต่างกับภาษาอื่น

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องในภาษาไทย

อุมาภรณ์ สังขมาน (2544) ศึกษาการใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทยโดยเน้นศึกษาภาษาสุภาพที่ปรากฏในวัจนกรรมการขอร้อง ปฏิเสธและการไม่เห็นด้วย โดยได้ศึกษาเฉพาะภาษาพูดเท่านั้นรวมถึงศึกษารูปแบบ ปริมาณการใช้ในแต่ละรูปแบบ และการเลือกใช้ถ้อยคำโดยการประมาณการเสี่ยงต่อการเสียหายตามตัวแปรเรื่องเพศ โดยใช้กรอบแนวคิดของบราวน์ และเลวินสันที่กล่าวถึงความสุภาพว่า เป็นการใช้ภาษาเพื่อรักษาหน้า ในส่วนของรูปแบบการขอร้อง ผลการวิจัยพบว่าวัจนกรรมการขอร้องจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ ส่วนเสริมหน้า ถ้อยคำแสดงเจตนา และส่วนเสริมหลัง โดยส่วนเสริมหน้าในวัจนกรรมการขอร้อง ได้แก่ คำเรียกขาน การเกริ่นความ การให้เหตุผล เป็นต้น องค์ประกอบต่อมาคือถ้อยคำแสดงเจตนาซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน ซึ่งถ้อยคำแสดงเจตนาของวัจนกรรมการขอร้องสามารถแบ่งได้เป็น ถ้อยคำแสดงเจตนาโดยตรงและถ้อยคำแสดงเจตนาโดยอ้อม ส่วนองค์ประกอบสุดท้ายคือส่วนเสริมหลังซึ่งหมายถึงส่วนที่ตามหลังถ้อยคำแสดงเจตนา นั่นเอง ได้แก่ การให้เหตุผล การออกตัว การให้โอกาสเลือก เป็นต้น สำหรับปริมาณการเลือกใช้รูปแบบต่างๆของวัจนกรรมการขอร้องนั้นพบว่า ทั้งเพศหญิงและเพศชายเลือกใช้รูปแบบ

“ส่วนเสริมหน้า+ถ้อยคำแสดงเจตนา” มากที่สุด และเลือกใช้รูปแบบ “ถ้อยคำแสดงเจตนา+ส่วนเสริมหลัง” น้อยที่สุดเหมือนกันอีกด้วย ดังนั้นจึงสรุปว่าตัวแปรเพศไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้มีการเลือกใช้รูปแบบวัจนกรรมการขอร้องที่แตกต่างกัน สำหรับในด้านการเลือกใช้ถ้อยคำในสถานการณ์ต่างๆที่เป็นการขอร้อง โดยพิจารณาจากการประมาณการเสี่ยงต่อการเสียหาย แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะตามระดับความเสี่ยงต่อการเสียหาย ดังนี้

- 1) การใช้ภาษาสุภาพที่ตรงประเด็น เป็นการใช้ถ้อยคำแสดงเจตนาขอร้องที่ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำด้วยส่วนเสริมหน้าหรือส่วนเสริมหลังใดๆทั้งสิ้น และถ้อยคำแสดงเจตนาขึ้นต้นต้องเป็นถ้อยคำแสดงเจตนาขอร้องโดยตรง
- 2) การใช้ภาษาสุภาพในเชิงบวก เป็นการใช้ถ้อยคำแสดงเจตนาขอร้องโดยตรงที่ตกแต่งด้วยส่วนเสริมหน้าหรือส่วนเสริมหลัง โดยส่วนที่นำมาตกแต่งนี้จะแสดงถึงความเป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ฟัง เช่น การใช้เหตุผล การเกริ่นความ เป็นต้น
- 3) การใช้ภาษาสุภาพในเชิงลบ เป็นการใช้ถ้อยคำแสดงเจตนาขอร้องโดยตรงที่ตกแต่งด้วยส่วนเสริมหน้าหรือส่วนเสริมหลัง โดยส่วนที่นำมาตกแต่งนี้จะแสดงถึงการที่ผู้พูดเปิดโอกาสให้ผู้ฟังปฏิเสธได้ เช่น การประนีประนอม เป็นต้น
- 4) การใช้ภาษาแบบอ้อมค้อม เป็นการใช้ถ้อยคำแบบอ้อมค้อมที่อาจมีการตกแต่งด้วยส่วนเสริมหน้าหรือส่วนเสริมหลังหรือไม่ก็ได้ แต่ถ้อยคำแสดงเจตนาขึ้นต้นต้องเป็นถ้อยคำแสดงเจตนาขอร้องโดยอ้อม

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เพศไม่ได้มีผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำโดยพิจารณาจากการประมาณการเสี่ยงต่อการเสียหายแต่อย่างใดเช่นกัน นอกจากนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้ยังได้อธิบายถึงสาเหตุที่เพศไม่มีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบของวัจนกรรมการขอร้อง ทั้ง ๆ ที่ปัจจัยเรื่องเพศนี้น่าจะเป็นปัจจัยทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการใช้ภาษาของมนุษย์ว่า อาจเป็นเพราะวัจนกรรมบางประเภทมีถ้อยคำบ่งชี้เจตนา (formulaic expression) ที่เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกำหนดรูปแบบของวัจนกรรมก็ได้ เช่น ในวัจนกรรมการขอร้องมีถ้อยคำบ่งชี้เจตนาที่อยู่ในตำแหน่งข้างหน้าค่อนข้างมาก เช่น “กรุณา” “ขอรบกวนหน่อย” “ช่วย” เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดการมีส่วนเสริมหน้าได้ ดังนั้นคำบ่งชี้เจตนาเหล่านี้จึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้พูดเลือกใช้รูปแบบ “ส่วนเสริมหน้า+ถ้อยคำแสดงเจตนา” มากกว่ารูปแบบอื่น

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การแบ่งประเภทของส่วนเสริมหน้าในงานวิจัยดังกล่าวยังมีจุดบกพร่องบางประการ กล่าวคือ อุมารณได้นับรวมเอา “คำเรียกขาน” เป็นส่วนเสริมหน้าประเภทหนึ่งของวัจนกรรมการขอร้อง ซึ่งผู้วิจัยไม่เห็นด้วย เนื่องจากการใช้คำเรียกขานสามารถพบได้บ่อยในการสนทนาเรื่องทั่วไปของคนในสังคม มิใช่เฉพาะวัจนกรรมการขอร้องเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นพ้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ในประเด็นที่ว่าเพศไม่ได้เป็นปัจจัยในการ

เลือกใช้รูปแบบของวัจนกรรมการขอร้อง ดังนั้นในวิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยจึงจะไม่ศึกษาปัจจัยเรื่องเพศ แต่จะเลือกปัจจัยที่ต้องการศึกษาตัวอื่น ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม และความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ซึ่งน่าจะมีผลต่อวัจนกรรมการขอร้องมากกว่า

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการขอร้องในภาษาไทยเปรียบต่างกับภาษาอื่น

ปิยะวัลย์ วิรุฬห์ชัยพงษ์ (2543) ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน โดยมุ่งศึกษาว่าความสัมพันธ์ด้านสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังมีบทบาทต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องอย่างไร ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบหลักของโครงสร้างการขอร้อง สามารถแบ่งออกเป็น ส่วนหลักหรือส่วนที่แสดงการขอร้อง และส่วนขยายหรือส่วนเสริมการขอร้อง โดยผู้พูดภาษาไทยนิยมแสดงการขอร้องโดยใช้ส่วนขยายเริ่มต้นก่อน ส่วนผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกันจะแสดงการขอร้องโดยใช้ส่วนหลักเริ่มต้นก่อน นอกจากนี้ปิยะวัลย์ยังพบว่า สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังมีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย คือ กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง ผู้พูดมีแนวโน้มที่จะใช้โครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง พบว่าผู้พูดมีแนวโน้มที่จะใช้โครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยาย แต่สำหรับภาษาอังกฤษแบบอเมริกันนั้น ไม่พบว่าสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังมีผลต่อการใช้โครงสร้างการขอร้องมากนัก สำหรับปริมาณการใช้ส่วนขยายในแต่ละภาษา พบว่าในภาษาไทยจะใช้ส่วนขยายในปริมาณที่มากกว่าในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน แต่ก็พบว่าส่วนขยายที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาใช้มากที่สุด คือ การแสดงเหตุผล

ส่วนการใช้กลวิธีการขอร้องของส่วนหลัก ปิยะวัลย์พบความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน คือ ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ทั้งกลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ในขณะที่ผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกันกลับนิยมใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติมากกว่ากลวิธีแบบตรงอย่างเด่นชัด นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังพบว่าสถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังในภาษาไทย มีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง โดยผู้พูดภาษาไทยจะใช้กลวิธีแบบตรงมากขึ้นในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง แต่ในทางกลับกัน เมื่อผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง พบการใช้กลวิธีแบบอ้อมในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น และยังมีการใช้คำที่ทำให้การขอร้องฟังดูอ่อนลง เช่น “ขอความกรุณา” มากขึ้นอีกด้วย ในขณะที่สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟังกลับไม่มีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องของผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกันมากนัก เพราะปริมาณการใช้กลวิธีการขอร้องในแต่ละสถานภาพใกล้เคียงกันมาก

2.3 กรอบความคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร เรามิได้ใช้ภาษาเพียงเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่างๆหรือเพื่อสื่อความเท่านั้น แต่เรายังใช้ภาษาเพื่อการกระทำหรือจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เมื่อ A บอก B ในขณะที่กำลังยื่นถ้วยกาแฟให้ B ว่า “ร้อนนะ” A มิได้มีเจตนาเพียงแค่ว่าบอกให้ B ทราบถึงข้อเท็จจริงที่ว่ากาแฟร้อนเท่านั้น แต่ A มีเจตนาเตือนให้ B ระวังระวังในการรับถ้วยกาแฟหรือดื่มกาแฟด้วยนั้น ซึ่งการใช้ภาษาดังกล่าวเรียกว่า “วัจนกรรม” (speech act)

เซอร์ล (Searle, 1969) อธิบายทฤษฎีวัจนกรรม โดยให้ความหมายของวัจนกรรมว่า คือ การกระทำด้วยคำพูด เซอร์ลกล่าวว่า การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น ผู้พูดมิได้เพียงแต่กล่าวถ้อยคำเพื่อสื่อความเท่านั้น แต่จะกล่าวถ้อยคำเพื่อจุดประสงค์บางอย่างด้วย ในการกล่าวถ้อยคำแต่ละครั้งจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

- 1) การกล่าวถ้อย (utterance act) คือ การที่ผู้พูดหรือผู้กล่าวถ้อยนั้นเอ่ยคำพูดหนึ่งออกมาเพื่อสื่อสาร
- 2) การนำเสนอความ (propositional act) คือ การที่ผู้พูดเสนอความโดยกล่าวอ้างถึงสรรพสิ่ง และลักษณะอาการต่างๆ
- 3) การแสดงเจตนา (illocutionary act) คือ การที่ผู้พูดใช้คำพูดด้วยเจตนาต่างๆ เช่น การทักทาย การสั่ง การสัญญา การเตือน เป็นต้น

ทั้งนี้วัจนกรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด และในการวิเคราะห์ความหมายของวัจนกรรมนั้น เซอร์ลได้กำหนดเงื่อนไขต่างๆขึ้นมาดังนี้

- 1) เงื่อนไขการนำเสนอความ (propositional content condition) ได้แก่ การบอกรายละเอียดว่าวัจนกรรมนั้น ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใด
- 2) เงื่อนไขปัจจัยพื้นฐาน (preparatory condition) ได้แก่ รายละเอียดที่ผู้พูดผู้ฟังต้องมีมาก่อน จึงจะเกิดวัจนกรรมนั้นๆ ได้ เช่น ในวัจนกรรมการสัญญา ผู้พูดต้องเชื่อก่อนว่าตนจะสามารถทำตามสิ่งที่ทำให้สัญญาแก่ผู้ฟังได้
- 3) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) ได้แก่ การที่ผู้พูดบอกความรู้สึก ความต้องการที่แท้จริงแก่ผู้ฟัง
- 4) เงื่อนไขสาระสำคัญของความจริงใจ (essential condition) ได้แก่ การที่ผู้พูดจะต้องแสดงความพยายามที่จะทำให้เกิดการกระทำนั้น

จากเงื่อนไขข้างต้นทั้ง 4 ข้อ เซอร์ล (Searle, 1975: 71) ได้นำมาอธิบายและตีความวัจนกรรมการขอร้อง ซึ่งเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดสื่อไปยังผู้ฟัง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ฟังกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้พูด (directive) ว่าต้องประกอบด้วยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

เงื่อนไข	วัจนกรรมการขอร้อง
1) เงื่อนไขการนำเสนอความ	- ผู้พูดคาดหวังให้ผู้ฟังทำกริยาบางอย่างในอนาคต
2) เงื่อนไขปัจจัยพื้นฐาน	- ผู้พูดเชื่อว่าสิ่งที่กล่าวออกไปนั้น ผู้ฟังสามารถทำได้
3) เงื่อนไขความจริงใจ	- ผู้พูดมีความต้องการให้ผู้ฟังกระทำกริยาบางอย่าง
4) เงื่อนไขสาระสำคัญของความจริงใจ	- ผู้พูดมีการแสดงออกทางวาจาถึงความพยายามที่จะทำให้ผู้ฟังกระทำบางสิ่งบางอย่างตามที่ผู้พูดต้องการ

นอกจากนี้เซอรัลยังอธิบายว่า ในบางครั้งผู้พูดก็อาจกล่าวถ้อยคำอย่างตรงไปตรงมา และมีเจตนาจะสื่อความหมายตรงตามรูปภาพ แต่ในบางครั้งถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวออกมาและเจตนาที่ผู้พูดต้องการจะสื่ออาจไม่ตรงกัน กล่าวคือผู้พูดต้องการสื่อเจตนาต่างจากรูปภาพที่ใช้ เซอรัลเรียกวัจนกรรมเช่นนี้ว่า “วัจนกรรมอ้อม” (indirect speech act) เช่น

Student X : Let's go to the movie tonight.

Student Y : I have to study for an exam. (Searle, 1975: 61)

บทสนทนาข้างต้น จะเห็นได้ว่า X กล่าวถ้อยคำชักชวน ส่วน Y กล่าวถ้อยคำบอกเล่า แต่เมื่อพิจารณาเจตนาที่ Y ต้องการสื่อให้ X ทราบแล้วพบว่า แท้จริงแล้ว Y ต้องการปฏิเสธการชักชวนนั้น ถ้อยคำที่ Y กล่าวออกมานั้นถือเป็นวัจนกรรมอ้อม เนื่องจากเป็นการแสดงเจตนาที่ไม่ตรงตามรูปภาพ อย่างไรก็ตาม X สามารถเข้าใจเจตนาที่แท้จริงของ Y ได้ จากบริบทแวดล้อมขณะนั้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่าการที่จะกล่าวได้ว่าวัจนกรรมใดเป็นวัจนกรรมการขอร้องนั้นมีเงื่อนไขที่กำหนดค่อนข้างชัดเจน อย่างไรก็ตามผู้พูดอาจกล่าวถ้อยคำแสดงเจตนาขอร้องด้วยรูปภาพที่แตกต่างกัน เช่น รูปคำสั่ง รูปคำถาม เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าทฤษฎีของเซอรัลนี้สามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของกลวิธีการขอร้องได้

โกรช (Grice, 1975 อ้างถึงในยุพาพรรณ หุ่นจำลอง, 2536) อธิบายเกี่ยวกับการสนทนาว่าจะประกอบด้วยความหมาย 2 ระดับ คือ ความหมายระดับแรก เป็นความหมายตามรูปภาพและความหมายระดับที่ 2 เป็นความหมายแฝงที่ไม่ปรากฏในรูปภาพ ซึ่งความหมายแฝงนี้ผู้ฟังจะสามารถตีความและเข้าใจได้จากบริบทแวดล้อม และความรู้ภูมิหลังที่ผู้พูดผู้ฟังมีร่วมกัน

โกรชต้องการแสดงให้เห็นความแตกต่างของรูปและการใช้ภาษา ในการวิเคราะห์ระดับปริจเฉท (discourse) จึงได้เสนอ “กฎความร่วมมือในการสนทนา” (Cooperative Principle หรือ CP) ซึ่งประกอบด้วยกฎ (maxim) 4 ข้อ ดังนี้

- 1) กฎเกี่ยวกับปริมาณ (quantity)
 - (1.1) ให้สาระเท่าที่จำเป็นแก่ผู้ฟัง
 - (1.2) อย่าให้สาระแก่ผู้ฟังมากเกินไปเกินความต้องการ
- 2) กฎเกี่ยวกับคุณภาพ (quality)
 - (2.1) พูดเฉพาะสิ่งที่ตนเชื่อว่าจริง
 - (2.2) พูดเฉพาะสิ่งที่ตนมีหลักฐานเพียงพอ
- 3) กฎเกี่ยวกับความสัมพันธ์ (relation) คือ พูดสิ่งที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อสนทนา
- 4) กฎเกี่ยวกับวิธีการ (manner)
 - (4.1) หลีกเลี่ยงถ้อยคำคลุมเคลือ
 - (4.2) หลีกเลี่ยงความกำกวม
 - (4.3) พูดให้สั้น
 - (4.4) พูดให้มีขั้นตอน

ในการสนทนา หากผู้พูดละเมิดกฎข้อใดข้อหนึ่ง ก็จะก่อให้เกิดความหมายแฝงในการสนทนา (conversational implicature) ซึ่งทำให้ผู้ฟังไม่สามารถตีความหมายโดยตรงจากรูปภาษาได้ เนื่องจากผู้พูดต้องการสื่อความหมายอื่นแฝงด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่านักภาษาศาสตร์หลายคนจะนำแนวคิดเรื่องกฎความร่วมมือในการสนทนาของไกรชมาอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษา แต่ก็มีนักภาษาศาสตร์บางคนที่ยังว่ากฎของไกรชไม่สามารถนำมาใช้อธิบายความหมายแฝงในการสนทนาได้ทุกกรณี เช่น

ลีช (Leech, 1983 อ้างถึงใน ดียู ศรีนราววัฒน์, 2544) แสดงความเห็นเกี่ยวกับกฎความร่วมมือในการสนทนาว่า กฎนี้ไม่สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ความหมายแฝงในบทสนทนาทุกกรณีได้ เช่น ไม่สามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดผู้พูดจึงกล่าวอย่างอ้อมค้อม ดังนั้นลีชจึงได้เสนอ “กฎความสุภาพ” (Politeness Principle หรือ PP) เพื่อให้เป็นหลักหรือกฎที่จำเป็นเพื่อช่วยเสริมกฎความร่วมมือในการสนทนา ซึ่งจะช่วยอธิบายในกรณีที่กฎความร่วมมือในการสนทนาไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์นั้นได้

ลีชอธิบายว่า ความสุภาพเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้พูดต้องสื่อความหมายโดยอ้อมบ่อยครั้ง และทำให้ผู้พูดต้องละเมิดหรือไม่ได้ทำตามกฎความร่วมมือในการสนทนาของไกรช ลีช กล่าวว่าในบางกรณีผู้พูดต้องใช้กฎความสุภาพแทนกฎความร่วมมือในการสนทนา เช่น

- A : We'll all miss Bill and Agatha, won't we?
 B : Well, we'll all miss Bill.

(Leech, 1983: 80 อ้างถึงใน ดียู ศรีนราววัฒน์, 2544: 88)

ตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น เห็นได้ว่า A ถาม B เพื่อยืนยันความเห็นของตนว่า เราทุกคนคิดถึง Bill และ Agatha แต่ B ไม่เห็นด้วยกับความคิดของ A ทั้งหมด โดยยืนยันความเห็นสอดคล้องเพียงบางส่วนเท่านั้น แสดงว่า B ได้ละเมิดกฎเกี่ยวกับปริมาณ ในขณะที่เดียวกัน B ก็อาจกล่าวเพิ่มเติมว่า “.....but not Agatha” เพื่อรักษากฎเกี่ยวกับปริมาณได้ แต่การพูดเช่นนั้นก็จะกลายเป็นการพูดที่แสดงความไม่สุภาพต่อ Agatha ดังนั้น B จึงใช้หลักความสุภาพโดยการเลี่ยงตอบเพียงว่า ทุกคนคิดถึง Bill โดยไม่พูดต่อว่า “.....but not Agatha”

จะเห็นได้ว่าในการสนทนาบางครั้งผู้พูดอาจไม่สามารถพูดทุกอย่างตามที่คิดได้ เพราะอาจขัดต่อมารยาทหรือกาลเทศะ ดังนั้นในการสนทนานอกจากจะต้องคำนึงถึงความครบถ้วนและข้อเท็จจริงแล้ว ผู้พูดยังต้องคำนึงถึงความสุภาพด้วย เนื่องจากความสุภาพเป็นกลวิธีหนึ่งที่ผู้พูดต้องใช้เพื่อให้การสื่อสารดำเนินไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จตามแต่ละสถานการณ์

บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) เสนอทฤษฎีความสุภาพ โดยอธิบายว่าความสุภาพ หมายถึง การเลือกใช้ภาษาโดยมีเจตนาในการรักษา “หน้า” (face) ซึ่ง “หน้า” ในความหมายของบราวน์และเลวินสัน คือ ศักดิ์ศรีทางสังคมซึ่งทุกคนต้องการจะมี รวมทั้งความต้องการการยอมรับและการไม่ถูกดูหมิ่น “หน้า” สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

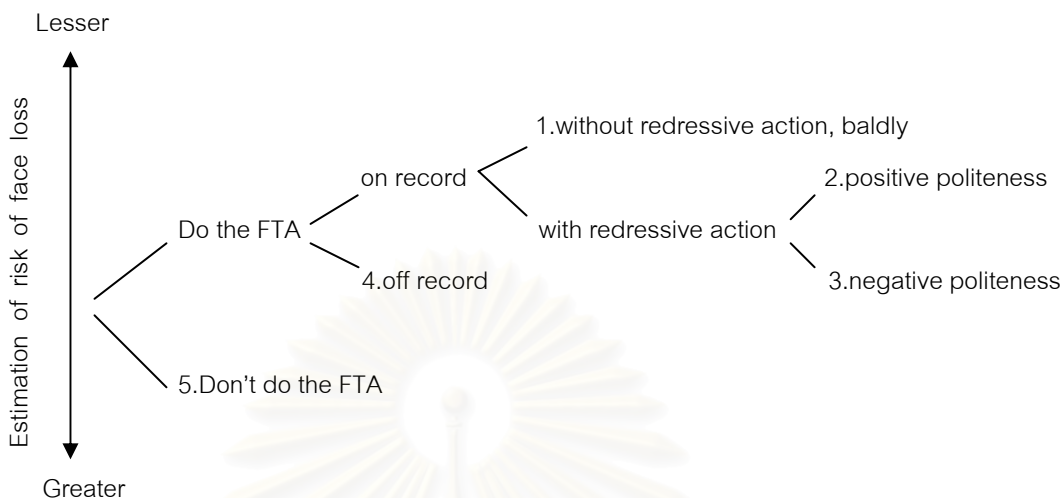
หน้าด้านบวก (positive face) คือ ความปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับ การชื่นชม ยกย่อง หรือภาพลักษณ์ในทางบวกจากผู้อื่น

หน้าด้านลบ (negative face) คือ ความปรารถนาที่จะไม่ให้ผู้อื่นมารบกวน ขัดขวาง ก้าว่าย หรือบังคับ

สิ่งที่แฝงอยู่ในการสนทนา คือ การที่คู่สนทนาจะต้องเสี่ยงกับการเสียหน้า เนื่องจากในการสนทนาจะมี “การกระทำที่คุกคามหน้า” (Face Threatening Act หรือ FTA) เกิดขึ้นเสมอ เช่น วิจารณ์การขอร้องเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังหรือผู้ที่ถูกขอร้อง เพราะในการขอร้องผู้พูดได้เข้าไปรบกวนและขอให้ผู้ฟังทำในสิ่งที่ผู้พูดขอร้อง ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาการปฏิสัมพันธ์ คู่สนทนาจึงจำเป็นต้องลดระดับการคุกคามหน้าโดยใช้กลวิธีการสื่อสารที่แสดงความสุภาพซึ่งเป็นการรักษาหน้าซึ่งกันและกัน ระดับความสุภาพจะแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงในการคุกคามหน้า บราวน์และเลวินสันได้จัดทำแผนภูมิเพื่ออธิบายการเลือกใช้กลวิธีความสุภาพ ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีความสุภาพโดยประเมินระดับความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าจากน้อยไปหามาก กล่าวคือ ผู้พูดจะใช้กลวิธีที่มีตัวเลขค่าน้อยกำกับในกรณีที่ผู้พูดประเมินว่าการพูดนั้นมีระดับการคุกคามหน้าน้อย และจะใช้กลวิธีที่มีตัวเลขค่าสูงกำกับในกรณีที่ประเมินว่าการพูดนั้นมีระดับการคุกคามหน้ามาก ดังแผนภูมิต่อไปนี้

Circumstances determining

choice of strategy :

(Brown and Levinson, 1987: 60)

จากแผนภูมิข้างต้น แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการเลือกใช้กลวิธีความสุภาพกับระดับความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้า กลวิธีความสุภาพแบ่งออกเป็น 5 กลวิธีคือ

- 1) การใช้ภาษาอย่างตรงประเด็น สั้น ห้วน ไม่มีการตกแต่ง (baldly on record) ผู้พูดจะใช้กลวิธีนี้เมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นมีระดับการคุกคามหน้าน้อยที่สุด
- 2) การใช้กลวิธีความสุภาพเชิงบวก (positive politeness) คือ การพูดที่ตรงประเด็น แต่มีการตกแต่งคำพูดในลักษณะที่เป็นการตอบสนองของหน้าด้านบวกของผู้ฟัง โดยใช้คำพูดเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้พูดผู้ฟังเป็นพวกเดียวกัน มีความสนิทสนมกัน ผู้พูดจะใช้กลวิธีนี้เมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นมีระดับการคุกคามหน้าไม่รุนแรงนัก
- 3) การใช้กลวิธีความสุภาพเชิงลบ (negative politeness) คือ การพูดที่ตรงประเด็น แต่มีการตกแต่งคำพูดในลักษณะที่เป็นการมุ่งตอบสนองของหน้าด้านลบของผู้ฟัง กล่าวคือความต้องการของผู้ฟังที่ต้องการความเป็นอิสระ ไม่ถูกรบกวน ไม่ถูกขัดขวาง โดยผู้พูดจะใช้กลวิธีนี้เมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นมีความเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าในระดับที่มากขึ้น
- 4) การพูดอ้อมค้อม (off record) เป็นกลวิธีการใช้ภาษาสุภาพที่พูดไม่ตรงประเด็น โดยให้ผู้ฟังตีความเอาเอง กลวิธีนี้ผู้พูดสามารถหลีกเลี่ยงการบังคับผู้ฟังอย่างชัดเจน ผู้พูดจะใช้กลวิธีนี้เมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นเสี่ยงต่อการคุกคามหน้ามากหรือมากที่สุด เห็นได้ว่า ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีที่แสดงความสุภาพมากขึ้น เมื่อประเมินว่าการกระทำนั้นมีระดับการคุกคามหน้าสูงขึ้น ซึ่งระดับการคุกคามหน้าหรือความรุนแรงในการคุกคามหน้านั้น

เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพทางสังคมของผู้พูดผู้ฟัง (power) ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดผู้ฟัง (social distance) และระดับการคุกคามหน้าของการกระทำในวัฒนธรรมนั้นๆ (degree of imposition)

อย่างไรก็ตาม มีนักภาษาศาสตร์บางคนที่ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีของบราวน์และเลวินสัน และวิจารณ์ว่าทฤษฎีดังกล่าวไม่สามารถอธิบายการใช้ภาษาสุภาพในภาษาของตนเองได้อย่างชัดเจน เช่น

มะทซุโมะโตะ (Matsumoto, 1988, 1989 อ้างถึงใน วิลลพัคตร์ พรหมศรีมาศ, 2543: 11; Usami, 2002: 21) ศึกษาการใช้ภาษาของชาวญี่ปุ่น เพื่อทดสอบความเป็นสากลของทฤษฎีเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน และได้ให้ความเห็นแย้งว่า “หน้า” และ “ความสุภาพ” ในความหมายของบราวน์และเลวินสันนั้น แตกต่างจาก “หน้า” และ “ความสุภาพ” ในภาษาญี่ปุ่น ทั้งนี้เนื่องจากทฤษฎีของบราวน์และเลวินสันตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและค่านิยมตะวันตก และได้ละเลยความสำคัญของบริบททางสังคม มะทซุโมะโตะอธิบายว่า โดยทั่วไปชาวญี่ปุ่นจะเข้าใจและแสดงให้เห็นเสมอว่า ตนอยู่ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับคนอื่นในสังคมอย่างไร และชาวญี่ปุ่นจะเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมตามหลักการใช้คำยกย่อง (honorifics) โดยมีได้คำนึงถึงระดับความรุนแรงในการคุกคามหน้าดังที่บราวน์และเลวินสันได้เสนอแนวคิดไว้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามะทซุโมะโตะจะไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน แต่ อุซะมิ (Usami, 2002) ก็ได้แย้งมะทซุโมะโตะว่า มะทซุโมะโตะตีความทฤษฎีของบราวน์และเลวินสันผิดไป โดยมุ่งตีความจากความหมายทางอรรถศาสตร์ในระดับประโยคเท่านั้น ทำให้มะทซุโมะโตะกล่าวว่าถ้อยคำบางถ้อยคำไม่มีการคุกคามหน้าเกิดขึ้น โดยอุซะมิได้ยกตัวอย่างการใช้ภาษาญี่ปุ่นที่มะทซุโมะโตะอธิบายว่าไม่มีการคุกคามหน้าเกิดขึ้น เช่น

「今日は土曜日だ。」 ซึ่งอุซะมิแย้งว่าเป็นความคิดที่ผิด เนื่องจากการพูดประโยคนี้ก็อาจเป็นการคุกคามหน้าได้ ถ้าผู้พูดเพิกเฉยต่อบริบททางสังคม ซึ่งระดับความรุนแรงในการคุกคามหน้าขึ้นอยู่กับปัจจัยที่บราวน์และเลวินสันได้กล่าวไว้ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม และระดับการคุกคามหน้าของการกระทำในวัฒนธรรมนั้นๆ ฉะนั้นประโยค 「今日は土曜日だ。」 ก็อาจก่อให้เกิดการคุกคามหน้าได้ ถ้าผู้พูดกล่าวประโยคดังกล่าวกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ซึ่งในกรณีดังกล่าวผู้พูดควรเลือกที่จะกล่าวว่า 「今日は土曜日でございます。」 มากกว่า เพราะในการสนทนากับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่านั้น ระดับการคุกคามหน้าจะเพิ่มสูงขึ้น ผู้พูดจึงควรใช้ภาษาที่แสดงความสุภาพมากขึ้น ดังนั้นการที่ผู้พูดละเลยที่จะไม่ใช้ภาษาสุภาพในกรณีนี้โดยเลือกใช้รูป ーだ จบประโยคแทน ก็จะทำให้เกิดการคุกคามหน้าของผู้ฟังได้

อุซะมิอธิบายว่า การกระทำที่ก่อให้เกิดการคุกคามหน้านั้นเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม ในภาษาที่มีการใช้คำยกย่องนั้น การใช้คำยกย่องตามแบบฉบับจะช่วยรักษาหน้า

ด้านลบของผู้ฟัง จึงถือเป็นการใช้กลวิธีความสุภาพเชิงลบ (negative politeness) แต่ในขณะที่เดียวกันหากผู้พูดละเลยการใช้คำยกย่องตามแบบแผนแล้ว ถ้อยคำนั้นก็จะเป็นการคุกคามหน้าของผู้ฟังได้ ไม่ว่าจะถ้อยคำดังกล่าวจะมีความหมายอย่างไรก็ตาม

นอกจากนี้อุซะมียังกล่าวว่า ในบางครั้งการใช้ภาษารูปสุภาพก็อาจก่อให้เกิดการกระทำที่คุกคามหน้าได้ ถ้าผู้พูดใช้อย่างไม่เหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ โดยได้ยกตัวอย่างประโยคที่โทมัส (Thomas, 1995: 156 อ้างถึงใน Usami, 2002: 26) อธิบายเพื่อชี้ให้เห็นว่าในบางครั้งการใช้ "ภาษารูปสุภาพ" ก็ไม่เท่ากับ "ความสุภาพ" เสมอไป ดังตัวอย่างในสถานการณ์ต่อไปนี้

The wife says to her husband : "Will you be kind enough to tell me what time it is?"

(and later) : "If you'll be kind enough to speed up a little."

ในสถานการณ์ข้างต้น โทมัสได้อธิบายว่ารูปภาษาที่ภรรยาพูดกับสามีนั้น เป็นรูปภาษาที่สุภาพกว่ารูป "What's the time?" และ "Hurry up!" ซึ่งมักใช้กันโดยทั่วไป แต่การใช้รูปสุภาพดังกล่าวในบริบทที่คู่สนทนามีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกันนั้น เป็นการใช้ที่ไม่เหมาะสม แท้จริงแล้วในสถานการณ์นี้สามีและภรรยาต่างก็รู้สึกรำคาญฝ่ายตรงข้ามและฝ่ายภรรยาก็แสดงอารมณ์โกรธต่อสามี

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทฤษฎีเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน และแนวคิดของอุซะมิ เพราะสามารถอธิบายการเลือกใช้ภาษาในวัจนกรรมการขอรู้เรื่องได้ เนื่องจากการขอรู้เรื่องเป็นการเข้าไปสัมผัสกับ "หน้า" ของผู้ฟัง ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีความสุภาพตามแนวคิดของบราวน์และเลวินสัน และแนวคิดของอุซะมิมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์วัจนกรรมการขอรู้เรื่องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ในการสนทนานอกจากผู้พูดจะต้องคำนึงถึงเนื้อหา และข้อเท็จจริงแล้ว ผู้พูดยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความสุภาพ โดยคำนึงถึง "หน้า" ของคู่สนทนาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความราบรื่นในการสื่อสาร และเป็นการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

ยิ่งไปกว่านั้นในวัจนกรรมการขอรู้เรื่อง การคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องก็มิอาจละเลยได้เช่นกัน ดังนั้นในวิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัย 3 ประการ ที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอรู้เรื่อง ซึ่งได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอรู้เรื่อง

ด้วยเหตุที่ความเข้าใจในเรื่องปัจจัยทั้งสามนั้น อาจมีลักษณะบางประการที่แตกต่างกันระหว่างญี่ปุ่นและไทย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดความหมายของปัจจัยแต่ละปัจจัยที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ดังต่อไปนี้

สถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กัน จรัญ พรหมอยู่ (2526) กล่าวว่า สถานภาพทางสังคมคือ ตำแหน่งหน้าที่ซึ่งเกิดขึ้นตามสัมพันธ์ภาพของบุคคลในสังคม สถานภาพนี้สามารถแบ่งออกเป็นสถานภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เช่น เป็นชาย เป็นลูก และสถานภาพที่ได้มาโดยความสามารถหรือสถานภาพโดยการกระทำ เช่น เป็นอาจารย์ เป็นสามี โดยสถานภาพต่างๆมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับศิษย์ นายจ้างกับลูกจ้าง แม่กับลูก รุ่นพี่กับรุ่นน้อง เพื่อนร่วมชั้นเรียน และสังคมได้กำหนดความสัมพันธ์และการปฏิบัติตามในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคมนั้น สถานภาพนั้นมีความจำเป็นต่อสังคมอย่างมาก เนื่องจากเป็นเครื่องกำหนดว่าใครเป็นใคร มีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไร ทำให้ต่างคนต่างรู้สิทธิหน้าที่ของตน โดยที่บางสถานภาพ สังคมจะถือหรือยอมรับว่าสูงกว่าอีกสถานภาพหนึ่ง เช่น บุคคลที่มีสถานภาพเป็น อาจารย์ นายจ้าง แม่ รุ่นพี่ จะมีสถานภาพสูงกว่าบุคคลที่มีสถานภาพเป็น ศิษย์ ลูกจ้าง ลูก รุ่นน้อง แต่สำหรับเพื่อนร่วมชั้นเรียนนั้น จะมีสถานภาพเท่าเทียมกัน

นอกจากนี้สถานภาพทางสังคมยังมีความเกี่ยวข้องกับอายุด้วย กล่าวคือ อายุเป็นตัวกำหนดอย่างหนึ่งว่าบุคคลใดมีสถานภาพสูงกว่า หรือต่ำกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง หรือมีสถานภาพเท่าเทียมกัน ตามปกติแล้วผู้ที่มีอายุมากกว่าจะถือว่ามีสถานภาพสูงกว่า หากมีอายุเท่ากันก็ถือว่ามีสถานภาพเท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตาม หทัยรัตน์ ทรรพวุธ (2543) อธิบายว่าในสังคมญี่ปุ่นและสังคมไทยก็มีแนวคิดบางประการในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและอายุที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีที่เข้าทำงานเป็นพนักงานใหม่พร้อมกัน คนญี่ปุ่นจะถือว่าทุกคนมีสถานภาพเท่าเทียมกัน แม้ว่าจะมีอายุต่างกันก็ตาม ในขณะที่คนไทยจะให้ความสำคัญกับอายุจริงมากกว่า กล่าวคือแม้ว่าจะเข้าเป็นพนักงานใหม่พร้อมกัน แต่ถ้าอีกฝ่ายมีอายุมากกว่า ก็จะถือว่าฝ่ายนั้นมีสถานภาพสูงกว่า

สถานภาพทางสังคมนอกจากจะเป็นตัวกำหนดบทบาท หน้าที่ และสิทธิของบุคคลในสังคมแล้ว สถานภาพยังเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของบุคคล กล่าวคือ ในการสนทนา ผู้พูดจำเป็นต้องคำนึงถึงการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมแตกต่างกันไปตามสถานภาพของผู้ฟังแต่ละคน ตามปกติแล้ว ผู้พูดจะเลือกใช้ภาษาที่แสดงความสุภาพมากขึ้น

ถ้าผู้ฟังเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าตน เช่น การจบบประโยคด้วยรูป 「でございます」 การใช้คำยกย่องผู้ฟัง รวมถึงบุคคลในครอบครัวของผู้ฟัง ในภาษาญี่ปุ่น และการใช้คำลงท้าย “คะ” การใช้สรรพนามเรียกผู้ฟังที่แสดงความสุภาพ “ท่าน” การใช้คำที่แสดงความสุภาพแทนคำที่มีความหมายเดียวกัน เช่น ใช้คำว่า “ทราบ” แทนคำว่า “รู้” ในภาษาไทย ส่วนในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่าเทียมกัน หรือต่ำกว่า ผู้พูดอาจไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาที่แสดงความสุภาพเท่าใดนัก

ความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังถูกกำหนดโดยสถานภาพทางสังคม โดยมีความสัมพันธ์เป็นตัวบ่งชี้ระดับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง สถานภาพระหว่างผู้พูดและผู้ฟังอาจแปรเปลี่ยนไปได้หากระดับของความสัมพันธ์ หรือความสัมพันธ์แปรเปลี่ยนไป

ความสัมพันธ์ หรือ “intimacy” นั้น เวียร์ซบิกคา (Wierzbicka, 1991: 105) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าเป็น “ความพร้อมที่จะเผยทัศนคติและความรู้สึกภายในซึ่งตนเก็บงำมิให้ผู้อื่นล่วงรู้ให้กับบุคคลบางคนได้รู้ ความพร้อมดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจและความรู้สึกที่ดีที่มีต่อบุคคลนั้น” ซึ่งความรู้สึกที่ดีนี้มีความสำคัญมาก เนื่องจากความสัมพันธ์ที่มีการเปิดเผยตัวตนต้องเกิดจากความรู้สึกที่ดีเท่านั้น มิใช่เกิดจากเหตุอื่น เช่น การที่ต้องเปิดเผยความรู้สึกภายในให้จิตแพทย์ได้รู้ กรณีเช่นนี้จะไม่ถือเป็นความสัมพันธ์ ดังนั้นความสัมพันธ์ใน ความหมายของเวียร์ซบิกคา สามารถสรุปได้ดังนี้

Intimacy

X thinks : I feel something
I want to say it to someone
I can say it to Y
I feel something good towards Y
Y feels something good towards me
I can say it to Y because of this
I can't say it to other people

X says it to Y because of this

(Wierzbicka, 1991: 105)

ความสัมพันธ์สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ วรวิจิ จิราสมบัติ (Chirasombutti, 1995: 61-62) อธิบายว่า ในสังคมญี่ปุ่นและสังคมไทย มีความสัมพันธ์ 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ความสัมพันธ์แบบบังคับ (requiring intimacy as compulsory) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์

ที่ต้องมีในความสัมพันธ์นั้น ประเภทที่ 2 คือ ความสนิทสนมแบบไม่บังคับ (not requiring intimacy as compulsory) หมายถึง ความสนิทสนมที่อาจจะไม่มีหรือไม่มีในความสัมพันธ์นั้นก็ได้ แม้ว่าในสังคมญี่ปุ่นและสังคมไทยต่างก็มีแนวคิดเกี่ยวกับความสนิทสนมทั้ง 2 ประเภทนี้ แต่ก็พบว่าแนวคิดเรื่องความสนิทสนมแบบบังคับ และแบบไม่บังคับ ระหว่างญี่ปุ่นและไทยนั้นมีความแตกต่างกันในบางจุด กล่าวคือ ญี่ปุ่นกับไทยมีแนวคิดบางส่วนที่ต่างกันว่า ความสัมพันธ์แบบใดเป็นความสนิทสนมแบบบังคับ และความสัมพันธ์แบบใดเป็นความสนิทสนมแบบไม่บังคับ เช่น ในสังคมญี่ปุ่นถือว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก สามี-ภรรยา ปู่ย่าตายาย-หลาน พี่-น้อง และคู่รัก เป็นความสนิทสนมแบบบังคับ ดังนั้นคนญี่ปุ่นจะไม่ใช้คำว่า 「親しい」 กับความสัมพันธ์ทั้ง 5 ประเภทนี้ แต่จะใช้คำว่า 「仲がよい」 ซึ่งแสดงความหมายว่า “มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน” แทน เพราะเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่า ความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกันทั้ง 5 ประเภทข้างต้น ย่อมต้องมีความสนิทสนมต่อกันเป็นธรรมดา สำหรับความสัมพันธ์ประเภทอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากความสัมพันธ์ทั้ง 5 ประเภท จะถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสนิทสนมแบบไม่บังคับ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน-อาจารย์ ในกรณีนี้คนญี่ปุ่นสามารถใช้คำว่า 「親しい」 อธิบายว่านักเรียนสนิทหรือไม่สนิทกับอาจารย์ได้ ส่วนในสังคมไทยมีแนวคิดที่ว่า ความสนิทสนมแบบบังคับจะมีความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา และ คู่รัก ดังนั้นการกล่าวว่า สามีภรรยาสนิทสนมกัน หรือคู่รักสนิทสนมกัน จึงฟังดูแปลกสำหรับคนไทย เพราะความสัมพันธ์เช่นนี้ย่อมต้องมีความสนิทสนมเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ส่วนความสัมพันธ์แบบอื่นที่อยู่นอกเหนือความสัมพันธ์ทั้ง 2 ประเภทนี้ จะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสนิทสนมแบบไม่บังคับ แม้แต่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก ซึ่งไทยถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสนิทสนมแบบไม่บังคับ ดังนั้นจึงไม่แปลกที่จะกล่าวว่า พ่อแม่สนิทหรือไม่สนิทกับลูก

จะเห็นได้ว่า ญี่ปุ่นและไทยมีแนวคิดบางประการที่แตกต่างกันในเรื่องการแบ่งประเภทของความสนิทสนม และแม้ว่าคำว่า 「親しい」 จะแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “สนิทสนม” แต่ความหมายและการใช้คำว่า 「親しい」 ในภาษาญี่ปุ่นนั้นแคบกว่าคำว่า “สนิทสนม” ในภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากการที่คนญี่ปุ่นไม่สามารถใช้คำว่า 「親しい」 อธิบายความสัมพันธ์ที่มีความสนิทสนมแบบบังคับ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างพี่-น้องได้ ในขณะที่คนไทยสามารถใช้คำว่า “สนิทสนม” อธิบายความสัมพันธ์เดียวกันนี้ได้

นอกจากนี้วรรณียังได้กล่าวว่า การแสดงออกถึงความสนิทสนมมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรม ในภาษาญี่ปุ่น ผู้พูดสามารถใช้คำกริยา คำคุณศัพท์ และจบประโยคด้วยรูปธรรมดากับผู้ฟังที่มีความสนิทสนมแบบบังคับได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของสถานภาพระหว่างผู้พูดผู้ฟัง แต่สำหรับผู้ที่มีความสนิทสนมแบบไม่บังคับนั้น ผู้พูดจะสามารถใช้รูปภาษาดังกล่าวได้เฉพาะในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากัน หรือต่ำกว่า ส่วนในภาษาไทยนั้น ไม่ว่าจะ

เป็นความสนิทสนมแบบบังคับ หรือความสนิทสนมแบบไม่บังคับ ผู้พูดสามารถใช้คำไม่สุภาพ และไม่ต้องใช้คำลงท้ายที่แสดงความสุภาพกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน หรือต่ำกว่าได้

ความสนิทสนมนอกจากจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกระดับความสัมพันธ์ของบุคคลแล้วยังเป็นสิ่ง บ่งบอกระยะห่างด้วย บุคคลที่มีความสนิทสนมกันมาก ระยะห่างระหว่างกันก็จะแคบ หทัยรัตน์ ทรรพพสุ (2543) อธิบายว่า ความสนิทสนมเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กันในทางที่น่าพึงพอใจ ระดับของความสนิทสนมมิได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาหรือความถี่ในการมีปฏิสัมพันธ์เท่านั้น แต่ยัง ขึ้นอยู่กับความรู้สึกผูกพันต่อกันด้วย ในสังคมญี่ปุ่นบุคคลที่ผู้พูดจัดเป็น “คนใน” หรือ “คนพวกเดียวกัน” (うち) จะเป็นผู้ที่มีความสนิทสนมกับผู้พูดในระดับต่างๆ กัน แต่สำหรับในสังคมไทย บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้พูดในลักษณะคนในครอบครัวเดียวกัน หรือเปรียบเสมือนคนใน ครอบครัวเดียวกันนั้น จะมีความสนิทสนมกับผู้พูดมาก แต่บุคคลที่จัดว่าเป็นคนพวกเดียวกันแต่ ไม่มีความรู้สึกเหมือนหนึ่งเป็นครอบครัวเดียวกัน เช่น ผู้ที่ทำงานร่วมกัน อาจมีความสนิทสนม กับผู้พูดหรือไม่ก็ได้

นอกจากความสนิทสนมจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแล้ว ความสนิทสนมยังเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสุภาพในการใช้ภาษา กล่าวคือ ในการสนทนานั้น หากผู้ฟังเป็นผู้ที่ผู้พูดสนิทสนมด้วยแล้ว ผู้พูดก็ไม่ต้องใช้ภาษาที่แสดงความ สุภาพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ยิ่งผู้พูดกับผู้ฟังมีความสนิทสนมกันมากเท่าใด ระดับความ สุภาพของภาษาที่ใช้ก็จะลดน้อยลง แต่หากผู้พูดกับผู้ฟังห่างเหินหรือไม่สนิทกันมากเท่าใดแล้ว ระดับความสุภาพในการใช้ภาษาก็จะเพิ่มขึ้น

ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

นอกจากสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม จะเป็นปัจจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่ามี ผลต่อการใช้กลวิธีการขอร้องอย่างไรแล้ว ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องก็เป็นอีก ปัจจัยหนึ่งที่คาดว่าจะมีผลต่อการใช้กลวิธีการขอร้องเช่นกัน โคบายะยะมิ (Kobayashi, 1995: 57-58) กล่าวว่า ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ระดับความสุภาพในการขอร้อง กล่าวคือ ยิ่งเนื้อหาการขอร้องนั้นหนักสำหรับผู้ฟังมากเท่าไร ผู้ พูดยังจะต้องเพิ่มระดับความสุภาพให้สูงขึ้น ดังนั้นในกรณีที่ผู้พูดเห็นว่าเนื้อหาการขอร้องนั้น เป็นเรื่องหนักสำหรับผู้ฟัง ผู้พูดก็มักจะเลือกใช้รูปภาษาที่สุภาพที่สุด ในขณะที่ถ้าเนื้อหาการ ขอร้องนั้นเป็นเรื่องเบา ผู้พูดก็ไม่จำเป็นต้องใช้รูปภาษาที่แสดงความสุภาพนัก

ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง จะหมายถึง ระดับที่เนื้อหาการ ขอร้องนั้นส่งผลต่อผู้ฟังหรือผู้ที่ถูกขอร้อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งระดับดังกล่าวออกเป็น 2 ระดับ คือ “เนื้อหาการขอร้องเบา” และ “เนื้อหาการขอร้องหนัก” ซึ่ง “เนื้อหาการขอร้องเบา” หมายถึง

เนื้อหาการขอร้องหรือสิ่งที่ผู้พูดขอร้องนั้น ผู้ฟังสามารถปฏิบัติได้ง่ายและไม่เป็นการรบกวนหรือสร้างภาระให้แก่ผู้ฟังนัก ส่วน “เนื้อหาการขอร้องหนัก” หมายถึง เนื้อหาการขอร้องหรือสิ่งที่ผู้พูดขอร้องนั้น ผู้ฟังปฏิบัติได้ยาก และสิ่งที่ขอร้องนั้นก็เป็นการรบกวนและสร้างภาระ ความยุ่งยากให้แก่ผู้ฟังมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง หรือความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการใช้ภาษาของบุคคล โดยตามปกติแล้ว ผู้พูดจะเลือกใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึกมากขึ้ในกรณีที่ผู้ฟังเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า และในการสนทนาหากผู้พูดกับผู้ฟังห่างเหินกันมากเท่าใด ผู้พูดก็จะใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึกมากขึ้ นอกจากนี้ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องก็ยังสัมพันธ์กับการใช้ภาษาในวัจนกรรมการขอร้องอีกด้วย โดยผู้พูดจะใช้ภาษาที่แสดงระดับความรู้สึกเพิ่มขึ้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเปรียบเทียบต่างกลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บข้อมูล

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้เริ่มดำเนินการจากการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การออกแบบการวิจัย และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงได้นำเครื่องมือที่จัดทำขึ้น เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

3.1.1 การจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยภาษาศาสตร์เชิงสังคมมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริง การให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจากสถานการณ์สมมติ หรือ การให้กลุ่มตัวอย่างสร้างบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติ (role play)

การเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงนั้น เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตภาษาที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลภาษาที่มีความเป็นธรรมชาติสูงสุด ฮาร์ทฟอร์ดและบาร์โดวี-ฮาลิก (Hartford and Bardovi-Harlig, 1992 อ้างถึงใน Cohen and Olshtain, 1994) อธิบายถึงข้อดีข้อเสียของการเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้ กล่าวคือ การเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงมีข้อดีเรื่องความเป็นธรรมชาติของข้อมูลและทำให้ได้เห็นวัจนกรรมที่หลากหลาย แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีข้อเสีย คือ ข้อมูลภาษาที่ต้องการศึกษาอาจเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก ดังนั้นจึงต้องอาศัยเวลาในการเก็บข้อมูลค่อนข้างมาก ทำให้ผู้วิจัยต้องสิ้นเปลืองเวลา และข้อมูลที่พบอาจมีจำนวนน้อยนอกจากนี้ผู้วิจัยยังไม่สามารถควบคุมปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเลือกใช้ภาษา เช่น เพศ อายุ ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่เพียงพอ

สำหรับการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจากสถานการณ์สมมติ วิธีการเก็บข้อมูลนี้ได้รับความนิยมอย่างมากในการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงสังคม เนื่องจากสามารถเก็บข้อมูลได้จำนวนมากโดยไม่ต้องอาศัยเวลามากนัก ทำให้ประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูล นอกจากนี้ยัง

สามารถควบคุมปัจจัยต่างๆที่ต้องการศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นอายุ เพศ การศึกษา หรือปัจจัยอื่นๆ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามจากสถานการณ์สมมตินี้ก็ปรากฏข้อเสียเช่นกัน กล่าวคือ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการนี้จะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีเวลาพิจารณา ค่อนข้างมากกว่าจะเขียนคำตอบอย่างไร ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ค่อนข้างขาดความเป็นธรรมชาติ

ส่วนการเก็บข้อมูลอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้กลุ่มตัวอย่างสร้างบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติ (role play) ซึ่งโคเฮนและโอลชเทิน (Cohen and Olshtain, 1994) กล่าวถึงข้อดีของวิธีการนี้ คือ ผู้วิจัยสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆที่ต้องการศึกษาได้ โดยใช้เวลาไม่มากและข้อมูลที่ได้นี้มีปริมาณที่เพียงพอ นอกจากนี้ข้อมูลภาษาที่ได้จะมีความใกล้เคียงกับการสังเกตข้อมูลตามธรรมชาติ เนื่องจากในการแสดงบทบาทสมมติจะมีการผลัดเปลี่ยนการสนทนา (turn-taking) ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเหมือนกับการสนทนาในสถานการณ์จริง แต่ทั้งนี้ก็มีข้อเสียบางประการ คือ รูปแบบภาษาอาจไม่หลากหลาย กลุ่มตัวอย่างอาจมีการตกแต่ง คำพูด และสถานการณ์ที่สมมติขึ้นอาจขาดความเป็นธรรมชาติ

เมื่อพิจารณาข้อดีข้อเสียของวิธีการเก็บข้อมูลต่างๆแล้ว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริง และการให้กลุ่มตัวอย่างสร้างบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยตระหนักถึงข้อดีของการเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงซึ่งจะได้ข้อมูลภาษาที่เป็นธรรมชาติที่สุด อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะได้ข้อมูลที่เป็นธรรมชาติ แต่บทสนทนาที่รวบรวมได้ส่วนใหญ่จะเป็นการสนทนายาระหว่างผู้ที่สถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกันและมีความสนิทสนมกัน นอกจากนี้จำนวนบทสนทนาที่รวบรวมได้นั้นมีไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลอีกวิธีหนึ่งโดยการให้กลุ่มตัวอย่างสร้างบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติ ถึงแม้ว่าข้อมูลที่ได้จะมีความเป็นธรรมชาติน้อยกว่าการเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริง แต่การเก็บข้อมูลด้วยวิธีดังกล่าว นอกจากจะทำให้ได้ข้อมูลจำนวนมากพอในการวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยยังสามารถควบคุมปัจจัยที่ต้องการศึกษา ซึ่งได้แก่ สถานภาพทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่อง ได้ครบถ้วนอีกด้วย

3.1.2 การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

หลังจากที่ได้เลือกวิธีการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบการวิจัย ดังนี้

ก. การบันทึกบทสนทนาทางโทรศัพท์

อุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกบทสนทนาทางโทรศัพท์

1. เครื่องบันทึกเสียง
2. แถบบันทึกเสียง

3. เครื่องบันทึกเสียงทางโทรศัพท์

ผู้วิจัยได้ให้ผู้บอกภาษากรอรายละเอียดของตนเองและคู่สนทนาลงในแบบสอบถาม เพื่อการเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วน (ตัวอย่างแบบสอบถามดูที่ภาคผนวก ก) โดยบทสนทนาทางโทรศัพท์ที่รวบรวมนั้น เป็นบทสนทนาระหว่างผู้พูดและผู้ฟังที่มีอายุระหว่าง 18-50 ปี และมีจำนวนทั้งสิ้น 40 บท โดยแบ่งเป็นบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นจำนวน 12 บท และบทสนทนาภาษาไทยจำนวน 28 บท

ข. บทสนทนาที่ได้จากการสังเกต

การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตนี้ ผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกบทสนทนาเกี่ยวกับการขอรับรองในสถานการณ์จริง รวมทั้งรายละเอียดต่างๆของผู้พูดและผู้ฟัง บทสนทนาที่รวบรวมได้จากการสังเกตในสถานการณ์จริงนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 11 บท ซึ่งทั้งหมดเป็นบทสนทนาภาษาไทย

ค. การให้กลุ่มตัวอย่างสร้างบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติ

ผู้วิจัยได้จัดทำบัตรอธิบายสถานการณ์สมมติทั้งสิ้น 12 สถานการณ์ โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดสถานการณ์สมมติ ดังนี้

1. สถานการณ์สมมติที่กำหนดขึ้นเป็นสถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในสังคมญี่ปุ่นและสังคมไทย
2. ปัจจัยที่ต้องการศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง โดยแต่ละปัจจัยแบ่งเป็น

ก. สถานภาพทางสังคม

- 1) ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง
- 2) ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง
- 3) ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง

ข. ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง

- 1) สนิท
- 2) ไม่สนิท

ค. ความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง

- 1) เนื้อหาการขอรับรองเบา
- 2) เนื้อหาการขอรับรองหนัก

รายละเอียดของสถานการณ์สมมติทั้ง 12 สถานการณ์ มีดังนี้

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดของสถานการณ์สมมติโดยสังเขป

สถานการณ์	เงื่อนไข	เนื้อหาการขอร้อง
สถานการณ์ที่ 1	ผู้พูด < ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: สนิท ความหนักเบา: เบา	นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท
สถานการณ์ที่ 2	ผู้พูด < ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: ไม่สนิท ความหนักเบา: เบา	นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่ไม่สนิท
สถานการณ์ที่ 3	ผู้พูด < ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: สนิท ความหนักเบา: หนัก	นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรองให้ภายในวันพรุ่งนี้ในขณะที่อาจารย์งานยุ่งมาก
สถานการณ์ที่ 4	ผู้พูด < ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: ไม่สนิท ความหนักเบา: หนัก	นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่ไม่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรองให้ภายในวันพรุ่งนี้ในขณะที่อาจารย์งานยุ่งมาก
สถานการณ์ที่ 5	ผู้พูด = ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: สนิท ความหนักเบา: เบา	นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่สนิทช่วยนำหนังสือไปคืนให้แทนที่ห้องสมุดกลาง (ทางกลับของเพื่อนคนนี้ต้องเดินผ่านห้องสมุดกลางอยู่แล้ว)
สถานการณ์ที่ 6	ผู้พูด = ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: ไม่สนิท ความหนักเบา: เบา	นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยนำหนังสือไปคืนให้แทนที่ห้องสมุดกลาง (ทางกลับของเพื่อนคนนี้ต้องเดินผ่านห้องสมุดกลางอยู่แล้ว)
สถานการณ์ที่ 7	ผู้พูด = ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: สนิท ความหนักเบา: หนัก	นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่สนิทช่วยแปลบทความภาษาจีนจำนวน 10 หน้าซึ่งบทความนี้มีเนื้อหาค่อนข้างยาก
สถานการณ์ที่ 8	ผู้พูด = ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: ไม่สนิท ความหนักเบา: หนัก	นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยแปลบทความภาษาจีนจำนวน 10 หน้าซึ่งบทความนี้มีเนื้อหาค่อนข้างยาก
สถานการณ์ที่ 9	ผู้พูด > ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: สนิท ความหนักเบา: เบา	นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องที่สนิทเพื่อใช้ส่งอีเมล
สถานการณ์ที่ 10	ผู้พูด > ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: ไม่สนิท ความหนักเบา: เบา	นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องที่ไม่สนิทเพื่อใช้ส่งอีเมล

สถานการณ์	เงื่อนไข	เนื้อหาการขอร้อง
สถานการณ์ที่ 11	ผู้พูด > ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: สนิท ความหนักเบา: หนัก	นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่สนิทมาช่วยทำหน้าที่เป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียนเป็นเวลา 5 วัน ซึ่งช่วงนั้นเป็นช่วงใกล้สอบ
สถานการณ์ที่ 12	ผู้พูด > ผู้ฟัง ความสัมพันธ์: ไม่สนิท ความหนักเบา: หนัก	นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยทำหน้าที่เป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียนเป็นเวลา 5 วัน ซึ่งช่วงนั้นเป็นช่วงใกล้สอบ

หมายเหตุ

ผู้พูด < ผู้ฟัง

หมายถึง ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง

ผู้พูด = ผู้ฟัง

หมายถึง ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง

ผู้พูด > ผู้ฟัง

หมายถึง ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง

จากสถานการณ์สมมติทั้ง 12 สถานการณ์ ผู้วิจัยได้จัดทำบัตรอธิบายสถานการณ์สมมติขึ้น 2 ชุด เป็นภาษาญี่ปุ่น 1 ชุด และภาษาไทย 1 ชุด ซึ่งมีเนื้อหาเหมือนกัน โดยแต่ละชุดมี 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้พูด (ส่วน A) และส่วนของผู้ฟัง (ส่วน B) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นและกลุ่มตัวอย่างชาวไทยอ่านทำความเข้าใจและสร้างบทสนทนา (รายละเอียดในบัตรอธิบายสถานการณ์สมมติทั้งหมดดูได้จากภาคผนวก ข)

ตัวอย่างบัตรอธิบายสถานการณ์สมมติที่ 1 นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิทภาษาญี่ปุ่น

場合 1

A : あなたは大学生です。今、レポートを書いています。
レポートを書くために、ある本の内容が必要です。
ある親しい先生にその本を貸してほしいと頼みます。

場合 1

B : あなたは大学の先生です。今、研究室で仕事をしています。
そこへ、ある親しい学生があなたの部屋を訪ねてきて、
レポートを書くために、あなたのある本を借りたいと言います。

ภาษาไทย

สถานการณ์ที่ 1

A : คุณเป็นนักศึกษา ตอนนี้คุณกำลังเขียนรายงาน และมีความจำเป็น
จะต้องขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่คุณสนิทท่านหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลใน
หนังสือเล่มนั้นมาประกอบการเขียนรายงาน

สถานการณ์ที่ 1

B : คุณเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ในขณะที่คุณกำลังนั่งทำงานอยู่นั้น
มีนักศึกษาที่คุณสนิทคนหนึ่งเข้ามาในห้องทำงาน เพื่อจะขอยืมหนังสือของคุณ
เล่มหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลในหนังสือเล่มนั้นมาประกอบการเขียนรายงาน

3.1.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่นและกลุ่มตัวอย่างชาวไทยที่มีสถานะทางสังคม
ระดับการศึกษา และอายุที่ใกล้เคียงกัน เพื่อควบคุมตัวแปรอื่นที่อาจมีผลต่อการใช้ภาษาของ
กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

กลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่น

กลุ่มนักศึกษาชาวญี่ปุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวนทั้งสิ้น
20 คน หรือ 10 คู่ โดยกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นคนญี่ปุ่นที่อาศัยเติบโตอยู่ในประเทศญี่ปุ่น และใช้
ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลักในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยกลุ่มตัวอย่างบางคนอาจไม่ใช่คนที่
เกิดในกรุงโตเกียว แต่ภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่ยอมรับกันว่าเป็นภาษากลาง

กลุ่มตัวอย่างชาวไทย

กลุ่มนักศึกษาชาวไทยทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวนทั้งสิ้น
20 คน หรือ 10 คู่ โดยกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นคนไทยที่อาศัยเติบโตอยู่ในประเทศไทย และใช้
ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยกลุ่มตัวอย่างบางคนอาจไม่ใช่คนที่
เกิดในกรุงเทพมหานคร แต่ภาษาที่ใช้เป็นภาษาที่ยอมรับกันว่าเป็นภาษากลาง

3.1.4 การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนี้ หลังจากที่ได้จัดทำบัตรอธิบายสถานการณ์

สมมติแล้ว ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งแบ่งเป็นคู่อ่านทำความเข้าใจในระยะเวลาสั้นๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่รับบทเป็นผู้พูด (A) และผู้ฟัง (B) จะได้อ่านบทอธิบายสถานการณ์สมมติเฉพาะใน ส่วนของตนเท่านั้น และเพื่อเป็นการควบคุมปัจจัยทางด้านเพศของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงได้ กำหนดให้มีทั้งกลุ่มตัวอย่างที่จับคู่ระหว่างเพศเดียวกัน คือ เป็นเพศชายทั้งคู่ หรือเพศหญิงทั้งคู่ และกลุ่มตัวอย่างที่จับคู่ต่างเพศ เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าใจบทบาทและสถานการณ์ดีแล้ว จึงให้เริ่ม สร้างบทสนทนาที่เข้ากับสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงไปพร้อมกัน บทสนทนา ที่ใช้เป็นข้อมูลมีจำนวนทั้งสิ้น 240 บท แบ่งเป็นบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นจำนวน 120 บท และบท สนทนาภาษาไทยจำนวน 120 บท

3.2 การกำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้คือ เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่กำหนด แล้ว ผู้วิจัยจะถอดบทสนทนาจากแถบบันทึกเสียงเป็นตัวอักษร หลักการและสัญลักษณ์ในการ ถอดบทสนทนาเป็นตัวอักษร มีดังต่อไปนี้

หลักการและสัญลักษณ์ในการถอดบทสนทนาเป็นตัวอักษร

1. ในแต่ละบทสนทนาจะใช้ตัวอักษร A และ B แทนผู้สนทนา โดยกำหนดให้ A คือ ผู้พูด (ผู้ขอร้อง) และ B คือผู้ฟัง (ผู้ถูกขอร้อง)
2. ตัวเลขที่นำหน้าตัวอักษร A และ B นั้น คือตัวเลขที่บอกลำดับของข้อความย่อยใน บทสนทนา ผู้วิจัยได้กำหนดให้เริ่มใช้ตัวเลข 1 นำหน้าข้อความย่อยลำดับแรกที่ปรากฏในบท สนทนา ข้อความย่อยอื่นๆหลังจากนั้นให้ใช้ตัวเลข 2, 3, 4, ฯลฯ กำกับตามลำดับ เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยแปลบทความ)

(1) 1 A : 久しぶり。

2 B : 元気？

3 A : 学校まだいるの？

4 B : うん。

5 B : まだ授業あるし。 (s.7 p.7)

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

(2) 1 A : อาจารย์ปอคะ

2 A : ยุ่งอยู่รีเปล่าคะเนี่ย

3 B : ไม่ยุ่ง ไม่ยุ่ง

4 B : มีอะไรเหรอสุ (s.3 p.3)

3. ในแต่ละบทสนทนาจะปรากฏข้อความย่อในส่วนของ A (ผู้พูด) ที่กำกับด้วยเครื่องหมาย < > ซึ่งหมายความว่า ข้อความย่อ นั้น เป็นส่วนหลักของวัจนกรรมการขอร้อง และข้อความย่อในเครื่องหมาย [] ซึ่งหมายความว่า ข้อความย่อดังกล่าวเป็นส่วนขยายของวัจนกรรมการขอร้อง ผู้วิจัยจะศึกษากลวิธีการขอร้องในข้อความย่อที่แสดงในเครื่องหมาย < > และเครื่องหมาย [] ส่วนข้อความย่ออื่นๆในส่วนของ A รวมถึงข้อความย่อในส่วนของ B (ผู้ฟัง) ที่ปรากฏในบทสนทนาแต่ไม่มีเครื่องหมายใดๆกำกับนั้น ผู้วิจัยจะไม่นับรวมเป็นโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง แต่จะคงข้อความย่อดังกล่าวไว้ เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวและเห็นโครงสร้างของบทสนทนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

- (3) 1 A : อาจารย์ สวัสดิ์ค่ะ
 2 B : สวัสดิ์ครับ
 3 A : เนี่ยอะคะ อาจารย์
 4 B : อืม
 5 A : [หนูต้องทำรายงานมาร์เก็ตติ้งอะคะ แล้วหนูกำลังหาหนังสือเกี่ยวกับพวกวิเคราะห์การตลาดอะไรอย่างงี้อะคะ]
 6 A : <อาจารย์พอจะมีให้หนูยืมมั๊ยคะ>
 7 B : ถ้างั้นเอาเล่มนี้ละกัน (s.1 p.7)

ข้อความ 1 A และข้อความ 3 A ข้างต้น เป็นข้อความที่ไม่มีเครื่องหมายใดๆกำกับ ผู้วิจัยจึงไม่นับข้อความทั้งสองเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง เนื่องจากข้อความดังกล่าวเป็นเพียงการทักทาย และการใช้ถ้อยคำเพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟัง ซึ่งสามารถพบได้บ่อยในการสนทนาเรื่องทั่วไปในสังคม ดังนั้นในบทสนทนานี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องโดยนำข้อความ 5 A และ 6 A มาพิจารณา

4. กำหนดใช้สัญลักษณ์ — วางไว้ในตำแหน่งหลังคำที่ผู้สนทนาออกเสียงยาว เช่น 実は一, できれば—, เอะ—, คือ— เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ข้อมูลและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การกำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องเฉพาะในส่วนของผู้พูด (ผู้ขอร้อง) เท่านั้น

2. ศึกษาโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง เริ่มตั้งแต่การเกริ่นนำจนถึงข้อความสุดท้ายที่ผู้พูด (ผู้ขอรับรอง) พูดหลังจากที่กล่าวขอรับรอง โดยข้อความดังกล่าวต้องเป็นข้อความที่พูดก่อนที่ฝ่ายผู้ฟัง (ผู้ถูกขอรับรอง) จะแสดงท่าทีได้ต่อการขอรับรองนั้น

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์โครงสร้างการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย
2. วิเคราะห์กลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย
4. ศึกษาเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

ในบทนี้เป็นการแจกแจงโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง รวมทั้งเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย ที่ได้จากการเก็บข้อมูลบทสนทนาจากกลุ่มตัวอย่างชาวญี่ปุ่น และชาวไทยจำนวนทั้งสิ้น 240 บท และข้อมูลบทสนทนาจากสถานการณ์จริง โดยได้แบ่งเนื้อหา ออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ ส่วนที่ 1 เป็นการแจกแจงโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น และส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

4.1 โครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

4.1.1 โครงสร้างการขอร้อง

ในหัวข้อโครงสร้างการขอร้องนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือการ วิเคราะห์ส่วนประกอบของโครงสร้างการขอร้อง และการวิเคราะห์รูปแบบโครงสร้างการขอร้อง โดยใช้แนวคิดตามงานวิจัยของ บลูม กุลกา และโอลชเทิน (Blum-Kulka and Olshtain, 1984), ฟูกุชิมะ (Fukushima, 1996) และปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์ (2543) รายละเอียดของการวิเคราะห์ แต่ละส่วน มีดังนี้

ก. ส่วนประกอบของโครงสร้างการขอร้อง

จากข้อมูลบทสนทนาทั้งหมด ผู้วิจัยได้จำแนกบทสนทนาแต่ละบทออกเป็นข้อความ หลายข้อความ และพิจารณาข้อความเหล่านั้นโดยใช้เกณฑ์หน้าที่เป็นหลัก กล่าวคือผู้วิจัยจะ พิจารณาว่าข้อความนั้นๆทำหน้าที่เป็นส่วนประกอบใด ส่วนประกอบของโครงสร้างการขอร้อง สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ส่วนหลัก (Head act) คือ ส่วนเนื้อหาหลักที่แสดงความหมายของการขอร้อง อย่างชัดเจนหรือส่วนที่กล่าวขอร้องนั่นเอง บลูม กุลกา, เฮาส์ และแคสเปอร์ (Blum-Kulka, House, and Kasper, 1989 อ้างถึงใน Fukushima, 1996: 673) กล่าวว่า ส่วนหลักนี้ถือเป็น แกนกลางของการขอร้อง โดยทั่วไปในส่วนหลักมักปรากฏคำกริยาที่ใช้ในการขอร้อง เช่น คำว่า

“貸す” ในภาษาญี่ปุ่น และคำว่า “ขอยืม” ในภาษาไทย เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยกำหนดให้ ส่วนหลักแสดงในเครื่องหมาย < > เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

- (1) 2 A : [お願いあるんだけど。]
 3 B : 何?
 4 A : [今日、あたし急用ができて、でも本返さなきゃいけないよね。]
 5 B : うん。
 6 A : [それで、紀子たしか図書館通って帰るんだよね。]
 7 B : うん。うん。
 8 A : <返して行ってくれないかな—。> (s.5 p.3)

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่ไม่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

- (2) 3 A : [เดี๋ยวหนูต้องส่งใบสมัครขอทุน เค้าให้เขียนใบรับรอง]
 4 A : <อาจารย์เขียนให้หนูหน่อยนะคะ> (s.4 p.1)

2. ส่วนขยาย (Supportive move) คือ ส่วนที่มีได้แสดงความหมายของการขอร้อง หรือมีใช้ส่วนที่กล่าวขอร้องนั่นเอง แต่มีเพื่อเสริมให้การขอร้องมีน้ำหนักและราบรื่นมากยิ่งขึ้น ประเภทของส่วนขยายมีหลากหลาย เช่น การเกริ่นนำ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง การย้ำการขอร้อง เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดของส่วนขยายแต่ละประเภทจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป ทั้งนี้ส่วนขยายอาจอยู่ในตำแหน่งหน้าหรือหลังส่วนหลักก็ได้ ในงานวิจัยนี้ กำหนดให้ส่วนขยายในทุกตำแหน่งแสดงในเครื่องหมาย [] เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

- (3) 5 A : [実は本を今日までに返さなきゃいけないのを。]
 6 B : あっ、そうなんですか。
 7 A : <それで、中央図書館にさ—、あの—、返してもらいたいんだけど。>
 8 A : [毎日通る? 帰りに。] (s.6 p.1)

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

- (4) 2 A : [ตอนเย็นต้องมุดต้องเดินผ่านห้องสมุดอยู่แล้วใช่ไหม]

3 B : ใช่ว่า

4 A : <เราฝากหนังสือไปคืนหน่อยนะ>

5 A : [เรามีธุระจริงๆอะ] (s.6 p.1)

ในการวิเคราะห์ส่วนขยาย พบประเภทของส่วนขยายดังนี้

2.1 การเกริ่นนำ

การเกริ่นนำ คือ การกล่าวใดๆก่อนล่วงหน้า เป็นการเตรียมการหรือปูพื้นฐานเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการขอเรื่องต่อไป การเกริ่นนำมีอยู่หลายลักษณะ ได้แก่ การบอกให้ผู้ฟังทราบหรือรู้ตัวล่วงหน้าว่าผู้พูดจะทำการขอเรื่อง การแนะนำตัวของผู้พูดในกรณีที่ผู้ฟังไม่รู้จักผู้พูดหรือผู้พูดไม่แน่ใจว่าผู้ฟังรู้จักตนหรือไม่ การถามผู้ฟังล่วงหน้าถึงความสะดวกเวลาว่างหรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการขอเรื่อง เพื่อจะประเมินว่าผู้ฟังมีความเต็มใจที่จะทำตามคำขอเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด และการเกริ่นนำลักษณะสุดท้ายคือการแสดงความลังเลในการขอเรื่อง ซึ่งผู้พูดมักจะกล่าวถ้อยคำแสดงความลังเลโดยใช้เสียงยาว ตัวอย่างการเกริ่นนำคือ

(นักศึกษาขอเรื่องให้อาจารย์ที่ไม่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

(5) 5 A : [私、文化学科の二年のふしみという者なんですけど。]

6 A : [ちょっとあしたまでに奨学金の申請するのに先生の推薦状が必要なんですよ。]

7 A : <ちょっと書いていただけないかな—とって。>

(s.4 p.2)

(นักศึกษาฝากเพื่อนสนิทชื่อของ)

(6) 1 A : เอ้อ แนน

2 A : [เดี๋ยวขากลับแนนจะไปที่ไหนอีกปะ]

3 B : ไม่อ่ะ

4 A : [แล้วเดี๋ยวต้องผ่านเซ็นทรัลชิดลมใช่ปะ]

5 B : เออ

6 A : <เฮ้ย ถ้างั้นแนนช่วยวะเซ็นทรัลชื่อสบู่อ้างหน้าให้หน่อยดิ>

7 B : ตัวไหนอ่ะ (บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

(นักศึกษาขอเรื่องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

(7) 3 A : [เรามีเรื่องจะรบกวนหน่อยอะ]

4 B : อะไรล่ะสุ

5 A : [เออ— คือ—]

6 A : [เนี่ยวันนี้เราต้องรีบกลับมากลยอะ เพราะมีธุระนัดที่บ้านไว้อะ แต่ว่าวันนี้ต้องคืนหนังสืออะ เป็นวันครบกำหนดแล้วด้วย ไม่งั้นโดนปรับอะ]

7 A : <ฝากไปคืนหนังสือได้มา— หกกลางอะ> (s.6 p.3)

ข้อความ 5 A ในตัวอย่างที่ (5) เป็นการแนะนำตัวของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ไม่สนิท ในกรณีนี้ผู้พูดไม่แน่ใจว่าผู้ฟังรู้จักตนหรือไม่ จึงทำการแนะนำตัวก่อนที่จะทำการขอร้อง ข้อความ 2 A และข้อความ 4 A ในตัวอย่างที่ (6) เป็นการเกริ่นในลักษณะการถามผู้ฟังล่วงหน้าถึงความสะดวกเวลาว่างหรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการขอร้อง ส่วนข้อความ 3 A และข้อความ 5 A ในตัวอย่างที่ (7) เป็นการบอกให้ผู้ฟังรู้ตัวล่วงหน้าว่าผู้พูดมีเรื่องจะขอร้อง และการแสดงความลังเลในการขอร้อง ตามลำดับ

2.2 การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เป็นการอธิบายถึงเหตุผลหรือวัตถุประสงค์ที่ผู้พูดต้องการทำการขอร้องผู้ฟัง หรือเป็นการอธิบายสภาพการณ์ เรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการขอร้องนั้น เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยเป็นสตาฟในงานแสดงภาพเขียน)

(8) 7 A : [あのね、ちょっと頼みにくいんだけど。]

8 B : はい。はい。

9 A : [今、試験勉強忙しい時、申し訳ないんだけども。]

10 A : [今度ね、自分の絵とか展示会あるのね、絵の展示会があつて、それで、ちょっとね、そのためのスタッフが足りなくて、あのう、絵の細部を説明するスタッフがほしいんだけども、それが、あのう、全然ないので、]

11 A : <ちょっとお願いしたいな—と。> (s.12 p.6)

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องที่ไม่สนิท)

(9) 5 A : [พอดี เออ—]

6 A : [ตอนนี่ต้องส่งอีเมลพอดีที่ฝากเพื่อนซื้อกล่องไปอะครับที่]

ญี่ปุ่นอะไรอย่างเงี้ยะ พอดีแล้วเพื่อนพีไปแล้วอะครับ แต่ว่าพี่
เพิ่ง พี่เพิ่งรู้ว่าพี่จะจตุรณผิดไปอะไรอย่างเงี้ยะ พี่อยากจะ
เมลไปบอกเพื่อนพีอะครับ ซึ่งด่วน ด่วนมากๆเลย พอดีพี่เดิน
ไปห้องคอมฯ คอมฯมหาลัยมัน คอมฯมันเสียอะครับ]

7 A : <พี่เลยอยากจะรบกวนยืมโน้ตบุ๊กน้องเปิ้ลหน่อยได้มั๊ย>

(s.10 p.10)

ข้อความ 10 A ในตัวอย่างที่ (8) ผู้พูดได้อธิบายให้ผู้ฟังทราบถึงเหตุผล และสภาพการณ์ที่
เกี่ยวข้องกับ การขอร้องว่าตนกำลังขาดสภาพที่ จะมาช่วยทำหน้าที่อธิบายภาพเขียนในนิทรรศการ
งานแสดงภาพเขียนของตน และข้อความ 6 A ในตัวอย่างที่ (9) ผู้พูดได้อธิบายเหตุผลที่ต้องขอ
ยืมเครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของผู้ฟังว่าเนื่องจากตนมีความจำเป็นต้องส่งอีเมลสำคัญโดยด่วน
และไม่สามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยได้

2.3 การขอโทษ

การขอโทษ คือ การที่ผู้พูดกล่าวแสดงความเสียใจและรู้สึกผิดที่ตนต้องรบกวนและทำ
ความเดือดร้อน ไม่สะดวกให้กับผู้ฟัง แต่เนื่องจากผู้ฟังเป็นผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือผู้พูดได้
ผู้พูดจึงมีความจำเป็นต้องรบกวน เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยเป็นสตาฟในงานแสดงภาพ
เขียน)

(10) 6 A : [試験でさー、忙しいのさー、分かってるんだけどさー]

7 A : [ちょっと申し訳ないんだけど。]

8 A : <ちょっと月曜日から金曜日のさー、3時からちょっと
手伝ってくれない?>

(s.11 p.1)

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่ไม่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

(11) 10 A : [คือขอโทษจริงๆครับ]

11 A : [คือเรื่องนี้เป็นเรื่องเร่งด่วน]

12 B : อ้อ

13 B : ก็ได้ครับ

14 B : ว่ามาเลยครับ

15 A : [คือผมต้องการจะขอทุนอะครับ]

16 A : <แล้วต้องการให้อาจารย์ช่วยเขียนจดหมายรับรองให้ผม
ด้วยอะครับ> (s.4 p.4)

2.4 การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอเรื่อง

ส่วนขยายประเภทนี้เป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติ หรือลักษณะของผู้พูดซึ่งเหมาะที่จะเป็น
ผู้ให้ความช่วยเหลือผู้ฟัง ในลักษณะที่เป็นกลาง เช่น

(นักศึกษาขอเรื่องให้เพื่อนสนิทช่วยแปลบทความ)

(12) 3 A : [僕、今レポート書いてるんだ。]

4 B : うん。

5 A : [だけどさ、ちょっとね、ちょっと分からないん
だよね。]

6 B : 何 何が?

7 A : [実は中国語なんだよ。]

8 B : うん。うん。うん。

9 A : [でもさ、ジョニー今中国語やってるよね。]

10 A : [だからさ、できれば—、]

11 A : <ちょっとこれ、翻訳してもらえないかなと思って。>

(s.7 p.8)

(นักศึกษาขอเรื่องให้เพื่อนสนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

(13) 2 A : [จะกลับแล้วใช่ปะ]

3 B : เออ

4 A : [แฮ้ย ผ่านห้องสมุดนี่]

5 A : <เอาหนังสือไปคืนให้หน่อยเดะ> (s.5 p.9)

ข้อความ 9 A ในตัวอย่างที่ (12) เป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอเรื่อง
ซึ่งในที่นี้คุณสมบัติที่เหมาะสมดังกล่าว คือ การที่ผู้ฟังเรียนภาษาจีน จึงทำให้ผู้ฟังเป็นบุคคลที่ผู้
พูดจะสามารถพึ่งพาในเรื่องการแปลเอกสารภาษาจีนได้ ส่วนข้อความ 4 A ในตัวอย่างที่ (13)
เป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังว่าผู้ฟังต้องเดินผ่านห้องสมุดอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเหมาะที่จะเป็น
ผู้ให้ความช่วยเหลือผู้พูดในเรื่องการนำหนังสือไปคืนให้แทนที่ห้องสมุด

2.5 การยกย่องผู้ฟัง

ส่วนขยายประเภทนี้ มีลักษณะคล้ายกับการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง แต่จุดที่แตกต่างกัน คือ ในการยกย่องผู้ฟัง ผู้พูดมิได้กล่าวถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของผู้ฟังที่เอื้อให้ทำการขอร้องอย่างกลางๆ แต่เป็นการกล่าวถึงผู้ฟังในแง่บวก เหตุที่ผู้วิจัยแยกส่วนขยายประเภทการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง และส่วนขยายประเภทการยกย่องผู้ฟังออกจากกัน เนื่องจากการยกย่องผู้ฟังเป็นส่วนขยายที่แสดงนัยว่า ผู้พูดต้องการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ฟังโดยการกล่าวชม สิ่งที่ผู้พูดกล่าวชมอาจจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่จริงก็ได้ แต่การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้องนั้น สิ่งที่ผู้พูดกล่าวเป็นคุณสมบัติของผู้ฟังที่เป็นจริง และมีได้มีนัยที่แสดงว่าผู้พูดพยายามสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ฟัง ตัวอย่างการยกย่องผู้ฟัง เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยแปลบทความ)

(14) 3 A : [じゅんすけ、中国語すごい分かるよね。]

4 B : えっ、全然できないよ。

5 A : [でも専攻してるし。]

6 A : [なんかすごいできるって聞いたんだよ。人に。]

(s.7 p.2)

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียน)

(15) 6 A : [ไม่ใช่ พอดีที่คณะเนี่ยเค้าจะจัดแสดงภาพเขียนนะครับ แล้วยากบอกน้องเปิ้ลตรงๆว่า คือสต๊าฟที่ทำงานยังไม่ค่อยพออะใช่ออย่างเงี้ยะ]

7 A : [พี่ก็เห็นว่าน้องเปิ้ลเป็นคนเก่งคนนึงอะใช่ออย่างเงี้ยะ]

8 B : เหรอ

(s.12 p.10)

2.6 การให้ข้อเสนอตอบแทน

การให้ข้อเสนอตอบแทน คือ การที่ผู้พูดกล่าวเสนอสิ่งตอบแทนบางอย่างแก่ผู้ฟัง ถ้าผู้ฟังยอมรับทำตามการขอร้องนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนความมีน้ำใจของผู้ฟัง เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียน)

(16) 11 A : <ก็พี่กะไว้ว่าจะชวนน้องเปิ้ลมาเป็นช่วยเป็นสต๊าฟให้หน่อย>

12 A : [แล้วก็ เดียวถ้าเสร็จงาน พี่ก็เลี้ยงหนัง 2 เรื่องแล้วกัน]

(s.12 p.10)

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยเขียนประวัติภาษาอังกฤษเพื่อนำไป
ใช้สมัครงาน)

(17) 3 A : [แก ^{ขึ้น}ต้องเขียนเรซูเม่เป็นภาษาอังกฤษอะ เขียนไม่เป็นอะ]

4 A : <แกช่วยขึ้นเขียนหน่อยดิ>

5 A : [นะ]

5 A : [แล้วเดี๋ยวพาไปเลี้ยงไอติมบาสกินส์ถ้วยนึง]

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

2.7 การเน้นย้ำการขอร้อง

การเน้นย้ำการขอร้อง คือ การที่ผู้พูดกล่าวส่วนขอร้องอีกครั้ง หรือการใช้
ถ้อยคำอ่อนน้อมเพื่อรบเร้า และตอกย้ำถึงความจำเป็นของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังช่วยเหลือ ส่วน
ขยายประเภทนี้ จะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับส่วนหลัก ซึ่งลักษณะเช่นนี้ค่อนข้างแตกต่างจากส่วน
ขยายประเภทอื่นๆ แต่การที่ผู้วิจัยได้จัดให้การเน้นย้ำการขอร้องเป็นส่วนขยายประเภทหนึ่ง
เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า ส่วนหลักที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในบทสนทนาจะเป็นส่วนที่รวบรวม
ความสำคัญไว้ทั้งหมด ถือเป็นแกนกลางที่สำคัญที่สุดในวัจนกรรมการขอร้อง ดังนั้นการกล่าว
ส่วนขอร้องอีกครั้ง หรือการใช้ถ้อยคำอ่อนน้อม จึงเป็นเพียงส่วนขยายที่เน้นย้ำถึงความจำเป็นใน
การขอร้องผู้ฟัง เนื่องด้วยมีความสำคัญน้อยกว่าส่วนหลักที่ปรากฏก่อนหน้านี้ ตัวอย่างการเน้นย้ำ
การขอร้อง เช่น

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(18) 4 A : [今、レポートを書くんですけども。]

5 A : <先生の持っている本を、憲法の本貸していただきたい
と思ひまして。>

6 A : [頼みたいんですけども、貸していただいても

よろしいですか。]

(s.1 p.7)

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(19) 9 A : <คือผมอยากขอยืมอาจารย์หน่อยอะครับ>

10 A : [คือผมต้องทำรายงาน แต่ผมยังไม่มีหนังสือเรื่องนี้]

11 A : [ผมขอยืมไปซีร็อคได้มั๊ยครับ]

(s.1 p.4)

ข้อความ 6 A ในตัวอย่างที่ (18) และข้อความ 11 A ในตัวอย่างที่ (19) เป็นการกล่าวส่วน
ขอร้องซ้ำอีกครั้ง หลังจากที่ถูกกล่าวขอร้องหรือกล่าวส่วนหลักไปแล้วเป็นครั้งแรกในข้อความ 5 A
และข้อความ 9 A ตามลำดับ

2.8 การให้สัญญา

การให้สัญญา คือ การที่ผู้พูดกล่าวคำมั่นสัญญากับผู้ฟังในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการ
ขอร้องนั้น โดยผู้พูดจะสร้างเงื่อนไขขึ้นมา เพื่อลดความกังวลและความลังเลของผู้ฟัง โดยการ
ทำให้ผู้ฟังเกิดความมั่นใจว่าผู้ฟังจะไม่สามารถได้รับความเดือดร้อนมากนัก หรือทำให้ผู้ฟังเกิดความ
เชื่อมั่นว่าจะไม่ได้รับความเสียหายตามมา หลังจากที่ได้ทำตามสิ่งที่ผู้พูดขอร้อง เช่น

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องที่สนิท)

(20) 9 A : [それで、なるこはさ—、パソコン持ってるとね。]

10 B : はい。はい。ありますよ。

11 A : <ちょっと貸してくれない?>

12 A : [すぐ返す。すぐ返す。] (s.9 p.4)

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องที่สนิท)

(21) 7 A : <เดียวขอยืมส่งอีเมลแป๊บหนึ่งได้ปะ>

8 A : [เนีย ห้องคอมมันปิดเนีย]

9 A : [เดียวพี่ส่งแป๊บเดียวเอง] (s.9 p.8)

ข้อความ 12 A ในตัวอย่างที่ (20) ผู้พูดให้สัญญากับผู้ฟังว่าผู้พูดจะรีบคืนเครื่องคอมพิวเตอร์
โน้ตบุ๊กให้ทันทีหลังจากที่ใช้เสร็จ ส่วนข้อความ 9 A ในตัวอย่างที่ (21) นั้นเป็นการให้สัญญากับ
ผู้ฟังว่าผู้พูดจะขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กเป็นเวลาสั้นๆเท่านั้น เพื่อมิให้ผู้ฟังเกิดความ
กังวล และยังเป็นการสร้างความมั่นใจแก่ผู้ฟังอีกด้วยว่าผู้ฟังจะไม่สามารถได้รับความเดือดร้อนจากการที่
ให้ผู้พูดยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมากนัก

2.9 การแสดงความเกรงใจ

การแสดงความเกรงใจ คือ การที่ผู้พูดกล่าวแสดงความเห็นอกเห็นใจ หรือกล่าว
ข้อความเพื่อแสดงว่าผู้พูดทราบดีว่าการขอร้องนั้นเป็นการรบกวนเวลา หรือความสะดวกของผู้ฟัง

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่สนิทมาช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียน)

(22) 6 A : [そのスタッフが不足してるんだ。]

7 A : [で、試験勉強で忙しいのすごいよく分かってるし、悪いと思うんだけど。]

8 A : <その展示会のスタッフ、スタッフやってくれないかな—。> (s.11 p.2)

ข้อความ 7 A ในตัวอย่างที่ (22) เป็นข้อความที่ผู้พูดกล่าวเพื่อแสดงว่าตนเองทราบดีว่าการขอร้องให้ผู้ฟังมาช่วยทำหน้าที่เป็นสต๊าฟในงานนิทรรศการนั้นสร้างความไม่สะดวกให้กับผู้ฟังในเวลานั้น ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้ฟังยุ่งกับการอ่านหนังสือเตรียมตัวสอบ

2.10 การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอร้อง ส่วนขยายประเภทนี้แตกต่างจากการถามผู้ฟังถึงความสะดวกที่จัดอยู่ในประเภทการเกริ่นนำในจุดที่การถามผู้ฟังประเภทนี้จะเกิดหลังจากที่ผู้พูดกล่าวขอร้องแล้ว ส่วนการถามผู้ฟังถึงความสะดวกที่จัดอยู่ในประเภทของการเกริ่นนำนั้นจะเกิดก่อนการกล่าวขอร้อง ทั้งนี้การถามทั้ง 2 ลักษณะ ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะประเมินว่าผู้ฟังมีความเต็มใจที่จะทำตามคำขอร้องนั้นมากน้อยเพียงใด เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่ไม่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

(23) 5 A : [実はあしたの奨学金の申請が。]

6 B : え？

7 A : [奨学金の申請]

8 B : あ。あ—。うん。

9 A : [あしたまでですよ。]

10 B : 奨学金の申請があしたまで、はい。

11 A : <それで、あの—、先生の推薦状がほしくて。>

12 A : [今忙しいですか。] (s.4 p.1)

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(24) 2 A : [พอดีตอนนี้ผมจะเขียนหนังสือ เขียนรายงานอะครับ]

3 A : <ผมมีความจำเป็นต้องยืมหนังสืออาจารย์เปิดอะครับ หนังสือ

ไซโคโลจีในตัวของอาจารย์เปิ้ล สีฟ้า เล่มสีฟ้าอะครับ>

4 A : [ไม่ทราบว่าอาจารย์ใช้ยูริเปลา] (s.1 p.10)

ข้อความ 12 A ในตัวอย่างที่ (23) ผู้พูดได้ถามถึงเวลาว่างของอาจารย์ที่จะช่วยเขียนจดหมายรับรองให้ หลังจากที่ได้กล่าวขอร้องในข้อความ 11 A แล้ว ส่วนข้อความ 4 A ในตัวอย่างที่ (24) ผู้พูดได้ถามความสะดวกของอาจารย์ที่จะให้ยืมหนังสือ หลังจากที่ได้กล่าวขอร้องในข้อความ 3 A แล้ว

2.11 การกล่าวรบกวนผู้ฟัง

เป็นการที่ผู้พูดกล่าวรบกวนผู้ฟังว่าผู้ฟังจะยอมทำตามคำขอร้อง โดยที่ผู้ฟังยังไม่ได้ตัดสินใจว่าจะยอมทำตามคำขอร้องนั้นหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการกล่าวรบกวนผู้ฟังนี้อาจกล่าวเพื่อเปิดโอกาสของผู้ฟังที่จะปฏิเสธคำขอร้อง เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

- (25) 2 A : <ผมจะขอ ขอจดหมายรับรองจากอาจารย์อะ>
 3 A : [พรงนี้ผมต้องเอาไปใช้ยื่นใบ ยื่นขอทุนอะครับอาจารย์]
 4 A : [อาจารย์พอจะว่างปะ]
 5 A : [แต่ถ้าไม่ว่างอาจารย์ต้องทำให้ผมอยู่ดีนะ]
 6 A : [เพราะว่าพรงนี้วันสุดท้ายแล้ว] (s.3 p.6)

2.12 การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง

การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง คือ การที่ผู้พูดกล่าวข้อความใดๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าเรื่องที่ผู้พูดขอร้องนั้นมิได้เป็นเรื่องที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ฟังมากเท่าไรนัก หรือเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าการขอร้องนั้นไม่เป็นการบีบบังคับผู้ฟังจนเกินไป การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้องนี้ มีหลายลักษณะ ได้แก่ การต่อรอง การใช้ข้อความเพื่อแสดงให้เห็นว่าเรื่องที่ขอร้องเป็นเรื่องเล็กน้อยโดยตรงไปตรงมา และการสร้างเงื่อนไขเพื่อแสดงว่าการขอร้องนั้นไม่เป็นการบีบบังคับของผู้ฟังจนเกินไป เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดงผลงานเขียน)

- (26) 7 A : [今度絵を展示することになったのね。]
 8 B : すごいですね。
 9 A : [でも、その絵説明するスタッフが要るよね。その]

展示場にいなきやいけなくてね。]

(省略)

14 A : <成島さんなら、説明とかもできるかなと思って。>

15 A : [もし、もしね、ちょっと時間があれば、]

16 A : [お願いしたくて。] (s.12 p.4)

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในตึกของรุ่นน้องที่ไม่สนิท)

(27) 4 A : [พื๋อยากรบกวนน้องต๋มนิดนึงอะครับ]

5 A : [เนีย พี่เห็นเครื่องคอมฯเราว่างอยู่ตอนนี แล้วเราก็กไม่ได้ใช้]

6 A : [เผอิญพี่ไปห้องคอมฯ พี่จะส่งอีเมลด่วนแล้วมันใช้ไม่ได้พอดี]

7 A : <พื๋ขอยืมส่งอีเมลหน่อยได้ปะ>

8 A : [แล้วเดี๋ยวจ๋เชื่อมต่อโทรศัพท์พื๋ก็ได้] (s.10 p.4)

(นักศึกษาขอร้องไห้เพื่อนสนิทช่วยออกเงินค่าหนังสือให้ก่อน)

(28) 1 A : เฮ้ย วิ

2 A : <ช่วยออกค่าหนังสือให้เราก่อนได้ปะ>

3 A : [นิตเดี๋ยวจ๋เอง สองร้อยกว่าบาท]

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

ข้อความ 15 A ในตัวอย่างที่ (26) ผู้พูดได้สร้างเงื่อนไขขึ้นมาว่าถ้าผู้ฟังพอมีเวลา ก็อยากจะให้ช่วย ซึ่งการสร้างเงื่อนไขในลักษณะนี้จะทำให้การขอร้องไห้ฟังดูนุ่มนวลมากขึ้น และไม่เป็นการบีบบังคับผู้ฟังมากเกินไป ข้อความ 8 A ในตัวอย่างที่ (27) ผู้พูดได้กล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้องไห้ โดยใช้การต่อรอง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกว่าตนไม่เดือดร้อนมากนัก ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังยอมรับทำตามคำขอร้องไห้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และข้อความ 3 A ในตัวอย่างที่ (28) ผู้พูดได้ใช้ข้อความ “นิตเดี๋ยวจ๋เอง” เพื่อแสดงให้เห็นว่าเรื่องที่ขอร้องไห้เป็นเรื่องเล็กน้อยอย่างตรงไปตรงมา

นอกจากส่วนขยายทั้ง 12 ประเภทแล้ว ผู้วิจัยพบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้พูดมักเริ่มต้นเปิดการสนทนาด้วยการทักทาย การเรียกชื่อผู้ฟัง หรือการใช้ถ้อยคำเพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟังก่อน เช่น “先生、おはようございます”, “加藤くん”, “あ、ちょっと”, “สวัสดิ์ค๊ะอาจารย์”, “เปิ้ล”, “เฮ้ย” เป็นต้น ในงานวิจัยนี้จะไม่จัดถ้อยคำเหล่านี้เป็นประเภทของส่วนขยาย เนื่องจากเห็นว่าถ้อยคำเหล่านี้พบได้บ่อยในการสนทนาเรื่องทั่วไปในสังคม มิใช่พบได้แต่ในวัจนกรรมการขอร้องไห้เท่านั้น

ข. รูปแบบโครงสร้างการขอร้อง

เมื่อพิจารณารูปแบบโครงสร้างการขอร้องของภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยแล้ว พบรูปแบบโครงสร้างการขอร้องทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว

ผู้วิจัยกำหนดเรียกรูปแบบโครงสร้างนี้ว่า รูปแบบโครงสร้างที่ 1 รูปแบบโครงสร้างนี้เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลัก หรือส่วนที่กล่าวขอร้องเพียงอย่างเดียว โดยที่ผู้พูดมิได้อธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือใช้ส่วนขยายอื่นๆ ในตำแหน่งใดเลย เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยแปลบทความ)

- (29) 1 A : 大野さん。大野さん。
 2 B : はい。
 3 A : <中国語の論文、あの—、訳してほしいんですけど。>
 (s.7 p.10)

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่ไม่สนิท)

- (30) 1 A : สวัสดีค่ะอาจารย์
 2 B : สวัสดีค่ะ
 3 B : มีอะไรเหรอ
 4 A : <หนูจะมาขอยืมหนังสืออาจารย์อะค่ะ> (s.2 p.5)

ตัวอย่างที่ (29) และตัวอย่างที่ (30) แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้ใช้ส่วนขยายในตำแหน่งเลย ถึงแม้ว่าผู้พูดจะมีการเรียกชื่อหรือทักทายผู้ฟังก่อนกล่าวขอร้องก็ตาม แต่งานวิจัยนี้จะไม่จัดว่าการเรียกชื่อหรือการทักทายเป็นส่วนขยาย ดังที่อธิบายไปแล้วข้างต้น

2. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย

ผู้วิจัยกำหนดเรียกรูปแบบโครงสร้างนี้ว่า รูปแบบโครงสร้างที่ 2 รูปแบบโครงสร้างนี้เริ่มต้นด้วยการที่ผู้พูดกล่าวส่วนหลัก หรือกล่าวขอร้อง และตามด้วยการกล่าวส่วนขยาย เพื่อเพิ่มน้ำหนักในการขอร้อง และทำให้การขอร้องนั้นราบรื่นยิ่งขึ้น เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

- (31) 5 A : เอ้อ
 6 A : <เดี๋ยวมีงช่วยไปคืนหนังสือให้กูหน่อยเดะ ที่ห้องสมุดอะ>
 7 A : [เดี๋ยวต้องรีบไป] (s.5 p.8)

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยมารับที่บ้าน)

- (32) 5 A : เอ้อ ทิพ
 6 A : <เนี่ย งานเลี้ยงรุ่นพรุ่งนี้อะ ทิพมารับเราได้เปล่าอะ>
 7 A : [พอดีเราไม่มีรถไปอะ แล้วยังไม่รู้จะไปยังไงด้วยอะ]

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

จากตัวอย่างที่ (31) และตัวอย่างที่ (32) ผู้พูดได้กล่าวข้อความ 6 A ซึ่งเป็นส่วนหลักที่แสดงเจตนาขอร้องก่อน จากนั้นจึงกล่าวข้อความ 7 A ซึ่งเป็นส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผลสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการขอร้อง

3. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก

ผู้วิจัยกำหนดเรียกรูปแบบโครงสร้างนี้ว่า รูปแบบโครงสร้างที่ 3 รูปแบบโครงสร้างนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน เช่นเดียวกับรูปแบบโครงสร้างที่ 2 แต่รูปแบบโครงสร้างนี้จะเริ่มต้นด้วยการกล่าวส่วนขยาย แล้วจึงตามด้วยการกล่าวส่วนหลัก เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

- (33) 2 A : [お願いしてもいい?]
 3 B : うん、何があったの?
 4 A : [あのね、中央図書館にね、今日返さなきゃいけない本があったんだけど、ちょっと今日急用があって、行けなくなってね。]
 5 A : [たしか、栄子ちゃんって中央図書館毎日寄ってなかった?]
 6 B : うん、毎日帰りに通ってるよ。前を。
 7 A : <じゃ、ちょっとこれ返してもらえない?>

(s.6 p.9)

(แม่ขอร้องให้ย่าช่วยไปรับหลานที่โรงเรียนอนุบาลแทน)

- (34) 3 A : [あのー、今日はちょっとゆみを、幼稚園へお迎えに行けそうもないので、]
 4 A : <お迎えをお願いしたいですけど。>

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยแปลบทความ)

- (35) 2 A : [ตอนช่วงนี้แก่ว่างปะ]
 3 B : ก็ ก็ ก็พอว่างอะ
 4 A : [ชั้นต้องทำรายงานอะ แล้วแบบมันต้องหาบทความ แล้วมัน
 มันเป็นภาษาจีน แล้วชั้นแปลไม่ออกอะ]
 5 A : <ถ้าแบบแกแปลให้ชั้นหน่อยได้ปะ> (s.7 p.7)

ตัวอย่างที่ (33) ผู้พูดจะกล่าวส่วนขยายในข้อความ 2 A , 4 A และ 5 A เพื่อให้ผู้ฟังทราบล่วงหน้าว่าจะทำการขอร้องและเป็นการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งถามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องนั้นก่อน จากนั้นจึงกล่าวขอร้องหรือส่วนหลักในข้อความ 7 A ตัวอย่างที่ (34) ผู้พูดได้อธิบายให้ผู้ฟังทราบในข้อความ 3 A ก่อนว่าตนไม่สามารถไปรับเด็กที่โรงเรียนอนุบาลได้ จากนั้นจึงได้กล่าวข้อความ 4 A ซึ่งเป็นส่วนหลัก ส่วนตัวอย่างที่ (35) จะเห็นได้ว่าผู้พูดยังไม่กล่าวขอร้องในทันที แต่จะกล่าวส่วนขยายก่อน เพื่อเป็นการถามความสะดวกผู้ฟังและเพิ่มน้ำหนักในการขอร้อง ซึ่งส่วนขยายในที่นี้คือ การเกริ่นนำและการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในข้อความ 2 A และ 4 A ตามลำดับ จากนั้นจึงกล่าวขอร้องในข้อความ 5 A

4. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย
 ผู้วิจัยกำหนดเรียกรูปแบบโครงสร้างนี้ว่า รูปแบบโครงสร้างที่ 4 รูปแบบโครงสร้างนี้ผู้พูดจะไม่กล่าวส่วนหลักในทันที แต่จะเริ่มต้นด้วยการกล่าวส่วนขยายก่อน จากนั้นจึงกล่าวส่วนหลัก และสิ้นสุดด้วยการกล่าวส่วนขยายอีกครั้ง เช่น

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่ไม่สนิท)

- (36) 1 A : 失礼します。
 2 B : はい。
 3 A : [国際文化学科の柳川と言いますけど。]
 4 A : [今、インドの歴史についてレポートを書いている
 ので、]
 5 A : <先生の持っている本をちょっと貸してほしいん
 ですけど。>
 6 A : [いいですか。] (s.2 p.3)

(นักศึกษาขออืมหนังสือจากอาจารย์ที่ไม่สนิท)

- (37) 1 A : สวัสดีค่ะอาจารย์ยัง สวัสดีค่ะอาจารย์ยังยุทธ
 2 B : ครับ สวัสดีครับ
 3 A : [เออ—]
 4 A : [หนูชื่อจุฑารัตน์นะคะอาจารย์]
 5 A : [ตอนนี้หนูกำลังทำรายงานเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอยู่
 อะคะอาจารย์ เผอิญหนูทราบมาว่าอาจารย์มีงานเขียนชิ้นหนึ่ง
 เกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอะคะ ก็เลย หนู หนูหา
 จากที่อื่นไม่ได้คะ แต่ว่าจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลจากหนังสือ
 เล่มนี้อะคะ]
 6 A : <เลยจะมาขออืมหนังสือเล่มนั้นจากอาจารย์เพื่อไปใช้
 ประกอบการเขียนรายงานอะคะ>
 7 A : [ไม่ทราบว่าอาจารย์จะกรุณาได้มั๊ยคะ] (s.2 p.3)

ตัวอย่างที่ (36) ผู้พูดเริ่มต้นการขออืมด้วยกรากล่าวส่วนขยายประเภทการเกริ่นนำที่เป็นการแนะนำตัว และการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในข้อความ 3 A และ 4 A ตามลำดับ จากนั้นจึงกล่าวขออืมหรือส่วนหลักในข้อความ 5 A และกล่าวส่วนขยายประเภทการเน้นย้ำการขออืมในข้อความ 6 A และจากตัวอย่างที่ (37) ก็เช่นเดียวกัน ผู้พูดเริ่มต้นจากการกล่าวส่วนขยาย ในที่นี้คือการเกริ่นที่เป็นการแสดงความลงใจในการขออืม การเกริ่นที่เป็นการแนะนำตัว การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในข้อความ 3 A , 4 A และ 5 A ตามลำดับ จากนั้นผู้พูดจึงกล่าวส่วนหลักในข้อความ 6 A แล้วจึงกล่าวส่วนขยายในข้อความ 7 A ซึ่งเป็นส่วนขยายประเภทการเน้นย้ำการขออืม

5. รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว

ผู้วิจัยกำหนดเรียกรูปแบบโครงสร้างนี้ว่า รูปแบบโครงสร้างที่ 5 รูปแบบโครงสร้างนี้จะไม่ปรากฏส่วนหลักหรือส่วนที่กล่าวขออืมอย่างชัดเจน แต่จะปรากฏเพียงส่วนขยายเท่านั้น การที่ผู้ฟังจะเข้าใจว่าผู้พูดกำลังทำการขออืมอยู่นั้น ผู้ฟังต้องนำบริบทและสถานการณ์ในขณะที่ทำการสนทนามาพิจารณาตีความเจตนาของผู้พูด เนื่องจากถ้าผู้ฟังตีความจากรูปภาษาเพียงอย่างเดียว ก็อาจไม่เข้าใจถึงเจตนาที่แท้จริงของผู้พูดและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ บรรานันและเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) กล่าวว่า การใช้ภาษาในลักษณะนี้เป็นการ

ใช้ภาษาที่ไม่ตรงประเด็น ผู้พูดจะใช้เมื่อเห็นว่าสิ่งที่จะพูดนั้นมีระดับในการคุกคามหน้าของผู้ฟังมาก ตัวอย่างของรูปแบบโครงสร้างนี้ คือ

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียน)

- (38) 3 A : 何してるの?
 4 B : 勉強してます。
 5 A : そうか。
 6 A : 試験近いもんね。
 7 B : はい。
 8 B : もう再来週あるんですよ。
 9 A : [でさ、来週ちょっと展示会があつて、知ってるよね。展示会あるのを。]
 10 B : あ、はい。はい。
 11 A : [で、今ね、スタッフが足りなくて。来週の月曜から金曜までの 5 日間の 3 時から 7 時まで 4 時間。]
 12 A : [時間あるかな。]
 13 B : えーと、3 時から 7 時ですよ。
 14 A : そう。
 15 A : 試験あるよね。たしか。
 16 B : はい。
 17 B : やー、えー、でも、ちょっと—本当に私全然勉強してないので、ちょっと 4 時間は大きいね。ちょっと勉強たくさんできるから。ちょっと本当に勉強したいので、すみません。 (s.12 p.7)

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องที่ไม่สนิท)

- (39) 3 A : [คือเมื่อกี้พี่เดินไปห้องคอมฯอะคะ แล้วห้องคอมฯมันปิด แล้วกว่าจะเปิดอีกทีก็ต้องตั้งอีก อีก 2 อาทิตย์อะคะ เค้าปิดปรับปรุง แล้วพี่ก็อยากจะส่งงานอะคะ]
 4 A : [แล้ว—เออ—]
 5 A : [พี่เคยเห็นน้องมีโน้ตบุ๊กใช้ปะคะ]

- 6 B : ค่ะ
 7 B : วันนี้ก็เอามา
 8 B : พี่รีบส่งเหรอกคะ
 9 A : ใช่ค่ะ
 10 B : ใช่ของหนูมัย หนูก็เดี๋ยวให้พี่ยืมส่งก็ได้คะ (s.10 p.5)

ตัวอย่างที่ (38) จะสังเกตได้ว่าผู้พูดไม่ได้กล่าวส่วนหลักหรือกล่าวขอร้องอย่างชัดเจนในข้อความใดเลย แต่ผู้พูดจะใช้ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในข้อความ 9 A และ 11 A และการถามผู้ฟังถึงเวลาว่างในข้อความ 12 A แทน ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจถึงเจตนาของผู้พูดได้ว่าต้องการให้ไปช่วยทำหน้าที่เป็นสตาฟในงานนิทรรศการที่จะจัดขึ้นในสัปดาห์หน้า แต่เนื่องจากผู้ฟังเกรงว่าจะอ่านหนังสือเตรียมสอบไม่ทัน จึงได้ตอบปฏิเสธการขอร้องนั้นในข้อความ 17 B เช่นเดียวกันกับตัวอย่างที่ (39) จะเห็นได้ว่าผู้พูดไม่ได้กล่าวส่วนหลัก แต่จะใช้ส่วนขยาย เช่น การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเกริ่นนำ เพื่อเป็นการบอกนัยแก่ผู้ฟัง เมื่อผู้ฟังตีความโดยพิจารณาจากสถานการณ์ในขณะที่ทำการสนทนาแล้ว เข้าใจถึงเจตนาว่าผู้ฟังกำลังทำการขอร้องตนอยู่ ในที่นี้ผู้ฟังจึงเสนอให้ผู้พูดใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของตนซึ่งตรงกับเจตนาของผู้พูดที่ต้องการยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของผู้ฟัง

4.1.2 กลวิธีการขอร้อง

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กลวิธีการขอร้อง โดยจะพิจารณากลวิธีของส่วนหลัก หรือส่วนที่กล่าวขอร้องโดยใช้เกณฑ์ความหมายที่ดีความจากรูปภาษาและความหมายที่ดีความจากเจตนาของผู้พูดว่าส่วนหลักดังกล่าวเป็นกลวิธีการขอร้องแบบใด ผู้วิจัยจำแนกประเภทของกลวิธีการขอร้องเป็น 3 กลวิธี ตามแนวคิดในงานวิจัยของบลุม กุลกาและโอลชเทิน (Blum-Kulka and Olshtain, 1984) , บลุม กุลกา (Blum-Kulka,1987) และ ปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์ (2543) ประเภทของกลวิธีการขอร้องมีดังนี้

1. กลวิธีแบบตรง (direct strategies)

กลวิธีแบบนี้เป็นกลวิธีที่แสดงความหมายของการขอร้องอย่างชัดเจน และตรงไปตรงมาที่สุด เมื่อพิจารณาความหมายที่ดีความจากรูปภาษาแล้ว จะทำให้ผู้ฟังทราบถึงเจตนาของผู้พูดว่าต้องการขอร้องผู้ฟัง กลวิธีแบบตรงสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลวิธีย่อยดังนี้

1.1 การขอร้องเชิงคำสั่ง

กลวิธีย่อยนี้ คือ การที่ผู้พูดกล่าวขอร้องผู้ฟังโดยใช้รูปภาษาเชิงคำสั่ง ประธานของคำกล่าวถ้อยในกลวิธีย่อยนี้จะต้องเป็นผู้ฟังเท่านั้น ผู้พูดอาจกล่าวขอร้องโดยละประธานไว้ แต่

ย่อมเป็นที่เข้าใจกันดีทั้งผู้พูดและผู้ฟังว่าประธานของกริยาคือใคร ในภาษาไทยส่วนใหญ่ผู้พูดมักใช้กลวิธีย่อย่นี้อารมณ์ร่วมกับคำต่างๆ เช่น “ช่วย” “หน่อย” เพื่อให้ฟังดูไม่ห้วน หรือแข็งกระด้างจนดูเหมือนเป็นการออกคำสั่งกับผู้ฟังจนเกินไป เช่น

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เน็ตบุ๊กของรุ่นน้องที่สนิท)

- (40) 1 A : 栄子ちゃん。
2 A : <ノートパソコン貸して。> (s.9 p.9)

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

- (41) 1 A : เอ๋
2 A : [จะกลับบ้านไประยะ]
3 B : เออ
4 A : [แล้วผ่านห้องสมุดไประยะ หอกลางอะ]
5 B : เออ
6 A : <เอาหนังสือคืนให้หน่อยดิ> (s.5 p.2)

(พี่ขอร้องให้น้องช่วยซื้อหนังสือพิมพ์)

- (42) 1 A : เอ๋ บอย
2 A : [ช่วยอะไรหน่อยเดะ]
3 A : <เดี๋ยวเดินไปซื้อหนังสือพิมพ์ของบាយวันนี้ให้หน่อยดิ>

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

ข้อความ 2 A ในตัวอย่างที่ (40) ข้อความ 6 A ในตัวอย่างที่ (41) และข้อความ 3 A ในตัวอย่างที่ (42) ผู้พูดกล่าวขอร้องผู้ฟังโดยใช้รูปภาษาเชิงคำสั่ง ซึ่งประธานของคำกล่าวถ้อยนี้คือผู้ฟัง แต่ผู้พูดได้ละประธานของคำกล่าวถ้อยไว้ในฐานที่เข้าใจ

1.2 การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา

กลวิธีย่อย่นนี้ คือ การที่ผู้พูดกล่าวขอร้องผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการใช้ประโยคแจ้งให้ทราบที่แสดงความหมายขอร้องอย่างชัดเจน เช่น

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่ไม่สนิท)

- (43) 6 A : [今憲法の授業取っているんですけども、今度、レポートを書くことになりました、で、本を探しているんですけども。]

7 A : <あの—今先生に頼みに来たんですけども。>

8 A : [アメリカの憲法という本をお持ちですか。]

(s.2 p.7)

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(44) 1 A : อาจารย์

2 A : <ผมจะยืมหนังสืออะ>

3 A : [จารย์มีปะ ชื่อหนังสือการเงินกับการบัญชีอะ] (s.1 p.6)

ข้อความ 7 A ในตัวอย่างที่ (43) และข้อความ 2 A ในตัวอย่างที่ (44) เห็นได้ว่าผู้พูดกล่าวขอร้องผู้ฟัง โดยใช้ประโยคแจ้งให้ทราบแสดงเนื้อหาการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้ผู้ฟังทราบถึงสิ่งที่ผู้พูดต้องการขอร้องอย่างชัดเจน

1.3 การบอกความปรารถนาของผู้พูด

กลวิธีย่อยนี้ ผู้พูดจะกล่าวขอร้องโดยการบอกถึงความต้องการ ความปรารถนาของตนที่จะให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่างให้ ในกลวิธีย่อยนี้มักปรากฏคำต่างๆที่แสดงถึงความต้องการ หรือความปรารถนาของผู้พูด เช่น “ほしい” “たい” “อยาก” “ต้องการ” เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยนำหนังสือไปคืนที่ห้องสมุด)

(45) 11 A : [ちょっと今日までにね、中央図書館に返さなきゃいけない本があるんだけど。あの—、ちょっと急用できちゃって、返しに行く時間がないのね。]

12 A : <で、みっちゃんにちょっとついでに前通る時に、返してもらいたいんだけど。> (s.5 p.6)

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยแปลบทความ)

(46) 2 A : ปอจะปอ

3 A : [ตอนนี้เรามีบทความบทหนึ่งอะ ซึ่งแบบเป็นภาษาจีนอะ ยากมากด้วยอะ แต่เราไม่ค่อยเข้าใจอะ]

4 A : [แต่เห็นปอเก่งภาษาจีนมากเลยอะ]

5 A : <ก็เลยอยากจะให้ปอช่วยแปลบทความนี้ให้หน่อยอะ>

6 A : [จะได้มั้ยอะจ๊ะ] (s.8 p.3)

ข้อความ 12 A ในตัวอย่างที่ (45) เป็นการบอกความปรารถนาของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังช่วยนำหนังสือไปคืนให้แทน เช่นเดียวกับข้อความ 5 A ในตัวอย่างที่ (46) เห็นได้ว่าผู้พูดกล่าวขอร้องโดยใช้การบอกความปรารถนาของตนที่ต้องการให้ผู้ฟังแปลบทความให้

2. กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ (conventional indirect strategies)

กลวิธีประเภทนี้ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดแสดงเจตนาขอร้องโดยที่ไม่ได้ใช้รูปภาษาที่แสดงการขอร้องโดยตรงเหมือนกับกลวิธีแบบตรง กล่าวคือถ้าพิจารณาจากรูปภาษาแล้ว จะไม่บ่งว่าเป็นการขอร้องโดยตรง และไม่สามารถแปลความหมายตามรูปภาษาได้ว่าเป็นการขอร้อง แต่เมื่อผู้พูดกล่าวออกไปแล้ว ผู้ฟังสามารถเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดต้องการขอร้องตน กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัตินี้สามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อย ดังนี้

2.1 การถามความเป็นไปได้

การถามความเป็นไปได้ คือ การที่ผู้พูดถามผู้ฟังถึงความเป็นไปได้ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการถามความเต็มใจ ความพึงพอใจ ความสามารถของผู้พูดหรือของผู้ฟัง ว่าจะสามารถเกิดขึ้นตามที่ผู้พูดถามได้หรือไม่ กลวิธีย่อยนี้จะปรากฏในรูปของคำถาม เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนสนิทช่วยแปลบทความ)

- (47) 1 A : 栄子ちゃん。
 2 A : [中国語専攻してたよね。]
 3 B : うん。
 4 A : [ごめんけどね。]
 5 A : [今度レポートで使おうと思った論文が中国語で
 10 ページぐらいあるんだけど。]
 6 A : <訳してもらえない? > (s.7 p.9)

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยส่งการบ้านแทน)

- (48) 3 A : あっ、やぶさん。
 4 A : [来週の火曜日の英語教室なんですけど。]
 5 B : はい。
 6 A : [ちょっとなんか仕事がね、忙しいので、行けないんですよ。それで、行けないんですけど。]

7 A : <宿題送ってもらえます?>

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่สนิทช่วยเป็นสตาฟในงานแสดงภาพเขียน)

(49) 1 A : น้องเนื้

2 A : [เนี่ยอาทิตย์หน้าอะ ศิลปกรรมเค้าจะมีจัดงานใหม่ะ เนี่ยแล้วแบบพี่ก็ทำแบบ ตอนนีพี่กำลังหาสตาฟอยู่อะไรอย่างเงี้ยะ]

3 A : <มาช่วยพี่ได้ปะ 5 วันเอง ตอนบ่ายสามถึงทุ่มนึงอะไรอย่างเงี้ยะ>

(s.11 p.7)

ข้อความ 6 A ในตัวอย่างที่ (47) และข้อความ 7 A ในตัวอย่างที่ (48) ผู้พูดถามถึงความเป็นไปได้ของตนเองที่จะได้รับการกระทำของผู้ฟังตามคำขอร้องนั้น ส่วนข้อความ 3 A ในตัวอย่างที่ (49) ผู้พูดถามถึงความเป็นไปได้ของผู้ฟังที่จะสามารถทำตามสิ่งที่ผู้พูดขอร้อง

2.2 การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน

กลวิธีย่อยประเภทนี้ ผู้พูดจะกล่าวขอร้องผู้ฟังในลักษณะที่เป็นเหมือนกับการรำพึงรำพันหรือพูดกับตนเอง โดยในกลวิธีย่อยนี้มักปรากฏคำที่แสดงถึงความไม่แน่ใจของผู้พูด เช่น 「かな」 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทช่วยเป็นสตาฟในงานแสดงภาพเขียน)

(50) 9 A : [来週の月曜から金曜の5日間 あたしの展示会があるのね。]

10 B : はい。

11 A : <そのスタッフとしてちょっと手伝ってもらえないかな—って思ってるんだけど。>

(s.12 p.2)

ข้อความ 11 A ในตัวอย่างข้างต้น เป็นการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน โดยผู้พูดขอร้องผู้ฟังในลักษณะเหมือนพูดกับตนเอง

3. กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ (non-conventional indirect strategy)

กลวิธีประเภทนี้เป็นกลวิธีการขออ้อมแบบอ้อมที่สุด กล่าวคือ ผู้พูดจะไม่กล่าวส่วนหลักหรือส่วนที่กล่าวขออ้อมเลย ผู้พูดจะกล่าวถึงแต่ส่วนขยาย หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการขออ้อมนั้นเพียงบางส่วน ดังนั้นรูปแบบโครงสร้างของกลวิธีนี้จึงปรากฏเป็นรูปแบบโครงสร้างที่ 5 ได้เท่านั้น การใช้กลวิธีนี้ ผู้ฟังไม่อาจเข้าใจถึงเจตนาของผู้พูดจากรูปภาษาเพียงอย่างเดียวได้ เนื่องจากรูปภาษาไม่บ่งว่าเป็นการขออ้อม ผู้ฟังจึงจำเป็นต้องนำบริบทของสถานการณ์ในขณะที่ทำการสนทนานั้นมาประกอบการพิจารณาตีความ จึงจะทำให้เข้าใจว่าผู้พูดกำลังทำการขออ้อมผู้ฟังอยู่ เช่น

(นักศึกษาขออ้อมให้อาจารย์ที่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

(51) 6 A : [ちょっと今日、頼みたいことあって、来たんですけども。]

7 B : うん。

8 B : 何？

9 A : はい。

10 A : [ちょっとお忙しいところ申し訳ないですけども。]

11 B : ええ。

12 A : [あの—奨学金の申請をちょっとしようと思ってまして。]

13 B : うん。

14 A : [で、どうしても、先生の推薦状が必要なんです。]

15 B : うん。推薦状。

16 B : いいよ。書くわよ。 (s.3 p.5)

(นักศึกษาขออ้อมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เน็ตบุ๊กของรุ่นน้องที่สนิท)

(52) 1 B : อ้าว

2 B : ว่าไงพี่ณัฐ

3 A : เอ้อ เนี่ย

4 A : [พี่กำลังยุ่งอยู่เลยเนี่ย พี่ไปห้องคอมฯมา แล้วห้องคอมฯก็ปิดไม่รู้จะทำไง พี่ต้องรีบส่งอีเมลด่วนด้วยเนี่ย เป็นงานสำคัญมากเลย]

5 B : อืม

- 6 B : แล้วไงอะพี่
 7 A : [เรามีไน้ตบุ๊กปะตอนนี้]
 8 B : อ้อ
 9 B : ตอนนี่แบ่งคี่ใช้อยู่อะพี่
 10 B : เดี่ยวแบ่งคี่ใช้เสร็จ เดี่ยวผมโทรบอกพี่มาเอาละกัน

(s.9 p.4)

(นักศึกษาชายยิ้มกล้องถ่ายรูปของเพื่อนที่ไม่สนิท)

- (53) 4 A : เอ้อ โม
 5 A : [ตอนนั้นโมเคยอยู่ชมรมไฟโต้ไฟมัยจ๊ะ]
 6 B : เคยอยู่ตอนปี 2 อะ
 7 A : [เราเคยเห็นโมแบบมีกล้องแบบดี ๆ หน่อยใช่เปล่าคะ กล้องแบบ กล้องที่ใช้ระบบปรับอะ]
 8 B : อ้อ
 9 B : กล้องที่ไม่ใช่กล้องปัญญาอ่อนนะ เป็นกล้องแบบปรับอะจ๊ะ
 10 A : [เดี๋ยววันเสาร์หน้าอะ น้องเราปรับปัญญาอะจ๊ะ แล้วแบบนี้้องอยากให้เราไปถ่ายรูปเนี่ย แต่บ้านเราอะมีแต่กล้องแบบ กล้องปัญญาอ่อน น้องมันก็อยากให้เราถ่ายกล้องแบบปรับอะ]
 11 B : อ้อ
 12 A : [จะได้อะจ๊ะ]
 13 B : อืม
 14 A : [ก็กล้องอย่างงี้หายากมากเลยอะโม กล้องอย่างที่ไม่ม่ี่อะ]
 15 B : แต่ของเรา รุ่นเราก้แบบ เราก้ซื้อในห้าง มันก็เหมือนกับกล้องปรับทั่วไปอะ
 16 A : [แต่แบบ เค้าไม่ค่อยมีกล้องปรับกันไง ส่วนใหญ่เค้าจะเป็นกล้องแบบอัตโนมัติ ถ่ายง่าย ๆ บ้านเราก้ไม่มี บ้านเราเป็นกล้องแบบธรรมดา ห่วยๆเลย]
 17 B : อ้อ
 18 A : [นี่น้องเราก้แบบจะให้เราไปเยี่ยมเพื่อนอยู่ได้ เราก้แบบลำบาก คนที่มีกล้องอย่างงั้นมันก็น้อยอยู่แล้วอะ]
 19 B : อืม อืม
 20 A : [ไม่รู้ว่่วันเสาร์หน้า วันนั้นโมใช้กล้องเปล่าอะ]

- 21 B : ไม่รู้เหมือนกันอะ ต้องถามน้องชายดูก่อน เพราะธรรมดาเนี่ย
น้องชายมันจะเอาไปถ่ายเกี่ยวกับสไลด์ทำงาน ที่คณะมันอะ
เราก็กไม่แน่ใจว่าวันนั้นมันจะเอาไปใช้รีเปลาอะ
- 22 B : เดี่ยว เดี่ยวขอเราลองถามน้องเราดูก่อนละกัน ถ้ายังไงเดี๋ยว
จะโทรไปบอกว่าตกลงยืมได้รีเปลา
- 23 B : วันเสาร์หน้าใช่มะ
- 24 A : จ๊ะ (บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

ตัวอย่างที่ (51) ผู้พูดไม่ได้กล่าวขอร้องอย่างชัดเจน แต่จะกล่าวเพียงส่วนขยายประเภทการเกริ่นนำ การขอโทษ และการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในข้อความ 6 A ,10 A ,12 A และ 14 A ตามลำดับเท่านั้น และในข้อความ 16 B แสดงให้เห็นว่าผู้ฟังเข้าใจเจตนาและตอบรับจะทำตามการขอร้องนั้น ตัวอย่างที่ (52) จะเห็นได้ว่าเช่นกันว่าผู้พูดไม่ได้กล่าวส่วนหลัก หรือกล่าวขอร้องในตำแหน่งใดเลย แต่ผู้พูดกล่าวเพียงส่วนขยาย ในที่นี้คือการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการถามผู้ฟังถึงเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอร้อง ในข้อความ 4 A และ 7 A ตามลำดับ ส่วนข้อความ 9 B และ 10 B แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ฟังสามารถเข้าใจถึงเจตนาของผู้พูดได้ และในตัวอย่างที่ (53) ผู้พูดเริ่มต้นการขอร้องด้วยการถามเรื่องที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และถามผู้ฟังเกี่ยวกับความสะดวก และข้อความ 22 B เป็นข้อความที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ฟังเข้าใจว่าตนกำลังถูกขอร้องอยู่ ถึงแม้ผู้พูดจะไม่กล่าวส่วนหลักเลยก็ตาม

4.2 โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น

หลังจากที่ได้วิเคราะห์และแจกแจงโครงสร้างการขอร้องและกลวิธีการขอร้องตามหลักเกณฑ์ในหัวข้อ 4.1 แล้ว ในหัวข้อ 4.2 นี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 โครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น

ในหัวข้อ 4.2.1 นี้ จะนำเสนอผลวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นที่ได้จำแนกตามหลักเกณฑ์ในหัวข้อ 4.1.1 ว่ารูปแบบโครงสร้างการขอร้องทั้ง 5 รูปแบบนั้น ปรากฏความถี่ในการใช้มากน้อยเท่าไร ซึ่งจากการแจงนับข้อมูลบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นจำนวน 120 บทนั้น กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้โครงสร้างการขอร้องแต่ละรูปแบบ ดังผลในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น

รูปแบบโครงสร้าง ที่	โครงสร้าง	ความถี่ในการ ปรากฏ
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	3
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	84
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	23
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	10
รวม		120

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนมากนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด โดยพบการปรากฏมากถึง 84 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของฟูกุชิมะ (Fukushima, 1996) ที่กล่าวว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุดในทุกสถานการณ์ รูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากรองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 23 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 19.17 และโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 10 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 8.33 ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่เลือกใช้ น้อยที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 ซึ่งไม่พบว่ามีการใช้เลย รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบเพียง 3 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.5

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ประกอบด้วยส่วนประกอบเพียงประเภทเดียว ซึ่งก็คือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักหรือส่วนขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 5 นั้น มีการปรากฏรวมกันเพียง 13 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 10.83 เท่านั้น ในขณะที่รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยทั้งส่วนหลักและส่วนขยาย ซึ่งได้แก่ รูปแบบโครงสร้างที่ 2, 3 และ 4 มีความถี่ในการปรากฏรวมกันถึง 107 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 89.17 ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการแสดงวัจนกรรมขอร้องในภาษาญี่ปุ่นนั้น ผู้พูดมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ทั้งส่วนหลักซึ่งทำหน้าที่แสดงเจตนาของการขอร้องอย่างชัดเจนและส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่ช่วยเสริมให้การขอร้องนั้นมีความราบรื่นมากยิ่งขึ้น ประกอบพร้อมกัน

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตำแหน่งของส่วนหลักและส่วนขยายในรูปแบบโครงสร้างแต่ละรูปแบบแล้วพบว่า รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก ซึ่งได้แก่ รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และรูปแบบโครงสร้างที่ 2 นั้น ถูกเลือกใช้น้อยมาก กล่าวคือพบความถี่ของรูปแบบโครงสร้างทั้งสองรวมกันเพียง 3 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5 เท่านั้น ในขณะที่รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยาย ซึ่งได้แก่ รูปแบบโครงสร้างที่ 3, 4 และ 5 นั้นมีความถี่ในการปรากฏรวมกันมากถึง 117 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 97.5 ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่นิยมกล่าวขอร้องโดยการกล่าวส่วนหลักก่อน แต่จะเริ่มต้นวัจนกรรมขอร้องด้วยการกล่าวส่วนขยาย

เมื่อพิจารณาการใช้ส่วนขยายตามหลักเกณฑ์ในหัวข้อ 4.1.1 แล้วพบว่า จากข้อมูลบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นจำนวน 120 บท พบการใช้ส่วนขยายทั้งสิ้น 310 ตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างได้เลือกใช้ส่วนขยายแต่ละประเภท ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น

ประเภทของส่วนขยาย	ความถี่ในการปรากฏ
การเกริ่นนำ	91
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	108
การขอโทษ	16
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	36
การยกย่องผู้ฟัง	2
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-
การเน้นย้ำการขอร้อง	18
การให้สัญญา	2
การแสดงความเกรงใจ	9
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง	4
การกล่าวสรรบรัดผู้ฟัง	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	24
รวม	310

จากตารางที่ 4.2 จะเห็นได้ว่าส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด คือการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง พบ 108 ตัวอย่าง จาก 310 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 34.84 ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของฟูกุชิมะ (Fukushima, 1996) ที่พบว่าส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้ประกอบการขอร้องมากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผลและเรื่องราวต่างๆ

ส่วนขยายที่ผู้พูดนิยมรองลงมาตามลำดับ คือ การเกริ่นนำ พบ 91 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 29.36 การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง พบ 36 ตัวอย่าง คิดเป็น

ร้อยละ 11.61 การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง พบ 24 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.74 การเน้นย้ำการขอร้อง พบ 18 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 5.8 การขอโทษ พบ 16 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 5.16 การแสดงความเกรงใจ พบ 9 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.9 การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง พบ 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1.29 การยกย่องผู้ฟังและการให้สัญญา มีความถี่ในการปรากฏเท่ากัน คือ พบประเภทละ 2 ตัวอย่าง หรือคิดรวมกันเป็นร้อยละ 1.3 ส่วนการให้ข้อเสนอตอบแทนและการกล่าวรบกวนผู้ฟัง เป็นส่วนขยายที่ถูกเลือกใช้น้อยที่สุด กล่าวคือไม่พบว่ามีการใช้ส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทนี้ในผู้พูดภาษาญี่ปุ่นคนใดเลย

เมื่อพิจารณาดำเนินการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ ที่เกี่ยวข้อง ที่สัมพันธ์กับส่วนหลักแล้ว พบว่าส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏได้ใน 3 รูปแบบที่สัมพันธ์กับส่วนหลัก ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ + ส่วนหลัก) รูปแบบที่ 2 ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ) และรูปแบบที่ 3 ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ) ทั้งนี้พบว่ามี การใช้ส่วนขยายประเภทนี้ที่สัมพันธ์กับส่วนหลักทั้งสิ้น 100 ตัวอย่าง โดยผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้รูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ + ส่วนหลัก) มากที่สุดถึง 97 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมาคือ รูปแบบที่ 3 (เหตุผล สภาพการณ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ) พบ 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2 ส่วนรูปแบบที่พบน้อยที่สุด คือรูปแบบที่ 2 (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ) พบเพียง 1 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงความหลากหลายในการใช้ส่วนขยายประเภทต่างๆ ในรูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ 2 , 3 , 4 และ 5 ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีส่วนขยายเป็นองค์ประกอบนั้น พบว่าผู้พูดนิยมใช้ส่วนขยาย 2-3 ประเภท ซึ่งส่วนมากจะเป็นส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณที่เกี่ยวข้อง การเกริ่นนำ และการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง แต่ก็พบว่ามีการใช้ส่วนขยายมากที่สุดถึง 5 ประเภท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในตึกของรุ่นน้องที่ไม่สนิท)

(54) 3 A : [お願いあるんだけど。]

4 B : はい。

5 A : [今イーメールすぐ送り、送る相手がいる。]

6 B : あ—。

7 A : [本当今日中に送らなきゃいけないの。]

8 B : あ—。

9 A : [今、コンピュータ室行ったら、やってなかったんだよ。]

10 B : あ—。

11 A : [やってると思ってたから、昨日とか全然送らなくて。]

12 A : [もしよかったら—]

13 A : [のり子はノートパソコン持ってるよね。]

14 B : あ—。はい。

15 A : <パソコン貸してくれる?>

16 A : [お願いできる?] (s.10 p.3)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้พูดเริ่มต้นด้วยการกล่าวส่วนขยายประเภท การเกริ่นนำในข้อความ 3 A จากนั้นจึงอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องในข้อความ 5 A , 7 A , 9 A และ 11 A ข้อความ 12 A เป็นส่วนขยายประเภทการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง ส่วนข้อความ 13 A เป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง ข้อความ 15 A เป็นส่วนหลัก หรือส่วนที่กล่าวขอร้องอย่างชัดเจน และข้อความ 16 A เป็นส่วนขยายประเภทการเน้นย้ำการขอร้อง

หมายเหตุ ข้อความ 5 A , 7 A , 9 A และ 11 A ต่างก็เป็นส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงนับข้อความทั้งสิ้นนี้เป็นส่วนขยาย 1 ประเภท

จากการแจกแจงและวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น สามารถสรุปได้ว่าผู้พูดส่วนใหญ่นิยมใช้โครงสร้างการขอร้องที่ประกอบด้วยทั้งส่วนหลักและส่วนขยาย และจะใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยายมากกว่ารูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักอย่างค่อนข้างชัดเจน โดยรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดนิยมมากที่สุด คือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 สำหรับประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดเลือกใช้มากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยายประเภทนี้แทบทั้งหมดจะปรากฏก่อนการกล่าวส่วนหลัก

4.2.2 กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น

จากการจำแนกและวิเคราะห์กลวิธีการขอร้องในข้อมูลภาษาญี่ปุ่นตามหลักเกณฑ์ในหัวข้อ 4.1.2 นั้น ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องแต่ละประเภท มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น

กลวิธี	ความถี่ในการปรากฏ
กลวิธีแบบตรง	51
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	59
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	10
รวม	120

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่ากลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้มากที่สุด คือ กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบ 59 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 49.17 รองลงมาคือ กลวิธีแบบตรง พบ 51 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 42.5 ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติหรือกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดจะกล่าวแต่ส่วนขยายนั้น เป็นกลวิธีการขอร้องที่ถูกเลือกใช้น้อยที่สุด กล่าวคือพบ 10 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 8.33

หากพิจารณากลวิธีการขอร้องในแต่ละประเภทแล้ว พบว่ากลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติยังสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้นไม่สามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ รายละเอียดของการใช้กลวิธีย่อยแต่ละประเภท ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความถี่ในการปรากฏ
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	1
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	6
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	44
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	23
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	36
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	10
รวม		120

จากตารางที่ 4.4 จะเห็นได้ว่ากลวิธีแบบตรงสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การขอร้องเชิงคำสั่ง การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และการบอกความปรารถนาของผู้พูด ซึ่งจากกลวิธีย่อยทั้ง 3 กลวิธีนั้น กลวิธีย่อยที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด คือ การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบมากถึง 44 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 6 ตัวอย่าง และการขอร้องเชิงคำสั่ง พบเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น ส่วนกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การถามความเป็นไปได้ และการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน

ซึ่งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมเลือกใช้ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน 36 ตัวอย่าง การถามความเป็นไปได้ 23 ตัวอย่าง

หากพิจารณากลวิธีย่อยทุกประเภทแล้ว พบว่ากลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่ นิยมมากที่สุด คือ การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบ 44 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง หรือ คิดเป็นร้อยละ 36.67 โดยการใช้กลวิธีย่อยประเภทนี้พบมากในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลวิธีย่อยนี้เป็นกลวิธีที่ฟังดูนุ่มนวล ไม่แข็งกระด้าง จึงเหมาะแก่การใช้เมื่อต้องการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า กลวิธีย่อยที่ผู้พูดนิยมใช้รองลงมา คือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน พบ 36 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 30 การขอร้องเชิงรำพึงรำพันนี้ผู้พูดจะกล่าวขอร้องผู้ฟังในลักษณะที่เป็นเหมือนกับพูดกับตนเอง จึงฟังดูอ่อนน้อม ไม่ตรงจนเกินไป การถามความเป็นไปได้ พบ 23 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 19.17 กลวิธีย่อยประเภทนี้พบกระจายในความถี่ที่ใกล้เคียงกันในทุกสถานการณ์

กลวิธีที่นิยมใช้น้อยที่สุด คือ การขอร้องเชิงคำสั่ง พบเพียง 1 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 0.83 ซึ่งการขอร้องเชิงคำสั่งนี้นับเป็นกลวิธีย่อยที่มีความสุภาพน้อยที่สุด รองลงมาคือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 6 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 5

จากการวิเคราะห์กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น สามารถสรุปได้ว่ากลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดนิยมมากที่สุด คือ กลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียมปฏิบัติ ส่วนที่พบน้อยที่สุดคือ กลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ แต่หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยแล้วพบว่า ผู้พูดส่วนมากเลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูด ส่วนการขอร้องเชิงคำสั่งนั้น เป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดเลือกใช้น้อยที่สุด

4.3 โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย

ในส่วนหัวข้อนี้ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนที่ 1 จะเป็นการเสนอผลการวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้อง และส่วนที่ 2 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์กลวิธีการขอร้อง ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

4.3.1 โครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย

ในหัวข้อนี้จะเสนอผลการวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยว่าโครงสร้างแต่ละรูปแบบมีการปรากฏมากน้อยเท่าไร ผลการวิเคราะห์สามารถจำแนกรูปแบบโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยได้ทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ซึ่งจากการแจกแจงข้อมูลบทสนทนาภาษาไทยจำนวน 120 บท นั้น ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้โครงสร้างการขอร้องแต่ละรูปแบบ ดังผลในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย

รูปแบบโครงสร้าง ที่	โครงสร้าง	ความถี่ในการ ปรากฏ
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	6
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	6
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	53
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	46
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	9
รวม		120

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่นิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด โดยพบมากถึง 53 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 44.17 รองลงมาคือ โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 46 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 38.33 และโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นโครงสร้างที่พบได้ในกลวิธีการขอร้องแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติเท่านั้น พบ 9 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.5 ส่วนรูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้น้อยที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 โดยรูปแบบโครงสร้างทั้ง 2 รูปแบบนี้มีความถี่ในการปรากฏเท่ากัน คือ พบเพียง 6 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 5

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้พูดภาษาไทยไม่นิยมใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ประกอบด้วยส่วนประกอบเพียงประเภทเดียว ซึ่งก็คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักหรือส่วนขยายเพียงอย่างเดียว กล่าวคือพบการใช้รูปแบบโครงสร้างทั้ง 2 รูปแบบรวมกันเพียง 15 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 เท่านั้น ในขณะที่รูปแบบโครงสร้างที่มีส่วนประกอบทั้งส่วนหลักและส่วนขยาย ซึ่งก็คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 2, 3 และ 4 พบว่าถูกเลือกใช้รวมกันมากถึง 105 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 87.5 ความแตกต่างของจำนวนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ส่วนประกอบทั้งส่วนหลักและส่วนขยาย กล่าวคือส่วนหลักเป็นส่วนที่แสดงเจตนาหลักของการขอร้องอย่างชัดเจน และส่วนขยายซึ่งเป็นส่วนประกอบที่ทำหน้าที่เสริมให้การขอร้องนั้นมีน้ำหนักและราบรื่นมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาตำแหน่งของส่วนประกอบทั้งส่วนหลักและส่วนขยายในรูปแบบโครงสร้างแต่ละรูปแบบแล้วพบว่า รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก ซึ่งก็คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 1

และ 2 นั้น ไม่เป็นที่นิยมใช้ ดังจะเห็นได้จากความถี่ในการปรากฏของรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2 รวมกันมีเพียง 12 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 10 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยไม่นิยมแสดงวัจนกรรมขอร้องโดยกล่าวส่วนหลัก หรือส่วนเนื้อหาที่แสดงการขอร้องก่อน ในขณะที่ความถี่ของรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยาย ซึ่งก็คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 3 , 4 และ 5 นั้น มีความถี่ในการปรากฏรวมกันถึง 108 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 90 ซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะวัลย์ วิรุฬห์ชัยพงษ์ (2543) นอกจากนี้ผลวิเคราะห์ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นด้วยว่าการแสดงวัจนกรรมขอร้องของผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่จะเริ่มต้นด้วยการกล่าวส่วนขยายก่อน โดยส่วนขยายที่พบมากในตำแหน่งเริ่มต้น คือ การเกริ่นนำ และการอธิบายเหตุผลสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังเตรียมพร้อม หรือทราบคร่าวๆ ว่าต่อไปผู้พูดจะทำการขอร้อง

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากการใช้ส่วนขยายทั้ง 12 ประเภทแล้วพบว่า จากข้อมูลบทสนทนาภาษาไทยจำนวน 120 บท นั้นพบการใช้ส่วนขยาย 247 ตัวอย่าง ทั้งนี้ผู้พูดได้เลือกใช้ส่วนขยายแต่ละประเภทมากน้อยต่างกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายในภาษาไทย

ประเภทของส่วนขยาย	ความถี่ในการปรากฏ
การเกริ่นนำ	90
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	94
การขอโทษ	7
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	15
การยกย่องผู้ฟัง	4
การให้ข้อเสนอแนะ	2
การเน้นย้ำการขอร้อง	23
การให้สัญญา	2
การแสดงความเกรงใจ	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	7
การกล่าวขอรบรัดผู้ฟัง	1
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	2
รวม	247

จากตารางที่ 4.6 จะเห็นได้ว่าประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง พบ 94 ตัวอย่าง จาก 247 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 38.06 รองลงมา คือ การเกริ่นนำ พบในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ 90 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 36.44 ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะวัลย์ วิรุฬห์ชัยพงษ์ (2543) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบต่าง

โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน ที่พบว่าส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมเลือกใช้มากที่สุดคือ การแสดงเหตุผล รองลงมาคือ การเกริ่นนำ

ส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมรองลงมาตามลำดับ คือ การเน้นย้ำการขอร้อง พบ 23 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 9.31 การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง พบ 15 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 6.07 การขอโทษและการถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความถี่เท่ากัน คือพบประเภทละ 7 ตัวอย่าง คิดรวมกันเป็นร้อยละ 5.66 การยกย่องผู้ฟัง พบ 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1.62 การให้ข้อเสนอตอบแทน การให้สัญญา และการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้องมีความถี่เท่ากัน พบประเภทละ 2 ตัวอย่าง คิดรวมกันเป็นร้อยละ 2.43 การกล่าวรวบรวมผู้ฟัง พบเพียง 1 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 0.41 และไม่พบการใช้ส่วนขยายประเภทการแสดงความเกรงใจในผู้พูดภาษาไทยคนใดเลย

เมื่อพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของส่วนหลักหรือประโยคที่กล่าวขอร้องแล้ว พบว่าส่วนขยายประเภทนี้สามารถปรากฏได้ใน 3 รูปแบบที่สัมพันธ์กับส่วนหลัก ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) รูปแบบที่ 2 ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) และรูปแบบที่ 3 ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) จากการแจกแจงนับพบว่ามีการใช้ส่วนขยายประเภทนี้ที่สัมพันธ์กับส่วนหลักทั้งสิ้น 85 ตัวอย่าง รูปแบบที่พบมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) พบ 51 ตัวอย่าง จาก 85 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) พบ 23 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 27.06 ส่วนรูปแบบที่พบน้อยที่สุด คือรูปแบบที่ 3 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) พบ 11 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 12.94

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเรื่องความหลากหลายของประเภทส่วนขยายที่ปรากฏในรูปแบบโครงสร้างที่ 2, 3, 4 และ 5 ซึ่งเป็นรูปแบบโครงสร้างที่มีส่วนขยายเป็นองค์ประกอบนั้น พบว่าผู้พูดส่วนมากนิยมใช้ส่วนขยายเพียง 1 - 2 ประเภท ซึ่งส่วนใหญ่ประเภทของส่วนขยายที่เลือกใช้จะเป็น การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำ แต่ก็พบว่ามีส่วนขยายปรากฏมากที่สุดได้ถึง 4 ประเภท ตัวอย่างคือ

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

(55) 2 A : <ผมจะขอ ขอจดหมายรับรองจากอาจารย์อะ>

3 A : [พ่ungsี้ผมต้องเอาไปให้ยื่น ยื่นใบ ยื่นขอทุนอะครับอาจารย์]

4 A : [จารย์พอจะว่างปะ]

5 A : [แต่ถ้าไม่ว่างอาจารย์ต้องทำให้ผมอยู่ดีนะ]

6 A : [เพราะว่าพุงนี้วันสุดท้ายแล้ว]

7 A : [นะจารย์นะ]

(s.3 p.6)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้พูดกล่าวส่วนหลัก หรือกล่าวขอร้องก่อน ในข้อความ 2 A แล้ว จึงกล่าวส่วนขยายทั้ง 4 ประเภท ซึ่งได้แก่ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง การถาม ผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การกล่าวรวบรัดผู้ฟัง และการเน้นย้ำ การขอร้อง ในข้อความ 3 A , 4 A , 5 A , 6 A และ 7 A ตามลำดับ

หมายเหตุ ข้อความ 3 A และ 6 A ต่างทำหน้าที่เป็นส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงนับข้อความทั้งสองเป็นส่วนขยาย 1 ประเภท

จากผลการวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยสรุปได้ว่า ผู้พูดจะไม่นิยมใช้ รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ประกอบด้วยส่วนหลัก หรือส่วนขยายเพียงอย่างเดียว แต่จะนิยมใช้ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยทั้งส่วนหลักและส่วนขยาย และจะใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้น ด้วยส่วนขยายมากกว่ารูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก สำหรับประเภทส่วนขยายที่พบ มากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และตำแหน่งของส่วนขยายประเภทนี้ ส่วนใหญ่จะปรากฏก่อนการกล่าวประโยคขอร้องหรือส่วนหลัก

4.3.2 กลวิธีการขอร้องในภาษาไทย

จากการวิเคราะห์และจำแนกกลวิธีการขอร้องในข้อมูลภาษาไทยทั้ง 120 ตัวอย่างตาม หลักเกณฑ์ในหัวข้อ 4.1.2 นั้น ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีแต่ละประเภท มีผลดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย

กลวิธี	ความถี่ในการปรากฏ
กลวิธีแบบตรง	71
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	40
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	9
รวม	120

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่ากลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ กลวิธีแบบตรง โดยพบมากถึง 71 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 59.17 รองลงมาคือ กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบ 40 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนกลวิธีการขอร้องที่ถูกเลือกใช้น้อยที่สุด คือ กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ หรือ

กลวิธีการขอร้องแบบอ้อมที่สุด ที่ผู้พูดจะไม่กล่าวส่วนหลัก หรือส่วนที่กล่าวขอร้องเลย พบเพียง 9 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.5

นอกจากนี้ถ้าพิจารณากลวิธีแต่ละประเภทแล้ว พบว่ากลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อม ตามธรรมเนียมปฏิบัติยังสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตาม ธรรมเนียมปฏิบัติไม่สามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ ซึ่งผลการเลือกใช้กลวิธีย่อยในภาษาไทย มี รายละเอียด ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความถี่ในการปรากฏ
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	17
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	36
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	18
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	40
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	9
รวม		120

จากตารางที่ 4.8 จะเห็นได้ว่ากลวิธีแบบตรง สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การขอร้องเชิงคำสั่ง การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และการบอกความปรารถนาของผู้พูด ซึ่ง จากกลวิธีย่อยทั้ง 3 กลวิธีข้างต้นนั้น ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ถึง 36 ตัวอย่าง ถือเป็นกลวิธีย่อยของกลวิธีแบบตรงที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การบอก ความปรารถนาของผู้พูด พบ 18 ตัวอย่าง และการขอร้องเชิงคำสั่ง พบ 17 ตัวอย่าง ส่วนกลวิธี แบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การถามความเป็นไปได้ และ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน ซึ่งผู้พูดนิยมใช้ การถามความเป็นไปได้ ถึง 40 ตัวอย่าง ซึ่งคิดเป็น จำนวนทั้งหมดของกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ เนื่องจากไม่ปรากฏว่ามีผู้พูดคนใด เลือกใช้การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน

แต่เมื่อพิจารณาจากกลวิธีย่อยทุกประเภทแล้ว พบว่า กลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาไทยนิยม มากที่สุด คือ การถามความเป็นไปได้ พบ 40 ตัวอย่าง จาก 120 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลวิธีย่อยนี้มีความสุภาพค่อนข้างมาก และไม่เป็นการบีบบังคับผู้ฟัง จนเกินไป กล่าวคือ ผู้พูดเปิดโอกาสอย่างเปิดเผยให้ผู้ฟังตัดสินใจว่าจะทำตามการขอร้องนั้น หรือไม่ เป็นการเสนอทางเลือกให้กับผู้ฟังมากกว่ากลวิธีย่อยประเภทอื่นๆ กลวิธีย่อยที่ถูก เลือกใช้มากรองลงมา คือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 36 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 30

การที่ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทนี้เป็นจำนวนค่อนข้างมาก อาจเนื่องมาจากลักษณะของภาษาไทยที่มีการใช้คำลงท้ายแสดงความสุภาพต่อผู้ฟัง เช่น “ค่ะ” “ครับ” “ค่ะ” ดังนั้นเมื่อผู้พูดใช้คำลงท้ายเหล่านี้ในประโยคกล่าวขอร้องอย่างตรงไปตรงมาแล้ว ก็ถือว่าประโยคนั้นเป็นประโยคที่ค่อนข้างสุภาพ จึงสามารถใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรงไปตรงมาได้ โดยไม่จำเป็นต้องเลือกใช้กลวิธีอื่นที่อ่อนค้อมมากนัก

กลวิธีย่อยที่พบน้อยที่สุด คือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน ซึ่งไม่พบว่ามีการใช้ในข้อมูลภาษาไทยเลย รองลงมาคือ การขอร้องเชิงคำสั่ง ซึ่งนับเป็นกลวิธีย่อยที่มีความสุภาพน้อยที่สุด พบ 17 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 14.17 โดยการขอร้องเชิงคำสั่งนี้พบมากในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง ในที่นี้คือสถานการณ์ที่ผู้พูดขอร้องเพื่อน แต่ก็พบว่าผู้พูดจะใช้คำขยายกริยา เช่น คำว่า “ช่วย” “หน่อย” ประกอบเข้าไป ดังตัวอย่างในประโยคขอร้อง “งั้นช่วยแปลบทความนี้ให้หน่อยละกันนะ เนี่ย 10 หน้าเนี่ย” ซึ่งนวรรณ พันธุเมธา (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ประโยคขอร้องมักมีคำขยายกริยาเสริมเข้ามาเพื่อไม่ให้ประโยคฟังห้วนเกินไป

จากผลการวิเคราะห์กลวิธีการขอร้องในภาษาไทยสรุปได้ว่า กลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดใช้มากที่สุด คือ กลวิธีแบบตรง ส่วนกลวิธีการขอร้องที่พบน้อยที่สุด คือ กลวิธีแบบอ่อนไมใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ แต่เมื่อพิจารณาในแง่มุมของการเลือกใช้กลวิธีย่อย พบว่าผู้พูดนิยมใช้ การถามความเป็นไปได้ และการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา มากในจำนวนที่ใกล้เคียงกันและปรากฏในเกือบทุกสถานการณ์

หลังจากที่ได้วิเคราะห์ จำแนกโครงสร้างการขอร้องและกลวิธีการขอร้อง รวมถึงเสนอผลการวิเคราะห์ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยแล้ว ในบทถัดไปจะเป็นการเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลที่สัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ที่ต้องการศึกษาในงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษาว่าปัจจัยเหล่านั้นมีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างการขอร้องและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย กับปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม และ ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

หลังจากที่ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยจากข้อมูลภาษาที่ให้กลุ่มตัวอย่างสร้างบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติ และข้อมูลภาษาจากสถานการณ์จริงแล้ว บทที่ 5 นี้จะเป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับปัจจัย 3 ปัจจัย ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยอย่างไร ซึ่งในบทนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนแรก เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น และส่วนหลัง เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น

ในส่วนนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา คือ

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

ในหัวข้อ 5.1.1 นี้ เป็นการนำปัจจัยทางด้านสถานภาพทางสังคมมาพิจารณาศึกษาว่ามีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ได้กำหนดความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมเป็น 3 กรณี ดังนี้

1. ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง
2. ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง

3. ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง
 ทั้งนี้ ได้แบ่งเนื้อหาในหัวข้อนี้ออกเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับ
 โครงสร้างการขอร้อง และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับกลวิธี
 การขอร้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างการขอร้อง

หลังจากที่ได้เจแนบความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นตาม
 ความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมทั้ง 3 กรณี ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตาม
 สถานภาพทางสังคม

รูปแบบโครงสร้าง ที่	โครงสร้าง	สถานภาพทางสังคม		
		ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	-	1	2
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-	-	-
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	26	30	28
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วย ส่วนขยาย	9	5	9
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	5	4	1
รวม		40	40	40

หมายเหตุ

ผู้พูด < ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง
ผู้พูด = ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง
ผู้พูด > ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง

จากตารางที่ 5.1 เมื่อพิจารณากรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง จะเห็นได้
 ว่ารูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3
 เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด โดยพบ 26 ตัวอย่าง รองลงมาคือ
 รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือ
 รูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 9 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่าง
 เดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 5 ตัวอย่าง นับเป็นความถี่สูงสุดเมื่อเทียบกับกรณีที่ผู้พูดมี
 สถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟัง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่าง
 เดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วน
 ขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 นั้น ไม่ปรากฏความถี่ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังเลย

ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟังนั้น พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด คือพบ 30 ตัวอย่าง รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 5 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นความถี่ต่ำสุดเมื่อเทียบกับกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า และสูงกว่าผู้ฟัง รูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 4 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบเพียง 1 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ 2 นั้นไม่ปรากฏความถี่ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟังเลย

ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังนั้น พบว่าผู้พูดนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด โดยพบ 28 ตัวอย่าง รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 9 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบ 2 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นความถี่สูงสุดเมื่อเทียบกับในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า และเท่ากับผู้ฟัง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบเพียง 1 ตัวอย่าง นับเป็นความถี่ต่ำสุดเมื่อเทียบกับกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า และเท่ากับผู้ฟัง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ 2 นั้น ไม่ปรากฏว่ามีผู้พูดภาษาญี่ปุ่นคนใดเลือกใช้เลย เช่นเดียวกับในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า และเท่ากับผู้ฟัง

จากข้อมูลข้างต้นจะสังเกตได้ว่า ในทุกกรณีไม่ว่าผู้พูดจะมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า เท่ากับหรือสูงกว่าผู้ฟัง รูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด คือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 และหากพิจารณาลักษณะของรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) เปรียบเทียบกับรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยาย (รูปแบบโครงสร้างที่ 3, 4 และ 5) แล้วเห็นได้อย่างชัดเจนว่าทั้ง 3 กรณี ผู้พูดนิยมเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยายมากกว่ารูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก นอกจากนี้จะสังเกตได้ว่า ผู้พูดนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยทั้งส่วนหลักและส่วนขยาย (รูปแบบโครงสร้างที่ 2, 3 และ 4) มากกว่ารูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนประกอบเพียงประเภทเดียว (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 5) ไม่ว่าจะ เป็นในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าผู้ฟังก็ตาม

เมื่อพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้จำแนกตามความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมแล้ว รายละเอียดปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

ประเภทของส่วนขยาย	สถานภาพทางสังคม		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
การเกริ่นนำ	28	32	31
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	38	37	33
การขอโทษ	8	3	5
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	1	26	9
การยกย่องผู้ฟัง	-	2	-
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	-	-
การเน้นย้ำการขอร้อง	6	3	9
การให้สัญญา	-	-	2
การแสดงความเกรงใจ	3	2	4
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	3	1	-
การกล่าวขอร้องผู้ฟัง	-	-	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	4	9	11
รวม	91	115	104

จากตารางที่ 5.2 เห็นได้ว่า มีการใช้ส่วนขยายมากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง โดยพบการใช้ส่วนขยาย 115 ตัวอย่าง จากส่วนขยายที่ปรากฏทั้งสิ้น 310 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 37.1 รองลงมาคือในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง พบ 104 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 33.55 และในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง พบ 91 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 29.35 จะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายน้อยลงในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ทั้งนี้เนื่องจากผู้พูดต้องเพิ่มความระมัดระวังในการใช้ส่วนขยาย ถ้าใช้มากเกินไปอาจถูกมองว่าเป็นการเพิ่มความกดดันให้แก่ผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ดังนั้นการใช้ส่วนขยายในกรณีนี้จึงค่อนข้างจำกัดกว่าในกรณีอื่นๆ

เมื่อพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้ 3 อันดับแรก ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังพบว่า การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนขยายที่ผู้พูดเลือกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การเกริ่นนำ และการขอโทษ ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ส่วนขยาย 3 อันดับแรกที่ปรากฏความถี่มากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเกริ่นนำ และการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังนั้นพบว่า การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การเกริ่นนำ และการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง

จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่า มีการใช้ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำเป็นจำนวนมากในทุกสถานภาพ แต่ความถี่ที่ปรากฏไม่แตกต่างกันมากนัก อาจสรุปได้ว่าสถานภาพทางสังคมไม่มีผลต่อการเลือกใช้ส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทนี้

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของส่วนหลัก ซึ่งพบตัวอย่างทั้งสิ้น 100 ตัวอย่าง พบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมเลือกใช้รูปแบบที่ส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏก่อนส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) มากที่สุดในทุกสถานภาพ โดยพบมากถึง 97 ตัวอย่าง รองลงมาคือ รูปแบบที่ 3 หรือรูปแบบที่ส่วนขยายปรากฏในตำแหน่งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) พบ 2 ตัวอย่าง และพบในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟังเท่านั้น และรูปแบบที่พบความถี่น้อยที่สุดคือ รูปแบบที่ 2 หรือรูปแบบที่ส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏหลังส่วนหลัก โดยพบในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น รายละเอียดดังกล่าวสามารถสรุปเป็นตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

รูปแบบที่	ตำแหน่ง	สถานภาพทางสังคม		
		ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
1	ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก)	33	32	32
2	ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	-	-	1
3	ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	-	1	1
รวม		33	33	34

ส่วนขยายประเภทการขอโทษ พบมากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง และพบน้อยที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดรู้สึกเกรงใจที่รบกวนผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า จึงต้องใช้ส่วนขยายประเภทนี้ซึ่งเป็นส่วนขยายที่แสดงความสุภาพเพื่อแสดงออกว่าตนเองรู้สึกเสียใจที่ทำให้ผู้ฟังลำบากยุ่งยาก ในทางตรงกันข้าม การขออภัยผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากันนั้น ผู้พูดอาจไม่มีความรู้สึกเกรงใจเท่าใดนัก จึงกล่าวขอโทษน้อยกว่าในกรณีอื่นๆ

การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง พบมากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง โดยพบ 26 ตัวอย่าง รองลงมาคือในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังพบ 9 ตัวอย่าง และพบน้อยที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง โดยพบเพียง 1 ตัวอย่าง

การยกย่องผู้ฟัง พบในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟังเท่านั้น ทั้งนี้การกล่าวยกย่องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า เมื่อทำการขอร้อง ถือเป็นกรณณ์ที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากอาจทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ฟังจะยอมทำตามคำขอร้องเพียงเพราะได้รับคำยกย่องชื่นชมเท่านั้น ดังนั้นผู้พูดจึงต้องระมัดระวังในคำพูดของตนเป็นพิเศษ และกรณีที่ไม่นพบการใช้ส่วนขยายประเภทนี้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าก็อาจเนื่องจากผู้พูดถือว่าผู้ฟังเป็นคนนอกกลุ่ม การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมอาจก่อให้เกิดความไม่พอใจได้ง่าย ถึงแม้ผู้ฟังจะมีสถานภาพต่ำกว่าก็ตาม

การให้ข้อเสนอตอบแทน ไม่พบว่ามีการใช้ในกรณีใดเลย ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเห็นว่าส่วนขยายประเภทนี้ไม่เหมาะสมที่จะใช้ประกอบการขอร้อง เพราะถือเป็นกรณณ์ที่ไม่สุภาพที่จะสื่อความว่าผู้พูดทำตามคำขอร้องนั้นเพราะได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

การเน้นย้ำการขอร้อง พบในทุกกรณี แต่พบมากที่สุดในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพต่ำกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่ากรณณ์ที่ขอร้องผู้ที่มีสถานภาพต่ำกว่ามากกว่าผู้ฟังในสถานภาพอื่น แต่การเน้นย้ำการขอร้องที่พบในข้อมูลภาษาญี่ปุ่นนั้นจะเป็นในลักษณะที่เป็นกรณณ์กล่าวขอร้องอีกครั้ง เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียน)

(1) 11 A : [今すごいスタッフが足りなくて、展示会あるんだけど、スタッフ足りなくて、困ってるんだ。来週の金曜日から、あつ、月曜日から金曜日まで、授業の後3時から7時ぐらいまで。]

12 A : <ちょっとスタッフとして手伝ってもらいたいんだけど。>

13 A : [お願いできないか。] (s.12 p.3)

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(2) 4 A : [今レポートを書くんですけども。]

5 A : <先生の持っている本を、憲法の本貸していただきたいと思ひまして。>

6 A : [頼みたいんですけども、貸していただいても
よろしいですか。] (s.1 p.7)

การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง พบมากที่สุดใ้ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง รองลงมาคือในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง แต่ไม่พบการใช้ส่วนขยายประเภทนี้ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง

การกล่าวขอร้องผู้ฟัง ไม่ปรากฏการใช้ในกรณีใดเลย ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นอาจมองว่าการใช้ส่วนขยายนี้ไม่เท่ากับผู้ฟังในสถานภาพใดก็ตาม เป็นการเสียมารยาทอย่างมาก เนื่องจากเป็นการบีบบังคับผู้ฟังทางอ้อม และยังเป็นกรเพิ่มระดับการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังด้วย

ส่วนขยายประเภทการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง พบในทุกกรณี แต่พบมากที่สุดใ้ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง รองลงมาคือ กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง และกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ตามลำดับ ทั้งนี้การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้องที่พบในข้อมูลภาษาญี่ปุ่นมักจะเป็นลักษณะของการสร้างเงื่อนไขมากกว่าการต่อรองหรือการใช้ข้อความเพื่อแสดงว่าเรื่องที่ขอร้องนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อยตรงไปตรงมา เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดง
ภาพเขียน)

(3) 14 A : [で、今スタッフが不足してるんよ。]

15 A : [で、もし時間があれば、]

16 A : <来週の月曜日から金曜日まで午後 3 時から 7 時まで
ちょっとスタッフの仕事手伝ってくれないかな—>

(s.11 p.7)

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า จะมีการใช้ส่วนขยายมากประเภทที่สุดในกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน ในที่นี้คือการขอร้องเพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าผู้ฟังที่เป็นเพื่อนกันนั้นเป็นคนในกลุ่มเดียวกัน มีความเป็นกันเองมากกว่าคนนอกกลุ่ม ดังนั้นผู้พูดจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อระมัดระวังในการใช้ภาษามากเท่ากับการขอร้องผู้ฟังในสถานภาพอื่น ผู้พูดจึงสามารถเลือกใช้ส่วนขยายได้หลากหลายประเภทมากกว่า

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับกลวิธีการขอร้อง

หลังจากที่ได้แจงนับความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นตามความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมทั้ง 3 กรณี ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.4 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

กลวิธี	สถานภาพทางสังคม		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
กลวิธีแบบตรง	27	12	12
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	8	24	27
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	5	4	1
รวม	40	40	40

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรงมากที่สุด รองลงมาคือ กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟังนั้น ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ กลวิธีแบบตรง ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้น เป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดเลือกใช้น้อยที่สุดในทุกสถานภาพ

หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องแต่ละกลวิธีแล้ว พบว่ากลวิธีแบบตรง มีการใช้มากที่สุด ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบความถี่มากที่สุด ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง ในขณะที่กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบว่ามีการใช้มากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นอาจเห็นว่าการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าตนนั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพในการใช้ภาษาแล้ว ผู้พูดยังต้องคำนึงถึงสัมพันธภาพอันดีระหว่างตนกับผู้ฟังด้วย ดังนั้นผู้พูดจึงต้องเลือกใช้กลวิธีการขอร้องที่อ้อมค้อม และไม่แสดงถึงการบีบบังคับผู้ฟังเกินไป

นอกจากนี้กลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติยังสามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติไม่สามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้ โดยรายละเอียดของการเลือกใช้กลวิธีย่อยแต่ละประเภทจำแนกตามสถานภาพทางสังคม มีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.5 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

กลวิธี	กลวิธีย่อย	สถานภาพทางสังคม		
		ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	-	-	1
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	2	3	1
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	25	9	10
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	6	10	7
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	2	14	20
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	5	4	1
รวม		40	40	40

รายละเอียดจากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูด มากที่สุด รองลงมา คือ การถามความเป็นไปได้ ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟังนั้น การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน เป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การถามความเป็นไปได้ สำหรับในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังนั้น การขอร้องเชิงรำพึงรำพันเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การบอกความปรารถนาของผู้พูด

เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยแต่ละกลวิธีแล้วพบว่า มีการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงคำสั่งในสถานการณ์ที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าตนอยู่ในสถานะที่เหนือกว่า จึงไม่ต้องคำนึงถึงการเลือกใช้ภาษาอย่างพิถีพิถันมากนักเมื่อเทียบกับกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าหรือเท่ากัน แต่ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการขอร้องเชิงคำสั่งมีปรากฏน้อยมากในข้อมูลภาษาญี่ปุ่น

กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบในทุกกรณี แต่พบมากที่สุดในการกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน ทั้งนี้ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยประเภทนี้ในทุกสถานภาพไม่แตกต่างกันนัก

กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูด พบในทุกกรณี แต่พบมากที่สุดในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง รองลงมาคือ กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง และกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าความถี่ของกลวิธีย่อยประเภทนี้ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังนั้นมีปรากฏมากกว่าในกรณีอื่นๆ อย่างค่อนข้างเด่นชัด ทั้งนี้การบอกความปรารถนาของผู้พูด นับเป็นกลวิธีย่อยที่ฟังดูค่อนข้างนุ่มนวล ดังนั้นผู้พูดจึงนิยมใช้กลวิธีย่อยนี้กับการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า

การถามความเป็นไปได้ พบในทุกกรณี แต่พบมากที่สุดในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ทั้งนี้ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยประเภทนี้ในแต่ละกรณีไม่มีความแตกต่างกันมากนัก การถามความเป็นไปได้นับเป็นกลวิธีที่ค่อนข้างสุภาพเพราะเป็นการเสนอโอกาสให้ผู้ฟังตอบรับหรือปฏิเสธคำขอร้องนั้นอย่างชัดเจน ไม่เป็นการบีบบังคับหรือคุกคามหน้าของผู้ฟังจนเกินไป การถามความเป็นไปได้นี้ในทุกสถานภาพมักปรากฏอยู่ในรูปของประโยคคำถามปฏิเสธ มากกว่าในรูปของประโยคคำถามบอกเล่า ตัวอย่างเช่น

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(4) 4 A : [今、レポート書いてて、あの—本を探してたんですけど、図書館にもなくて、あの—先輩から先生がお持ちっということ聞いたんですけれども。]

5 A : <ぜひお貸しいただけませんか。> (s.1 p.9)

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทช่วยเป็นสต๊าฟในงานแสดงภาพเขียน)

(5) 4 A : [ちょっと来週から自分の展示会なんだよ。]

5 B : あ、はい。

6 A : [それで、試験勉強忙しいと思うんだけど。]

7 A : <ちょっと手伝ってくれない?> (s.12 p.1)

(นักศึกษาขอยืมใช้รถของเพื่อนสนิท)

(6) 7 A : [今日ね—、昼ね—、ちょっとね—]

8 A : <Bちゃん、車を貸してくれない?>

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

การขอร้องเชิงร่ำพิงร่ำพัน ปรากฏการใช้ในทุกกรณี แต่พบมากที่สุดในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง รองลงมาคือ ในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ส่วนในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังนั้น พบการใช้กลวิธีย่อยประเภทนี้น้อยกว่าใน 2 กรณีแรกค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการขอร้องเชิงร่ำพิงร่ำพันนี้ เป็นการกล่าวขอร้องในลักษณะที่ผู้พูดแสดงความสงสัยเหมือนกับเป็นการพูดกับตัวเอง ดังนั้นการขอร้องในลักษณะนี้จึงอาจฟังดูไม่หนักแน่นจริงจังเท่ากับลักษณะอื่น ผู้พูดจึงไม่นิยมใช้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีย่อย โดยเฉพาะกลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูด จะปรากฏการใช้มากในการกรณีที่

ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง และการขอร้องเชิงร่ำพันซึ่งพบมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่า และเท่ากับผู้ฟัง

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

ในหัวข้อ 5.1.2 นี้จะเป็นการศึกษาปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังว่ามีผลต่อโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งระดับความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1. สนิท
2. ไม่สนิท

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในหัวข้อนี้ออกเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างการขอร้อง และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับกลวิธีการขอร้อง ซึ่งแต่ละหัวข้อมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างการขอร้อง

จากการศึกษาความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.6 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม

รูปแบบโครงสร้าง ที่	โครงสร้าง	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
		สนิท	ไม่สนิท
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	3	-
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-	-
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	46	38
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	7	16
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	4	6
	รวม	60	60

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 โดยพบ 46 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละมากถึง 76.67 รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 7 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วน

ขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 4 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบ 3 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 นั้นไม่พบการใช้ในกรณีที่ผู้พูดสนทนากับผู้ฟังเลย

ในกรณีที่ผู้พูดไม่สนทนากับผู้ฟังนั้น พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังคงเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 โดยพบ 38 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 63.33 รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 16 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 6 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และรูปแบบโครงสร้างที่ 2 นั้นไม่ปรากฏการใช้ในกรณีที่ผู้พูดไม่สนทนากับผู้ฟังเลย

เห็นได้ว่าทั้งในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนทนาและไม่สนทนากันนั้น ผู้พูดนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยาย (รูปแบบโครงสร้างที่ 3, 4 และ 5) มากกว่ารูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) อย่างชัดเจน แต่หากพิจารณาการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 แล้วพบว่า ปรากฏเฉพาะในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนทนากันเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียวในกรณีที่ผู้พูดสนทนากับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดไม่สนทนากับผู้ฟัง ทั้งนี้เป็นเพราะการขอร้องผู้ฟังที่มีความสนิทสนมกันนั้น ผู้พูดย่อมรู้สึกใกล้ชิดมากกว่า และในขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกเกรงใจน้อยลง จึงกล้าที่จะกล่าวแสดงเจตนาขอร้องออกมาทันที นอกจากนี้หากพิจารณาการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และรูปแบบโครงสร้างที่ 4 ในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนทนากันนั้นพบว่า ความถี่ในการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 จะลดลง ในขณะที่ความถี่ของการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 จะเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนทนากัน ความถี่ในการปรากฏดังกล่าวอาจทำให้สรุปได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนทนากันนั้น ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 ลดลง และมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 แทนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้จากการที่ผู้พูดมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายทั้งก่อนและหลังส่วนหลักมากขึ้นในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนทนากันนั้น อาจเนื่องจากผู้พูดเห็นว่า การขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนทนากันนั้น ผู้พูดจำเป็นต้องอธิบายที่มาที่ไป หรือกล่าวโน้มน้าวมากกว่าการขอร้องผู้ฟังที่สนิทสนมกัน ดังนั้นผู้พูดจึงต้องใช้ส่วนขยายทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก เพื่อเป็นการโน้มน้าวและเสริมให้การขอร้องนั้นมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้หากพิจารณาการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมโดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.7 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม และสถานภาพทางสังคม

รูปแบบโครงสร้าง	สนิท			ไม่สนิท		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด= ผู้ฟัง	ผู้พูด> ผู้ฟัง	ผู้พูด< ผู้ฟัง	ผู้พูด= ผู้ฟัง	ผู้พูด> ผู้ฟัง
รูปแบบโครงสร้างที่ 1 (ส่วนหลัก)	-	1	2	-	-	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 2 (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	-	-	-	-	-	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 3 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก)	14	17	15	12	13	13
รูปแบบโครงสร้างที่ 4 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	3	1	3	6	4	6
รูปแบบโครงสร้างที่ 5 (ส่วนขยาย)	3	1	-	2	3	1
รวม	20	20	20	20	20	20

จากตารางที่ 5.7 จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้น ในทุกสถานภาพรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 เมื่อพิจารณาปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟังแล้วพบว่ามีความแตกต่างของความถี่การใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งสองมากกว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า และสูงกว่าผู้ฟัง กล่าวคือ พบความถี่ในการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน 17 ตัวอย่าง แต่พบความถี่ในการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 ในกรณีเดียวกันเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้พูดเห็นว่าในบรรดาผู้ฟังที่สนิทกันนั้น ผู้พูดจะรู้สึกสนิทสนมกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากันมากที่สุด ดังนั้นผู้พูดจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้ส่วนขยายเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังมากนัก นอกจากนี้หากพิจารณาการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบว่ามีการใช้มากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าจะค่อนข้างมีความเกรงใจตนเองพอสมควร ดังนั้นผู้พูดจึงสามารถกล่าวส่วนหลักหรือส่วนที่แสดงเจตนาการขอร้องเพียงอย่างเดียวโดยไม่ต้องใช้ส่วนขยายเพื่อเสริมการขอร้อง

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น ในทุกสถานภาพผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 และหากพิจารณาความถี่ในการปรากฏของรูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง เปรียบเทียบกับกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังแล้ว พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 มีแนวโน้มลดลงในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ในขณะที่ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 กลับมีแนวโน้มสูงขึ้นในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังมีบทบาทต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอหรือรูปแบบที่ 3 และ 4 มากกว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม

สำหรับประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏจำแนกตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.8 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม

ประเภทของส่วนขยาย	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
	สนิท	ไม่สนิท
การเกริ่นนำ	39	52
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	53	55
การขอโทษ	7	9
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอหรือ	16	20
การยกย่องผู้ฟัง	2	-
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	-
การเน้นย้ำการขอหรือ	5	13
การให้สัญญา	2	-
การแสดงความเกรงใจ	4	5
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	1	3
การกล่าวขอร้องผู้ฟัง	-	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอหรือ	8	16
รวม	137	173

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณาการใช้ส่วนขยายในแต่ละกรณี พบว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้น พบว่ามีการใช้ส่วนขยาย 137 ตัวอย่าง จากปริมาณการใช้ส่วนขยายทั้งสิ้น 310 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 44.19 ส่วนในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง พบความถี่ในการใช้ส่วนขยาย

173 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 55.81 จะเห็นได้ว่าในกรณีและผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น มีปริมาณการใช้ส่วนขยายมากกว่าในกรณีและผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ทั้งนี้เนื่องจากจากการขอเรื่องผู้ฟังที่ไม่สนิทกันนั้น ผู้พูดมีโอกาที่จะได้รับการตอบรับน้อยกว่าการขอเรื่องผู้ฟังที่สนิทกัน ดังนั้นผู้พูดจึงต้องพยายามใช้ส่วนขยายต่างๆประกอบการขอเรื่อง เพื่อเสริมให้การขอเรื่องนั้นราบรื่นและโน้มน้าวให้ผู้ฟังตอบรับทำตามคำขอเรื่อง

เมื่อพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด 3 อันดับแรกพบว่า ในกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง ส่วนขยายที่ผู้พูดนิยมมากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ การเกริ่นนำ และการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอเรื่อง

หากพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของส่วนหลัก ซึ่งพบปริมาณการใช้ทั้งสิ้น 100 ตัวอย่างนั้น พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.9 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสัมพันธ์สนม

รูปแบบที่	ตำแหน่ง	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
		สนิท	ไม่สนิท
1	ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก)	46	51
2	ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	1	-
3	ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	2	-
	รวม	49	51

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่ารูปแบบที่ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ปรากฏก่อนส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) นั้นเป็นรูปแบบที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุดทั้งในกรณีและผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง โดยปรากฏความถี่ในเลือกใช้รูปแบบที่ 1 เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 93.88 ในกรณีและผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง และร้อยละ 100 ในกรณีและผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง รองลงมาคือ รูปแบบที่ส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 3 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) พบในกรณีและผู้พูดสนิทกับผู้ฟังเพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้น ส่วนรูปแบบที่ส่วนขยาย

ประเภทนี้ปรากฏหลังส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 2 (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) นั้นเป็นรูปแบบที่ผู้พูดเลือกใช้ใช้น้อยที่สุด กล่าวคือ พบในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังเพียงตัวอย่างเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ตัวอย่างที่พบดังกล่าวอาจสืบเนื่องมาจากการที่ผู้พูดประเมินว่า การขอเรื่องผู้ฟังที่มีความสนิทสนมกันนั้น ผู้พูดจะสามารถกล่าวเจตนาขอเรื่องออกมาอย่างทันทีแล้วจึงค่อยกล่าวถึงเหตุผล และสภาพการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้ง่ายกว่าในกรณีที่ขอเรื่องผู้ฟังที่ไม่สนิทกัน

การขอโทษ และการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอเรื่อง พบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่สนิทกับผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดรู้สึกเกรงใจที่รบกวนผู้ฟังที่ไม่สนิท ซึ่งมีระดับความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกันมากกว่า จึงพยายามกล่าวขอโทษเพื่อแสดงความสุภาพ และกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอเรื่อง เพื่อแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าแท้จริงแล้วตนมิอยากรบกวน แต่การที่ตนต้องขอความช่วยเหลือนั้นเป็นเพราะความจำเป็นเนื่องจากผู้ฟังเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือ

สำหรับส่วนขยายประเภทการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอเรื่องนั้น จะพบลักษณะการใช้ที่แตกต่างกันในทั้ง 2 กรณี กล่าวคือในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดจะกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังโดยอ้างว่าผู้พูดได้ยินมาว่าผู้ฟังมีคุณสมบัติเช่นนั้นเช่นนี้ แต่ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้น จะไม่พบการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังในลักษณะดังกล่าว ดังตัวอย่างในข้อความ 7 A

(นักศึกษาขอเรื่องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยแปลบทความ)

- (7) 1 A : のり子。
 2 A : [ちょっとお願いあるんだけど。]
 3 B : えっ、何？
 4 A : [今レポートを書いてて。]
 5 B : うん。
 6 A : [本読んでんだけど、論文読んでんだけど、10ページ、その中の10ページが中国語で書いたんだよ。で、あたし、友達に中国語をとっている子がなくて。]
 7 A : [友達に聞いたら、のり子がとっているって聞いたから。]
 8 B : あ—。
 9 A : [来てみたんだけど。] (s.8 p.3)

การยกย่องผู้ฟัง ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าการใช้ส่วนขยายประเภทนี้กับผู้ฟังที่ไม่สนิทกันนั้นไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้ฟังอาจตีความได้ว่าผู้พูดเห็นว่าผู้ฟังจะทำตามคำขอร้องเพียงเพราะได้รับคำยกย่องเท่านั้น

การให้ข้อเสนอตอบแทน ไม่ปรากฏการใช้ในกรณีใดเลย เนื่องจากการใช้ส่วนขยายนี้ไม่เท่ากับผู้ฟังที่สนิทหรือไม่สนิทก็ตาม อาจถูกมองว่าเป็นการดูหมิ่นผู้ฟัง เพราะอาจทำให้ผู้ฟังตีความได้ว่าผู้พูดเห็นว่าผู้ฟังให้ความช่วยเหลือเพียงเพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ตอบแทน

การเน้นย้ำการขอร้อง พบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิทกันนั้น โอกาสที่ผู้ฟังจะปฏิเสธคำขอร้องมีมากกว่าการขอร้องผู้ฟังที่สนิทกัน ผู้พูดจึงพยายามตอกย้ำความจำเป็นในการขอร้องหรือความต้องการการช่วยเหลือจากผู้ฟังอีกครั้ง

การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง พบในทั้ง 2 กรณี แต่พบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง อาจเนื่องจากผู้พูดเห็นว่าการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิทนั้น ผู้ฟังอาจปฏิเสธคำขอร้องได้ง่ายกว่า ดังนั้นผู้พูดจึงใช้ส่วนขยายประเภทนี้เพื่อให้เนื้อหาการขอร้องนั้นฟังดูไม่หนักจนเกินกว่าที่ผู้ฟังจะทำได้

นอกจากนี้หากพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏในทั้ง 2 กรณีแล้ว เห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้น มีการใช้ส่วนขยาย 10 ประเภท ส่วนในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังพบการใช้ส่วนขยาย 8 ประเภท ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิทกันนั้น ถ้าผู้พูดเลือกใช้ส่วนขยายที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้ถูกมองว่าเป็นการเสียมารยาทได้ง่ายกว่าการขอร้องผู้ฟังที่สนิทกัน ดังนั้นผู้พูดจึงต้องระมัดระวังในการใช้คำพูดเป็นพิเศษ

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับกลวิธีการขอร้อง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.10 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม

กลวิธี	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
	สนิท	ไม่สนิท
กลวิธีแบบตรง	26	25
กลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียมปฏิบัติ	30	29
กลวิธีแบบอ่อนไม่ทำตามธรรมเนียมปฏิบัติ	4	6
รวม	60	60

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่ากลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด ทั้งในกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง รองลงมาคือ กลวิธีแบบตรง ส่วนกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดเลือกใช้น้อยที่สุด คือ กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ

หากพิจารณากลวิธีการขอร้องที่ละกลวิธีแล้ว พบว่ากลวิธีแบบตรง ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง เช่นเดียวกับกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ แต่ความถี่ที่ปรากฏแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในขณะที่กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้น ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่า

นอกจากนี้ กลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติยังสามารถจำแนกออกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ซึ่งปริมาณการใช้กลวิธีย่อยแต่ละกลวิธี มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.11 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสนิทสนม

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
		สนิท	ไม่สนิท
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	1	-
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	2	4
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	23	21
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	12	11
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	18	18
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	4	6
รวม		60	60

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดมากที่สุด พบ 23 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน พบ 18 ตัวอย่าง การถามความเป็นไปได้ พบ 12 ตัวอย่าง ส่วนกลวิธีย่อยที่พบน้อยที่สุดคือ การขอร้องเชิงคำสั่ง พบเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น รองลงมาคือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 2 ตัวอย่าง

ในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง พบว่าปริมาณการใช้กลวิธีย่อยในแต่ละกลวิธีนั้นใกล้เคียงกับในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง กล่าวคือ การบอกความปรารถนาของผู้พูด เป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดเลือกใช้มากที่สุด พบ 21 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน พบ 18 ตัวอย่าง การถามความเป็นไปได้ พบ 11 ตัวอย่าง การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 4 ตัวอย่าง ส่วนกลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงคำสั่ง ไม่ปรากฏการใช้ในกรณีนี้

หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยแต่ละประเภทแล้ว เห็นได้ว่าการขอร้องเชิงคำสั่ง ซึ่งจัดว่าเป็นกลวิธีย่อยที่มีระดับการคุกคามหน้าสูงสุด และมีความสุภาพต่ำที่สุด ปรากฏการใช้เฉพาะในกรณีและผู้พูดสนิทกับผู้ฟังเท่านั้น แต่ปริมาณการใช้นั้นมีเพียง 1 ตัวอย่าง ซึ่งนับเป็นจำนวนที่ต่ำมาก และตัวอย่างที่พบนั้นก็เป็นการใช้ในกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่า การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบในทั้ง 2 กรณี แต่พบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่า อย่างไรก็ตามปริมาณการใช้กลวิธีย่อยนี้ ปรากฏค่อนข้างน้อย

การบอกความปรารถนาของผู้พูด ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง 23 ตัวอย่าง และพบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง 21 ตัวอย่าง ซึ่งปริมาณการปรากฏดังกล่าวไม่แตกต่างกันนัก

การถามความเป็นไปได้ พบในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง 12 ตัวอย่าง ส่วนในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น พบในปริมาณที่ใกล้เคียงกันมาก คือพบ 11 ตัวอย่าง

กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน ปรากฏความถี่ในปริมาณที่เท่ากันทั้ง 2 กรณี คือพบในกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง กรณีละ 18 ตัวอย่าง

จากความถี่ในการปรากฏดังกล่าว อาจทำให้สรุปได้ว่าปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมิได้ส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีย่อยนัก สังเกตได้จากปริมาณการเลือกใช้กลวิธีย่อยหลายประเภทซึ่งมีปริมาณที่ใกล้เคียงกันมากในทั้ง 2 กรณี เช่น การบอกความปรารถนาของผู้พูด การถามความเป็นไปได้ และการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน เป็นต้น

นอกจากนี้หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยตามปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์และปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมแล้ว พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.12 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความสัมพันธ์และสถานภาพทางสังคม

กลวิธีย่อย	สนิท			ไม่สนิท		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
การขอร้องเชิงคำสั่ง	-	-	1	-	-	-
การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	1	1	-	1	2	1
การบอกความปรารถนาของผู้พูด	13	4	6	12	5	4
การถามความเป็นไปได้	3	5	4	3	5	3
การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	9	9	2	5	11
รวม	17	19	20	18	17	19

จากตารางข้างต้น ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ในสถานการณ์ที่ผู้พูดขอเรื่องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีย่อประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดมากที่สุด และเมื่อเทียบกับสถานการณ์ที่ผู้พูดขอเรื่องผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากันและต่ำกว่าแล้ว พบว่า ปริมาณการใช้กลวิธีย่อประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดนั้นค่อนข้างแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากกลวิธีย่อประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูด ฟังค่อนข้างนุ่มนวล ดังนั้นผู้พูดจึงนิยมเลือกใช้ในกรณีที่ต้องการขอเรื่องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า

ในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง เมื่อพิจารณาสถานการณ์ที่ผู้พูดขอเรื่องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าแล้ว พบว่าการบอกความปรารถนาของผู้พูดยังคงเป็นกลวิธีย่อที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุด และหากเทียบกับสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับและต่ำกว่าผู้พูดแล้ว พบว่าปริมาณการใช้กลวิธีย่อนี้ค่อนข้างแตกต่างกัน เช่นเดียวกับที่พบในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง นอกจากนี้ เป็นที่สังเกตว่า การเลือกใช้กลวิธีย่อประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดในกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น จะมีปริมาณการใช้ที่ใกล้เคียงกันในทุกความแตกต่างของสถานภาพระหว่างผู้พูดและผู้ฟังด้วย ดังนั้นในกรณีนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้พูดมิได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์สนมมากนัก แต่จะเลือกใช้กลวิธีย่อนี้โดยพิจารณาปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็นหลัก

นอกจากนี้ยังพบว่า รูปแบบของกลวิธีย่อประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดจะมีการแปรเปลี่ยนไปตามปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์สนมและสถานภาพด้วย กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการขอเรื่องผู้ฟังซึ่งมีสถานภาพสูงกว่าแต่สนิทกันนั้น ผู้พูดจะมีการใช้รูปประโยคแสดงความปรารถนาของผู้พูด ซึ่งตามปกติมักจะไม่ใช้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์ที่นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท และในสถานการณ์ที่นักศึกษาขอเรื่องให้อาจารย์ที่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(8) 3 A : [ちよっと今あの—レポート書いています。]

4 B : はい。はい。

5 A : [じゃ、あの—先生が持っている本でちよっとあの—
使えるのがあるんで。]

6 A : <ちよっと貸してほしいんですが。>

7 B : ええ。

8 B : かまわないですよ。

(s.1 p.8)

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

- (9) 2 A : [え—とですね。]
 3 B : はい。
 4 B : 何?
 5 A : [あの—先生が忙しいこと分かってるんですが。]
 6 A : <あの—あしたまでに推薦状書いてほしいんです。>

(s.3 p.10)

ในข้อความ 6 A ของตัวอย่างที่ (8) และข้อความ 6 A ในตัวอย่างที่ (9) เห็นได้ว่าผู้พูดซึ่งเป็นนักศึกษา กล่าวขอร้องผู้ฟังซึ่งเป็นอาจารย์ที่สนิท ผู้พูดแสดงความต้องการให้ผู้ฟังทำกริยาบางอย่างให้ โดยใช้ประโยคแสดงความปรารถนาของตนเอง ในที่นี้คือรูปประโยค ~てほしい ซึ่งตามปกติแล้วรูปประโยคนี้ ผู้พูดมักจะใช้เพื่อแสดงความต้องการที่จะให้ผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากันหรือต่ำกว่าทำกริยาบางอย่างให้ รูปประโยคนี้มักไม่ปรากฏในการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า หรือผู้ฟังที่มีอาวุโสมากกว่า เพราะรูปประโยคนี้เป็นการแสดงความปรารถนาออกมาโดยตรง จึงทำให้ฟังดูแข็งกระด้าง และไม่สุภาพเท่าที่ควร แต่จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ส่วนตัวแปรหนึ่งที่ทำให้การเลือกใช้ภาษาของผู้พูดบางคนแปรเปลี่ยนไป กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าและในขณะเดียวกันก็เป็นบุคคลที่ผู้พูดสนิทสนมด้วย ผู้พูดบางคนอาจประเมินว่าในกรณีเช่นนี้อาจไม่จำเป็นต้องใช้รูปประโยคที่แสดงความสุภาพในระดับสูงมากนัก การใช้รูปประโยคที่แสดงความเป็นกันเอง หรือไม่เป็นทางการนัก ก็ไม่ถือว่าเป็นการเสียมารยาทหรือไม่สุภาพ เนื่องจากผู้พูดและผู้ฟังมีความสนิทสนมกันและมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน แต่ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่า ผู้พูดมักจะเติม 「んですが」 หรือ 「んです」 ไว้ท้ายประโยคเพื่อให้การขอร้องนั้นฟังดูนุ่มนวล และไม่แข็งกระด้างจนเกินไป

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมิได้มีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นมากนัก ดังจะเห็นได้จากปริมาณการใช้กลวิธีการขอร้องในแต่ละประเภทมิได้แตกต่างกันนักในทั้งกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง

5.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

ในหัวข้อ 5.1.3 นี้ จะเป็นการศึกษาปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ว่ามีบทบาทต่อโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นอย่างไร ผู้วิจัยได้แบ่งความแตกต่างของปัจจัยนี้เป็น 2 กรณี ได้แก่

1. เนื้อหาการขอรับรอง
2. เนื้อหาการขอรับรองหนัก

ทั้งนี้ได้แบ่งเนื้อหาในหัวข้อ 5.1.3 ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรองกับโครงสร้างการขอรับรอง และส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรองกับกลวิธีการขอรับรอง รายละเอียดมี ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรองกับโครงสร้างการขอรับรอง

จากการศึกษาปริมาณการปรากฏของโครงสร้างการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่นตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.13 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอรับรองในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง

รูปแบบโครงสร้างที่	โครงสร้าง	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรอง	
		เบา	หนัก
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	1	2
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-	-
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	43	41
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	14	9
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	2	8
รวม		60	60

จากตารางข้างต้น ในกรณีที่เนื้อหาการขอรับรองเบา รูปแบบโครงสร้างการขอรับรองที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด คือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 พบ 43 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 14 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 2 ตัวอย่าง และรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบ 1 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 นั้น ไม่ปรากฏความถี่ในการใช้

ในกรณีที่เนื้อหาการขอรับรองหนักพบว่า รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 เป็นรูปแบบโครงสร้างการขอรับรองที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้มากที่สุด พบ 41 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่

ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 9 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 8 ตัวอย่าง และรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบเพียง 2 ตัวอย่าง ในขณะที่ไม่พบว่ามีผู้พูดภาษาญี่ปุ่นคนใดเลยที่เลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 เช่นเดียวกับในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา

เห็นได้ว่าในทั้ง 2 กรณีนั้น รูปแบบโครงสร้างที่ 3 ยังคงเป็นรูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด โดยปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา และหนักนั้น คิดเป็นร้อยละ 71.67 และ 68.34 ของความถี่การใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งหมดในแต่ละกรณีตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 ลดลงในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าการขอร้องให้ผู้ฟังทำเรื่องที่ยากลำบากนั้นมีระดับของการคุกคามหน้าผู้ฟังสูง การใช้ส่วนขยายทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก ผู้พูดอาจเห็นว่าเป็นการสร้างความอึดอัดใจให้แก่ผู้ฟังเกินไป ผู้พูดจึงลดระดับการคุกคามหน้าโดยใช้ส่วนขยายน้อยลง

นอกจากนี้หากเปรียบเทียบปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 ในทั้ง 2 กรณีแล้ว จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างประเภทนี้ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา นั้นพบการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 เพียง 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.33 ในขณะที่พบการใช้รูปแบบโครงสร้างนี้ในกรณีที่เนื้อหาหนัก 8 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 13.33 จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องค่อนข้างมีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องประเภทนี้

หากพิจารณาปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องประเภทต่างๆตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องโดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟังแล้ว พบปริมาณการใช้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.14 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และสถานภาพทางสังคม

รูปแบบโครงสร้าง	เนื้อหาการขอร้องเบา			เนื้อหาการขอร้องหนัก		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
รูปแบบโครงสร้างที่ 1 (ส่วนหลัก)	-	-	1	-	1	1
รูปแบบโครงสร้างที่ 2 (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	-	-	-	-	-	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 3 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก)	14	15	14	12	15	14
รูปแบบโครงสร้างที่ 4 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	5	4	5	4	1	4
รูปแบบโครงสร้างที่ 5 (ส่วนขยาย)	1	1	-	4	3	1
รวม	20	20	20	20	20	20

จากตารางที่ 5.14 พบว่าปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียวหรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 นั้น ไม่ว่าจะเป็นในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าผู้ฟัง จะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีบทบาทต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 มากกว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่า การใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 นั้น ถ้าเป็นในสถานการณ์ที่ประกอบด้วยปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องและสถานภาพทางสังคมแล้ว ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาการขอร้องมากกว่าสถานภาพทางสังคม

นอกจากนี้หากพิจารณาปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง โดยจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังแล้ว พบรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.15 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และความสนิทสนม

รูปแบบโครงสร้าง	เนื้อหาการขอร้องเบา		เนื้อหาการขอร้องหนัก	
	สนิท	ไม่สนิท	สนิท	ไม่สนิท
รูปแบบโครงสร้างที่ 1 (ส่วนหลัก)	1	-	2	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 2 (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	-	-	-	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 3 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก)	23	20	23	18
รูปแบบโครงสร้างที่ 4 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	4	10	3	6
รูปแบบโครงสร้างที่ 5 (ส่วนขยาย)	2	-	2	6
รวม	30	30	30	30

จากตารางข้างต้น หากพิจารณาปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และรูปแบบโครงสร้างที่ 4 ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาและผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง เปรียบเทียบกับปริมาณการใช้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักและผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 มีแนวโน้มลดลงในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก แต่ปริมาณการใช้ที่ลดลงนั้น กลับมาเพิ่มทดแทนในส่วนของการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 หรือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ในกรณีเนื้อหาการขอร้องเบาและผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น ไม่ปรากฏการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 เลย ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องนั้นค่อนข้างมีบทบาทต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทต่างๆ จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องแล้ว พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.16 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

ประเภทของส่วนขยาย	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
	เบา	หนัก
การเกริ่นนำ	51	40
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	51	57
การขอโทษ	7	9
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	20	16
การยกย่องผู้ฟัง	-	2
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	-
การเน้นย้ำการขอร้อง	10	8
การให้สัญญา	2	-
การแสดงความเกรงใจ	1	8
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	2	2
การกล่าวขอร้องผู้ฟัง	-	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	11	13
รวม	155	155

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของการใช้ส่วนขยายประเภทต่างๆ ในแต่ละกรณี พบว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ปรากฏการใช้ส่วนขยาย 155 ตัวอย่าง จากปริมาณการใช้ส่วนขยายทั้งสิ้น 310 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักนั้น พบการใช้ส่วนขยาย 155 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 50 เช่นเดียวกัน เห็นได้ว่าในทั้ง 2 กรณีมีการใช้ส่วนขยายในปริมาณที่เท่ากัน จึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องไม่มีบทบาทต่อปริมาณการใช้ส่วนขยาย

หากพิจารณาส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด 3 อันดับแรกในทั้ง 2 กรณี พบว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ส่วนขยายประเภทการเกริ่นนำ และการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนขยายที่ถูกใช้มากที่สุด กล่าวคือ พบความถี่ประเภทละ 51 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง พบ 20 ตัวอย่าง การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง พบ 11 ตัวอย่าง ส่วนในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ผู้พูดนิยมใช้ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด พบ 57 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การเกริ่นนำ พบ 40 ตัวอย่าง และการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง พบ 16 ตัวอย่าง

เห็นได้ว่าส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องและการเกริ่นนำ นั้นยังคงเป็นส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มาก และหากพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของ

ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องที่สัมพันธ์กับส่วนหลัก หรือส่วนที่แสดงเจตนาขอร้องแล้ว พบว่ามีปรากฏทั้งสิ้น 100 ตัวอย่าง ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.17 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

รูปแบบที่	ตำแหน่ง	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
		เบา	หนัก
1	ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก)	49	48
2	ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	1	-
3	ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	1	1
รวม		51	49

จากตารางดังกล่าว เห็นได้ว่าในทั้งกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาและหนักนั้น รูปแบบที่ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องปรากฏก่อนส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) นั้นเป็นรูปแบบที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด โดยพบมากถึงร้อยละ 96.08 ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา และร้อยละ 97.96 ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก รองลงมาคือ รูปแบบที่ส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 3 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) พบกรณีละ 1 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบที่ส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏหลังส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 2 (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) ปรากฏการใช้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น จะสังเกตได้ว่าการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น ไม่ว่าจะจำแนกตามปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดผู้ฟัง หรือความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง จะมีลักษณะคล้ายกัน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเลือกใช้รูปแบบที่ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องปรากฏก่อนส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) โดยปริมาณการใช้รูปแบบนี้มีมากถึงกว่าร้อยละ 90 ในทุกสถานการณ์ จึงอาจกล่าวได้ว่าเมื่อต้องการกล่าวขอร้อง ชาวญี่ปุ่นมักจะกล่าวถึงเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะกล่าวส่วนที่แสดงเจตนาขอร้องหรือประโยคขอร้อง

(นักศึกษาขอร้องไห้เพื่อนสนิทช่วยอัดเสียงสนทนาทางโทรศัพท์)

- (10) 5 A : [あの—実はね、留学生の友達から、]
 6 B : うん。
 7 A : [あの—会話のね、]
 8 B : うん。
 9 A : [え—と、なんっちゅうんだろ。言葉を勉強してる友達
 なんだけど。]
 10 B : うん。
 11 A : [会話の内容を録音して、それをなんかほしって、
 頼まれてんのね。]
 12 B : うん。
 13 A : <それ—ちょっと協力してもらえない?>
 14 B : いや、いいよ。

(บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าคนญี่ปุ่นมักกล่าวถึงเหตุผล หรือสภาพการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะกล่าวขอร้องหรือส่วนหลัก จากตัวอย่างที่ (10) นี้ผู้พูดจะเริ่มบอกให้ผู้ฟังทราบถึงสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องนั้นก่อน ในข้อความ 5 A 7 A 9 A และ 11 A แล้วจึงกล่าวส่วนหลักหรือกล่าวขอร้องในข้อความ 13 A

การยกย่องผู้ฟัง ปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้พูดเห็นว่า การขอร้องเรื่องที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความยากลำบากนั้นเป็นการรบกวนอย่างมาก และมีระดับการคุกคามหน้าสูง ดังนั้นในสถานการณ์เช่นนี้ผู้พูดจึงต้องพยายามเลือกสรรส่วนขยายที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกพอใจ หรือเอื้อให้ผู้ฟังตอบรับทำตามคำขอร้องนั้นได้ง่ายขึ้น เช่น การยกย่องผู้ฟัง อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า การเลือกใช้ส่วนขยายประเภทการยกย่องผู้ฟังที่ปรากฏนี้ เป็นการใช้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับผู้พูด และมีความสนิทสนมกัน ซึ่งในกรณีดังกล่าวผู้ฟังจะเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับผู้พูดมากที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้ส่วนขยายประเภทการยกย่องผู้ฟังนั้น ค่อนข้างจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวผู้ฟัง กล่าวคือ ผู้ฟังมักจะเป็นผู้ที่มีสถานภาพเท่ากับและมีความสนิทสนมกับผู้พูด การใช้ส่วนขยายประเภทนี้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าหรือผู้ฟังที่ไม่สนิทนั้น อาจถูกมองว่าเป็นการเสียมารยาทและเป็นการดูถูกผู้ฟัง เพราะผู้ฟังอาจคิดว่าผู้พูดเห็นว่าตนจะทำตามคำขอร้องเพียงเพราะได้รับการยกย่องสรรเสริญเท่านั้น

นอกจากนี้หากพิจารณาส่วนขยายประเภทการแสดงความเกรงใจ ซึ่งพบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาะเพียง 1 ตัวอย่าง และพบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก 8 ตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้ส่วนขยายประเภทนี้ค่อนข้างแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการขอร้องในเรื่องที่สร้างความยากลำบากให้แก่ผู้ฟังนั้น ผู้พูดย่อมรู้สึกเกรงใจผู้ฟังมากกว่าการขอร้องเรื่องที่ไม่สร้างความยุ่งยาก ดังนั้นจึงปรากฏการใช้ส่วนขยายนี้ค่อนข้างเด่นชัดเมื่อเปรียบเทียบกับในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาะ

เมื่อพิจารณาความหลากหลายของประเภทส่วนขยายที่ถูกเลือกใช้ในแต่ละกรณี พบว่าทั้งในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาะและหนักนั้น มีการใช้ส่วนขยายกรณีละ 9 ประเภทจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีบทบาทต่อความหลากหลายในการเลือกใช้ประเภทของส่วนขยาย แต่อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีผลต่อการใช้ส่วนขยายบางประเภท เช่น การขอโทษ การยกย่องผู้ฟัง การแสดงความเกรงใจ และการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง ซึ่งส่วนขยายดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาะ

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องกับกลวิธีการขอร้อง

จากการแจกนับความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.18 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

กลวิธี	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
	เบาะ	หนัก
กลวิธีแบบตรง	29	22
กลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียมปฏิบัติ	29	30
กลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	2	8
รวม	60	60

ข้อมูลจากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาะ กลวิธีการขอร้องที่ถูกเลือกใช้มากที่สุดคือ กลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งพบปริมาณการใช้กลวิธีละ 29 ตัวอย่าง รองลงมาคือ กลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบเพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้น ส่วนในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักนั้น พบว่า กลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียม

ปฏิบัติ เป็นกลวิธีการขอร้องที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด โดยพบ 30 ตัวอย่าง รองลงมาคือ กลวิธีแบบตรง พบ 22 ตัวอย่าง ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้น้อยที่สุด พบ 8 ตัวอย่าง

หากพิจารณากลวิธีการขอร้องแต่ละกลวิธีแล้ว พบว่ากลวิธีแบบตรง ปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบามากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก และเมื่อพิจารณาความแตกต่างของปริมาณการใช้กลวิธีแบบตรงในทั้ง 2 กรณีแล้ว เห็นได้ว่าค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ ปริมาณการใช้กลวิธีแบบตรงในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา คิดเป็นร้อยละ 48.33 ในขณะที่ปริมาณการใช้กลวิธีนี้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก คิดเป็นร้อยละ 36.67 ตัวเลขดังกล่าวมีความแตกต่างกันร้อยละ 11.66 จึงอาจกล่าวได้ว่าปริมาณการใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรงมีแนวโน้มลดลงในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ส่วนกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ นั้น ปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในขณะที่กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่าเช่นกัน แต่ปริมาณการใช้ของทั้ง 2 กรณีค่อนข้างแตกต่างกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ปรากฏการใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติเพียง 2 ตัวอย่าง ส่วนในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก พบ 8 ตัวอย่าง เห็นได้ว่าปริมาณการใช้กลวิธีการขอร้องประเภทนี้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าการขอร้องในเรื่องที่ทำให้ผู้ฟังยากลำบากและสร้างภาระอย่างมากต่อผู้ฟังเป็นการขอร้องที่มีระดับการคุกคามหน้าสูง จึงเอ่ยปากได้ยาก เพราะผู้พูดอาจเกิดความรู้สึกเกรงใจ หรือไม่กล้าที่จะกล่าวขอร้องออกมาอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้นผู้พูดอาจเลี่ยงได้โดยการกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อม โดยการหลีกเลี่ยงการกล่าวส่วนหลัก หรือส่วนที่แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน และหันมาใช้ส่วนขยายต่างๆ ประกอบกันเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาเองว่ากำลังถูกขอร้องอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) ที่กล่าวว่า ผู้พูดจะใช้การพูดแบบอ้อมค้อม (off record) เมื่อประเมินว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดการคุกคามหน้าในระดับสูง

หากพิจารณากลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ เห็นได้ว่ากลวิธีการขอร้องทั้งสองยังสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ซึ่งรายละเอียดของปริมาณการใช้กลวิธีย่อยประเภทต่างๆ มีดังนี้

ตารางที่ 5.19 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
		เบา	หนัก
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	1	-
	การขอร้องโดยตรงไปตรงมา	4	2
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	24	20
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	13	10
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	16	20
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	2	8
รวม		60	60

ข้อมูลจากตารางที่ 5.19 แสดงให้เห็นว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูด เป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดเลือกใช้มากที่สุด พบ 24 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน พบ 16 ตัวอย่าง การถามความเป็นไปได้ พบ 13 ตัวอย่าง การขอร้องโดยตรงไปตรงมา พบ 4 ตัวอย่าง การขอร้องเชิงคำสั่ง พบ 1 ตัวอย่าง

ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดและการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน พบความถี่ประเภทละ 20 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การถามความเป็นไปได้ พบ 10 ตัวอย่าง การขอร้องโดยตรงไปตรงมา พบ 2 ตัวอย่าง ส่วนการขอร้องเชิงคำสั่งนั้น ไม่ปรากฏการใช้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักเลย

เห็นได้ว่าทั้ง 2 กรณี กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดและการขอร้องเชิงรำพึงรำพันถูกเลือกใช้ค่อนข้างมาก และหากพิจารณาการใช้กลวิธีย่อยแล้ว พบว่า การขอร้องเชิงคำสั่งพบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาเท่านั้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวอย่างเพียงตัวอย่างเดียวที่พบนั้นเป็นการใช้ในสถานการณ์การขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าและมีความสนิทสนมกับผู้พูด ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสถานการณ์ที่เอื้อต่อการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงคำสั่งมากที่สุด กล่าวคือผู้พูดไม่จำเป็นต้องเกรงใจผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่ามากนัก และเนื่องจากผู้พูดผู้ฟังมีความสนิทสนมกัน ผู้พูดอาจกล้าที่จะใช้การขอร้องเชิงคำสั่ง โดยไม่ต้องกังวลว่าผู้ฟังจะไม่พอใจ เนื่องจากทั้งคู่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ยิ่งไปกว่านั้น การร้องขอให้ผู้ฟังทำเรื่องเบา ก็เป็นสิ่งที่เอื้อให้ผู้พูดกล้ากล่าวขอร้อง โดยไม่ลำบากใจเท่ากับการขอร้องในเรื่องหนักที่สร้างความลำบากให้แก่ผู้ฟังมาก

นอกจากนี้ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา มีแนวโน้มลดลงในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ทั้งนี้เป็นเพราะในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ย่อมเป็นการรบกวน และสร้างความอึดอัดให้ผู้ฟังมากกว่า ผู้พูดจึงพยายามหลีกเลี่ยงการกล่าวขอร้องอย่างตรงไปตรงมา เพื่อลดระดับการคุกคามหน้า

นอกจากนี้ หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องโดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคมแล้วพบรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.20 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องและสถานภาพทางสังคม

กลวิธีย่อย	เนื้อหาการขอร้องเบา			เนื้อหาการขอร้องหนัก		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
การขอร้องเชิงคำสั่ง	-	-	1	-	-	-
การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	2	2	-	-	1	1
การบอกความปรารถนาของผู้พูด	14	6	4	11	3	6
การถามความเป็นไปได้	3	6	4	3	4	3
การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	5	11	2	9	9
รวม	19	19	20	16	17	19

ข้อมูลจากตารางข้างต้น พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา และผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูด และการถามความเป็นไปได้ มากที่สุด รองลงมาคือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน แต่ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก และผู้พูดผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากันนั้น การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน กลับเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุด จะเห็นได้ว่าการบอกความปรารถนาของผู้พูดและการถามความเป็นไปได้ มีแนวโน้มลดลงในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก แต่ปริมาณการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน กลับมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก จึงอาจกล่าวได้ว่า ในกรณีที่ผู้พูดผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมเท่ากัน ถ้าเนื้อหาการขอร้องหนักมากขึ้น ผู้พูดจะลดการใช้การบอกความปรารถนาของผู้พูดและการถามความเป็นไปได้ และหันมาใช้ในการขอร้องเชิงรำพึงรำพันแทน ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยการขอร้องเชิงรำพึงรำพันนี้แสดงถึงการไม่บีบบังคับหรือกดดันผู้ฟัง จึงถือว่าเป็นกลวิธีที่สุภาพ ผู้พูดจึงนิยมใช้มากในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ต้องการความสุภาพมากกว่า

นอกจากนี้หากพิจารณาการใช้กลวิธีย่อยประเภทต่างๆตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องที่สัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดผู้ฟังแล้ว พบรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.21 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องและความสนิทสนม

กลวิธีย่อย	เนื้อหาการขอร้องเบา		เนื้อหาการขอร้องหนัก	
	สนิท	ไม่สนิท	สนิท	ไม่สนิท
การขอร้องเชิงคำสั่ง	1	-	-	-
การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	1	3	1	1
การบอกความปรารถนาของผู้พูด	13	11	10	10
การถามความเป็นไปได้	6	7	6	4
การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	7	9	11	9
รวม	28	30	28	24

จากตารางข้างต้น ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ในสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง การบอกความปรารถนาของผู้พูดเป็นกลวิธีย่อยที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน แต่ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ในสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้น การขอร้องเชิงรำพึงรำพันเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การบอกความปรารถนาของผู้พูด จะสังเกตได้ว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ถ้าเนื้อหาการขอร้องหนักมากขึ้น ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดจะมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงรำพึงรำพันกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีย่อยทั้งสองมากกว่าปัจจัยเรื่องความสนิทสนม ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้พูดเห็นว่า ถึงแม้ผู้ฟังจะเป็นผู้ที่สนิทสนมด้วย แต่ถ้าเรื่องที่ขอร้องนั้นเป็นเรื่องที่สร้างความยากลำบาก และเป็นภาระของผู้ฟังมาก ผู้พูดอาจรู้สึกเกรงใจและไม่ค่อยกล้าเอ่ยปากขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้นผู้พูดจึงอาจเลี่ยงไปใช้กลวิธีการขอร้องที่ฟังดูนุ่มนวล โดยการใช้การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน ที่มีลักษณะเหมือนกับการกล่าวเปรยๆ แสดงความไม่มั่นใจว่าผู้ฟังจะสามารถทำตามคำร้องขอได้หรือไม่

จากข้อมูลข้างต้น อาจสรุปได้ว่าปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง กล่าวคือ ถ้าเนื้อหาการขอร้องหนักมากขึ้น การใช้กลวิธีแบบตรงจะมีแนวโน้มลดต่ำลง ในขณะที่การใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ว่าตามธรรมเนียมปฏิบัติจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองในภาษาไทย

ในส่วนนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนตามปัจจัยที่ต้องการศึกษา คือ

5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง

5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับรองกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง

5.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง

ในหัวข้อนี้จะเป็นการศึกษาสถานภาพทางสังคมว่ามีผลต่อโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรองอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมเป็น 3 กรณี ได้แก่

1. ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง
2. ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง
3. ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในหัวข้อ 5.2.1 ออกเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างการขอรับรอง และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับกลวิธีการขอรับรอง ซึ่งแต่ละหัวข้อมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับโครงสร้างการขอรับรอง

หลังจากที่ได้แจงนับความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอรับรองในภาษาไทยตามความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมทั้ง 3 กรณี ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.22 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอรับรองในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

รูปแบบโครงสร้าง	โครงสร้าง	สถานภาพทางสังคม		
		ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	4	1	1
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	3	1	2
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	16	20	17
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	15	17	14
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	2	1	6
รวม		40	40	40

หมายเหตุ	ผู้พูด < ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง
	ผู้พูด = ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง
	ผู้พูด > ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณากรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง จะเห็นได้ว่า รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 ถูกเลือกใช้มากที่สุด พบ 16 ตัวอย่าง รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบในจำนวนที่ใกล้เคียงกับรูปแบบโครงสร้างที่ 3 คือพบ 15 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบ 4 ตัวอย่าง นับเป็นความถี่สูงสุดเมื่อเทียบกับกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟัง ซึ่ง 3 ใน 4 ตัวอย่างนั้น จะปรากฏในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง รูปแบบโครงสร้างที่ 2 พบ 3 ตัวอย่าง และรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 2 ตัวอย่าง

ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟังนั้น พบว่าผู้พูดเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด รองลงมา คือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 17 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ 1, 2 และ 5 ปรากฏความถี่เท่ากันคือ พบอย่างละ 1 ตัวอย่าง

ส่วนกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังนั้น พบว่ารูปแบบโครงสร้างที่ 3 เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด พบ 17 ตัวอย่าง รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 14 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 6 ตัวอย่าง ซึ่งสูงสุดเมื่อเทียบกับกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า และเท่ากับผู้ฟัง รูปแบบโครงสร้างที่ 2 พบ 2 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ 1 เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดใช้น้อยที่สุดในกรณีนี้ พบเพียง 1 ตัวอย่าง

จากข้อมูลข้างต้นจะสังเกตได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าผู้ฟัง ผู้พูดจะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 และเมื่อพิจารณาลักษณะของรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) เปรียบเทียบกับรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยาย (รูปแบบโครงสร้างที่ 3 , 4 และ 5) แล้วพบว่า ทั้ง 3 กรณีผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนขยายมากกว่ารูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏจำแนกตามความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมแล้ว ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.23 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

ประเภทของส่วนขยาย	สถานภาพทางสังคม		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
การเกริ่นนำ	26	31	33
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	30	34	30
การขอโทษ	4	2	1
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	7	4	4
การยกย่องผู้ฟัง	-	3	1
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	1	1
การเน้นย้ำการขอร้อง	10	7	6
การให้สัญญา	1	-	1
การแสดงความเกรงใจ	-	-	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง	4	1	2
การกล่าวขอร้องผู้ฟัง	1	-	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	-	1	1
รวม	83	84	80

จากตารางข้างต้นเห็นได้ว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้ส่วนขยายมากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ซึ่งพบ 84 ตัวอย่าง จากส่วนขยายที่ปรากฏทั้งสิ้น 247 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาคือ ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง พบ 83 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 33.6 และใช้ส่วนขยายน้อยที่สุดในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง พบ 80 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 32.4 เมื่อพิจารณาจำนวนดังกล่าวเป็นร้อยละแล้ว พบว่าเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกันมาก แสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางสังคมมิได้มีผลต่อปริมาณการใช้ส่วนขยายของผู้พูดภาษาไทยนัก

เมื่อพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ 3 อันดับแรกในทุกความแตกต่างของสถานภาพทางสังคม พบว่ามีผลใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า และเท่ากับผู้ฟังนั้น ส่วนขยาย 3 อันดับแรกที่ปรากฏความถี่มากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเกริ่นนำ และการย้ำการขอร้อง ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังนั้น ส่วนขยายที่ปรากฏความถี่มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การเกริ่นนำ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการย้ำการขอร้อง

การใช้ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และ การเกริ่นนำ มีปรากฏค่อนข้างมากในทุกสถานภาพ แต่จำนวนความถี่ไม่แตกต่างกันมากนัก อาจสรุปได้ว่า สถานภาพทางสังคมไม่มีผลต่อการเลือกใช้ส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทนี้

นอกจากนี้หากพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยายประเภท การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของส่วนหลัก ซึ่งพบตัวอย่างการใช้ทั้งสิ้น 85 ตัวอย่าง ผลปรากฏว่า รูปแบบที่ส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏก่อนส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) นั้น ถูกเลือกใช้มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าผู้ฟัง การใช้ส่วนขยายประเภทนี้ในตำแหน่งหลังส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 2 (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) พบว่ามีการใช้มากเป็นอันดับ 2 ในทุกกรณี และพบมากที่สุด สถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ส่วนการใช้ส่วนขยายประเภทนี้ที่ปรากฏในตำแหน่งทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 3 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) นั้น พบน้อยที่สุดในทุกกรณี แต่การใช้ในลักษณะรูปแบบที่ 3 นี้ พบความถี่สูงสุดในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง รายละเอียดดังกล่าวสามารถสรุปเป็นตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.24 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

รูปแบบที่	ตำแหน่ง	สถานภาพทางสังคม		
		ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
1	ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก)	17	18	16
2	ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	6	12	5
3	ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	5	3	3
รวม		28	33	24

ส่วนขยายประเภท การขอโทษ พบมากที่สุด ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้พูดมีความรู้สึกเกรงใจที่จะรบกวนผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า จึงต้องใช้ส่วนขยายดังกล่าวเพื่อแสดงความเสียใจที่ได้ทำการรบกวนผู้ฟังมากกว่าในกรณีอื่น

การยกย่องผู้ฟัง จะพบในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟังเท่านั้น ทั้งนี้การใช้ส่วนขยายประเภทดังกล่าวกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ถือเป็นกรณณ์ที่ไม่เหมาะสม กล่าวคือเพราะถ้าใช้ส่วนขยายดังกล่าวแล้ว อาจทำให้คิดได้ว่า การที่ผู้ฟังทำตามคำ

ขอร้องนั้นเป็นเพราะว่าได้การยกย่อง ดังนั้นจึงไม่ปรากฏการใช้ส่วนขยายดังกล่าวกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า

การให้ข้อเสนอตอบแทน พบในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟังเท่านั้น เนื่องจากการใช้ส่วนขยายประเภทนี้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่านั้นไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นการดูหมิ่นผู้ฟังว่า ผู้ฟังช่วยเหลือผู้พูดเพียงเพราะมีผลประโยชน์ตอบแทน

การเน้นย้ำการขอร้อง พบในทุกกรณี แต่พบมากที่สุดในการสนทนากรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่า ทั้งนี้การเน้นย้ำการขอร้องที่ใช้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่านั้น มักจะเป็นการกล่าวขอร้องอีกครั้งมากกว่าการใช้ถ้อยคำอ่อนน้อม เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้อาจารย์ที่ไม่สนิทช่วยเขียนจดหมายรับรอง)

(11) 8 A : <คืออยากให้อาจารย์เขียนจดหมายรับรองอะครับ>

9 A : [ผมจะเอาไปยื่นทุนอะครับ แล้ววันนี้เป็นวันสุดท้ายด้วยอะครับ]

10 A : [คืออาจารย์พอจะทำให้ผมได้รีเปล่าครับ] (s.4 p.6)

การกล่าวขอร้องผู้ฟัง พบเพียง 1 ตัวอย่าง และเป็นที่น่าแปลกใจว่าพบในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพที่สูงกว่า ซึ่งไม่น่าที่จะปรากฏการใช้ส่วนขยายประเภทนี้ แต่ตัวอย่างที่พบนั้นเป็นสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ซึ่งความสัมพันธ์นี้เป็นตัวแปรที่ทำให้สถานภาพทางสังคมแปรเปลี่ยนไป

ส่วนการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง พบในทุกกรณียกเว้นกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะสามารถกล่าวต่อหรือกล่าวกลบเกลื่อนว่าการขอร้องนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ได้สร้างความลำบากให้กับผู้ฟังมากนัก ทั้งนี้ความจริงแล้วเรื่องที่ขอร้องนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากลำบาก

นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าในการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่านั้น จะมีการใช้ส่วนขยายน้อยประเภทที่สุด เมื่อเทียบกับการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน และต่ำกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่านั้น ผู้พูดจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในการใช้ภาษามากกว่าในกรณีอื่น เพราะถ้าใช้ส่วนขยายที่ไม่เหมาะสมแล้ว อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจและอาจทำให้ผู้ฟังคิดว่าการขอร้องนั้นเป็นการคุกคามหน้าของผู้ฟังเกินไปได้ ดังนั้นการใช้ส่วนขยายกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าจึงค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับการใช้ส่วนขยายกับผู้ฟังประเภทอื่น อาจกล่าวได้ว่าสถานภาพทางสังคมค่อนข้างมีผลต่อการเลือกใช้ประเภทของส่วนขยาย

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับกลวิธีการขอร้อง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้แจกแจงความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยตามความแตกต่างของสถานภาพทางสังคมทั้ง 3 กรณี ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.25 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

กลวิธี	สถานภาพทางสังคม		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
กลวิธีแบบตรง	28	23	20
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	10	16	14
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	2	1	6
รวม	40	40	40

จากตารางที่ 5.25 จะเห็นได้ว่าในทุกสถานภาพ ไม่ว่าจะผู้พูดจะมีสถานภาพต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าผู้ฟัง พบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุด รองลงมาคือ กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดเลือกใช้น้อยที่สุด ในทุกสถานภาพ

เมื่อพิจารณากลวิธีการขอร้องที่ละกลวิธีแล้ว พบว่า กลวิธีแบบตรงจะใช้มากที่สุดในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบมากที่สุดในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ในขณะที่กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบมากที่สุดในการกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง เป็นที่น่าสังเกตว่ากลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ นั้นเป็นกลวิธีที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว ซึ่งถือเป็นกลวิธีที่มีความอ้อมค้อมทางภาษามากที่สุด ซึ่งบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) กล่าวว่า ผู้พูดจะใช้กลวิธีการพูดอ้อมค้อมนี้เมื่อประเมินว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่มีระดับการคุกคามหน้าสูง แต่จากข้อมูลกลับพบความถี่สูงสุดในกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่า ซึ่งตามปกติแล้ว ผู้พูดที่มีสถานภาพสูงกว่าจะมีความเป็นอิสระในการใช้ถ้อยคำอย่างตรงไปตรงมา แต่ทั้งนี้ เป็นเพราะในสถานการณ์ที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่านั้น ผู้พูดภาษาไทยอาจเห็นว่าถ้าการขอร้องนั้นถูกปฏิเสธ ผู้พูดจะรู้สึกเสียหน้ามากกว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่ผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากับ หรือสูงกว่าตอบปฏิเสธ ดังนั้นผู้พูดจึงเลือกใช้กลวิธีประเภทนี้เพื่อรักษาหน้าของตนเองในกรณีที่ถูกรับปฏิเสธ เนื่องจากกลวิธีนี้ผู้พูดไม่ได้บอกปากกล่าวขอร้องอย่างชัดเจน แต่กล่าวเพียงส่วนขยายต่างๆ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจถึงเจตนาเองว่าผู้พูดกำลังขอร้องตนเองอยู่

นอกจากนี้ถ้าพิจารณากลวิธีแต่ละประเภทแล้ว พบว่ากลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติยังสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติไม่สามารถแบ่งเป็นกลวิธีย่อยได้ ซึ่งผลการเลือกใช้กลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความแตกต่างของสถานภาพทางสังคม มีรายละเอียด ดังตารางที่ 5.26

ตารางที่ 5.26 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

กลวิธี	กลวิธีย่อย	สถานภาพทางสังคม		
		ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	2	13	2
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	14	8	14
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	12	2	4
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	10	16	14
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	-	-
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	2	1	6
รวม		40	40	40

จากข้อมูลในตารางข้างต้น เห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ผู้พูดนิยมใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด แต่ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟังนั้น การถามความเป็นไปได้ เป็นกลวิธีย่อยที่พบมากที่สุด ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังนั้น ผู้พูดใช้ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และการถามความเป็นไปได้มากที่สุด

หากพิจารณาแต่ละกลวิธีย่อยพบว่า มีการใช้ การขอร้องเชิงคำสั่ง มากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง พบถึง 13 ตัวอย่าง ซึ่ง 11 ใน 13 ตัวอย่างนั้น เป็นการขอร้องเชิงคำสั่งกับผู้ฟังที่สนิทสนมกัน ในขณะที่การขอร้องเชิงคำสั่งกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า และต่ำกว่า พบเพียงอย่างละ 2 ตัวอย่างเท่านั้น และ 3 ใน 4 ตัวอย่างจะเป็นกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังเช่นกัน จะเห็นได้ว่าสถานภาพทางสังคมมีผลต่อการใช้กลวิธีย่อยประเภทนี้อย่างชัดเจน

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ถูกเลือกใช้มากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า และสูงกว่าผู้ฟัง ซึ่งพบอย่างละ 14 ตัวอย่าง แต่ลักษณะการใช้กลวิธีย่อยนี้ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังพบว่า จะมีการตกแต่งคำพูดเพื่อแสดงถึงความสุภาพ ซึ่งทำให้อ่อนโยนลง

การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบมากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง รองลงมา คือ ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง และกรณีที่ผู้พูดมี

สถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้กลวิธีย่อยนี้ในกรณีของผู้พูด มีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังจะมีมากกว่ากรณีอื่นค่อนข้างเด่นชัด ทั้งนี้กลวิธีย่อยประเภทนี้ฟังดู นุ่มนวล และไม่แข็งกระด้าง จึงนิยมใช้ในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า

การถามความเป็นไปได้ เป็นกลวิธีย่อยที่พบมากในทุกสถานภาพ และพบในจำนวนที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันในทุกสถานภาพ ทั้งนี้ การถามความเป็นไปได้ นับเป็นการเสนอทางเลือกให้กับผู้ฟังมากกว่ากลวิธีย่อยประเภทอื่นๆ จึงมีความสุภาพค่อนข้างมาก และไม่เป็นการคุกคามหน้าของผู้ฟังจนเกินไป ผู้พูดจึงสามารถใช้กลวิธีย่อยนี้ได้อย่างปลอดภัยกับผู้ฟังทุกประเภท แต่การถามความเป็นไปได้ กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า มักปรากฏคำว่า “ไม่ทราบว่” “รอบกวน” และ “พอจะ” อยู่ด้วย เช่น “ไม่ทราบว่าจะขอยืมหนังสือไปเขียน ประกอบการเขียนรายงาน ได้มั้ยครับ” “อาจารย์พอจะมีให้หนูยืมมั้ยคะ” และ “ผมรบกวนขอยืมหนังสืออาจารย์หน่อยได้มั้ยครับ” เป็นต้น ทั้งนี้ผู้พูดใช้คำเหล่านี้เพื่อให้การกล่าวขอร้องนั้นฟังดูนุ่มนวลมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้ประเภทของกลวิธีย่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงคำสั่ง จะพบมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง และการบอกความปรารถนาของผู้พูด ซึ่งพบมากที่สุดกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง

5.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

ในหัวข้อนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังว่ามีผลต่อโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งระดับความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1. สนิท

2. ไม่สนิท

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในหัวข้อ 5.2.2 ออกเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างการขอร้อง และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับกลวิธีการขอร้อง ซึ่งแต่ละหัวข้อมีรายละเอียด ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับโครงสร้างการขอร้อง

จากการศึกษาปริมาณการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.27 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ
สนิทสนม

รูปแบบโครงสร้าง ที่	โครงสร้าง	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
		สนิท	ไม่สนิท
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	5	1
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	6	-
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	27	26
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	18	28
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	4	5
	รวม	60	60

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณากรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกัน พบว่า รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 พบ 27 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 18 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 2 พบ 6 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบ 5 ตัวอย่าง และรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบน้อยที่สุดเพียง 4 ตัวอย่าง

ส่วนในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทกันนั้นพบว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 มากที่สุด พบ 28 ตัวอย่าง รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 3 พบ 26 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบ 5 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ 1 พบ 1 ตัวอย่าง และไม่พบการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 2 ในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทกันเลย

จะสังเกตได้ว่าทั้งกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิท และไม่สนิทกันนั้น ผู้พูดยังนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 เป็นจำนวนมาก ซึ่งปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 รวมกันในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิท และไม่สนิทกันนั้น คิดเป็นร้อยละ 75 และ 90 ของความถี่การใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งหมดในแต่ละกรณีตามลำดับ ส่วนการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 นั้น ไม่พบความแตกต่างระหว่างกรณีทั้งสองมากนัก

นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่น่าสนใจจากการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) ที่ปรากฏในแต่ละกรณี กล่าวคือ ในสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง จะมีการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก 11 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 18.33 ส่วนในสถานการณ์ที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทกันนั้น พบการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักเพียง 1 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 1.67 จะเห็นได้ว่า

ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักของทั้ง 2 กรณีนั้น ค่อนข้างแตกต่างกัน อาจสรุปได้ว่าความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมีบทบาทต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก ซึ่งพบในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกันมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทกัน ทั้งนี้ผู้พูดอาจเห็นว่า ผู้ฟังที่มีความสนิทสนมกันนั้น ย่อมมีความใกล้ชิดกันมาก ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาที่อ้อมค้อมมากนัก และกล่าวที่ จะกล่าวส่วนหลัก หรือกล่าวแสดงเจตนาขอร้องออกมาได้อย่างทันที โดยมีต้องกล่าวเกริ่นนำ หรือใช้ส่วนขยายอื่นเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ฟัง

นอกจากนี้ หากพิจารณาปัจจัยเรื่องความสนิทสนมโดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.28 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม และสถานภาพทางสังคม

รูปแบบโครงสร้าง	สนิท			ไม่สนิท		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
รูปแบบโครงสร้างที่ 1 (ส่วนหลัก)	3	1	1	1	-	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 2 (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	3	1	2	-	-	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 3 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก)	8	12	7	8	8	10
รูปแบบโครงสร้างที่ 4 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	6	5	7	9	12	7
รูปแบบโครงสร้างที่ 5 (ส่วนขยาย)	-	1	3	2	-	3
รวม	20	20	20	20	20	20

จากตารางข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้น ไม่ว่าจะ เป็นใน สถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าผู้ฟัง พบว่า รูปแบบโครงสร้างที่พบมากที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วย ส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 แต่เมื่อพิจารณากรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคม เท่ากันแล้ว พบว่าปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 ค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ ใน

กรณีดังกล่าวจะมีแนวโน้มในการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 เพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 ลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดประเมินว่าในบรรดาผู้ฟังที่มีความสนิทสนม แต่มีสถานภาพที่ต่างกัน ผู้พูดจะรู้สึกสนิทสนมกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่าเทียมกันมากกว่าผู้ฟังที่มีสถานภาพอื่น ดังนั้นในกรณีนี้ผู้พูดจึงไม่จำเป็นต้องใช้ส่วนขยายบ่อยครั้งนัก เพราะผู้พูดเชื่อในสัมพันธภาพอันดีระหว่างผู้พูดผู้ฟังที่จะเอื้อให้ผู้ฟังยอมรับทำตามคำขอร้องนั้น

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น การขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า และเท่ากัน พบว่ารูปแบบโครงสร้างที่ 4 เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด แต่ในการขอร้องผู้ฟังซึ่งมีสถานภาพต่ำกว่านั้น รูปแบบโครงสร้างที่ 4 กลับเป็นรูปแบบที่ผู้พูดนิยมใช้เป็นอันดับรองลงมา อาจคิดได้ว่าในกรณีนี้ที่ผู้ฟังมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้พูดนั้น ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังค่อนข้างมีความเกรงใจที่จะปฏิเสธตนอยู่พอสมควร ดังนั้นผู้พูดจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายจำนวนมากเพื่อเสริมให้การขอร้องนั้นมีน้ำหนักมากเป็นพิเศษ

ส่วนประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏจำแนกตามความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.29 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม

ประเภทของส่วนขยาย	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
	สนิท	ไม่สนิท
การเกริ่นนำ	36	54
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	44	50
การขอโทษ	1	6
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	4	11
การยกย่องผู้ฟัง	2	2
การให้ข้อเสนอตอบแทน	1	1
การเน้นย้ำการขอร้อง	11	12
การให้สัญญา	2	-
การแสดงความเกรงใจ	-	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	3	4
การกล่าวรบกวนผู้ฟัง	1	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	1	1
รวม	106	141

จากตารางที่ 5.29 เมื่อพิจารณาปริมาณการใช้ส่วนขยายในแต่ละกรณี พบว่าในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกันนั้น มีความถี่ในการใช้ส่วนขยาย 106 ตัวอย่าง จากปริมาณการใช้ส่วนขยายทั้งสิ้น 247 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 42.91 ส่วนกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทกัน พบ 141 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 57.09 เห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง จะมีปริมาณการใช้ส่วนขยายน้อยกว่ากรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเนื่องจากการขอร้องผู้ฟังที่สนิทกัน โอกาสที่ผู้ฟังจะยอมทำตามคำร้องขอย่อมมีมากกว่าการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท ดังนั้นผู้พูดจึงคิดว่าการใช้ส่วนขยายปริมาณมากกับผู้ฟังที่สนิทเพื่อเสริมให้การขอร้องราบรื่นยิ่งขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น เนื่องจากทั้งคู่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

เมื่อพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ 3 อันดับแรก ในทั้ง 2 กรณี พบว่า กรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ส่วนขยายที่ผู้พูดนิยมใช้มากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ การเกริ่นนำ และการเน้นย้ำการขอร้อง ส่วนกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น ผู้พูดเลือกใช้ส่วนขยายประเภทการเกริ่นนำ มากที่สุด รองลงมาคือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเน้นย้ำการขอร้อง

สำหรับส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำ นั้น พบว่ามีความถี่ค่อนข้างสูงในทั้ง 2 กรณี และหากพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยายประเภท การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของส่วนหลัก ซึ่งพบตัวอย่างการใช้ทั้งสิ้น 85 ตัวอย่าง รายละเอียด มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.30 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาไทยจำแนกตามความสัมพันธ์สนม

รูปแบบที่	ตำแหน่ง	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
		สนิท	ไม่สนิท
1	ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก)	23	28
2	ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	12	11
3	ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	5	6
รวม		40	45

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่า รูปแบบที่ส่วนขยายประเภทนี้ปรากฏก่อนส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) นั้นเป็นรูปแบบที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด ทั้งในกรณีที่

ผู้พูดสนิท และไม่สนิทกับผู้ฟัง รองลงมา คือ รูปแบบที่ปรากฏหลังส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 2 (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) ส่วนรูปแบบที่ปรากฏความถี่น้อยที่สุด คือ รูปแบบที่ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) แต่หากพิจารณาที่ละรูปแบบแล้ว พบว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมกล่าวเหตุผล สภาพการณ์ ก่อนที่จะกล่าวส่วนหลัก ในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่ากรณีที่สนิทกับผู้ฟัง และนิยมกล่าวส่วนหลัก ก่อนที่จะกล่าวเหตุผล สภาพการณ์ ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังมากกว่ากรณีที่ไม่สนิทกับผู้ฟัง ส่วนการกล่าวเหตุผล สภาพการณ์ ทั้งก่อนและหลังส่วนหลักนั้น พบว่าทั้ง 2 กรณีไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

ส่วนขยายประเภทการขอโทษ และการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขออภัย พบทั้ง 2 กรณี แต่พบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่ากรณีที่สนิทกับผู้ฟัง สำหรับการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขออภัยนั้น มักจะพบวลีที่ว่า “พอดีทราบมาว่า” และ “เผชิญทราบมาว่า” ประกอบด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังซึ่งมีสถานภาพสูงกว่า ดังที่เห็นในสถานการณ์ที่นักศึกษาขออภัยหนังสือจากอาจารย์ที่ไม่สนิท ตัวอย่างเช่น “พอดีทราบมาว่าอาจารย์มีหนังสือกึ่งไทย 2000” “เผชิญทราบมาว่าอาจารย์มีความเชี่ยวชาญทางด้านนี้พอดี” ทั้งนี้การใช้วลีดังกล่าวอาจเป็นไปเพื่อต้องการสื่อให้ผู้ฟังทราบว่าการที่ผู้พูดรบกวนผู้ฟังนั้นเป็นเรื่องที่ผู้พูดไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น แต่ที่จำเป็นต้องรบกวนเนื่องจากมีเพียงผู้ฟังเท่านั้นที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และผู้พูดไม่มีทางเลือกอื่น

การยกย่องผู้ฟัง การให้ข้อเสนอตอบแทน การเน้นย้ำการขออภัย การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขออภัย พบทั้ง 2 กรณีในปริมาณที่ใกล้เคียงกันมาก แสดงให้เห็นว่าความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ไม่มีผลต่อการใช้ส่วนขยายประเภทดังกล่าวมากนัก

การกล่าวรวบรัดผู้ฟัง พบในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกันเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากการกล่าวรวบรัดผู้ฟัง เป็นการใช้ภาษาที่มีระดับการคุกคามหน้าของผู้ฟังสูง ดังนั้นผู้พูดอาจไม่กล้าใช้ส่วนขยายนี้กับผู้ฟังที่ไม่สนิท เพราะผู้ฟังอาจมองว่าผู้พูดเสียมารยาท

นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า การขออภัยผู้ฟังที่สนิทกันนั้น จะมีการใช้ส่วนขยายมากระเภทกว่าการขออภัยผู้ฟังที่ไม่สนิท กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง มีการใช้ส่วนขยาย 11 ประเภท ส่วนในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง พบการใช้ส่วนขยาย 9 ประเภท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดต้องคำนึงถึงการใช้ภาษากับผู้ฟังที่ไม่สนิทด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะถ้าผู้พูดใช้ภาษาหรือส่วนขยายที่ไม่เหมาะสม ก็อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความไม่พอใจได้ง่ายกว่าในกรณีที่ผู้ฟังเป็นคนที่สนิทด้วย จึงอาจสรุปได้ว่าความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังค่อนข้างมีบทบาทต่อการเลือกใช้ประเภทของส่วนขยาย

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างความสนิทสนมกับกลวิธีการขอร้อง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้แจกแนบความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังทั้ง 2 กรณี ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.31 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม

กลวิธี	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
	สนิท	ไม่สนิท
กลวิธีแบบตรง	38	33
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	18	22
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	4	5
รวม	60	60

จากตารางที่ 5.31 กลวิธีแบบตรงเป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด ในทั้งกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทและไม่สนิทกัน รองลงมาคือ กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้ น้อยที่สุดในทั้ง 2 กรณี

เมื่อพิจารณากลวิธีการขอร้องที่ละกลวิธีแล้ว พบว่ากลวิธีแบบตรง ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ส่วนกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่า ในขณะที่กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ พบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่าเล็กน้อย อาจกล่าวได้ว่าความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมีผลต่อการใช้กลวิธีการขอร้อง กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้น มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรงมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดจะมีแนวโน้มในการใช้กลวิธีการขอร้องแบบอ้อมมากขึ้น

สำหรับกลวิธีแบบตรง และกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ นั้น สามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก เมื่อศึกษาการใช้กลวิธีย่อยแต่ละกลวิธีแล้ว พบรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.32 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง	
		สนิท	ไม่สนิท
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	14	3
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	20	16
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	4	14
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	18	22
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	-
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	4	5
รวม		60	60

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกันนั้น ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา มากที่สุด พบ 20 ตัวอย่าง รองลงมา คือ การถามความเป็นไปได้ พบ 18 ตัวอย่าง การขอร้องเชิงคำสั่ง พบ 14 ตัวอย่าง ส่วนการบอกความปรารถนาของผู้พูด พบ 4 ตัวอย่าง

กรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง พบการใช้กลวิธีย่อยประเภท การถามความเป็นไปได้ มากที่สุด พบ 22 ตัวอย่าง รองลงมา คือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา 16 ตัวอย่าง การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบ 14 ตัวอย่าง การขอร้องเชิงคำสั่ง พบ 3 ตัวอย่าง

เห็นได้ว่าทั้ง 2 กรณี ปรากฏความถี่ในการใช้กลวิธีย่อยประเภท การถามความเป็นไปได้ และการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ค่อนข้างมาก แต่หากพิจารณาแต่ละกลวิธีย่อย พบว่า

การขอร้องเชิงคำสั่ง ซึ่งเป็นกลวิธีย่อยที่มีความสุภาพน้อยที่สุด พบในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ซึ่งความถี่ในการใช้กลวิธีย่อยประเภทนี้ของทั้ง 2 กรณีนั้นค่อนข้างแตกต่างกันมาก กล่าวคือ กรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง พบการใช้การขอร้องเชิงคำสั่ง คิดเป็นร้อยละ 23.33 ส่วนในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง คิดเป็นร้อยละ 5 เท่านั้น แต่การใช้การขอร้องเชิงคำสั่งกับผู้ฟังที่สนิท มักจะมีคำว่า “ช่วย” ปรากฏ เพื่อให้การขอร้องนั้นฟังดูไม่แข็งกระด้างจนเกินไป เช่น “เพราะฉะนั้นช่วยเราแปลเนื้อหาหน่อยเร็ว”

การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังมากกว่า เช่นเดียวกับการขอร้องเชิงคำสั่ง แต่ความถี่ในการปรากฏไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก

การบอกความปรารถนาของผู้พูด ปรากฏในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง 14 ตัวอย่าง พบในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง 4 ตัวอย่าง เมื่อเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่าปริมาณการใช้ค่อนข้างแตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าความสนิทสนมมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีย่อยนี้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ กลวิธีย่อยนี้ฟังค่อนข้างนุ่มนวล ผู้พูดจึงนิยมใช้ในกรณีที่ต้องการความสุภาพในการขอร้อง เช่น

ในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง หรือในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง

การถามความเป็นไปได้ ปรากฏมากทั้ง 2 กรณี ถึงแม้ว่าจะพบในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่า แต่เมื่อเปรียบเทียบกับในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังแล้ว พบว่ามีปริมาณการใช้ที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้กลวิธีย่อยประเภทนี้เป็นกลวิธีย่อยที่เสนอโอกาสให้ผู้ฟังตอบรับหรือปฏิเสธได้อย่างอิสระ จึงมีความสุภาพค่อนข้างมาก และมีระดับในการคุกคามหน้าของผู้ฟังต่ำ ดังนั้นผู้พูดจึงสามารถเลือกใช้กลวิธีย่อยนี้ได้ในทุกกรณี

นอกจากนี้หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยตามปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์และปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมแล้ว พบรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.33 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความสัมพันธ์สมและสถานภาพทางสังคม

กลวิธีย่อย	สนิท			ไม่สนิท		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
การขอร้องเชิงคำสั่ง	1	11	2	1	2	-
การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	10	3	7	4	5	7
การบอกความปรารถนาของผู้พูด	4	-	-	8	2	4
การถามความเป็นไปได้	5	5	8	5	11	6
การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	-	-	-	-	-
รวม	20	19	17	18	20	17

จากตารางข้างต้น หากพิจารณากรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกัน ในสถานการณ์ที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่สถานภาพเท่ากัน ผู้พูดภาษาไทยจะการใช้การขอร้องเชิงคำสั่ง มากที่สุด และเมื่อเทียบกับสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าและต่ำกว่านั้น พบว่าปริมาณการใช้การขอร้องเชิงคำสั่งแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้การขอร้องเชิงคำสั่งถือเป็นกลวิธีย่อยที่มีความสุภาพน้อยที่สุด และมีระดับการคุกคามหน้าของผู้ฟังสูง ดังนั้นจึงพบมากในสถานการณ์ที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน ซึ่งถือเป็นกรณีที่ผู้ฟังมีความใกล้ชิดกับผู้พูดมากที่สุด

ส่วนในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทกัน เมื่อพิจารณาสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟังแล้ว พบว่า การถามความเป็นไปได้เป็นกลวิธีย่อยที่ถูกใช้มากที่สุด การถามความเป็นไปได้ถือเป็นกลวิธีที่ค่อนข้างสุภาพ เหตุที่พบมากในสถานการณ์ที่ผู้พูดผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากัน อาจ

เนื่องจากผู้พูดประเมินว่า ถึงแม้ผู้ฟังจะมีสถานภาพเท่ากัน แต่เนื่องจากเป็นคนที่ไม่สนิทด้วยการกล่าวขอร้องอย่างแข็งกระด้าง อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความขุ่นเคืองได้ง่าย ดังนั้นจึงเป็นการปลอดภัยกว่าที่จะเลือกใช้กลวิธีที่มีความสุภาพ นุ่มนวล และหลีกเลี่ยงกลวิธีการขอร้องที่แสดงการบีบบังคับ เช่น การขอร้องเชิงคำสั่ง ดังนั้นในกรณีนี้จึงกล่าวได้ว่าผู้พูดให้ความสำคัญกับความสนิทสนมมากกว่าสถานภาพทางสังคม

นอกจากกลวิธีย่อยแล้ว ยังพบการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำลงท้าย และคำเรียกขาน ที่สัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องความสนิทสนมและสถานภาพด้วย กล่าวคือ ผู้พูดจะมีการใช้คำลงท้ายที่ไม่สุภาพมากนักและเปลี่ยนคำเรียกขาน ในการพูดกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าแต่สนิทกัน ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเป็นกันเอง ตัวอย่างเช่น

(นักศึกษาขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่สนิท)

(12) 2 A : <ผมจะยืมหนังสืออะ>

3 A : [จารย์มีปะ ชื่อหนังสือการเงินกับการบัญชีอะ] (s.1 p.6)

ในตัวอย่างที่ (12) จะเห็นได้ว่าผู้พูดใช้คำลงท้าย “อะ” “ปะ” แทนที่จะใช้คำลงท้าย “ครับ” ส่วนคำเรียกขาน ผู้พูดได้ใช้คำว่า “จารย์” แทน “อาจารย์” เพื่อแสดงถึงความสนิทสนม ทั้งนี้การใช้คำลงท้าย และการเปลี่ยนคำเรียกขาน กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าก็มีข้อจำกัดว่า ต้องไม่ใช่คำลงท้ายหรือคำเรียกขานที่ไม่แสดงความสุภาพ เช่น คำว่า “เดะ” “ดิ” “แก” ในทางกลับกันผู้พูดจะหลีกเลี่ยงคำลงท้ายที่ไม่สุภาพ การเปลี่ยนคำเรียกขาน หรือการตกแต่งคำพูด ในการพูดกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน และต่ำกว่าแต่ไม่สนิทกัน ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับความสุภาพ ให้กับผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น

(นักศึกษาขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทช่วยแปลบทความ)

(13) 5 A : <ก็เลยอยากจะให้ปอแปลช่วยแปลบทความนี้ให้หน่อยอะ>

6 A : [จะได้มีอะจ๊ะ] (s.8 p.3)

(นักศึกษาขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เน็ตบุ๊กของรุ่นน้องที่ไม่สนิท)

(14) 17 A : [ช่วงนี้คณะพี ห้องคอมฯเค้าปิดครับ พี่ต้องส่งอีเมลให้เพื่อนที่อเมริกาครับ สำคัญมากเลย]

(ย่อ)

21 A : [รู้สึกเห็นน้องใช้เน็ตบุ๊กอยู่]

22 A : <ไม่ทราบว่าจะขอยืมใช้ส่งให้เพื่อนได้มั๊ยครับ>

(s.10 p.2)

จากตัวอย่าง (13) และ (14) จะเห็นได้ว่าผู้พูดพยายามหลีกเลี่ยงคำลงท้ายที่ไม่สุภาพ และเลือกใช้คำลงท้ายที่สุภาพแทน เช่น “จ๊ะ” “ครับ” ส่วนการใช้คำเรียกขานนั้น สังเกตได้ว่าในข้อความ 5 A ของตัวอย่าง (13) จะใช้การเรียกชื่อของผู้ฟัง “ปอ” แทน ซึ่งการเรียกชื่อผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน และต่ำกว่า นั้นถือเป็นการเรียกขานที่สุภาพ ส่วนข้อความ 22 A ในตัวอย่าง (14) แสดงให้เห็นถึงการตกแต่งคำพูด โดยใช้วลี “ไม่ทราบว่” เพิ่มเข้ามาเพื่อให้ถ้อยคำนั้นฟังดูสุภาพ และอ่อนลง ตัวอย่างของวลีหรือคำอื่นๆเพื่อใช้ตกแต่งคำพูด เช่น “พอดีว่” “รบกวน” เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมีบทบาทต่อการใช้กลวิธีการขอเรื่อง กล่าวคือ ถ้าผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดจะมีแนวโน้มในการใช้กลวิธีแบบตรงมาก ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง แนวโน้มในการใช้กลวิธีแบบอ้อมจะเพิ่มมากขึ้น

5.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องกับโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่อง

ในหัวข้อ 5.2.3 นี้ เป็นการศึกษานำปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่อง ว่ามีบทบาทต่อโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่องอย่างไร ผู้วิจัยได้แบ่งความแตกต่างของปัจจัยนี้เป็น 2 กรณี ได้แก่

1. เนื้อหาการขอเรื่องเบา
2. เนื้อหาการขอเรื่องหนัก

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในหัวข้อ 5.2.3 ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องกับโครงสร้างการขอเรื่อง และส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องกับกลวิธีการขอเรื่อง รายละเอียดมีดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องกับโครงสร้างการขอเรื่อง

จากการศึกษาปริมาณการปรากฏของโครงสร้างการขอเรื่องในภาษาไทยตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่อง พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.34 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความ
หนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

รูปแบบโครงสร้าง ที่	โครงสร้าง	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
		เบา	หนัก
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	4	2
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	4	2
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	29	24
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	21	25
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	2	7
รวม		60	60

จากตารางข้างต้น ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา นั้น รูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดใช้มากที่สุด คือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 พบ 29 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมา คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 21 ตัวอย่าง รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 พบรูปแบบละ 4 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่พบน้อยที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 5 พบเพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้น

ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักพบว่า รูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดใช้มากที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 พบ 25 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 พบในปริมาณที่ใกล้เคียงกับรูปแบบโครงสร้างที่ 4 คือพบ 24 ตัวอย่าง ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว นั้น พบ 7 ตัวอย่าง ในขณะที่รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดเลือกใช้น้อยที่สุดในกรณีเนื้อหาการขอร้องหนัก คือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 1 และรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2 พบในปริมาณที่เท่ากัน คือพบอย่างละ 2 ตัวอย่าง

จะเห็นว่าในทั้ง 2 กรณีนั้น ผู้พูดส่วนใหญ่ยังคงเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 โดยปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 รวมกันในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา และหนักนั้น คิดเป็นร้อยละ 83.33 และ 81.67 ของความถี่การใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งหมดในแต่ละกรณีตามลำดับ

หากพิจารณาความถี่ในการปรากฏของรูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) แล้ว พบว่า รูปแบบโครงสร้างที่ 1 ปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบามากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก เช่นเดียวกับรูปแบบโครงสร้างที่ 2 ซึ่งพบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบามากกว่า โดยพบความถี่ของการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา 8 ตัวอย่าง และในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก พบ 4 ตัวอย่าง ทำให้สรุปได้ว่าผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มในการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องเบามากกว่า ทั้งนี้ผู้พูดอาจเห็นว่าในการขอร้องเรื่องที่เนื้อหาเบานั้น ผู้พูดกล้าที่จะกล่าวส่วนหลัก หรือแสดงเจตนาขอร้องออกมาได้ทันทีมากกว่าการขอร้องเรื่องที่ ทำให้ผู้ฟังยากลำบาก

นอกจากนี้ พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 หรือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียวนั้น พบในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 11.66 และพบในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องเบา เพียง 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.33 ซึ่งปริมาณดังกล่าวค่อนข้างแตกต่างกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องค่อนข้างมีบทบาทต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 นี้ และผู้วิจัยยังพบความแตกต่างลักษณะเดียวกันในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสังคมกับรูปแบบโครงสร้างด้วย กล่าวคือ พบปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟังมากที่สุด จึงสรุปได้ว่าสถานภาพทางสังคมค่อนข้างมีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างประเภทนี้ด้วย เช่นเดียวกันกับปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

หากพิจารณาการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องโดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคม พบความถี่ดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.35 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และสถานภาพทางสังคม

รูปแบบโครงสร้าง	เนื้อหาการขอร้องเบา			เนื้อหาการขอร้องหนัก		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด= ผู้ฟัง	ผู้พูด> ผู้ฟัง	ผู้พูด< ผู้ฟัง	ผู้พูด= ผู้ฟัง	ผู้พูด> ผู้ฟัง
รูปแบบโครงสร้างที่ 1 (ส่วนหลัก)	3	-	1	1	1	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 2 (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	1	1	2	2	-	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 3 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก)	10	10	9	6	10	8
รูปแบบโครงสร้างที่ 4 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	6	9	6	9	8	8
รูปแบบโครงสร้างที่ 5 (ส่วนขยาย)	-	-	2	2	1	4
รวม	20	20	20	20	20	20

จากตารางที่ 5.35 พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าผู้พูด และเนื้อหาการขอร้องเบา ผู้พูดภาษาไทยจะนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด รองลงมา คือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 แต่ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักนั้น ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 มีแนวโน้มลดลง แต่ในทางกลับกัน ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก โอกาสที่ผู้ฟังจะปฏิเสธคำขอร้องมีสูงกว่าสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องเบา และยิ่งถ้าเป็นผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าด้วยแล้ว ผู้ฟังนั้นจะสามารถกล่าวปฏิเสธคำขอร้องของผู้พูดได้ง่ายกว่าผู้ฟังที่อยู่สถานภาพอื่น เนื่องจากผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าไม่จำเป็นต้องมีความเกรงใจผู้พูดที่มีสถานภาพต่ำกว่า ดังนั้นผู้พูดจึงต้องเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายทั้งก่อนและหลังการกล่าวขอร้อง ทั้งนี้เพื่อเสริมให้การขอร้องนั้นราบรื่นยิ่งขึ้น

นอกจากนี้หากพิจารณาการใช้โครงสร้างการขอร้องตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องโดยจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังแล้ว พบความถี่ในการปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.36 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง และความสนิทสนม

รูปแบบโครงสร้าง	เนื้อหาการขอร้องเบา		เนื้อหาการขอร้องหนัก	
	สนิท	ไม่สนิท	สนิท	ไม่สนิท
รูปแบบโครงสร้างที่ 1 (ส่วนหลัก)	3	1	2	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 2 (ส่วนหลัก + ส่วนขยาย)	4	-	2	-
รูปแบบโครงสร้างที่ 3 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก)	13	16	14	10
รูปแบบโครงสร้างที่ 4 (ส่วนขยาย + ส่วนหลัก+ ส่วนขยาย)	9	12	9	16
รูปแบบโครงสร้างที่ 5 (ส่วนขยาย)	1	1	3	4
รวม	30	30	30	30

จากตารางข้างต้น พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ มีการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) มากในกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่สนิท ไม่ว่าจะเนื้อหาการขอร้องนั้นจะเบาหรือหนักก็ตาม และปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักจะมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังทั้งกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาและหนัก ซึ่งจุดนี้แสดงให้เห็นว่าการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักนั้น ผู้พูดจะให้น้ำหนักความสำคัญไปที่ปัจจัยเรื่องความสนิทสนม หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ คือ ปัจจัยเรื่องความสนิทสนมมีบทบาทต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักมากกว่าปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏ จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5.37 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

ประเภทของส่วนขยาย	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
	เบา	หนัก
การเกริ่นนำ	45	45
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	45	49
การขอโทษ	3	4
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	10	5
การยกย่องผู้ฟัง	-	4
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	2
การเน้นย้ำการขอร้อง	11	12
การให้สัญญา	2	-
การแสดงความเกรงใจ	-	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	2	5
การกล่าวขอร้องผู้ฟัง	-	1
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	1	1
รวม	119	128

จากข้อมูลในตารางข้างต้น เมื่อพิจารณาปริมาณการใช้ส่วนขยายในแต่ละกรณี พบว่า ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา มีการใช้ส่วนขยาย 119 ตัวอย่าง จากปริมาณการใช้ส่วนขยายทั้งสิ้น 247 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 48.18 ส่วนในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักนั้น พบการใช้ส่วนขยาย 128 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 51.82 เห็นได้ว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก จะมีการใช้ส่วนขยายมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าการขอร้องผู้ฟังในเรื่องที่ทำให้ยากลำบากอย่างมากนั้น โอกาสที่ผู้ฟังจะตอบปฏิเสธมีมากกว่าการขอร้องที่มีเนื้อหาเบา ดังนั้น ผู้พูดจึงพยายามใช้ส่วนขยายเสริมให้การขอร้องนั้นราบรื่น แต่ปริมาณการใช้ส่วนขยายใน 2 กรณีไม่แตกต่างกันมากนัก อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง มีผลต่อปริมาณการใช้ส่วนขยายเพียงเล็กน้อย

หากพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้ 3 อันดับแรก ในทั้ง 2 กรณี พบว่า ในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องเบา ส่วนขยายที่ผู้พูดเลือกใช้มากที่สุด คือ การเกริ่นนำ และการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง พบความถี่เท่ากัน คือ ประเภทละ 45 ตัวอย่าง รองลงมาคือ การเน้นย้ำการขอร้อง พบ 11 ตัวอย่าง การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง พบในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน คือ 10 ตัวอย่าง ส่วนในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ผู้พูดเลือกใช้ส่วนขยายประเภท การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง มากที่สุด

พบ 49 ตัวอย่าง รองลงมา คือ การเกริ่นนำ พบ 45 ตัวอย่าง การเน้นย้ำการขอร้อง พบ 12 ตัวอย่าง

สำหรับส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำ นั้น ยังคงเป็นส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากในปัจจุบันเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องทั้ง 2 กรณี และพบว่ามีความถี่ในปริมาณที่ใกล้เคียงกันมาก

นอกจากนี้หากพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยายประเภท การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สัมพันธ์กับตำแหน่งของส่วนหลัก ซึ่งพบตัวอย่างการใช้ทั้งสิ้น 85 ตัวอย่าง รายละเอียด มีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.38 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

รูปแบบที่	ตำแหน่ง	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
		เบา	หนัก
1	ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก)	27	24
2	ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	14	9
3	ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	2	9
รวม		43	42

จากตารางที่ 5.38 เห็นได้ว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา รูปแบบที่ 1 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก) นั้นเป็นรูปแบบที่ถูกเลือกใช้มากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) และรูปแบบที่ผู้พูดเลือกใช้น้อยที่สุด คือ รูปแบบที่ 3 (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์) ส่วนในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ผู้พูดใช้รูปแบบที่ 1 มากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 และ 3 ซึ่งมีปริมาณการใช้เท่ากัน คือ พบรูปแบบละ 9 ตัวอย่าง แต่เมื่อพิจารณาที่ละรูปแบบแล้ว พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ รูปแบบที่ 3 จะปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เมื่อคิดเป็นร้อยละแล้ว จะแตกต่างกันถึงร้อยละ 16.78 ทั้งนี้อาจ เนื่องจากผู้พูดทราบดีว่าการขอร้องเรื่องที่มีเนื้อหาหนักนั้นเป็นเรื่องที่รบกวนผู้ฟังอย่างมาก และโอกาสที่ผู้ฟังจะตอบปฏิเสธก็มีมากเช่นกัน ดังนั้นผู้พูดจึงต้องกล่าวอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งก่อน

และหลังส่วนหลัก ทั้งนี้จุดประสงค์เป็นไปเพื่อโน้มน้าวผู้ฟัง และเสริมให้การขอร้องนั้นมีความหนัก
กราบร้นยิ่งขึ้น

ส่วนขยายประเภทการขอโทษ การเน้นย้ำการขอร้อง และการถามผู้ฟังถึงความสะดวก
เวลาว่าง หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่ากรณีที่เนื้อหาการ
ขอร้องเบา แต่ปริมาณที่พบใน 2 กรณีนั้นใกล้เคียงกันมาก

ส่วนขยายประเภทการยกย่องผู้ฟัง การให้ข้อเสนอตอบแทน และการกล่าวรวบรัดผู้ฟัง
พบในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนักเท่านั้น ทั้งนี้การขอร้องเรื่องที่มีเนื้อหาหนัก ผู้พูดอาจ
ต้องเลือกใช้ส่วนขยายประเภทที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความพึงพอใจ เช่น การยกย่องผู้ฟัง หรือส่วนขยาย
ประเภทที่ทำให้ผู้ฟังพอใจจากการได้รับบางสิ่งบางอย่างตอบแทนจากการทำตามคำขอร้องนั้น
เช่น การให้ข้อเสนอตอบแทน เพื่อให้ผู้ฟังตัดสินใจทำตามคำขอร้องนั้นได้ง่ายยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม
พบว่าการเลือกใช้ส่วนขยายดังกล่าวมีข้อจำกัดเฉพาะในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับ
และสูงกว่าผู้ฟังเท่านั้น เนื่องจากการใช้ส่วนขยายเหล่านี้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า
ถือเป็นการเสียมารยาท และอาจทำให้ผู้ฟังไม่พอใจได้ แต่ในกรณีของส่วนขยายประเภทการ
กล่าวรวบรัดผู้ฟัง ผู้พูดอาจเห็นว่าในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก โอกาสที่จะได้รับการ
ปฏิเสธมีมากดังนั้นจึงกล่าวรวบรัดผู้ฟัง เพื่อลดโอกาสหรือปิดโอกาสของผู้ฟังที่จะปฏิเสธคำ
ขอร้องนั้น แต่ทั้งนี้การปรากฏของ การกล่าวรวบรัดผู้ฟังนี้ เป็นกรณีที่ใช้กับผู้ฟังที่สนิท มิเช่นนั้น
แล้ว การใช้ส่วนขยายประเภทนี้กับผู้ฟังที่ไม่สนิทจะเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังเกินไป

นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาความหลากหลายของประเภทส่วนขยายที่ใช้ในแต่ละกรณี พบว่า
มีการใช้ส่วนขยายหลากหลายประเภทในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการ
ขอร้องเบา กล่าวคือในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก พบการใช้ส่วนขยาย 10 ประเภท ส่วนกรณีที่
เนื้อหาการขอร้องเบา พบการใช้ส่วนขยาย 8 ประเภท ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้พูดทราบดีว่าการ
ขอร้องเรื่องหนักนั้น โอกาสที่ฝ่ายผู้ฟังจะปฏิเสธมีมากกว่าการขอร้องเรื่องเบา ดังนั้นผู้พูดจึงต้อง
พยายามสรรหาส่วนขยายที่เหมาะสมต่าง ๆ มาใช้ประกอบการขอร้อง เพื่อให้ผู้ฟังพึงพอใจและ
ยอมรับทำตามคำขอร้องนั้นให้ได้ ส่วนขยายที่ปรากฏจึงมีหลากหลายประเภทกว่า อาจสรุปได้ว่า
ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีบทบาทต่อการเลือกใช้ประเภทของส่วนขยาย
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่วนขยายประเภท การยกย่องผู้ฟัง และ การให้ข้อเสนอตอบแทน ซึ่งปรากฏ
เฉพาะในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักเท่านั้น

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องกับกลวิธีการ ขอร้อง

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เจแนบความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยตาม
ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.39 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบา
ของเนื้อหาการขอร้อง

กลวิธี	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
	เบา	หนัก
กลวิธีแบบตรง	36	35
กลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียมปฏิบัติ	22	18
กลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	2	7
รวม	60	60

จากตารางที่ 5.39 พบว่ากลวิธีแบบตรงเป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้
มากที่สุด ในทั้ง 2 กรณี รองลงมา คือ กลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียมปฏิบัติ ส่วนกลวิธีการขอร้อง
ที่พบปริมาณการใช้น้อยที่สุด คือ กลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ และหากพิจารณา
กลวิธีการขอร้องที่ละกลวิธีแล้วพบว่า กลวิธีแบบตรง ปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา
มากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนกลวิธีแบบอ่อนตามธรรมเนียม
ปฏิบัติ พบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบามากกว่าเช่นกัน แต่สำหรับกลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตาม
ธรรมเนียมปฏิบัติ พบความแตกต่างในปริมาณการใช้ของทั้ง 2 กรณีค่อนข้างเด่นชัด กล่าวคือ
ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา พบการใช้กลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ เพียง 2
ตัวอย่าง จาก 9 ตัวอย่าง ในขณะที่พบความถี่การใช้กลวิธีดังกล่าวในสถานการณ์ที่เนื้อหาการ
ขอร้องหนัก 7 ตัวอย่าง เหตุที่กลวิธีนี้พบมากในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก อาจ
เนื่องจากในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักนั้น โอกาสที่ผู้ฟังจะปฏิเสธคำขอร้องย่อมมีมากกว่าใน
กรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ผู้พูดจึงต้องพยายามกล่าวขอร้องโดยเลือกใช้กลวิธีที่เสี่ยงต่อการ
เสียหน้าน้อยที่สุด ในกรณีที่เกิดการปฏิเสธจากผู้ฟัง ดังนั้นผู้พูดจึงเลือกใช้กลวิธีประเภทนี้เพื่อ
ช่วยลดการเสียหน้า เนื่องจากกลวิธีนี้ผู้พูดไม่ได้บอกปากกล่าวขอร้องอย่างชัดเจน แต่กล่าวเพียง
ส่วนขยายต่างๆ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจถึงเจตนาเองว่าผู้พูดกำลังขอร้องอยู่ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็น
ว่า ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีแบบอ่อนไม่ใช่ตามธรรมเนียม
ปฏิบัติ

สำหรับกลวิธีแบบตรง และกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ นั้น สามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้อีก เมื่อศึกษาการใช้กลวิธีย่อยแต่ละกลวิธีแล้ว พบรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.40 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง	
		เบา	หนัก
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	5	12
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	23	13
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	8	10
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	22	18
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	-
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	2	7
รวม		60	60

จากตารางข้างต้น ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีย่อย ประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 23 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมา คือ การถามความเป็นไปได้ พบ 22 ตัวอย่าง การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบ 8 ตัวอย่าง การขอร้องเชิงคำสั่ง พบ 5 ตัวอย่าง และไม่พบการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงรำพึงรำพันเลย

ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก พบว่ากลวิธีย่อยประเภทการถามความเป็นไปได้ ถูกเลือกใช้มากที่สุด พบ 18 ตัวอย่าง จาก 60 ตัวอย่าง รองลงมา คือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา พบ 13 ตัวอย่าง การขอร้องเชิงคำสั่ง พบ 12 ตัวอย่าง การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบ 10 ตัวอย่าง และไม่พบการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงรำพึงรำพันเช่นเดียวกัน

จะเห็นว่าทั้ง 2 กรณี ปรากฏความถี่ในการใช้กลวิธีย่อยประเภท การถามความเป็นไปได้ และการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ค่อนข้างมาก แต่หากพิจารณาอย่างละเอียดยิ่งขึ้นพบว่าความถี่ในการใช้กลวิธีย่อย การถามความเป็นไปได้ ของทั้ง 2 กรณีนั้นไม่แตกต่างกันมากนัก ในขณะที่กลวิธีย่อยประเภท การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งพบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบามากกว่านั้น ปรากฏความแตกต่างของความถี่ในการใช้ระหว่าง 2 กรณีค่อนข้างเด่นชัด กล่าวคือ ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยนี้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา คิดเป็นร้อยละ 38.34 ในขณะที่ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยนี้ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก คิดเป็นร้อยละ 21.67 จากตัวเลขดังกล่าวเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันถึงร้อยละ 16.67 อาจสรุปได้ว่าผู้พูดมีแนวโน้มในการใช้การขอร้องอย่าง

ตรงไปตรงมาในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าการขอร้องที่มีเนื้อหาเบา นั้น มีระดับการคุกคามหน้าต่ำ จึงสามารถใช้ภาษาที่ตรงประเด็นได้ง่ายกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก

การขอร้องเชิงคำสั่ง พบในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่า แต่การปรากฏในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักซึ่งพบ 12 ตัวอย่างนั้น เป็นกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังถึง 9 ตัวอย่าง

นอกจากนี้หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องโดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคมแล้ว พบรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 5.41 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องและสถานภาพทางสังคม

กลวิธีย่อย	เนื้อหาการขอร้องเบา			เนื้อหาการขอร้องหนัก		
	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง	ผู้พูด < ผู้ฟัง	ผู้พูด = ผู้ฟัง	ผู้พูด > ผู้ฟัง
การขอร้องเชิงคำสั่ง	-	5	-	2	8	2
การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	9	5	9	5	3	5
การบอกความปรารถนาของผู้พูด	6	-	2	6	2	2
การถามความเป็นไปได้	5	10	7	5	6	7
การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	-	-	-	-	-
รวม	20	20	18	18	19	16

จากตารางข้างต้น พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา และผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่านั้น ผู้พูดส่วนใหญ่เลือกใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด แต่ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักนั้นผู้พูดกลับใช้การบอกความปรารถนาของผู้พูดมากที่สุด และจะสังเกตได้ว่า ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมามีแนวโน้มลดลงในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ซึ่งข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่า เนื้อหาการขอร้องมีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และการบอกความปรารถนาของผู้พูดมากกว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าผู้พูด

นอกจากนี้หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องโดยมีปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว พบความถี่ในการปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.42 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีย่อยในภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของ
เนื้อหาการขอร้องและความสนิทสนม

กลวิธีย่อย	เนื้อหาการขอร้องเบา		เนื้อหาการขอร้องหนัก	
	สนิท	ไม่สนิท	สนิท	ไม่สนิท
การขอร้องเชิงคำสั่ง	5	-	9	3
การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	14	9	6	7
การบอกความปรารถนาของผู้พูด	2	6	2	8
การถามความเป็นไปได้	8	14	10	8
การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	-	-	-	-
รวม	29	29	27	26

จากตารางข้างต้น ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ในสถานการณ์ที่ผู้พูดผู้ฟังสนิทกันนั้น ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่นิยมใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด รองลงมาคือ การถามความเป็นไปได้ แต่ในสถานการณ์ที่ผู้พูดผู้ฟังไม่สนิทกันนั้น การถามความเป็นไปได้ กลับเป็นกลวิธีย่อยที่ถูกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา จะเห็นได้ว่าเมื่อระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟังมีมากขึ้น ผู้พูดจะมีแนวโน้มในการใช้การถามความเป็นไปได้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งกลวิธีย่อยประเภทนี้ถือเป็นกลวิธีย่อยที่ค่อนข้างสุภาพ และมีระดับของการคุกคามหน้าของผู้ฟังต่ำกว่ากลวิธีย่อยอื่นๆ ทั้งนี้เป็นเพราะในการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิทถึงแม้ว่าการขอร้องนั้นจะเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาเบาก็ตาม แต่ผู้พูดก็ยังคงให้ความสำคัญกับระยะห่างของความสัมพันธ์มาก ดังนั้นผู้พูดจึงพยายามเลือกใช้กลวิธีการขอร้องที่มีความสุภาพ และกลวิธีย่อยนั้นต้องไม่คุกคามหน้าของผู้ฟังจนเกินไป ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความไม่พอใจของผู้ฟัง

ข้อมูลข้างต้นอาจสรุปได้ว่า ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้อง กล่าวคือ ยิ่งเนื้อหาการขอร้องหนัก แนวโน้มการใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช้ธรรมเนียมปฏิบัติจะมีมากขึ้น แต่ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาจะมีแนวโน้มลดต่ำลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

การเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

หลังจากที่ศึกษากลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย รวมถึงการใช้กลวิธีการขอร้องของทั้งสองภาษาที่สัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ในบทที่ 6 นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องทั้งภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย ซึ่งกล่าวไว้ในบทก่อนหน้านี้นี้มาเปรียบเทียบกัน โดยเนื้อหาในบทนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ ส่วนแรก เป็นการเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง และส่วนหลัง เป็นการเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

6.1 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้อง

6.1.1 การเปรียบเทียบโครงสร้างการขอร้อง

ตารางที่ 6.1 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

รูปแบบโครงสร้างที่	โครงสร้าง	ภาษาญี่ปุ่น		ภาษาไทย	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	3	2.5	6	5
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-	-	6	5
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	84	70	53	44.17
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	23	19.17	46	38.33
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	10	8.33	9	7.5
	รวม	120	100	120	100

จากข้อมูลข้างต้น พบรูปแบบโครงสร้างการขอร้องทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ดังปรากฏในตารางที่ 6.1 โดยพบความแตกต่างของการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องของทั้งสองภาษา ที่เด่นชัดคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีลักษณะการใช้รูปแบบการขอร้องที่น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ

ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะไม่ใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 2

แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยมีลักษณะการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ค่อนข้างคล้ายกัน กล่าวคือ รูปแบบโครงสร้างที่ 3 หรือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษานิยมใช้มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ 4 หรือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย จะเห็นได้ว่า ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งสองรูปแบบนี้รวมกันทั้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีมากกว่าร้อยละ 80 ของปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งหมด ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยให้ความสำคัญกับการกล่าวส่วนขยายก่อนการกล่าวส่วนหลัก หรือส่วนที่แสดงเจตนาขอร้อง ทั้งนี้เป็นเพราะการกล่าวส่วนขยายก่อนส่วนหลักนั้น เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาการขอร้องของผู้พูดได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ผู้พูดยังสามารถสังเกตท่าที และความเต็มใจของผู้ฟังที่มีต่อการขอร้องนั้นๆ ได้อีกด้วย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 เปรียบเทียบกับปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยค่อนข้างแตกต่างกัน กล่าวคือ ความถี่ในการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 ในภาษาญี่ปุ่นมีความแตกต่างกันมากถึงร้อยละ 50.83 ในขณะที่ความถี่ในการใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งสองในภาษาไทยแตกต่างกันเพียงร้อยละ 5.84 เท่านั้น ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้ส่วนขยายตามหลังส่วนหลักน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย อาจเป็นเพราะต้องการสังเกตท่าที หรือปฏิกิริยาของผู้ฟังที่มีต่อสิ่งที่ตนขอร้องก่อนว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้ การกล่าวส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่โน้มน้าวผู้ฟังและเพิ่มความหนักแน่นให้กับการขอร้องทันทีหลังจากที่กล่าวส่วนหลัก ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นอาจมองว่าเป็นการกดดัน หรือสร้างความอึดอัดใจให้แก่ผู้ฟังมากเกินไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยอาจเห็นว่า การกล่าวส่วนขยายทันทีหลังจากที่กล่าวส่วนหลัก เป็นการเพิ่มน้ำหนัก หรือโน้มน้าวให้ผู้ฟังตอบรับทำตามสิ่งที่ผู้พูดขอร้องได้ง่ายขึ้น

ส่วนรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ 5 หรือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว รูปแบบโครงสร้างที่ 1 หรือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว และไม่มีผู้พูดภาษาญี่ปุ่นคนใดเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 2 หรือรูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยายเลย ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 5 และรูปแบบโครงสร้างที่ 1, 2 เป็นอันดับรองจากรูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 โดยรวมแล้วถือว่าลำดับการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างของทั้งสองภาษามีได้มีความแตกต่างกันมาก

อย่างไรก็ดี หากสังเกตความถี่ของการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) ของทั้งสองภาษา จะเห็นได้ว่าในภาษาญี่ปุ่นมีเพียงร้อยละ 2.5 ส่วนในภาษาไทยมีปริมาณการใช้ร้อยละ 10 ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นที่ไม่นิยมแสดงเจตนาออกไปในทันที แต่จะนิยมการเกริ่น บอกข้อมูล หรือให้รายละเอียดต่างๆที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ฟังก่อนที่จะบอกวัตถุประสงค์ หรือแสดงเจตนาที่แท้จริงออกไป จากข้อมูลพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมักนิยมกล่าวโดยใช้รูปประโยค 「～んだけど」 ก่อนการแสดงเจตนาขอร้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิสะกิ (Izaki, 2000) ที่ระบุว่าเมื่อชาวญี่ปุ่นจะทำการขอร้อง มักจะเกริ่นหรือกล่าวข้อมูลบางอย่าง โดยใช้รูปประโยค 「～んだけど」 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้ฟังทราบว่าจะต่อจากนี้ผู้พูดจะทำการขอร้อง

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการเลือกใช้ส่วนขยายที่ปรากฏในทั้งภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.2 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

ประเภทของส่วนขยาย	ภาษาญี่ปุ่น		ภาษาไทย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การเกริ่นนำ	91	29.36	90	36.44
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	108	34.84	94	38.06
การขอโทษ	16	5.16	7	2.83
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	36	11.61	15	6.07
การยกย่องผู้ฟัง	2	0.65	4	1.62
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	-	2	0.81
การเน้นย้ำการขอร้อง	18	5.8	23	9.31
การให้สัญญา	2	0.65	2	0.81
การแสดงความเกรงใจ	9	2.9	-	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลารว่าง หรือเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	4	1.29	7	2.83
การกล่าวรบกวนผู้ฟัง	-	-	1	0.41
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	24	7.74	2	0.81
รวม	310	100	247	100

จากตารางที่ 6.2 พบประเภทของส่วนขยายทั้งสิ้น 12 ประเภท และเมื่อพิจารณาปริมาณการใช้ส่วนขยายของทั้งสองภาษาแล้ว พบว่า ในภาษาญี่ปุ่นปรากฏความถี่ของการใช้ส่วนขยายมากกว่า ผลที่ได้สะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายประกอบในวัจนกรรมการขอร้องมากกว่าผู้พูดภาษาไทย

สำหรับประเภทส่วนขยายที่พบทั้งสิ้น 12 ประเภทนั้น ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้ 10 ประเภท ซึ่งน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยที่เลือกใช้ 11 ประเภท โดยส่วนขยายที่ผู้พูดทั้งสองภาษาใช้มากที่สุด คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ การเกริ่นนำ ซึ่งส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทนี้จะพบได้ในบทสนทนาเกือบทุกบทที่มีส่วนขยายเป็นองค์ประกอบ ทั้งนี้เนื่องจากส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำ นั้น เป็นส่วนขยายที่ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจที่มาที่ไป และเจตนาการขอร้องได้ชัดเจนที่สุดนั่นเอง

นอกจากนี้หากพิจารณาตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สัมพันธ์กับส่วนหลัก ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย พบข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 6.3 ความถี่ในการปรากฏของส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ในตำแหน่งที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

รูปแบบที่	ตำแหน่ง	ภาษาญี่ปุ่น		ภาษาไทย	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	ปรากฏก่อนส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก)	97	97	51	60
2	ปรากฏหลังส่วนหลัก (ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	1	1	23	27.06
3	ปรากฏทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก (เหตุผล สภาพการณ์ + ส่วนหลัก + เหตุผล สภาพการณ์)	2	2	11	12.94
	รวม	100	100	85	100

จากตารางข้างต้น พบการใช้การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง ที่สัมพันธ์กับส่วนหลักในภาษาญี่ปุ่น จำนวน 100 ตัวอย่าง ส่วนในข้อมูลภาษาไทยพบ 85 ตัวอย่าง จะเห็นได้ว่ารูปแบบที่ส่วนขยายนี้ปรากฏก่อนส่วนหลัก หรือรูปแบบที่ 1 นั้น เป็นรูปแบบที่ผู้พูดทั้งสองภาษาเลือกใช้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาษาญี่ปุ่น สามารถกล่าวได้ว่าในบทสนทนาที่มีการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องนั้น ตำแหน่งของส่วนขยายนี้จะปรากฏก่อนส่วนหลักแทบทั้งสิ้น และเมื่อพิจารณาปริมาณการใช้รูปแบบที่ 2 และ 3 ซึ่งมีส่วนขยายนี้ปรากฏหลังส่วนหลัก กลับมีความถี่น้อยมาก ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าชาวญี่ปุ่นนิยมอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องก่อนกล่าวขอร้อง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ในส่วนของภาษาญี่ปุ่น ทั้งนี้การที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมกล่าวอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ต่างๆก่อนกล่าวขอร้อง อาจสืบเนื่องมาจากลักษณะของชาวญี่ปุ่นที่มักจะไม่แสดงเจตนาที่ชัดเจนในตอนเริ่มต้นของการสนทนา แต่จะใช้การอธิบายข้อมูลต่างๆพร้อมกับสังเกตท่าที และปฏิกิริยาของคู่สนทนาไปพร้อมกัน ลักษณะดังกล่าวมิได้พบเฉพาะในวัฒนธรรมการขอร้องเท่านั้น แต่ยังสามารถพบได้ในวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น การชักชวน การปฏิเสธ เป็นต้น

ในส่วนของผู้พูดภาษาไทยนั้น ผลปรากฏว่านิยมการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องก่อนกล่าวขอรับมากที่สุดเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาญี่ปุ่น รองลงมาคือรูปแบบที่ 2 ซึ่งมีประมาณร้อยละ 27 เห็นได้ว่าผลดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ในส่วนของภาษาไทยที่ตั้งไว้ว่า ในภาษาไทยส่วนใหญ่จะอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องหลังกล่าวขอรับ แต่เมื่อพิจารณาความแตกต่างของปริมาณการใช้รูปแบบที่ 1 และ 2 ในข้อมูลภาษาไทยพบว่ามีความแตกต่างน้อยกว่าในภาษาญี่ปุ่น จึงกล่าวได้ว่าในภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะอธิบายเหตุผลสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องหลังการกล่าวขอรับมากกว่าในภาษาญี่ปุ่น

หากพิจารณาส່วนขยายประเภทอื่นๆแล้ว พบว่าส่วนขยายที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างเห็นได้ชัด คือ การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอรับ การขอโทษ การแสดงความเกรงใจ และการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอรับ

การที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้ส่วนขยายประเภทการกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอรับมาก อาจเนื่องมาจากการสื่อว่า ผู้พูดทราบดีว่าการขอรับนั้นทำให้ผู้ฟังเกิดความอึดอัดใจ และความยากลำบาก แต่การที่ตนขอรับนั้นเป็นเรื่องจำเป็น และหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเนื่องจากผู้ฟังเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ผู้พูดจึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้ฟัง

ส่วนขยายประเภทการขอโทษ และการแสดงความเกรงใจ พบในข้อมูลภาษาญี่ปุ่นมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความเกรงใจ ซึ่งพบเฉพาะในข้อมูลภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น การใช้ส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นประเมินว่าการขอรับของตนนั้นเป็นการรบกวน และสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้ฟังอย่างมาก และอีกสาเหตุหนึ่งอาจมาจากลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นที่มักจะกล่าวขอโทษ หรือกล่าวแสดงความเกรงใจ ก่อนที่จะพูดคุยกิจธุระของตน ซึ่งลักษณะเช่นนี้สามารถพบได้ในการสนทนาทั่วไปของคนญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาปริมาณการใช้ส่วนขยายประเภทการกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอรับแล้ว พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายประเภทนี้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยค่อนข้างมาก และยังพบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมักใช้ส่วนขยายประเภทนี้ในลักษณะที่เป็นการสร้างเงื่อนไข เช่น 「もし、ちょっと時間があれば」 หรือ 「もし、よかつたら、できたら」 มากกว่าลักษณะอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้พูดเห็นว่าการสร้างเงื่อนไขนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าตนไม่ได้บีบบังคับผู้ฟังมากเกินไป และการสร้างเงื่อนไขนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังปฏิเสธการขอรับได้ง่ายขึ้นอีกด้วย ทั้งนี้ถึงแม้ว่าผู้พูดจะต้องการให้ผู้ฟังทำตามคำขอรับ แต่การคำนึงถึงความเต็มใจ และความสะดวกของผู้ฟังที่จะปฏิเสธนั้น ก็เป็นเรื่องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นให้ความสำคัญอย่างมาก

6.1.2 การเปรียบเทียบต่างกลวิธีการขอร้อง

จากการศึกษากลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้ ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.4 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ภาษาญี่ปุ่น			ภาษาไทย		
		ความถี่	ร้อยละ	รวม	ความถี่	ร้อยละ	รวม
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	1	0.83		17	14.17	
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	6	5	42.5	36	30	59.17
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	44	36.67		18	15	
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	23	19.17	49.17	40	33.33	33.33
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	36	30		-	-	
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	10	8.33	8.33	9	7.5	7.5
รวม		120	100	100	120	100	100

ข้อมูลจากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด รองลงมาคือ กลวิธีแบบตรง แต่ปริมาณการใช้กลวิธีทั้งสองนี้ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีแบบตรง รองลงมาคือ กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นที่น่าสังเกตว่า ปริมาณความถี่ของกลวิธีทั้ง 2 กลวิธีในภาษาไทยนั้น แตกต่างกันอย่างค่อนข้างมาก กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีแบบตรงมากกว่ากลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติเกือบครึ่งหนึ่ง ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อมมากกว่า และผู้พูดภาษาไทยก็มีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากกว่า ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องด้วยคนญี่ปุ่นมีความคิดว่าการกล่าวที่ไม่แสดงเจตนาหรือวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเป็นการแสดงออกถึงความสุภาพอย่างหนึ่ง การพูดอะไรที่ตรงและชัดเจนเกินไป อาจกระทบความรู้สึกของผู้ฟังและถือเป็นการคุกคามหน้าของผู้ฟังได้ อิชิอิ และคณะ (Ishii et.al, 1990 อ้างถึงใน วรรณศิริ จงกลศิริ, 2546: 140) กล่าวว่า วัฒนธรรมญี่ปุ่นเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับจิตใจและความรู้สึกของผู้อื่น คำพูดที่รักษาน้ำใจถือเป็นสิ่งสำคัญในการสนทนา ดังนั้นคนญี่ปุ่นจึงใช้คำพูดที่อ้อมค้อมคลุมเครือเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้หากพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีย่อยต่างๆ ทั้ง 5 กลวิธีแล้ว พบความแตกต่างระหว่างผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของกลวิธีแบบตรง พบว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีย่อยการขอร้องเชิงคำสั่งมากกว่าอย่างเด่นชัด ทั้งนี้ถึงแม้ว่าการขอร้อง

เชิงคำสั่งจะเป็นวิธีการพูดที่คุกคามหน้าผู้ฟัง และมีระดับการบีบบังคับที่สูงที่สุดก็ตาม แต่ผู้พูดภาษาไทยก็มีได้เลือกใช้กลวิธีย่อยนี้ในทุกสถานการณ์ แต่จะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และกาลเทศะโดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานภาพของผู้ฟัง หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟัง เช่นเดียวกับการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งพบปริมาณการใช้ในข้อมูลภาษาไทยมากกว่า ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมกล่าวขอร้องอย่างตรงไปตรงมา และแสดงเจตนาการขอร้องออกมาอย่างชัดเจน อาจเนื่องด้วยผู้พูดเห็นว่ากลวิธีย่อยนี้สามารถสื่อเจตนาและวัตถุประสงค์ของตนได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่ตนขอความช่วยเหลือได้ง่าย ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

สำหรับส่วนของกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติพบว่า ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีการใช้กลวิธีย่อยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การขอร้องเชิงรำพึงรำพันเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มาก อาจเนื่องด้วยกลวิธีย่อยนี้เป็นการแสดงถึงความไม่แน่ใจว่าผู้ฟังจะสามารถทำตามคำขอร้องได้หรือไม่ และการที่ผู้พูดกล่าวเชิงสงสัยเช่นนั้นก็ไม่เป็นการบีบบังคับหรือกดดันผู้ฟัง จึงถือว่าสุภาพ กนกวรรณ เลาหบุรณะกิจ (2542) กล่าวถึงการใช้คำลงท้าย 「かな」 และ 「かしら」 ซึ่งมักพบในการขอร้องเชิงรำพึงรำพันว่ามีความหมายหลักคือ การแสดงความสงสัยและมีการขยายความหมายไปสู่ความหมายที่มีระดับการถามมากขึ้น คือ เป็นคำลงท้ายที่มีลักษณะใกล้เคียงการถาม แต่ไม่ใช่เป็นการถามโดยตรงเหมือน 「か」 และการที่ผู้พูดใช้คำลงท้ายเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้พูดคำนึงถึงผู้ฟังเป็นอย่างมาก

แม้ว่าการขอร้องเชิงรำพึงรำพันจะเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กันมาก แต่สำหรับผู้พูดภาษาไทยแล้ว กลับไม่ปรากฏการใช้เลย ทั้งๆที่ถือเป็นกลวิธีการขอร้องที่ค่อนข้างสุภาพและมีระดับการคุกคามหน้าผู้ฟังน้อย ทั้งนี้ผู้พูดภาษาไทยอาจเห็นว่า การกล่าวเชิงรำพึงรำพัน มีลักษณะการกล่าวเชิงสงสัย อีกทั้งยังไม่มีลักษณะการถามอย่างชัดเจน ดังนั้นอาจทำให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาได้ยาก ลักษณะเช่นนี้ก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่ปรากฏการใช้กลวิธีย่อยนี้ในข้อมูลภาษาไทยเลย ผู้พูดภาษาไทยจึงหันไปเลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทการถามความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นการเสนอทางเลือกให้แก่ผู้ฟังได้ตัดสินใจอย่างเสรี จึงนับเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่สุภาพ ผลการศึกษานี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีกลวิธีการขอร้องโดยอ้อม แต่มีลักษณะที่แตกต่างกัน

ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งไม่ปรากฏกลวิธีย่อยนั้น พบความถี่ในภาษาญี่ปุ่นมากกว่าในภาษาไทยเล็กน้อย ถือเป็นกลวิธีที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาไม่นิยมเท่าใดนัก แต่หากพิจารณาปริมาณการใช้กลวิธีนี้เปรียบเทียบกับกลวิธีย่อยอื่นๆ จะเห็นได้ว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีนี้มากกว่าการขอร้องเชิงคำสั่ง และการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ในขณะที่ผู้พูด

ภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีนี้น้อยที่สุดรองจากการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องแบบอ้อมค้อมมากกว่าผู้พูดภาษาไทย

6.2 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนม และความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

6.2.1 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม

ผู้วิจัยได้นำปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมมาศึกษาว่ามีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยอย่างไร โดยได้แบ่งความแตกต่างของปัจจัยนี้ออกเป็น 3 กรณี คือ กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า เท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟัง และได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน คือ การเปรียบเทียบโครงสร้างการขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคมและการเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ผลที่ได้มีดังนี้

ก. การเปรียบเทียบโครงสร้างการขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม

ตารางที่ 6.5 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

รูปแบบโครงสร้างที่	โครงสร้าง	สถานภาพทางสังคม					
		ผู้พูด < ผู้ฟัง		ผู้พูด = ผู้ฟัง		ผู้พูด > ผู้ฟัง	
		JP	TH	JP	TH	JP	TH
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	-	4	1	1	2	1
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-	3	-	1	-	2
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	26	16	30	20	28	17
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	9	15	5	17	9	14
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	5	2	4	1	1	6
รวม		40	40	40	40	40	40

หมายเหตุ

ผู้พูด < ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่าผู้ฟัง
ผู้พูด = ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมเท่ากับผู้ฟัง
ผู้พูด > ผู้ฟัง	หมายถึง	ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ฟัง

จากการศึกษาพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยในทุกสถานภาพต่างนิยมเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ 4 โดยจะสังเกตได้ว่า

ความแตกต่างของความถี่ระหว่างรูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 ในข้อมูลทั้ง 2 ภาษาค่อนข้างมีลักษณะที่คล้ายกันในทุกสถานภาพ กล่าวคือ ไม่ว่าจะ เป็นกรณีของผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่า เท่ากับ หรือสูงกว่าผู้ฟัง ในภาษาญี่ปุ่นจะเห็นความแตกต่างของปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 ค่อนข้างชัดเจน ในขณะที่ในภาษาไทยจะพบว่าความแตกต่างดังกล่าวมีไม่มาก จึงอาจกล่าวได้ว่าสถานภาพทางสังคมไม่มีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 ของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทย

หากพิจารณาการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ รูปแบบโครงสร้างที่ 2) แล้ว พบว่าในภาษาไทยมีความถี่มากกว่าในเกือบทุกสถานภาพ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะเริ่มวัจนกรรมขอร้องโดยการกล่าวส่วนหลัก หรือแสดงเจตนาขอร้องอย่างทันทีมากกว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่น นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะขอร้องผู้ฟังโดยกล่าวส่วนหลักเพียงอย่างเดียวมากขึ้น ถ้าสถานภาพของผู้พูดสูงกว่าผู้ฟัง เนื่องจากผู้พูดไม่จำเป็นต้องเกรงใจหรือคำนึงถึงหน้าของผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่ามากนัก จึงกล้าที่จะแสดงเจตนาขอร้องออกมาอย่างทันที ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังนั้น กลับไม่พบการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักเลยในข้อมูลภาษาญี่ปุ่น สะท้อนให้เห็นว่าชาวญี่ปุ่นไม่นิยมการกล่าวเจตนาออกมาอย่างทันทีทันใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าคู่สนทนาเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าตนเอง ทั้งนี้เป็นเพราะชาวญี่ปุ่นเห็นว่าการกล่าวเจตนาออกมาอย่างทันทีอาจทำให้ผู้ฟังตกใจ เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ใช้ส่วนขยายใดๆที่บอกเล่าที่มาที่ไปของเหตุการณ์ หรือเกริ่นนำเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ฟังเพื่อที่จะรับฟังวัตถุประสงค์หรือเจตนาของตน

หากพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาเลือกใช้ จำแนกตามปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมแล้ว รายละเอียดปรากฏดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.6 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

ประเภทของส่วนขยาย	สถานภาพทางสังคม					
	ผู้พูด < ผู้ฟัง		ผู้พูด = ผู้ฟัง		ผู้พูด > ผู้ฟัง	
	JP	TH	JP	TH	JP	TH
การเกริ่นนำ	28	26	32	31	31	33
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	38	30	37	34	33	30
การขอโทษ	8	4	3	2	5	1
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	1	7	26	4	9	4
การยกย่องผู้ฟัง	-	-	2	3	-	1
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	-	-	1	-	1
การเน้นย้ำการขอร้อง	6	10	3	7	9	6
การให้สัญญา	-	1	-	-	2	1
การแสดงความเกรงใจ	3	-	2	-	4	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลารว่าง หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง	3	4	1	1	-	2
การกล่าวขอร้องผู้ฟัง	-	1	-	-	-	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	4	-	9	1	11	1
รวม	91	83	115	84	104	80

จากข้อมูลการเลือกใช้ส่วนขยายจำแนกตามสถานภาพทางสังคมของทั้ง 2 ภาษาพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้ส่วนขยายมากในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟัง แต่มีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายน้อยลงในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งนี้การใช้ส่วนขยายเป็นจำนวนมาก หรือหลายหลายประเภทประกอบกรขอร้อง คนญี่ปุ่นอาจมองว่าเป็นการกดดันหรือโน้มน้ำหนักให้ผู้ฟังตอบรับทำตามคำร้องขอนั้นมากเกินไป ก่อให้เกิดความอึดอัดใจกับผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ฟังคนนั้นเป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าตนเอง ผู้พูดยังคงระมัดระวังว่าคำพูดของตนจะไปกระทบกระเทือนหน้าด่านลบ หรือคุกคามหน้าของผู้ฟังหรือไม่ ดังนั้นปริมาณการใช้ส่วนขยายในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าจึงค่อนข้างจำกัดกว่าในกรณีอื่น ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยจะเลือกใช้ส่วนขยายในปริมาณที่ใกล้เคียงกันในทุกสถานภาพไม่ว่าผู้ฟังจะมีสถานภาพสูงกว่า เท่ากับ หรือต่ำกว่าตนก็ตาม สะท้อนให้เห็นว่าสถานภาพทางสังคมมิได้มีผลต่อปริมาณการใช้ส่วนขยายโดยรวมของผู้พูดภาษาไทยเท่าใดนัก

อย่างไรก็ตามหากพิจารณากรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง พบว่าทั้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีการใช้ส่วนขยายประเภทการขอโทษมากกว่าในกรณีอื่นๆ ทั้งนี้บราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1987) กล่าวว่า การขอร้องเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด่านลบของผู้ฟัง ดังนั้นในการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ผู้พูดจึงจำเป็นต้องสรรหาส่วนขยายที่

เหมาะสมและแสดงออกถึงความสุภาพสูงสุดมาใช้ ซึ่งการกล่าวขอโทษนั้นเป็นการแสดงออกว่า ผู้พูดรู้สึกเสียใจที่ทำความเดือดร้อนให้ เป็นที่น่าสังเกตว่าตำแหน่งการปรากฏของส่วนขยาย ประเภทนี้ทั้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยนั้น ส่วนใหญ่จะปรากฏในตำแหน่งต้นๆ ของบทสนทนา หรือปรากฏก่อนส่วนหลัก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดรู้สึกเสียใจตั้งแต่แรกที่จะรบกวนผู้ฟัง ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง ค่านิยมในสังคมญี่ปุ่นและสังคมไทยที่ต่างก็ให้ความสำคัญกับ ระบบอาวุโส และค่านิยมในการให้ความเคารพ ยำเกรง และเกรงใจผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีสถานภาพ สูงกว่า ซึ่งมาริสซา พงษ์ธนยอนตกิจ (2542) กล่าวว่า สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับ ระบบอาวุโสซึ่ง “อาวุโส” ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่มีสถานะสูงกว่า ดังนั้นผู้พูดจึงต้องใช้ภาษาที่แสดง ความสุภาพ เคารพยกย่องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า เช่นเดียวกับม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์ (2542) ซึ่ง อธิบายเกี่ยวกับความเกรงใจที่เป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อยไว้ว่า การที่ ผู้น้อยมักเกรงใจผู้ใหญ่ นั้น เป็นเพราะผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่าและอาจเป็นที่ฟังได้ การทำ ให้ผู้ใหญ่รู้สึกไม่พอใจหรือเดือดร้อนจึงเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์

สำหรับการใช้ส่วนขยายประเภทการเน้นย้ำการขอร้อง ผู้วิจัยพบความแตกต่างของผู้พูด ภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยที่น่าสนใจ กล่าวคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะใช้ส่วนขยายประเภทนี้ น้อยกว่าในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะ ใช้การเน้นย้ำการขอร้องมากขึ้นในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่า สะท้อนให้เห็นแนวความคิดที่ แตกต่างกันระหว่างผู้พูดทั้ง 2 ภาษา กล่าวคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเห็นว่าการขอร้องผู้ฟังที่มี สถานภาพสูงกวานั้น ผู้พูดจำเป็นต้องมีความเกรงใจและระมัดระวังว่าคำพูดของตนจะไปคุกคาม หน้าของผู้ฟังให้มากกว่าในกรณีอื่น ดังนั้นผู้พูดจึงอาจไม่กล้าที่จะกล่าวขอร้องอีกครั้ง หรือใช้ คำพูดอ่อนน้อม ตอกย้ำถึงความต้องการการช่วยเหลือ เพราะคำพูดดังกล่าวอาจทำให้ผู้ฟังเกิด ความกดดัน อึดอัดใจ และยังเป็นการปิดกั้นโอกาสที่ผู้ฟังจะตอบปฏิเสธอีกด้วย ทั้งนี้เพราะ ลักษณะนิสัยของชาวญี่ปุ่นที่มักจะใส่ใจต่อความรู้สึกของคู่สนทนา เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดี เอาไว้ ส่วนผู้พูดภาษาไทยกลับมองอีกมุมที่ว่า การขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกวานั้น ผู้ฟังย่อม มีอำนาจหรือโอกาสที่จะปฏิเสธผู้พูดได้อย่างเสรี เนื่องจากผู้ที่มีอำนาจสูงกวาย่อมไม่ต้องรู้สึก เกรงใจผู้พูดที่มีสถานภาพต่ำกว่าเท่าใดนัก เหตุนี้ผู้พูดจึงไม่ค่อยมีความมั่นใจในตัวผู้ฟังว่าจะทำ ตามคำขอร้องนั้นหรือไม่ จึงพยายามใช้การเน้นย้ำการขอร้องเพื่อเป็นการตอกย้ำให้ผู้ฟังทราบถึง ความจำเป็นที่ต้องขอความช่วยเหลือ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบประเด็นที่น่าสนใจของการใช้ส่วนขยายประเภทการเน้นย้ำการ ขอร้องที่ว่า ในภาษาญี่ปุ่นการเน้นย้ำการขอร้องมักจะมีลักษณะที่เป็นการกล่าวขอร้องซ้ำอีกครั้ง เช่น

(นักศึกษาขอร้องให้รุ่นน้องที่ไม่สนิทมาช่วยทำหน้าที่เป็นสตาฟในงาน
แสดงภาพเขียนของตน)

(1) 11 A : <ちょっとスタッフとして手伝ってもらいたい
だけど。>

12 A : [お願いできないか。] (s.12 p.3)

ส่วนในภาษาไทยการเน้นย้ำการขอร้องจะมีการใช้ถ้อยคำย้ำอ่อนน้อมด้วย ซึ่งไม่ค่อยพบในข้อมูล
ภาษาญี่ปุ่น เช่น ข้อความ 9 A

(ผู้พูดขอร้องเพื่อนสนิทให้ช่วยไปรับของแทน)

(2) 7 A : <แก แกช่วยแวะไปเอาชุดที่วันนั้นสั่งตัดให้ชิ้นหน่อยดิ>

8 A : [ชิ้นไม่มีรตอะ ไปเอาลำบาก เดี่ยวชุดเย็นกันพอดี]

9 A : [นะ เกด นะ] (บทสนทนาจากสถานการณ์จริง)

ส่วนการใช้ส่วนขยายประเภทการยกย่องผู้ฟัง และการให้ข้อเสนอตอบแทนนั้น พบว่าทั้ง
ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยจะไม่ใช้ในกรณีที่ผู้ฟังที่มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่า
เลย เนื่องจากการใช้ส่วนขยายดังกล่าวถือว่าไม่เหมาะสม เพราะอาจทำให้เกิดได้ว่าผู้ที่ผู้ฟัง
ยอมรับทำตามคำขอร้องนั้นเป็นเพียงเพราะได้รับคำยินยอม หรือเพียงเพราะได้รับผลประโยชน์
ตอบแทน ผู้พูดจึงหลีกเลี่ยงส่วนขยายนี้เพื่อรักษาหน้าของผู้ฟัง ซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมทาง
สังคมของญี่ปุ่นและสังคมไทยที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของความมีสัมมาคารวะ เคารพและเกรงใจ
ผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สถานภาพทางสังคมมีผลต่อปริมาณการใช้ส่วนขยาย
ในภาษาญี่ปุ่นซึ่งมีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายน้อยลงในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพทางสังคมต่ำกว่า
ผู้ฟัง ในขณะที่สถานภาพทางสังคมกลับไม่ค่อยมีผลต่อปริมาณการใช้ส่วนขยายในภาษาไทย
นัก ส่วนการใช้ส่วนขยายประเภทต่าง ๆ นั้นพบว่า ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาจะค่อนข้างระมัดระวังเป็น
พิเศษในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่า โดยพยายามหลีกเลี่ยงส่วนขยายที่อาจทำให้ผู้ฟังไม่
พอใจหรือทำให้ผู้ฟังเสียหน้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของ 2 วัฒนธรรมที่ต่างก็ให้ความสำคัญ
กับการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีอำนาจและสถานภาพที่สูงกว่า

ข. การเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม

ตารางที่ 6.7 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามสถานภาพทางสังคม

กลวิธี	กลวิธีย่อย	สถานภาพทางสังคม					
		ผู้พูด < ผู้ฟัง		ผู้พูด = ผู้ฟัง		ผู้พูด > ผู้ฟัง	
		JP	TH	JP	TH	JP	TH
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	-	2	-	13	1	2
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	2	14	3	8	1	14
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	25	12	9	2	10	4
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	6	10	10	16	7	14
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	2	-	14	-	20	-
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	5	2	4	1	1	6
รวม		40	40	40	40	40	40

จากผลการศึกษาคือการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องจำแนกตามสถานภาพต่างๆ พบว่ากลวิธีแบบตรงเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยนิยมเลือกใช้มากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง และผู้พูดภาษาไทยก็ยังเลือกใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟังด้วย โดยการบอกความปรารถนาของผู้พูดเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นในทุกสถานภาพเลือกใช้มากที่สุด ส่วนภาษาไทย การขอร้องอย่างตรงไปตรงมาเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดที่มีสถานภาพต่ำกว่า และสูงกว่าผู้ฟังใช้มากที่สุด และการขอร้องเชิงคำสั่งเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดที่มีสถานภาพเท่ากับผู้ฟังนิยมใช้มากที่สุด

กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุดที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟัง ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยในทุกสถานภาพเลือกใช้กลวิธีนี้เป็นอันดับ 2 รองจากกลวิธีแบบตรง โดยที่การขอร้องเชิงรำพึงรำพันนั้นเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้มากที่สุดที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟัง ส่วนในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นกลับเลือกใช้การถามความเป็นไปได้มากที่สุด สำหรับภาษาไทยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยในทุกสถานภาพจะเลือกใช้การถามความเป็นไปได้มากที่สุด และไม่ปรากฏการขอร้องเชิงรำพึงรำพันในกรณีใดเลย ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยเห็นว่า การกล่าวเชิงรำพึงรำพันนี้ มีลักษณะเหมือนกับการพูดเปรยกับตัวเอง และไม่มีลักษณะการถามอย่างชัดเจน จึงอาจทำให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาได้ยาก

ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยในทุกสถานภาพเลือกใช้น้อยที่สุด แต่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีนี้มากขึ้นในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ทั้งนี้เนื่องจากการขอร้องมีลักษณะของการรบกวนและคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังค่อนข้างมาก และยิ่งถ้าบุคคลที่ผู้พูดขอร้องเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าหรืออำนาจมากกว่าด้วยแล้ว ผู้พูดยิ่งจำเป็นต้องระมัดระวังในการแสดงท่าทีหรือการใช้ภาษาให้มากขึ้นเพื่อไม่ให้ผู้ฟังเกิดความไม่พอใจ หรือกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ดังนั้นในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจึงหลีกเลี่ยงการขอร้องที่แสดงเจตนาอย่างชัดเจนและเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งเป็นกลวิธีการขอร้องที่อ้อมค้อมที่สุดในปริมาณที่มากกว่ากรณีอื่นๆ เพื่อไม่ให้เป็นการกดดันผู้ฟัง ซึ่งอะอิคะวะ และคดนะ (Aikawa et.al, 2541 : 51) กล่าวว่าชาวญี่ปุ่นมักมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการใช้จำนวนหรือคำพูดอย่างตรงไปตรงมา ที่เป็นเช่นนี้เพราะชาวญี่ปุ่นมีความคิดว่า การใช้จำนวนคำพูดแบบอ้อมค้อมเป็นจำนวนที่เหมาะสมและสุภาพ เพราะเป็นการให้โอกาสแก่คู่สนทนาในการคิด และตัดสินใจ ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยกลับมีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติในสถานการณ์ดังกล่าวน้อยกว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่น แต่การที่ผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังในปริมาณที่น้อยกว่าภาษาญี่ปุ่นนั้น มิได้หมายความว่าผู้พูดภาษาไทยไม่ใส่ใจต่อความรู้สึกของผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าหรือไม่ระมัดระวังในคำพูดของตน แต่การที่ผู้พูดภาษาไทยไม่นิยมใช้กลวิธีนี้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า อาจเป็นเพราะผู้พูดเห็นว่าการใช้กลวิธีนี้อาจทำให้ผู้ฟังไม่เข้าใจในเจตนาที่ต้องการสื่อ หรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่ายกว่ากลวิธีประเภทอื่น ซึ่งถ้าความเข้าใจผิดนี้เกิดขึ้นกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าก็จะก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับ หรือต่ำกว่าผู้พูด ดังนั้นผู้พูดภาษาไทยจึงหลีกเลี่ยงการพูดที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดโดยการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องที่แสดงเจตนาอย่างชัดเจนแทน การที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษามีแนวโน้มในการใช้กลวิธีดังกล่าวที่แตกต่างกันทั้งที่เป็นสถานการณ์เดียวกันนั้น แสดงให้เห็นว่าสถานภาพทางสังคมมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีแตกต่างกันไปตามค่านิยมและวัฒนธรรม

กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีย่อยประเภทการบอกความปรารถนาของผู้พูดในปริมาณที่มากกว่ากลวิธีย่อยประเภทอื่นอย่างชัดเจน ส่วนผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา การบอกความปรารถนาของผู้พูด และการถามความเป็นไปได้ ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะนิยมใช้รูปประโยคแสดงความปรารถนา 「～たいんですけど」 หรือ 「～たいですが」 ซึ่งการลงท้ายประโยคด้วย 「～んですけど」 หรือ 「～ですが」 นั้นเป็นการแสดงว่าผู้พูดรอคอย

ท่าที่หรือปฏิกริยาโต้ตอบบางอย่างจากคู่สนทนา การลงท้ายประโยคดังกล่าวจึงฟังดูไม่เป็นการบิบบิ้นคำตอบจากผู้ฟังมากเกินไป ดังนั้นประโยคดังกล่าวจึงฟังดูสุภาพและนุ่มนวลอ่อนโยน

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดทั้ง 2 ภาษาจะเลือกใช้ภาษาที่แสดงความสุภาพมากขึ้นเมื่อขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ในภาษาญี่ปุ่นจะพบว่ามีการใช้คำถ่อมตน เช่น 「その本を先生からお借りしたいんですけど」 หรือมีการจบด้วยประโยคคำถามปฏิเสธรูปสุภาพสูงสุด เช่น 「今日までに推薦状を書いていただけませんか」 เป็นต้น ส่วนในภาษาไทยพบการใช้วลีที่แสดงความนุ่มนวล เช่น “ไม่ทราบวา” “ขอรบกวน” และวลีที่แสดงว่าการขอร้องนั้นเกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจหรือเป็นเหตุสุดวิสัย เช่น “เผลอทราบวา” “พอดีวา” เป็นต้น

กรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง พบว่าปริมาณการใช้การขอร้องเชิงคำสั่งของผู้พูดทั้ง 2 ภาษาแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะไม่ใช้กลวิธีย่อนี้เลย ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีย่อนี้มากเป็นอันดับสองรองจากการถามความเป็นไปได้ ทั้งนี้การที่ไม่มีการขอร้องเชิงคำสั่งปรากฏในข้อมูลภาษาญี่ปุ่นในกรณีนี้เลย อาจเนื่องจากลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นที่ไม่นิยมการใช้คำพูดที่แสดงถึงการบีบบังคับผู้ฟัง ถึงแม้ว่าผู้ฟังคนนั้นจะเป็นบุคคลที่มีสถานภาพเท่ากัน หรือต่ำกว่าก็ตาม ดังจะเห็นได้จากในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้การขอร้องเชิงคำสั่งเพียง 1 ตัวอย่างเท่านั้น ส่วนการที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้การขอร้องเชิงคำสั่งมาก อาจเป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยประเมินว่า ผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ฟังที่เป็นเพื่อนกันนั้น ย่อมมีความเท่าเทียมและใกล้ชิดมากกว่าผู้ฟังในสถานภาพอื่น ผู้พูดจึงไม่ลังเลและกล้าที่จะแสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจนและใช้กลวิธีที่มีระดับการบีบบังคับสูง เพื่อเป็นการเน้นให้ผู้ฟังทราบถึงความต้องการและความจริงจังของตน และผู้พูดก็เห็นว่าการพูดที่แสดงการบีบบังคับและคุกคามหน้าผู้ฟัง ไม่ใช่เรื่องร้ายแรงแต่อย่างใด เนื่องจากผู้พูดและผู้ฟังเป็นบุคคลที่เท่าเทียมกัน จึงไม่ต้องคำนึงถึงความสุภาพมากนัก

ส่วนกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่นิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบตรง ทั้งนี้การขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่านั้น ตามปกติแล้วผู้พูดไม่จำเป็นต้องแสดงความเกรงใจ หรือคำนึงถึงความสุภาพในการใช้ภาษามากเท่ากับการขอร้องผู้ฟังในสถานภาพอื่น แต่การที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มในการใช้กลวิธีแบบอ้อมมากกว่า สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นที่มักให้ความสำคัญกับความรู้สึกของคู่สนทนาถึงแม้ตนเองมีอำนาจมากกว่า หรือมีอาวุโสสูงกว่าก็ตาม ส่วนในภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีแบบตรงมากกว่า แสดงให้เห็นว่าผู้พูดอาจไม่คำนึงถึงความเกรงใจผู้น้อยมากนัก จึงกล้าที่กล่าวเจตนาขอร้องอย่างตรงไปตรงมา แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าผู้พูดภาษาไทยที่มีสถานภาพสูงกว่าจะนิยมใช้คำพูดเพื่อยัดเยียดบีบบังคับ หรือแสดงว่าตนเองมีอำนาจในการออกคำสั่งกับผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่า สังเกตได้จาก

ปริมาณการใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงคำสั่งที่ปรากฏเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งปริมาณดังกล่าวน้อยกว่าในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากันอย่างเห็นได้ชัด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะใช้การขอร้องเชิงคำสั่งกับผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากันมากกว่ากับผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่า นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าในภาษาไทยมีปริมาณการใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟังมากกว่าในภาษาญี่ปุ่น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยคิดคำนึงถึงหน้าของตนเองค่อนข้างมาก การขอร้องหรือการไปขอความช่วยเหลือจากผู้รับอาจถูกมองว่าเป็นการเสียดักดีศรีมากกว่าการขอร้องผู้ใหญ่หรือผู้ที่เท่าเทียมกัน และยังถ้าการขอร้องนั้นถูกปฏิเสธ ผู้พูดย่อมรู้สึกเสียหน้าเป็นทวีคูณ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาหน้าของตน ผู้พูดจึงเลือกใช้กลวิธีที่มีความอ้อมค้อมของภาษามากที่สุด โดยการไม่แสดงเจตนาขอร้องอย่างชัดเจน แต่จะใช้การอธิบายเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเองว่าผู้พูดกำลังขอร้องอยู่

6.2.2 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับความสนิทสนม

ในหัวข้อ 6.2.2 นี้ เป็นการศึกษาปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ว่ามีผลต่อการใช้โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในทั้ง 2 ภาษา ในแนวทางที่เหมือนหรือต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยได้แบ่งลักษณะของความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ออกเป็น 2 ลักษณะ คือสนิท และไม่สนิท

ก. การเปรียบเทียบโครงสร้างการขอร้องที่สัมพันธ์กับความสนิทสนม

ตารางที่ 6.8 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย
จำแนกตามความสนิทสนม

รูปแบบโครงสร้างที่	โครงสร้าง	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง			
		สนิท		ไม่สนิท	
		JP	TH	JP	TH
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	3	5	-	1
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-	6	-	-
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	46	27	38	26
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	7	18	16	28
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	4	4	6	5
รวม		60	60	60	60

จากการศึกษาการใช้โครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง พบความคล้ายคลึงระหว่างผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทย กล่าวคือผู้พูดทั้ง 2 ภาษานิยมเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 รองลงมาคือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 และหากเปรียบเทียบปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 และ 4 จะเห็นได้ว่าทั้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยต่างก็มีแนวโน้มในการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 ลดลง ส่วนปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้พูดทั้ง 2 ภาษาเห็นตรงกันว่า การขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิทกันนั้น ความใกล้ชิดย่อมมีน้อยกว่าผู้ฟังที่สนิทกัน ดังนั้นผู้พูดจึงต้องอาศัยการกล่าวส่วนขยายทั้งก่อนและหลังส่วนหลัก เพื่ออธิบายหรือให้รายละเอียดที่เกี่ยวข้องต่างๆมากขึ้น เพื่อเป็นการเสริมให้การขอร้องนั้นฟังดูมีน้ำหนักมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ทั้งภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีลักษณะการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักที่คล้ายคลึงกัน โดยในภาษาญี่ปุ่นปรากฏการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 1 เฉพาะในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะแสดงเจตนาขอร้องให้ผู้ฟังที่สนิททราบอย่างทันที ซึ่งสะท้อนให้เห็นความคิดของคนญี่ปุ่นที่มองว่าหากผู้ฟังคนนั้นเป็นบุคคลที่ผู้พูดมีความสนิทสนมและมีความใกล้ชิด ผู้พูดจะถือว่าเป็นบุคคลในกลุ่มเดียวกัน เป็นพวกเดียวกัน (うち) ดังนั้นจึงกล้าที่จะแสดงความรู้สึก หรือเจตนาที่แท้จริงออกมาอย่างทันที โดยไม่ต้องรู้สึกเกรงใจอีกฝ่ายนัก ซึ่งโดะชิ (Doi, 2538 : 31) ได้กล่าวถึงความเกี่ยวข้องระหว่างความสัมพันธ์และความเกรงใจไว้ว่า ยิ่งสนิทสนมกันมากขึ้นเท่าไรยิ่งรู้สึกเกรงใจน้อยลงเท่านั้น และยิ่งห่างเหินกันเท่าไรยิ่งเกรงใจขึ้นเท่านั้น เช่นเดียวกับในภาษาไทยที่พบว่า ในกรณีที่ผู้พูดขอร้องผู้ฟังที่สนิทจะมีแนวโน้มของการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 1 มากกว่าในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท และหากพิจารณาความถี่ของรูปแบบโครงสร้างที่ 2 ซึ่งขึ้นต้นด้วยส่วนหลักเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังนั้นผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องออกมาทันทีมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยเห็นว่า การขอร้องผู้ที่ไม่ใกล้ชิดสนิทกันนั้น ผู้พูดสามารถกล่าวส่วนหลักหรือแสดงเจตนาออกมาอย่างทันทีโดยไม่ต้องรู้สึกเกรงใจฝ่ายตรงข้ามมากนัก และผู้พูดก็ไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาอ้อมค้อม หรือกล่าวส่วนขยายต่างๆก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ฟัง ทั้งนี้เป็นเพราะทั้งคู่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน สรุปได้ว่าปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างการขอร้องทั้งในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยในลักษณะที่คล้ายกัน กล่าวคือ ในการขอร้องผู้ฟังที่สนิท ผู้พูดทั้ง 2 ภาษามีแนวโน้มที่จะกล่าวเจตนาขอร้องอย่างทันทีมากกว่าในการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท

หากพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏจำแนกตามความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง พบรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 6.9 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม

ประเภทของส่วนขยาย	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง			
	สนิท		ไม่สนิท	
	JP	TH	JP	TH
การเกริ่นนำ	39	36	52	54
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	53	44	55	50
การขอโทษ	7	1	9	6
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอร้อง	16	4	20	11
การยกย่องผู้ฟัง	2	2	-	2
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	1	-	1
การเน้นย้ำการขอร้อง	5	11	13	12
การให้สัญญา	2	2	-	-
การแสดงความเกรงใจ	4	-	5	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลารว่าง หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง	1	3	3	4
การกล่าววบรวมรัดผู้ฟัง	-	1	-	-
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอร้อง	8	1	16	1
รวม	137	106	173	141

จากการศึกษาการใช้ส่วนขยายจำแนกตามความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง พบว่ามีความคล้ายคลึงกันในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย กล่าวคือ ทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้ปริมาณส่วนขยายมากขึ้นในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท และเมื่อพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏในแต่ละกรณีแล้ว จะเห็นได้ว่าในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังนั้น มีการใช้ส่วนขยายน้อยประเภทกว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ทั้งนี้เนื่องจากการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท ผู้พูดจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพ และความเกรงใจให้มากขึ้น เพราะถ้าเลือกใช้ส่วนขยายที่ไม่เหมาะสมแล้ว อาจถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่รู้จักเกรงใจและไม่มีมารยาท รวมถึงอาจทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่พอใจได้ง่ายกว่าในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกันด้วย ดังนั้นการใช้ประเภทของส่วนขยายในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิทจึงค่อนข้างจำกัด

การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำ เป็นส่วนขยายที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษานิยมใช้มากทั้งในกรณีที่ผู้พูดสนิท และไม่สนิทกับผู้ฟัง และหากสังเกตปริมาณการใช้ส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทนี้ ในกรณีที่ผู้พูดกับผู้ฟังสนิทกันเปรียบเทียบกับในกรณีที่ไม่สนิทแล้ว พบว่ามี

แนวโน้มที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาจะใช้ส่วนขยายดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องด้วย ในการขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิทนั้น ผู้พูดจำเป็นต้องเกรงใจมากขึ้น และอาจจะไม่กล้ากล่าวขอร้องอย่างทันที จึงต้องใช้ส่วนขยายประเภทการเกริ่นนำเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้ฟังก่อน และยังคงพยายามอธิบายเหตุผล ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น เพื่อผู้ฟังจะได้เข้าใจในสถานการณ์นั้นๆเป็นอย่างดี ต่างกับในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดไม่จำเป็นต้องเกรงใจผู้ฟังนัก จึงเป็นการง่ายกว่าที่จะกล่าวขอร้องโดยไม่มีการเกริ่นนำ หรืออธิบายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเพียงเล็กน้อย

ส่วนขยายประเภทการขอโทษ ในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะปรากฏในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง เนื่องจากผู้พูดเห็นว่าในกรณีที่ไมสนิทกับผู้ฟังนั้น โอกาสที่การขอร้องนั้นจะคุกคามหน้าผู้ฟังมีค่อนข้างสูงกว่า จึงต้องแสดงความสุภาพมากขึ้น โดยการกล่าวขอโทษเพื่อแสดงว่าตนรู้สึกผิดที่รบกวนและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้ฟัง แต่หากสังเกตความถี่ของการขอโทษในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง เห็นได้ว่าในภาษาไทยมีแนวโน้มในการใช้น้อยกว่าในภาษาญี่ปุ่นอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยรู้สึกว่า การขอร้องผู้ฟังที่สนิทกันนั้น มีระดับการคุกคามหน้าน้อยกว่าและผู้พูดไม่จำเป็นต้องใช้คำพูดที่แสดงความสุภาพหรือแสดงความห่วงใยมากนัก ผู้พูดจึงแสดงความสนิทสนมเป็นกันเองโดยหลีกเลี่ยงการใช้ส่วนขยายประเภทการขอโทษ

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมีบทบาทต่อการใช้ส่วนขยายในทั้ง 2 ภาษาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยต่างเห็นว่าในกรณีที่ผู้ฟังมีความสนิทสนมกัน ผู้พูดจะรู้สึกเกรงใจน้อยลง จึงสามารถใช้ส่วนขยายได้หลากหลายประเภทและไม่จำเป็นต้องใช้ส่วนขยายที่แสดงความเกรงใจมากนัก ในขณะที่ถ้าผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดต้องรู้สึกเกรงใจมากกว่าจึงยอมต้องระมัดระวังในการเลือกใช้ประเภทของส่วนขยาย และพยายามใช้ส่วนขยายที่แสดงความสุภาพ เกรงใจในปริมาณที่มากกว่า

ข. การเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับความสนิทสนม

ตารางที่ 6.10 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามความสนิทสนม

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง			
		สนิท		ไม่สนิท	
		JP	TH	JP	TH
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	1	14	-	3
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	2	20	4	16
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	23	4	21	14
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	12	18	11	22
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	18	-	18	-
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	4	4	6	5
รวม		60	60	60	60

จากผลการศึกษาคำการใช้กลวิธีการขอร้องจำแนกตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง พบว่ากลวิธีแบบตรงเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุดทั้งในกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง โดยกลวิธีย่อยประเภทการขอร้องอย่างตรงไปตรงมาเป็นกลวิธีย่อยที่ถูกเลือกใช้มากที่สุดในประเทศไทยในทั้ง 2 กรณี ส่วนผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมการบอกความปรารถนาของผู้พูดมากที่สุดในทั้งกรณีที่สนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง

กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากที่สุดทั้ง 2 กรณี โดยผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่ใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงรำพึงรำพัน ส่วนผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีนี้ในทั้ง 2 กรณีมากเป็นอันดับสองรองจากกลวิธีแบบตรง โดยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้การถามความเป็นไปได้มากที่สุด และไม่ปรากฏการขอร้องเชิงรำพึงรำพันในกรณีใดเลย

ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้น เป็นกลวิธีที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาใช้น้อยที่สุดในทั้งกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง แต่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มมากกว่าผู้พูดภาษาไทยเล็กน้อยที่จะใช้กลวิธีนี้มากขึ้นในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่ไม่สนิท

เมื่อพิจารณาการใช้กลวิธีย่อยพบว่า ในภาษาญี่ปุ่นจะไม่ค่อยมีความแตกต่างมากนักในการใช้กลวิธีย่อยประเภทต่างๆในกรณีทั้งสอง กล่าวคือ ไม่ว่าจะผู้ฟังจะเป็นผู้ที่สนิทด้วยหรือไม่ ผู้พูดก็จะเลือกใช้กลวิธีย่อยต่างๆในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าความสนิทสนมไม่ค่อยมีบทบาทต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น ในขณะที่ภาษาไทยจะเห็นความ

แตกต่างของการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในกรณีและผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟังชัดเจนกว่าใน ภาษาญี่ปุ่น กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีแบบตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ขอร้องเชิงคำสั่ง น้อยลงถ้าผู้ฟังคนนั้นเป็นคนที่ไม่สนิท และมีแนวโน้มที่จะหันไปเลือกใช้กลวิธี แบบอ้อมค้อมแทนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าเมื่อความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟังห่างกันมากเท่าใด ผู้พูดก็จำเป็นต้องคำนึงถึงหน้า และมีความเกรงใจฝ่ายตรงข้ามมากขึ้นเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์สนมค่อนข้างมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในภาษาไทย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้พูดทั้ง 2 ภาษามีการตกแต่ง และใช้คำพูดที่แสดงถึงความ สนิทสนมเป็นกันเองในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่สนิท เช่น ในภาษาญี่ปุ่น ผู้พูดจะจบประโยคด้วยรูป ธรรมดา ไม่ใช่คำยกย่องถ่อมตน และเรียกชื่อต้นแทนชื่อสกุล ส่วนในภาษาไทย ผู้พูดจะใช้คำ เรียกฝ่ายตรงข้ามหรือคำลงท้ายที่แสดงถึงความเป็นกันเอง เช่น “แก” “วะ” “ดิ” “เดะ” เป็นต้น ส่วนในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังก็พบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะตกแต่งภาษาเพื่อแสดงความสุภาพ เช่น การจบประโยคด้วยรูปสุภาพ ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยก็จะใช้คำลงท้าย เช่น “ครับ” “ค่ะ” ที่แสดงความสุภาพ หรือวลีที่แสดงความสุภาพและทำให้การขอร้องนั้นฟังดูนุ่มนวลมากขึ้น เช่น “ไม่ทราบวา” “รบกวนช่วย” เป็นต้น สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อผู้พูดสนิทใกล้ชิดกับผู้ฟัง ผู้พูดไม่ จำเป็นต้องรู้สึกเกรงใจนัก ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดจำเป็นต้องมีความ เกรงใจและเลือกใช้ภาษาที่สุภาพมากขึ้น และหลีกเลี่ยงที่จะสร้างความอึดอัด หรือคุกคามหน้า ผู้ฟังมากเกินไป

6.2.3 การเปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับความหนักเบา ของเนื้อหาการขอร้อง

ในหัวข้อนี้ เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น และภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง ว่ามีบทบาทต่อการ เลือกใช้แตกต่างกันอย่างไร โดยผู้วิจัยแบ่งความแตกต่างของปัจจัยนี้ออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ เนื้อหาการขอร้องเบา และกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ซึ่งพบรายละเอียดดังนี้

ก. การเปรียบเทียบโครงสร้างการขอร้องที่สัมพันธ์กับความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

ตารางที่ 6.11 ความถี่ในการปรากฏของโครงสร้างการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย
จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

รูปแบบ โครงสร้าง ที่	โครงสร้าง	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง			
		เบา		หนัก	
		JP	TH	JP	TH
1	ประกอบด้วยส่วนหลักเพียงอย่างเดียว	1	4	2	2
2	ประกอบด้วยส่วนหลักแล้วตามด้วยส่วนขยาย	-	4	-	2
3	ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก	43	29	41	24
4	ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยาย	14	21	9	25
5	ประกอบด้วยส่วนขยายเพียงอย่างเดียว	2	2	8	7
	รวม	60	60	60	60

จากตารางข้างต้น เห็นได้ว่ารูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่กลุ่มผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ รูปแบบโครงสร้างที่ 3 รองลงมาคือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 และหากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างทั้ง 2 รูปแบบนี้ พบว่าในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 3 ลดลงในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ส่วนความถี่ของการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 เมื่อเนื้อหาการขอร้องหนัก พบว่าในภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลง แต่ในภาษาไทยกลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้พูดทั้ง 2 ภาษามีมุมมองที่แตกต่างกันในการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างดังกล่าว กล่าวคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเห็นว่าการขอร้องให้ผู้ฟังทำเรื่องที่ยากหรือหนักนั้น เป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังอย่างมากเพราะสร้างความยุ่งยากใจให้ผู้ฟังมากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ผู้พูดจึงต้องพยายามใช้ภาษาเพื่อทำให้ระดับการคุกคามหน้านั้นลดลง ทั้งนี้การกล่าวส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่เพิ่มความหนักแน่นให้กับการขอร้องทันทีหลังจากที่กล่าวส่วนหลัก ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นอาจมองว่าเป็นการสร้างความอึดอัดใจให้แก่ผู้ฟังมากเกินไป ดังนั้นผู้พูดจึงลดการคุกคามหน้าผู้ฟังโดยใช้ส่วนขยายตามหลังส่วนหลักน้อยลง ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยอาจประเมินว่า การขอร้องในเรื่องที่สร้างความลำบาก ยุ่งยากให้กับผู้ฟังมากนั้น โอกาสที่ผู้ฟังจะปฏิเสธย่อมมีสูงกว่าการขอร้องที่มีเนื้อหาเบา ดังนั้นผู้พูดจึงต้องพยายามโน้มน้าวให้ผู้ฟังยอมรับทำตามสิ่งที่ตนต้องการ โดยการกล่าวส่วนขยายอีกครั้งหลังจากที่กล่าวส่วนหลัก เพื่อเป็นการเพิ่มน้ำหนักและโน้มน้าวให้ผู้ฟังตอบรับทำตามสิ่งที่ตนขอร้องได้ง่ายขึ้น ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นลักษณะที่แตกต่างกันของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยในแง่ที่ว่า เมื่อผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะทำการขอร้องนั้น แม้จะ

ต้องการให้ผู้ฟังตอบรับก็ตาม แต่ก็มักจะคำนึงถึงความรู้สึกและมุมมองของผู้ฟังประกอบเป็นสำคัญ ส่วนผู้พูดภาษาไทยจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการขอรับ โดยพยายามใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังให้ยอมรับทำตามที่ตนร้องขอ โดยใช้มุมมองของตนเป็นหลัก

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของรูปแบบโครงสร้างการขอรับที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) แล้ว จะเห็นได้ว่าในภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอรับเบามากกว่า ซึ่งเป็นเพราะกลุ่มผู้พูดเห็นว่าในการขอรับเรื่องที่ไม่ได้สร้างความลำบากให้แก่ผู้ฟังนัก ผู้พูดจะรู้สึกว่าเป็นการรบกวนน้อยกว่า และมีความรู้สึกเกรงใจน้อยกว่าในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอรับหนัก จึงกล้าที่จะกล่าวส่วนหลักหรือแสดงเจตนาการขอรับออกมาทันที ส่วนในภาษาญี่ปุ่นกลับไม่พบว่าลักษณะดังกล่าวปรากฏเกี่ยวข้องกับปัจจัยเรื่องเนื้อหาการขอรับ แต่พบว่าผู้พูดเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักแตกต่างกัน โดยคำนึงถึงปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังมากกว่า

หากพิจารณาประเภทของส่วนขยายที่ปรากฏ จำแนกตามปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับแล้ว พบรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.12 ความถี่ในการปรากฏของประเภทส่วนขยายในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับ

ประเภทของส่วนขยาย	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอรับ			
	เบา		หนัก	
	JP	TH	JP	TH
การเกริ่นนำ	51	45	40	45
การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง	51	45	57	49
การขอโทษ	7	3	9	4
การกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ฟังที่เอื้อให้ผู้พูดทำการขอรับ	20	10	16	5
การยกย่องผู้ฟัง	-	-	2	4
การให้ข้อเสนอตอบแทน	-	-	-	2
การเน้นย้ำการขอรับ	10	11	8	12
การให้สัญญา	2	2	-	-
การแสดงความเกรงใจ	1	-	8	-
การถามผู้ฟังถึงความสะดวก เวลาว่าง หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง	2	2	2	5
การกล่าวรวบรวมรับผู้ฟัง	-	-	-	1
การกล่าวเพื่อลดความหนักของเนื้อหาการขอรับ	11	1	13	1
รวม	155	119	155	128

จากข้อมูลในตารางข้างต้น เห็นได้ว่าปริมาณการใช้ส่วนขยายของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นในกรณีที่เนื้อหาเบาและหนักนั้นไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนผู้พูดภาษาไทยใช้ส่วนขยายในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่า แต่ความแตกต่างของปริมาณการใช้มีไม่มากนัก อาจกล่าวได้ว่าความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องไม่มีผลต่อปริมาณการใช้ส่วนขยายในทั้ง 2 ภาษาเท่าใดนัก

ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำ เป็นส่วนขยายที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษานิยมเลือกใช้มากทั้งกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาและหนัก โดยจะสังเกตได้ว่าในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะกล่าวอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้พูดทั้ง 2 ภาษาเห็นตรงกันว่า การขอร้องให้ผู้ฟังทำเรื่องที่ยากลำบาก ผู้พูดจำเป็นต้องอธิบายข้อมูลต่างๆ ให้ละเอียดมากขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสถานการณ์และเหตุผลที่ขอร้องได้อย่างดี

นอกจากนี้ยังพบความคล้ายคลึงกันระหว่างภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ส่วนขยายประเภทการขอโทษ และการยกย่องผู้ฟัง กล่าวคือส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทนี้จะปรากฏในสถานการณ์ที่เนื้อหาการขอร้องหนักมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกย่องผู้ฟังที่พบในกรณีเนื้อหาการขอร้องหนักเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้พูดเห็นว่า การขอร้องให้ผู้ฟังทำเรื่องที่ยากลำบากนั้นเป็นการรบกวนอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องใช้ส่วนขยายที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความพึงพอใจ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า การกล่าวยกย่องผู้ฟังก็มีข้อจำกัดในการใช้บางประการ กล่าวคือ ในภาษาญี่ปุ่นมีการกล่าวยกย่องผู้ฟังในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง และมีความสนิทสนมกันด้วยเท่านั้น ซึ่งในที่นี้ผู้ฟังก็คือเพื่อนสนิทนั่นเอง ส่วนในภาษาไทย พบการกล่าวยกย่องผู้ฟังเฉพาะในสถานการณ์ที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากับ และต่ำกว่าผู้พูด เห็นได้ว่าทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยจะไม่กล่าวยกย่องผู้ฟังในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าเลย ทั้งๆ ที่การกล่าวส่วนขยายประเภทนี้น่าจะทำให้ผู้ฟังเกิดความพึงพอใจ แต่เนื่องจากการใช้ส่วนขยายนี้กับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่าอาจถูกมองว่าเป็นการไม่เหมาะสมและเสียมารยาท เพราะผู้ฟังอาจคิดว่าผู้พูดเห็นว่าตนจะให้ความช่วยเหลือเพียงเพราะได้รับการยกย่องสรรเสริญเท่านั้น การใช้ส่วนขยายประเภทนี้จึงค่อนข้างมีข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวผู้ฟัง

ข. การเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องที่สัมพันธ์กับความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

ตารางที่ 6.13 ความถี่ในการปรากฏของกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง

กลวิธี	กลวิธีย่อย	ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง			
		เบา		หนัก	
		JP	TH	JP	TH
กลวิธีแบบตรง	การขอร้องเชิงคำสั่ง	1	5	-	12
	การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา	4	23	2	13
	การบอกความปรารถนาของผู้พูด	24	8	20	10
กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ	การถามความเป็นไปได้	13	22	10	18
	การขอร้องเชิงรำพึงรำพัน	16	-	20	-
กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ	-	2	2	8	7
รวม		60	60	60	60

จากการศึกษาการใช้กลวิธีการขอร้อง จำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง พบว่ากลวิธีแบบตรงเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้มากในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ส่วนผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา หรือหนักก็ตาม

กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ส่วนผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีนี้มากเป็นอันดับสองรองจากกลวิธีแบบตรง

ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ นั้น พบว่าผู้พูดทั้ง 2 ภาษาเลือกใช้น้อยที่สุดในทั้งกรณีที่เนื้อหาเบาและหนัก นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดทั้ง 2 ภาษาต่างก็มีแนวโน้มที่จะใช้กลวิธีนี้ ซึ่งเป็นกลวิธีที่มีความอ้อมค้อมของภาษามากที่สุด มากขึ้นอย่างเด่นชัดในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ทั้งนี้เป็นเพราะในการขอร้องเรื่องที่ทำให้ผู้ฟังลำบากใจมากนั้น เป็นการขอร้องที่มีระดับการคุกคามหน้ามากกว่าในกรณีที่ขอร้องเรื่องที่ไม่ยากลำบากนัก ดังนั้นผู้พูดจึงรู้สึกเกรงใจมาก จึงอ้อมปากแสดงเจตนาขอร้องได้ยากกว่า ผู้พูดจึงหลีกเลี่ยงการแสดงเจตนาอย่างตรงไปตรงมา โดยการกล่าวอย่างอ้อมค้อมและใช้ส่วนขยายต่างๆประกอบเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเองว่าผู้พูดกำลังขอร้องอยู่

ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบา ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติในปริมาณที่เท่ากัน ส่วนผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุด แต่เมื่อเป็นกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติมากที่สุด ต่างจากผู้พูดภาษาไทยที่ยังคงนิยมใช้กลวิธีแบบตรงมากกว่า จึงอาจสรุปได้ว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะแสดงเจตนาขอร้องอย่างตรงไปตรงมาน้อยลง และจะกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อมมากขึ้นในการขอร้องเรื่องหนัก เนื่องจากเห็นว่าการขอร้องที่มีเนื้อหาหนักย่อมรบกวนและสร้างความอึดอัดใจให้กับผู้ฟังมาก จึงต้องพยายามกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อมเพื่อให้การขอร้องนั้นฟังดูอ่อนลง

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่าภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีการใช้วิธีการกล่าวขอร้องบางประการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อม ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากกว่าที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องด้วยคนญี่ปุ่นและคนไทยมีค่านิยมทางสังคม มุมมอง และลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน คนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการแสดงความสุภาพผ่านทางภาษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง การพูดอะไรที่ตรงและชัดเจนเกินไป อาจถือเป็นการคุกคามหน้าของผู้ฟังได้ คนญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญกับความรู้สึกของคนที่ตนปฏิสัมพันธ์ด้วย มาริสา พงษ์ธนยนต์กิจ (2542) กล่าวว่า การพูดที่ถนอมน้ำใจหรือรักษาหน้าคู่สนทนาจึงมีความจำเป็นในการสนทนา ดังนั้นคนญี่ปุ่นจึงนิยมใช้คำพูดที่อ้อมค้อม เพราะคนญี่ปุ่นถือว่าการพูดแบบอ้อมๆ ไม่พูดอะไรชัดเจนเจาะจงแน่นอนเป็นการถนอมความรู้สึกของผู้ที่ตนพูดด้วย สามารถสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้ ส่วนในภาษาไทยนั้น การที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมการกล่าวขอร้องอย่างตรงไปตรงมามากกว่า มีได้หมายความว่าคนไทยจะละเลยเรื่องความสุภาพการรักษาน้ำใจหรือความรู้สึกของผู้ฟัง เพียงแต่ในสังคมไทยไม่มีค่านิยมหรือปลูกฝังในเรื่องของการพูดอ้อมค้อมมากเท่ากับสังคมญี่ปุ่น คนไทยให้ความสำคัญกับความสุภาพและความรู้สึกของผู้ฟังในลักษณะที่แตกต่างออกไป คนไทยจะนิยมการตกแต่งคำพูดโดยเลือกใช้คำลงท้าย และเลือกใช้คำในระดับที่แสดงความรู้สึกเพิ่มขึ้นในกรณีที่ต้องการความสุภาพกับคู่สนทนา

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องต่างก็มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในทั้ง 2 ภาษา ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้พูดสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะมีแนวโน้มในการใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช้ตามธรรมเนียมปฏิบัติมากขึ้น ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยจะใช้กลวิธีดังกล่าวมากขึ้นในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง

ถ้าพิจารณาตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมพบว่า ในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้กลวิธีแบบอ้อมมากกว่า ส่วนผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุด แต่พบว่ามีความโน้มเอียงที่จะใช้กลวิธีแบบอ้อมเพิ่มมากขึ้น

สำหรับปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้อง พบว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติมากที่สุด ส่วนผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุด แต่ก็พบว่าผู้พูดทั้ง 2 ภาษามีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติมากขึ้นในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบต่างกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่ากลวิธีการขอร้องในทั้ง 2 ภาษามีลักษณะการใช้ที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร รวมถึงยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม ความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องกับการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจลักษณะ แบบแผนการใช้กลวิธีการขอร้องของคนญี่ปุ่นและคนไทย นอกจากนี้ยังทำให้เข้าใจถึงบทบาทของปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องของคนญี่ปุ่นและคนไทยที่แตกต่างกันออกไป โดยงานวิจัยนี้จะแบ่งเนื้อหาการวิเคราะห์หรือออกเป็น 2 ส่วนหลัก ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างการขอร้อง และการวิเคราะห์กลวิธีการขอร้อง

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูลบทสนทนาที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติของกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาไทย จำนวนกลุ่มละ 10 คู่ โดยได้กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างผู้พูดแต่ละภาษาแสดงบทบาทสมมติกลุ่มละ 12 สถานการณ์ รวมบทสนทนาภาษาละ 120 บท พบว่าโครงสร้างการขอร้องจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ซึ่งได้แก่ ส่วนหลัก หรือส่วนที่เป็นการกล่าวขอร้อง หรือแสดงเจตนาการขอร้องอย่างชัดเจน และส่วนขยาย ซึ่งไม่ได้แสดงเจตนาขอร้อง แต่เป็นส่วนที่ทำหน้าที่เสริมความ หรือทำให้การขอร้องนั้นราบรื่นมากขึ้น โดยรูปแบบโครงสร้างการขอร้องพบทั้งสิ้น 5 รูปแบบ ส่วนขยายที่ปรากฏในงานวิจัยนี้พบทั้งสิ้น 12 ประเภท นอกจากนี้ในส่วนของกลวิธีการขอร้อง พบว่าผู้พูดทั้ง 2 ภาษามีการใช้กลวิธีการขอร้อง 3 กลวิธี และกลวิธีดังกล่าวยังแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยต่างๆอีกด้วย ซึ่งรายละเอียดของรูปแบบโครงสร้างการขอร้อง ประเภทของส่วนขยาย กลวิธีการขอร้อง และกลวิธีย่อย ได้กล่าวถึงในบทที่ 4

จากการศึกษาการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องพบว่า รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด รองลงมาคือ รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยายหรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 โดยทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยต่างก็ใช้รูปแบบโครงสร้างทั้ง 2 รูปแบบนี้รวมกันมากกว่าร้อยละ 80 ของ

ปริมาณการใช้รูปแบบโครงสร้างทั้งหมด แต่ก็พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้รูปแบบโครงสร้างที่
 ส่วนขยายตามหลังส่วนหลักน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดที่
 ต่างกัน โดยผู้พูดภาษาญี่ปุ่นอาจเห็นว่า การกล่าวส่วนขยายหลังจากที่กล่าวส่วนหลักเป็นการ
 เพิ่มความอึดอัดให้แก่ผู้ฟัง แต่ผู้พูดภาษาไทยอาจมองว่าการกล่าวส่วนขยายทันทีหลังจากกล่าว
 ส่วนหลัก เป็นการเสริมความหนักแน่นให้การขอร้อง เพื่อให้ผู้ฟังจะได้ตอบรับทำตามคำขอร้อง
 นั้นได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก
 (รูปแบบโครงสร้างที่ 1 และ 2) น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนญี่ปุ่นไม่นิยม
 แสดงเจตนาออกไปอย่างชัดแจ้งทันทีที่เริ่มสนทนา แต่จะนิยมการเกริ่นนำ หรือบอกข้อมูลที่
 เกี่ยวข้องก่อนที่จะบอกวัตถุประสงค์ หรือแสดงเจตนาที่แท้จริง

สำหรับการใช้ส่วนขยาย พบว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายประกอบการ
 ขอร้องมากกว่าผู้พูดภาษาไทย โดยส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง
 และการเกริ่นนำ เป็นส่วนขยายที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาเลือกใช้มาก โดยจะพบได้ในบทสนทนาเกือบ
 ทุกบทที่ประกอบด้วยส่วนขยาย โดยพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะอธิบายเหตุผล
 สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องก่อนกล่าวขอร้อง ส่วนในข้อมูลภาษาไทยพบว่า ผู้พูดส่วนใหญ่จะกล่าว
 ส่วนขยายนี้ก่อนการกล่าวส่วนหลักเช่นเดียวกับผู้พูดภาษาญี่ปุ่น แต่ก็พบการใช้ส่วนขยายนี้ใน
 ตำแหน่งหลังส่วนหลักในปริมาณที่มากกว่าภาษาญี่ปุ่นค่อนข้างมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าการ
 ขอร้องในภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องหลังการกล่าวขอร้อง
 มากกว่าในภาษาญี่ปุ่น

เมื่อพิจารณาการใช้กลวิธีการขอร้องในทั้ง 2 ภาษาพบว่า กรณีกลวิธีแบบตรง การบอก
 ความปรารถนาของผู้พูดเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นใช้มากที่สุด ในขณะที่การขอร้องอย่าง
 ตรงไปตรงมาเป็นกลวิธีย่อยที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากที่สุด กรณีกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียม
 นิยมปฏิบัติ ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีย่อยประเภทการขอร้องเชิงรำพึงรำพันมากที่สุด แต่
 ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่เลือกใช้กลวิธีย่อยการถามความเป็นไปได้ ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่
 ตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้น เป็นกลวิธีที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาไม่นิยมใช้

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อม
 ตามธรรมเนียมปฏิบัติและกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติรวมกันมากกว่าผู้พูดภาษา
 ไทย ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีแบบตรงมากกว่า จึงอาจสรุปได้ว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่น
 มีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อมมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะ
 นิสัยของคนญี่ปุ่นที่มักจะหลีกเลี่ยงการพูดที่ตรงและชัดแจ้งเกินไป

ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคมของผู้พูดและ
 ผู้ฟังกับรูปแบบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยในทุก

สถานภาพนิยมเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด นอกจากนี้ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นยังมีแนวโน้มที่จะขอร้องผู้ฟังโดยกล่าวส่วนหลักเพียงอย่างเดียวมากขึ้นในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพสูงกว่าผู้ฟัง แต่ถ้าสถานภาพของผู้พูดต่ำกว่าผู้ฟังแล้ว ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นจะไม่กล่าวขอร้องโดยใช้รูปแบบโครงสร้างที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักเลย ในขณะที่สถานภาพของผู้ฟังไม่มีผลต่อการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลักของผู้พูดภาษาไทยนัก เพราะปรากฏการใช้ในทุกสถานภาพ ส่วนการใช้ส่วนขยายนั้นพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายน้อยลงในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะคนญี่ปุ่นมองว่า การใช้ส่วนขยายจำนวนมากประกอบขอร้อง เป็นการกดดันเพื่อให้ผู้ฟังตอบรับคำขอร้องมากเกินไป โดยเฉพาะกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า ซึ่งผู้พูดต้องระมัดระวังในคำพูดมากขึ้น การใช้ส่วนขยายในกรณีจึงค่อนข้างจำกัดกว่าในกรณีอื่น ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยจะใช้ส่วนขยายในปริมาณที่ใกล้เคียงกันในทุกสถานภาพ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปริมาณการใช้ส่วนขยายในภาษาไทยมิได้แปรเปลี่ยนไปตามปัจจัยเรื่องสถานภาพ

แต่อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟังพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยต่างก็ค่อนข้างระมัดระวังเป็นพิเศษในการเลือกใช้ประเภทของส่วนขยายให้เหมาะสม โดยจะใช้ส่วนขยายที่แสดงความสุภาพ เช่น การขอโทษ มากขึ้น และพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ส่วนขยายที่ไม่เหมาะสมกับผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า เช่น การยกย่องผู้ฟัง การให้ข้อเสนอตอบแทน

ส่วนผลการศึกษาการใช้กัลวีธีการขอร้องจำแนกตามสถานภาพต่างๆพบว่า กัลวีธีแบบตรงเป็นกัลวีธีที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุดในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง แต่ในกรณีที่ผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับ และสูงกว่าผู้ฟังนั้น ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กัลวีธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยยังคงเลือกใช้กัลวีธีแบบตรงมากที่สุด นอกจากนี้ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นยังมีแนวโน้มที่จะใช้กัลวีธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติมากขึ้นในกรณีที่ขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่า แต่ผู้พูดภาษาไทยกลับมีแนวโน้มที่จะใช้กัลวีธีนี้น้อยลงในกรณีเดียวกัน ทั้งนี้ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างคนญี่ปุ่นและคนไทย โดยคนญี่ปุ่นมองว่าเป็นการสุภาพที่จะกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อม แต่คนไทยกลับมองว่า การขอร้องอย่างอ้อมค้อมมากเกินไปอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ และยิ่งถ้าผู้ฟังเป็นผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่าด้วยแล้ว การทำให้เกิดความกำกวมหรือไม่เข้าใจในการสื่อสารก็จะส่งผลเสียหายมากกว่า

นอกจากนี้ยังพบว่า ทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยต่างพยายามใช้ภาษาที่แสดงความสุภาพต่อผู้ฟังที่มีสถานภาพสูงกว่ามากกว่าผู้ฟังในสถานภาพอื่น เช่น การใช้คำยกย่องใน

ภาษาญี่ปุ่น การใช้วลี คำเรียกขาน และคำลงท้ายที่แสดงความรู้สึกในภาษาไทย ส่วนในกรณีที่ผู้ฟังมีสถานภาพเท่ากัน หรือต่ำกว่า ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาจะไม่คำนึงถึงความรู้สึกมากนัก

ผลการศึกษาคำกรูปร่างแบบโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่อง ตามปัจจัยเรื่องสถานภาพทางสังคม สะท้อนให้เห็นแนวคิด ค่านิยม และวัฒนธรรมของญี่ปุ่นและไทยที่คล้ายคลึงกัน ในเรื่องการเคารพ ความเกรงใจ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนและเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมต่อผู้ใหญ่ ผู้ที่อาวุโสกว่าหรือผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า

ส่วนประเด็นการเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่องที่แปรตามปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังพบว่า ผู้พูดทั้ง 2 ภาษานิยมเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 มากที่สุด ทั้งในกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง แต่หากพิจารณากรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟังแล้ว พบว่าทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะใช้รูปแบบโครงสร้างการขอเรื่องที่ขึ้นต้นด้วยส่วนหลัก หรือเริ่มต้นวัจนกรรมกรขอเรื่องโดยกล่าวส่วนที่แสดงเจตนาขอเรื่องอย่างทันทีมากกว่าในกรณีที่ขอเรื่องผู้ฟังที่ไม่สนิท ส่วนการเลือกใช้ส่วนขยายจำแนกตามความสัมพันธ์พบว่า ในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟัง ผู้พูดทั้ง 2 ภาษามีแนวโน้มที่จะใช้ส่วนขยายในปริมาณที่มากกว่า และเลือกใช้ประเภทของส่วนขยายน้อยกว่าในกรณีที่สนิทกับผู้ฟัง โดยส่วนขยายที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษานิยมใช้มากทั้งในกรณีที่สนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง คือ การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการเกริ่นนำ แต่พบว่าปริมาณการใช้ส่วนขยายทั้ง 2 ประเภทของผู้พูดทั้ง 2 ภาษาจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในสถานการณ์ที่ขอเรื่องผู้ฟังที่ไม่สนิท ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนญี่ปุ่นและคนไทยต่างก็มีแนวคิดที่คล้ายกันว่า ในการขอเรื่องผู้ฟังที่ไม่สนิท ผู้พูดจำเป็นต้องคำนึงถึงความเกรงใจมากขึ้น โดยพยายามเกริ่นนำ หรืออธิบายเหตุการณ์ เหตุผลต่างๆ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจที่มาที่ไปของการขอเรื่องเป็นอย่างดี ซึ่งต่างจากการขอเรื่องผู้ฟังที่สนิทสนม ผู้พูดไม่จำเป็นต้องเกรงใจผู้ฟังมากนัก จึงสามารถกล่าวขอเรื่องโดยไม่มีเกริ่นนำ หรืออธิบายเหตุการณ์เพียงเล็กน้อยได้

กรณีการใช้กลวิธีการขอเรื่องพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติมากที่สุด ในทั้งกรณีที่ผู้พูดสนิทและไม่สนิทกับผู้ฟัง ส่วนผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุดในทุกกรณี แต่ก็พบว่าในกรณีที่ขอเรื่องผู้ฟังที่ไม่สนิท ผู้พูดภาษาไทยจะมีแนวโน้มในการใช้กลวิธีแบบตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขอเรื่องเชิงคำสั่งน้อยลง และมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมแทนมากขึ้น

นอกจากนี้ยังพบความคล้ายคลึงในการใช้ภาษาที่แปรไปตามความสัมพันธ์ของผู้พูดทั้ง 2 ภาษา กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้พูดสนิทกับผู้ฟัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ฟังคนนั้นเป็นผู้ที่มีสถานภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับผู้พูดมากที่สุด ผู้พูดจะไม่คำนึงถึงการใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึก และจะเลือกใช้ภาษาที่แสดงความรู้สึกหรือความเป็นกันเอง

มากขึ้น เช่น ผู้พูดภาษาญี่ปุ่น จะเรียกชื่อต้นแทนชื่อสกุล ส่วนผู้พูดภาษาไทย จะใช้คำลงท้าย และคำเรียกขานคู่สนทนาที่แสดงความสนิทสนมเป็นกันเอง ส่วนในกรณีที่ผู้พูดไม่สนิทกับผู้ฟังพบว่า ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาจะใช้ภาษาที่แสดงความสุภาพมากขึ้น

ผลการศึกษาคำกรใช้รูปแบบโครงสร้างและกลวิธีการขอเรื่องตามปัจจัยเรื่องความสนิทสนมระหว่างผู้พูดและผู้ฟังแสดงให้เห็นว่า ความสนิทสนมมีบทบาทต่อการใช้ภาษาของผู้พูดทั้ง 2 ภาษา โดยที่หากผู้พูดมีความสนิทสนมกับผู้ฟังมากเท่าไร ก็จะมีแนวโน้มใกล้เคียงกันมากขึ้น และความรู้สึกเกรงใจก็จะลดน้อยลง ในทางกลับกัน หากผู้พูดไม่สนิทสนมกับผู้ฟังมากเท่าไร ความสัมพันธ์ของทั้งคู่จะห่างเหินกันมากขึ้น และความรู้สึกเกรงใจก็จะมากขึ้นด้วย ดังนั้นผู้พูดจึงต้องคำนึงถึงความสุภาพมากขึ้นในกรณีที่ขอเรื่องผู้ฟังที่ไม่สนิท

ส่วนการศึกษาคำกรใช้เรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องว่ามีผลอย่างไรต่อการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอเรื่องและกลวิธีการขอเรื่องนั้นพบว่า รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลัก หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 3 เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้มากทั้งในกรณีที่เนื้อหาการขอเรื่องเบาและหนัก นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มในการใช้รูปแบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายตามด้วยส่วนหลัก และตามด้วยส่วนขยาย หรือรูปแบบโครงสร้างที่ 4 น้อยลงในกรณีที่เนื้อหาการขอเรื่องหนัก แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้พูดภาษาไทยกลับมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้รูปแบบโครงสร้างที่ 4 มากขึ้นในกรณีเดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างญี่ปุ่นและไทย กล่าวคือ คนญี่ปุ่นอาจมองว่าการใช้ส่วนขยายทันทีหลังการกล่าวขอเรื่องเป็นการสร้างความกดดัน ความอึดอัดใจให้แก่ผู้ฟังมากเกินไป แต่คนไทยอาจมองว่าการใช้ส่วนขยายหลังการกล่าวส่วนหลักเป็นการเพิ่มน้ำหนักให้กับกรขอเรื่อง และเป็นการโน้มน้าวผู้ฟังที่ดี เนื่องจากการขอเรื่องที่มีเนื้อหาหนัก โอกาสที่ผู้ฟังจะปฏิเสธย่อมมีมากกว่าในกรณีที่เนื้อหาการขอเรื่องเบา ดังนั้นผู้พูดจึงต้องใช้ส่วนขยายประกอบการขอเรื่องมากขึ้น ส่วนประเด็นการใช้ส่วนขยายจำแนกตามความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องพบว่า ปัจจัยนี้ไม่มีผลต่อปริมาณการใช้ส่วนขยายของผู้พูดทั้ง 2 ภาษาเท่าไรนัก เพราะไม่ว่าจะเป็นในกรณีเนื้อหาการขอเรื่องเบาหรือหนัก ผู้พูดจะใช้ส่วนขยายในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน โดยส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนขยายที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาใช้มากที่สุดไม่ว่าเนื้อหาการขอเรื่องจะเบาหรือหนักก็ตาม แต่การใช้ส่วนขยายประเภทนี้จะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในกรณีที่เนื้อหาการขอเรื่องหนัก

สำหรับการเลือกใช้กลวิธีการขอเรื่องที่สัมพันธ์กับความหนักเบาของเนื้อหาการขอเรื่องพบว่า ในกรณีเนื้อหาการขอเรื่องเบา ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กลวิธีแบบตรงและกลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติในปริมาณที่เท่ากัน ส่วนผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุด แต่ในกรณีที่เนื้อหาการขอเรื่องหนัก กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติเป็นกลวิธีการขอเรื่องที่ผู้พูด

ภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้มากที่สุด ต่างกับผู้พูดภาษาไทยที่ยังคงเลือกใช้กลวิธีแบบตรงมากที่สุด ส่วนกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัตินั้น เป็นกลวิธีการขอร้องที่ผู้พูดทั้ง 2 ภาษาเลือกใช้ น้อยที่สุดทั้งในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องเบาและหนัก อย่างไรก็ตามพบว่า ปริมาณการใช้กลวิธีนี้มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก ทั้งนี้เป็นเพราะการขอร้องเรื่องยากนั้นเป็นการทำให้ผู้ฟังลำบากใจมากกว่า ผู้พูดอาจรู้สึกเกรงใจมากจึงเอ่ยปากแสดงเจตนาการขอร้องได้ยากกว่ากรณีที่ขอร้องเรื่องง่าย

สรุปได้ว่า ปัจจัยเรื่องความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่น โดยที่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะกล่าวขอร้องอย่างอ้อมค้อมมากขึ้น ในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก และลดการกล่าวส่วนขยายหลังส่วนหลัก เนื่องจากเห็นว่าการขอร้องเรื่องหนักนั้นเป็นการสร้างความลำบากยุ่งยากให้แก่ผู้ฟังอย่างมาก ดังนั้นผู้พูดจึงรู้สึกเกรงใจผู้ฟังมาก ผู้พูดจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพมากขึ้น และพยายามใช้ภาษาเพื่อแสดงถึงการลดระดับการคุกคามหน้าของผู้ฟัง ส่วนในภาษาไทยพบว่า ความหนักเบาของเนื้อหาการขอร้องไม่มีผลต่อกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยมากนัก โดยผู้พูดภาษาไทยจะใช้กลวิธีแบบตรงมากไม่ว่าเนื้อหาการขอร้องนั้นจะเบาหรือหนักก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่าผู้พูดภาษาไทยจะคำนึงถึงการเลือกใช้ส่วนขยายให้เหมาะกับเนื้อหาการขอร้องมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ส่วนขยายประเภทการอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง และการยกย่องผู้ฟัง ในปริมาณที่มากขึ้นในกรณีที่เนื้อหาการขอร้องหนัก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การใช้ภาษาเพื่อแสดงเจตนาขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและส่วนที่แตกต่างกัน โดยรูปแบบการใช้ภาษาที่แตกต่างหลากหลายนั้น เกิดจากมุมมอง ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละชาติที่แตกต่างกัน ดังนั้นการสื่อสารกับคนต่างชาติ ต่างภาษา ให้ราบรื่นและมีประสิทธิภาพนั้น การทราบแต่เพียงกฎทางไวยากรณ์ คำศัพท์ หรือหลักการออกเสียงที่ถูกต้องนั้นไม่เพียงพอ คู่สนทนาจำเป็นต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและวิธีการมองโลกของฝ่ายตรงข้าม รวมถึงรูปแบบการใช้ภาษาที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบททางสังคมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์และดำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

7.2 ข้อเสนอแนะ

7.2.1 ข้อเสนอแนะด้านการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

1. เนื่องจากในงานวิจัยนี้พบการใช้ส่วนขยายประเภทการเกี้ยวพาราสี และ

การอธิบายเหตุผล สภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้รูปประโยค 「～んだけど」 และ 「～ですけど」 ก่อนการกล่าวส่วนหลักเป็นจำนวนมาก และสำหรับกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นพบว่ามีความหลายประเภท โดยบางประเภทผู้เรียนชาวไทยไม่นิยมใช้ แต่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นนิยมใช้กันมาก ตัวอย่างเช่น การขอร้องเชิงรำพึงรำพันที่ลงท้ายด้วย 「かな」 เช่นในประโยค 「ノートパソコンちょっと貸してもらえるかな。」 ดังนั้นในตำราเรียนภาษาญี่ปุ่นและในการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมการขอร้อง จึงควรมีคำอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ส่วนขยาย และกลวิธีการขอร้องที่มีความหลากหลาย นอกเหนือจากการใช้รูปประโยคที่แสดงการขอร้องเพียงไม่กี่รูป

2. เนื่องจากการใช้รูปแบบโครงสร้างการขอร้องและกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยมีลักษณะบางประการที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากลักษณะทางวัฒนธรรม ค่านิยม และมุมมองเกี่ยวกับบริบททางสังคมของคนญี่ปุ่นและคนไทยที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการเรียนการสอน จึงควรเพิ่มความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรม สังคม และค่านิยมของคนญี่ปุ่นให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งเน้นย้ำให้ผู้เรียนคำนึงถึงบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกใช้กลวิธีการขอร้องที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

7.2.2 ข้อเสนอแนะด้านการวิจัย

1. ควรมีการศึกษากลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย จากบทสนทนาในสถานการณ์จริง หรือการสังเกตข้อมูลตามธรรมชาติมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาว่าปัจจัยเรื่องอายุมีผลต่อการใช้กลวิธีการขอร้องหรือไม่ เนื่องจากข้อมูลในงานวิจัยนี้ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18-25 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยหนุ่มสาว ภาษาที่กลุ่มตัวอย่างใช้จึงมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในวัยอื่นๆ อาจทำให้เข้าใจและเห็นลักษณะการใช้กลวิธีการขอร้องในมุมมองที่น่าสนใจมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์กลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย และกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยของผู้เรียนภาษาไทยชาวญี่ปุ่น
4. ควรมีการศึกษากลวิธีการขอร้องหลังการตอบรับหรือปฏิเสธของผู้ฟัง เปรียบ-ต่างระหว่างภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยว่ามีลักษณะที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
5. ควรมีการศึกษาวรรณกรรมการขอร้องในลักษณะที่ผู้พูดขอร้องไม่ให้ผู้ฟังกระทำการบางอย่าง ซึ่งน่าจะได้ผลวิเคราะห์ที่น่าสนใจ และแตกต่างไปจากการขอร้องให้ผู้ฟังกระทำ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ. 2542. คำลงท้าย KANA / KASHIRA / DAROUKA ในภาษาญี่ปุ่น
วารสารอักษรศาสตร์ 28 (กันยายน): 46-63.
- จรัญ พรหมอยู่. 2526. ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์. 2544. กลวิธีสื่อสารด้วยการพูดอ้อมของคนไทย. วารสารศิลปศาสตร์ ปีที่ 1
ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 85-101.
- โตะชิ ทะกะโอะ. 2538. อะมะเอะแก่นแท้จิตใจคนญี่ปุ่น. แปลโดย มณฑา พิมพ์ทอง.
กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพริ้นติ้ง.
- นววรรณ พันธุเมธา. (ม.ป.ป.) ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์.
- ปิยะวัลย์ วิรุฬห์ชัยพงษ์. 2543. โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
แบบอเมริกัน : การศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์เปรียบเทียบ.วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มารีสา พงษ์ธนนตกิจ. 2542. มนุษย์สัมพันธ์และค่านิยมทางสังคมกับพฤติกรรมการใช้ภาษา
ของคนญี่ปุ่น. ใน รวมบทความญี่ปุ่นศึกษา, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง. 2536. แนวคิดใหม่เกี่ยวกับกฎแห่งการสนทนา. ภาษาและภาษาศาสตร์ 2
(มกราคม-มิถุนายน): 2-18.
- วรรณสิริ จงกลสิริ. 2546. การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการชักชวนในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลพักตร์ พรหมศรีมาศ. 2543. กลวิธีการปฏิเสธในการตอบวิจัยนกรรมที่แสดงความปรารถนาดี
ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษร-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หทัยรัตน์ ทรรพสุ. 2543. สำนวนการให้คำแนะนำ: เปรียบเทียบภาษาญี่ปุ่น-ภาษาไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาญี่ปุ่นศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. 2542. เกรงใจ. ใน สุวรรณภา สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญยเนตร,
คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย, 299-305. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อะอิคะวะ ทัซซุโมะโตะ และคณะ. 2541. กระจกส่องญี่ปุ่น. แปลโดย ปราวณี จงสุจิตธรรม และคณะ. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมลสมัย.
- อุมาภรณ์ สังฆมาน. 2544. การใช้ภาษาสุภาพในภาษาไทย : วัฒนธรรมขออภัย ปฏิเสธและการไม่เห็นด้วย. ภาษาและวัฒนธรรม 20, 3: 43-54.

ภาษาญี่ปุ่น

- 猪崎保子 2000 「接触場面における「依頼」のストラテジー-日本人とフランス人日本語学習者の場面-」 『世界の日本語教育』 10 号
- 石井敏、岡部朗一、久米秋元、平井一弘 1990 『異文化コミュニケーションキーワード』 有斐閣 อ้างถึงใน วรรณศิริ จงกลศิริ. 2546. การศึกษาเปรียบเทียบต่างกลวิธีการชักชวนในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 小林正佳 1995 「発話行為としての依頼の理解と丁寧さにかかわるもの」 『横浜経営研究』 Vol.XVI No.3、横浜国立大学経営学会
- 中川良雄 1997 「日本語依頼の表現-依頼のストラテジーと日本語教育-」 『研究論叢』 創立 50 周年記念号、京都外国語大学
- 堀江・インカピロム・プรีヤー 1995 「依頼表現の対照研究-タイ語の依頼表現-」 『日本語学』 10 月号 Vol.14

ภาษาอังกฤษ

- Blum-Kulka, S. and Olshtain, E. 1984. Requests and apologies: A cross-cultural study of speech act realization patterns (CCSARP). Applied Linguistics 5: 196-213.
- Blum-Kulka, S. 1987. Indirectness and politeness in requests: same or different ?. Journal of Pragmatics 11: 131-146.
- Blum-Kulka, S., House, J. and Kasper, G. 1989. Cross-cultural pragmatics : Requests and apologies. Norwood, NJ: Ablex. Cited in Fukushima, S. 1996. Request strategies in British English and Japanese. Language Sciences 18: 671-688.
- Brown, P. and Levinson, S.C. 1987. Politeness: Some universals in language usage. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chirasombutti, V. 1995. Self-reference in Japanese and Thai: A comparative study. Doctoral dissertation, The Australian National University.

- Cohen, A.D. and Olshtain, E. 1994. Researching the production of second-language speech acts. In E.E. Tarone, S.M. Gass and A.D. Cohen (eds.), The Research Methodology in Second-Language Acquisition. New Jersey: Erlbaum, 143-156.
- Fukushima, S. 1996. Request strategies in British English and Japanese. Language Sciences 18: 671-688.
- Grice, H.P. 1975. Logic and conversation. In P.Cole and J.Morgan (eds.), Syntax and Semantics: Speech Acts (Vol.3). New York: Academic Press.41-58. อ้างถึงใน ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง. 2536. แนวคิดใหม่เกี่ยวกับกฎแห่งการสนทนา. ภาษาและภาษาศาสตร์ 2 (มกราคม-มิถุนายน): 2-18.
- Hartford, B.S. and Bardovi-Harlig, K. 1992. Experimental and observational data in The study of interlanguage pragmatics. In L.F. Bouton and Y. Kachru (eds.), Pragmatics and language learning. 33-52. Urbana, IL: Division of English as an International Language, University of Illinois at Urbana-Champaign. Cited in Cohen, A.D. and Olshtain, E. 1994. Researching the production of second-language speech acts. In E.E. Tarone, S.M. Gass and A.D. Cohen (eds.), The Research Methodology in Second-Language Acquisition. New Jersey: Erlbaum, 143-156.
- Leech, G.N. 1983. Principle of pragmatics. London: Longman. อ้างถึงใน ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์. 2544. กลวิธีสื่อสารด้วยการพูดข้อมของคนไทย. วารสารศิลปศาสตร์ 1, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 85-101.
- Matsumoto, Y. 1988. Reexamination of the universality of face: Politeness phenomena In Japanese. Journal of Pragmatics 12: 403-426. อ้างถึงใน วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ. 2543. กลวิธีการปฏิเสธในการตอบวัฒนธรรมที่แสดงความปรารถนาดี ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Matsumoto, Y. 1989. Politeness and conversational universals: Observations from Japanese. Multilingua 8: 207-221. Cited in Usami, M. 2002. Discourse politeness in Japanese conversation. Tokyo: Hituzi Syobo.
- Searle, J.R. 1969. Speech acts: An essay in the philosophy of language. London: Cambridge University Press.
- Searle, J.R. 1975. Indirect speech acts. In Syntax and Semantics 3: 59-82.

Spees, H. 1994. A cross-cultural study of indirectness. Applied Linguistics 5: 231-253.

Thomas, J. 1995. Meaning in interaction: An introduction to pragmatics. New York:

Longman. Cited in Usami, M. 2002. Discourse politeness in Japanese conversation. Tokyo: Hituzi Syobo.

Usami, M. 2002. Discourse politeness in Japanese conversation. Tokyo: Hituzi Syobo.

Wierzbicka, A. 1991. Cross-cultural pragmatics: The semantics of human interaction.

Berlin: Mouton de Gruyter.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ご録音の際、以下のフォームにご記入をお願いいたします。
 กรุณากรอกรายละเอียดลงในแบบฟอร์มข้างล่าง

あなたについての情報
 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวท่าน

年齢 / อายุ : _____

性 / เพศ : _____

電話相手についての情報
 ข้อมูลเกี่ยวกับคู่สนทนาทางโทรศัพท์

NO.	性 เพศ	年齢 อายุ	関係 ความสัมพันธ์	親疎関係 ความสัมพันธ์	話題 หัวข้อสนทนา
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถานการณ์สมมติที่ใช้ในงานวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถานการณ์สมมติภาษาญี่ปุ่น

สถานการณ์ที่ 1

A :

あなたは大学生です。

今、レポートを書いています。レポートを書くために、ある本の内容が必要です。
ある親しい先生にその本を貸してほしいと頼みます。

B :

あなたは大学の先生です。

今、研究室で仕事をしています。そこへ、ある親しい学生があなたの部屋を訪ねてきて、レポートを書くために、あなたのある本を借りたいと言います。

สถานการณ์ที่ 2

A :

あなたは大学生です。

今、レポートを書いています。レポートを書くために、ある本の内容が必要です。
ある親しくない先生にその本を貸してほしいと頼みます。

(あなたは先生を知っていますが、先生に教わったことはありません。先生はあなたを知りません。)

B :

あなたは大学の先生です。

今、研究室で仕事をしています。そこへ、ある知らない学生があなたの部屋を訪ねてきて、レポートを書くために、あなたのある本を借りたいと言います。

สถานการณ์ที่ 3

A :

あなたは大学生です。

あした奨学金の申請をするところです。(締め切り日はあしたです。) 奨学金の申請には先生の推薦状が必要です。ある親しい先生にあしたまでに推薦状を書くように頼みます。あなたは先生が今非常に忙しいということを知っています。

B :

あなたは大学の先生です。

今、研究室で仕事をしています。そこへ、ある親しい学生があなたの部屋を訪ねてきて、奨学金を申請するための推薦状をあしたまでに書いてほしいと言います。
あなたは今非常に忙しいです。

สถานการณ์ที่ 4

A :

あなたは大学生です。

あした奨学金の申請をするところです。(締め切り日はあしたです。) 奨学金の申請には先生の推薦状が必要です。ある親しくない先生にあしたまでに推薦状を書くように頼みます。あなたは先生が今非常に忙しいということを知っています。

B :

あなたは大学の先生です。

今、研究室で仕事をしています。そこへ、ある親しくない学生があなたの部屋を訪ねてきて、奨学金を申請するための推薦状をあしたまでに書いてほしいと言います。あなたは今非常に忙しいです。

สถานการณ์ที่ 5

A :

あなたは大学生です。

今は放課後です。あなたは急用があるので、中央図書館に今日までに返さなくてはならない本を返しに行けません。(中央図書館はあなたの学部からかなり遠いです。)ある親しい友達に、中央図書館にその本を返しに行ってもらよう頼みます。(あなたの友達は毎日帰りに中央図書館を通ります。)

B :

あなたは大学生です。

今は放課後です。あなたは家へ帰るところです。そこへ、ある親しい友達があなたに今日までに返さなくてはならない本を中央図書館に返しに行ってもらいたいと言います。(あなたは毎日帰りに中央図書館を通ります。)

สถานการณ์ที่ 6

A :

あなたは大学生です。

今は放課後です。あなたは急用があるので、中央図書館に今日までに返さなくてはならない本を返しに行けません。(中央図書館はあなたの学部からかなり遠いです。)ある親しくない友達に、中央図書館にその本を返しに行ってもらよう頼みます。(あなたの友達は毎日帰りに中央図書館を通ります。)

B :

あなたは大学生です。

今は放課後です。あなたは家へ帰るところです。そこへ、ある親しくない友達があなたに今日までに返さなくてはならない本を中央図書館に返しに行ってもらいたいと言います。(あなたは毎日帰りに中央図書館を通ります。)

สถานการณ์ที่ 7

A :

あなたは大学生です。

今、レポートを書いています。レポートを書くために、ある論文を使う必要があります。しかし、その 10 ページの論文は中国語です。あなたは中国語が分からないから、ある親しい中国語を専攻している友達にその中国語の論文を日本語に翻訳するように依頼します。(その論文は内容がかなり難しいです。)

B :

あなたは中国語を専攻している大学生です。

今、本を読んでいます。そこへ、ある親しい友達があなたに 10 ページの中国語の論文を日本語に翻訳してほしいと頼みます。(その論文は内容がかなり難しいです。)あなたの友達は中国語が分かりません。

สถานการณ์ที่ 8

A :

あなたは大学生です。

今、レポートを書いています。レポートを書くために、ある論文を使う必要があります。しかし、その 10 ページの論文は中国語です。あなたは中国語が分からないから、ある親しくない中国語を専攻している友達にその中国語の論文を日本語に翻訳するように依頼します。(その論文は内容がかなり難しいです。)

B :

あなたは中国語を専攻している大学生です。

今、本を読んでいます。そこへ、ある親しくない友達があなたに 10 ページの中国語の論文を日本語に翻訳してほしいと頼みます。(その論文は内容がかなり難しいです。) あなたの友達は中国語が分かりません。

สถานการณ์ที่ 9

A :

あなたは大学の 4 年生です。

今は昼休みです。あなたはある大切なメールを緊急に送りたいから、学部のコンピューター室へコンピューターを使いに行きます。しかし、今日コンピューター室は復元のために閉まっていた。だから、あなたはある親しい 2 年生の後輩にメールを送るために彼/彼女 のノートパソコンを貸してほしいと頼みます。

B :

あなたは大学の 2 年生です。

今は昼休みです。そこへ、ある親しい 4 年生の先輩がメールを送るためにあなたのノートパソコンを借りたいと言います。

สถานการณ์ที่ 10

A :

あなたは大学の 4 年生です。

今は昼休みです。あなたはある大切なメールを緊急に送りたいから、学部のコンピューター室へコンピューターを使いに行きます。しかし、今日コンピューター室は復元のために閉まっていた。だから、あなたはある親しくない 2 年生の後輩にメールを送るために彼/彼女 のノートパソコンを貸してほしいと頼みます。

B :

あなたは大学の 2 年生です。

今は昼休みです。そこへ、ある親しくない 4 年生の先輩がメールを送るためにあなたのノートパソコンを借りたいと言います。

สถานการณ์ที่ 11

A :

あなたは美術学部の 4 年生です。

来週あなたは学部で自分の絵を展示します。試験に近い時間なので、あなたは皆さんが試験勉強で忙しいということをよく知っています。しかし、今あなたの展示会のためのスタッフが不足しているので、あなたはある親しい 2 年生の後輩に

来週の月曜日から金曜日までの5日間、授業のあとの午後3時から午後7時まで絵の細部を説明するスタッフとしての仕事を手伝ってほしいと頼みます。

B :

あなたは美術学部の2年生です。

今、本を読んでいます。そこへ、ある親しい4年生の先輩があなたに彼 / 彼女の展示会で絵の細部を説明するスタッフとしての仕事を手伝ってほしいと言います。先輩の展示会は来週学部で開かれます。その時は、試験間近です。あなたは試験勉強で忙しいです。

สถานการณ์ที่ 12

A :

あなたは美術学部の4年生です。

来週あなたは学部で自分の絵を展示します。試験に近い時間なので、あなたは皆さんが試験勉強で忙しいということをよく知っています。しかし、今あなたの展示会のためのスタッフが不足しているので、あなたはある親しくない2年生の後輩に来週の月曜日から金曜日までの5日間、授業のあとの午後3時から午後7時まで絵の細部を説明するスタッフとしての仕事を手伝ってほしいと頼みます。

B :

あなたは美術学部の2年生です。

今、本を読んでいます。そこへ、ある親しくない4年生の先輩があなたに彼 / 彼女の展示会で絵の細部を説明するスタッフとしての仕事を手伝ってほしいと言います。先輩の展示会は来週学部で開かれます。その時は、試験間近です。あなたは試験勉強で忙しいです。

สถานการณ์สมมติภาษาไทย

สถานการณ์ที่ 1

A :

คุณเป็นนักศึกษา

ตอนนี้คุณกำลังเขียนรายงานและมีความจำเป็นจะต้องขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่คุณสนิทท่านหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลในหนังสือเล่มนั้นมาประกอบการเขียนรายงาน

B :

คุณเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่คุณกำลังนั่งทำงานอยู่นั้น มีนักศึกษาที่คุณสนิทคนหนึ่งเข้ามาในห้องทำงาน เพื่อจะขอยืมหนังสือของคุณเล่มหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลในหนังสือเล่มนั้นมาประกอบการเขียนรายงาน

สถานการณ์ที่ 2

A :

คุณเป็นนักศึกษา

ตอนนี้คุณกำลังเขียนรายงาน และมีความจำเป็นจะต้องขอยืมหนังสือจากอาจารย์ที่คุณไม่สนิทท่านหนึ่ง (คุณรู้จักอาจารย์แต่ไม่เคยเรียนกับท่าน ในขณะที่อาจารย์ไม่รู้จักคุณ) เพื่อนำข้อมูลในหนังสือเล่มนั้นมาประกอบการเขียนรายงาน

B :

คุณเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่คุณกำลังนั่งทำงานอยู่นั้น มีนักศึกษาที่คุณไม่รู้จักคนหนึ่งเข้ามาในห้องทำงาน เพื่อจะขอยืมหนังสือของคุณเล่มหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลในหนังสือเล่มนั้นมาประกอบการเขียนรายงาน

สถานการณ์ที่ 3

A :

คุณเป็นนักศึกษา

มีความประสงค์จะยื่นใบสมัครขอรับทุนการศึกษาในวันพรุ่งนี้ (ซึ่งเป็นวันสุดท้ายในการยื่นใบสมัคร) คุณจะต้องใช้จดหมายรับรองจากอาจารย์เพื่อเป็นเอกสารสำคัญในการสมัครขอรับทุน คุณจึงจำเป็นต้องขอร้องให้อาจารย์ที่สนิทท่านหนึ่งเขียนจดหมายรับรองให้ภายในวันพรุ่งนี้ แต่คุณทราบว่าช่วงนี้อาจารย์ท่านนี้งานยุ่งมาก

B :

คุณเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่กำลังนั่งทำงานอยู่นั้น มีนักศึกษาที่คุณสนิทคนหนึ่งเข้ามาในห้องทำงาน เพื่อที่จะขอร้องให้คุณช่วยเขียนจดหมายรับรองให้ภายในวันพรุ่งนี้ (ช่วงนี้งานคุณยุ่งมาก) เพื่อใช้เป็นเอกสารสำคัญในการสมัครขอรับทุนการศึกษา

สถานการณ์ที่ 4

A :

คุณเป็นนักศึกษา

มีความประสงค์จะยื่นใบสมัครขอรับทุนการศึกษาในวันพรุ่งนี้ (ซึ่งเป็นวันสุดท้ายในการยื่นใบสมัคร) คุณจะต้องใช้จดหมายรับรองจากอาจารย์เพื่อเป็นเอกสารสำคัญในการสมัครขอรับทุน คุณจึงจำเป็นต้องขอร้องให้อาจารย์ที่คุณไม่สนิทท่านหนึ่งเขียนจดหมายรับรองให้ภายในวันพรุ่งนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่คุณค่อนข้างยากลำบาก เนื่องจากช่วงนี้อาจารย์ท่านนี้งานยุ่งมาก

B :

คุณเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่กำลังนั่งทำงานอยู่นั้น มีนักศึกษาที่คุณไม่สนิทคนหนึ่งเข้ามาในห้องทำงาน เพื่อที่จะขอร้องให้คุณช่วยเขียนจดหมายรับรองให้ภายในวันพรุ่งนี้ (ช่วงนี้งานคุณยุ่งมาก) เพื่อใช้เป็นเอกสารสำคัญในการสมัครขอรับทุนการศึกษา

สถานการณ์ที่ 5

A :

คุณเป็นนักศึกษา

ขณะนี้เป็นเวลาหลังเลิกเรียน คุณมีธุระด่วนมากไม่สามารถไปคืนหนังสือที่ครบกำหนดคืนวันนี้ที่ห้องสมุดกลางได้ (ห้องสมุดกลางค่อนข้างไกลจากคณะของคุณ) คุณจึงต้องการให้เพื่อนสนิทคนหนึ่งช่วยนำหนังสือเล่มนี้ไปคืนให้แทน (ทางกลับของเพื่อนคนนี้ต้องเดินผ่านห้องสมุดกลางอยู่แล้ว)

B :

คุณเป็นนักศึกษา

ขณะนี้เป็นเวลาหลังเลิกเรียน ขณะที่คุณกำลังจะเดินทางกลับบ้าน เพื่อนสนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหาคุณ เพื่อที่จะขอร้องให้คุณช่วยนำหนังสือที่ครบกำหนดคืนวันนี้ไปคืนให้แทนที่ห้องสมุดกลาง (ทางกลับของคุณต้องเดินทางผ่านห้องสมุดกลางอยู่แล้ว)

สถานการณ์ที่ 6

A :

คุณเป็นนักศึกษา

ขณะนี้เป็นเวลาหลังเลิกเรียน คุณมีธุระด่วนมากไม่สามารถไปคืนหนังสือที่ครบกำหนดคืนวันนี้ที่ห้องสมุดกลางได้ (ห้องสมุดกลางค่อนข้างไกลจากคณะของคุณ) คุณจึงต้องการให้เพื่อนที่ไม่สนิทคนหนึ่งช่วยนำหนังสือเล่มนี้ไปคืนให้แทน (ทางกลับของเพื่อนคนนี้ต้องเดินผ่านห้องสมุดกลางอยู่แล้ว)

B :

คุณเป็นนักศึกษา

ขณะนี้เป็นเวลาหลังเลิกเรียน ขณะที่คุณกำลังจะเดินทางกลับบ้าน เพื่อนที่ไม่สนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหาคุณ เพื่อที่จะขอร้องให้คุณช่วยนำหนังสือที่ครบกำหนดคืนวันนี้ไปคืนให้แทนที่ห้องสมุดกลาง (ทางกลับของคุณต้องเดินทางผ่านห้องสมุดกลางอยู่แล้ว)

สถานการณ์ที่ 7

A :

คุณเป็นนักศึกษา

ตอนนี้คุณกำลังเขียนรายงาน และต้องการที่จะใช้ข้อมูลจากบทความหนึ่งมาประกอบการเขียนรายงาน แต่บทความจำนวน 10 หน้านั้นเขียนเป็นภาษาจีน ซึ่งคุณไม่เข้าใจ คุณจึงมีความจำเป็นที่จะต้องขอร้องให้เพื่อนสนิทคนหนึ่งซึ่งเรียนเอกภาษาจีนช่วยแปลบทความนี้ให้ (บทความนี้มีเนื้อหาค่อนข้างยาก)

B :

คุณเป็นนักศึกษาเรียนเอกภาษาจีน

ขณะที่คุณกำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่นั้น เพื่อนสนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหา เพื่อที่จะขอร้องให้คุณช่วยแปลบทความภาษาจีนจำนวน 10 หน้าที่ (บทความนี้มีเนื้อหาค่อนข้างยาก) เพื่อนำข้อมูลจากบทความนี้มาประกอบการเขียนรายงาน เพื่อนของคุณคนนั้นไม่เข้าใจภาษาจีน

สถานการณ์ที่ 8

A :

คุณเป็นนักศึกษา

ตอนนี้คุณกำลังเขียนรายงาน และต้องการที่จะใช้ข้อมูลจากบทความหนึ่งมาประกอบการเขียนรายงาน แต่บทความจำนวน 10 หน้านั้นเขียนเป็นภาษาจีน ซึ่งคุณไม่เข้าใจ คุณจึงมีความจำเป็นที่จะต้องขอร้องให้เพื่อนที่ไม่สนิทคนหนึ่งซึ่งเรียนเอกภาษาจีนช่วยแปลบทความนี้ให้ (บทความนี้มีเนื้อหาค่อนข้างยาก)

B :

คุณเป็นนักศึกษาเรียนเอกภาษาจีน

ขณะที่คุณกำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่นั้น เพื่อนที่ไม่สนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหา เพื่อที่จะขอร้องให้คุณช่วยแปลบทความภาษาจีนจำนวน 10 หน้าที่ (บทความนี้มีเนื้อหาค่อนข้างยาก) เพื่อนำข้อมูลจากบทความนี้มาประกอบการเขียนรายงาน เพื่อนของคุณคนนั้นไม่เข้าใจภาษาจีน

สถานการณ์ที่ 9

A :

คุณเป็นนักศึกษาปี 4

ขณะนี้เป็นเวลาพักกลางวัน คุณมีความจำเป็นต้องส่งอีเมลฉบับหนึ่งที่สำคัญมากโดยด่วน แต่เมื่อคุณเดินไปที่ห้องคอมพิวเตอร์ของคุณะ ปรากฏว่าวันนี้ห้องคอมพิวเตอร์ปิดเพื่อทำการปรับปรุง คุณจึงต้องการขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องปี 2 ที่สนิทคนหนึ่งเพื่อส่งอีเมลดังกล่าว

B :

คุณเป็นนักศึกษาปี 2

ขณะนี้เป็นเวลาพักกลางวัน รุ่นพี่ปี 4 ที่สนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหาคุณ เพื่อที่จะขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของคุณส่งอีเมล

สถานการณ์ที่ 10

A :

คุณเป็นนักศึกษาปี 4

ขณะนี้เป็นเวลาพักกลางวัน คุณมีความจำเป็นต้องส่งอีเมลฉบับหนึ่งที่สำคัญมากโดยด่วน แต่เมื่อคุณเดินไปที่ห้องคอมพิวเตอร์ของคุณะ ปรากฏว่าวันนี้ห้องคอมพิวเตอร์ปิดเพื่อทำการปรับปรุง คุณจึงต้องการขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของรุ่นน้องปี 2 ที่ไม่สนิทคนหนึ่งเพื่อส่งอีเมลดังกล่าว

B :

คุณเป็นนักศึกษาปี 2

ขณะนี้เป็นเวลาพักกลางวัน รุ่นพี่ปี 4 ที่ไม่สนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหาคุณ เพื่อที่จะขอยืมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กของคุณส่งอีเมล

สถานการณ์ที่ 11

A :

คุณเป็นนักศึกษาปี 4 คณะศิลปกรรมศาสตร์

ในสัปดาห์หน้าคุณจะจัดงานแสดงผลงานภาพเขียนของคุณที่คณะ ซึ่งช่วงนั้นเป็นช่วงใกล้สอบ คุณทราบดีว่าทุกคนจะยุ่งกับการเตรียมตัวสอบ แต่ในขณะนี้สตาฟทำงานของคุณยังมีจำนวนไม่เพียงพอ คุณจึงต้องการที่จะขอร้องให้รุ่นน้องปี 2 ที่สนิทคนหนึ่งมาช่วยทำหน้าที่เป็นสตาฟอธิบายภาพเขียนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน คือตั้งแต่เวลา 15.00 น. ถึง 19.00 น. เป็นเวลา 5 วัน

B :

คุณเป็นนักศึกษาปี 2 คณะศิลปกรรมศาสตร์

ขณะที่คุณกำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่นั้น รุ่นพี่ปี 4 ที่สนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหาเพื่อที่จะขอร้องให้คุณช่วยทำหน้าที่เป็นสตาฟอธิบายภาพเขียนในงานแสดงผลงานภาพเขียนของเขา ซึ่งงานจะจัดขึ้นในสัปดาห์หน้า ที่คณะ ช่วงนั้นเป็นช่วงใกล้สอบ และคุณเองก็ยุ่งกับการเตรียมตัวสอบ

สถานการณ์ที่ 12

A :

คุณเป็นนักศึกษาปี 4 คณะศิลปกรรมศาสตร์

ในสัปดาห์หน้าคุณจะจัดงานแสดงผลงานภาพเขียนของคุณที่คณะ ซึ่งช่วงนั้นเป็นช่วงใกล้สอบ คุณทราบดีว่าทุกคนจะยุ่งกับการเตรียมตัวสอบ แต่ในขณะนี้สตาฟทำงานของคุณยังมีจำนวนไม่เพียงพอ คุณจึง

ต้องการที่จะขอรับรองให้รุ่นน้องปี 2 ที่ไม่สนิทคนหนึ่งมาช่วยทำหน้าที่เป็นสตาฟอธิบายภาพเขียนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน คือตั้งแต่เวลา 15.00 น. ถึง 19.00 น. เป็นเวลา 5 วัน

B :

คุณเป็นนักศึกษาปี 2 คณะศิลปกรรมศาสตร์

ขณะที่คุณกำลังนั่งอ่านหนังสืออยู่นั้น รุ่นพี่ปี 4 ที่ไม่สนิทคนหนึ่งเดินเข้ามาหาเพื่อ ที่จะขอรับรองให้คุณช่วยทำหน้าที่เป็นสตาฟอธิบายภาพเขียนในงานแสดงผลงานภาพเขียนของเขา ซึ่งงานจะจัดขึ้นในสัปดาห์หน้าที่คุณคิดนะ ช่วงนั้นเป็นช่วงใกล้สอบ และคุณเองก็ยุ่งกับการเตรียมตัวสอบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ เกิดเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2522 ที่ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษใน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2542 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย